

IZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBAS PAMATNOSTĀDNES

2014.-2020.GADAM

Rīga
2014

Saturs

Saīsinājumi

Terminu skaidrojums

IEVADDAĻA

1. Ievads

2. Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam sasaiste ar nozīmīgākajiem attīstības plānošanas dokumentiem

I. IZAICINĀJUMI UN RISINĀMĀS PROBLĒMAS

II. IZGLĪTĪBAS POLITIKAS PAMATPRINCIPI, VIRSMĒRĶIS UN APAKŠMĒRĶI

III. RĪCĪBAS VIRZIENI IDENTIFICĒTO PROBLĒMU RISINĀŠANAI

1. Apakšmērķa "Izglītības vide: paaugstināt izglītības vides kvalitāti, veicot satūra pilnveidi un attīstot atbilstošu infrastruktūru" rīcības virzieni

2. Apakšmērķa "Indivīdu prasmes: veicināt vērtībizglītībā balstītu indivīda profesionālo un sociālo prasmju attīstību dzīvei un konkurētspējai darba vidē" rīcības virzieni

3. Apakšmērķa "Efektīva pārvaldība: uzlabot resursu pārvaldības efektivitāti, attīstot izglītības iestāžu institucionālo izcilību" rīcības virzieni

IV. IZGLĪTĪBAS POLITIKAS REZULTĀTI, DARBĪBAS REZULTĀTI UN REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI TO SASNIEGŠANAI

V. PAMATNOSTĀDNĒS PAREDZĒTO UZDEVUMU UN PASĀKUMU PLĀNS

VI. PAMATNOSTĀDŅU ĪSTENOŠANAS IETEKME UZ VALSTS UN PAŠVALDĪBU BUDŽETIEM

VII. PĀRSKATU SNIEGŠANA UN NOVĒRTĒŠANAS KĀRTĪBA

KOPSAVILKUMS

Saīsinājumi

AI	augstākā izglītība
AIC	Akadēmiskās informācijas centrs
AII	augstākās izglītības iestādes
AM	Aizsardzības ministrija
AIP	Augstākās izglītības padome
ANO	Apvienoto nāciju organizācija
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DML	digitālie mācību līdzekļi
EFQM	Kvalitātes vadības fonds Eiropā (<i>European Foundation for Quality Management</i>)
EK	Eiropas Komisija
EM	Ekonomikas ministrija
EQAR	Eiropas Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas reģistrs
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
FM	Finanšu ministrija
IeM	Iekšlietu ministrija
IKP	iekšzemes kopprodukts
IKT	informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
IKVD	Izglītības kvalitātes valsts dienests
ISCED	Starptautiskā standartizētā izglītības klasifikācija (International Standard Classification of Education (ISCED 2011))
IVP	Ieslodzījuma vietu pārvalde
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
JSPA	Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra
KM	Kultūras ministrija
LBAS	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK	Latvijas Darba devēju konfederācija
LIKTA	Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju asociācija
LIVA	Latvijas Izglītības vadītāju asociācija
LIZDA	Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība
LM	Labklājības ministrija
LNKC	Latvijas Nacionālais kultūras centrs
LPS	Latvijas Pašvaldību savienība
LSA	Latvijas Studentu apvienība

LTRK	Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
LU	Latvijas Universitāte
LVA	Latviešu valodas aģentūra
MK	Ministru kabinets
NAP 2020	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam
NEP	Nozaru ekspertu padome
NRP	Latvijas nacionālā reformu programma "ES 2020" stratēģijas īstenošanai
NVO	nevalstiskās organizācijas
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PIKC	profesionālās izglītības kompetences centrs
RP	Rektoru padome
SF	struktūrfondi
SIF	Sociālās integrācijas fonds
STEM	zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika (<i>science, technology, engineering, and mathematics</i>)
TM	Tieslietu ministrija
UNESCO	Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija (<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i>)
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VIAA	Valsts izglītības attīstības aģentūra
VISC	Valsts izglītības satura centrs
VM	Veselības ministrija
VRP	Valdības rīcības plāns
ZM	Zemkopības ministrija

Terminu skaidrojums

Akadēmiskais personāls - augstskolu akadēmiskajos amatos ievēlētie darbinieki (profesori, asociētie profesori, docenti, lektori, asistenti, pētnieki un vadošie pētnieki).

Ārvalstu mācībspēki - augstskolu akadēmiskajos amatos ievēlētie ārvalstnieki, kā arī ārvalstu viesprofesori, asociētie viesprofesori, viesdocenti, vieslektori, viespētnieki.

Darbības rezultāts - galaprodukts, kas tiek izmantots, lai novērtētu tiešās pārvaldes iestādes ieviesto politiku un darbību atbilstoši piešķirtajiem resursiem.

Digitālie mācību līdzekļi un resursi - elektronisks izdevums un resursi, kuros ir iekļauts izglītības programmas īstenošanai nepieciešamais saturs.

Ex-ante - plānotās politikas stratēģiskā ietvara ietekmes prognozes analīze uz definētajām mērķgrupām uz plānotajiem sasniedzamajiem rezultātiem.

Formālā izglītība - sistēma, kas ietver pamatzglītības, vidējās un augstākās izglītības pakāpes, kuru programmu apguvi apliecina valsts atzīts izglītības vai/un profesionālās kvalifikācijas dokuments. Jebkura cita zināšanu, prasmju un kompetenču apguve, proti, neformālā izglītība un ikdienējā, mācīšanās notiek **ārpus formālās izglītības**.

Iekļaujošā izglītība - process, kurā tiek nodrošinātas atbilstošas visu izglītojamo daudzveidīgās vajadzības, palielinot ikviena izglītojamā līdzdalības iespējas mācību procesā, kultūrā un dažādās kopienās un samazinot izslēgšanas iespējas no izglītības un izglītības ieguves procesa.

Ikdienējā (informālā) mācīšanās ir izglītošanās process, kura ietvaros no ikdienas un darba pieredzes tiek apgūtas zināšanas, prasmes, kompetences, attieksmes un vērtības, kas bagātina un pilnveido personību un, iespējams, darba prasmes, tomēr atšķirībā no neformālās izglītības ikdienējā (informālā) mācīšanās nav ietverta programmas vai kursa rāmjos, tā notiek, mācoties sabiedrībā, tajā skaitā ģimenē, kā arī darbā (piemēram, uzzinot jaunu informāciju no TV raidījumiem, bibliotēkās, apmeklējot muzejus un izstādes, pārņemot vecāku vai draugu pieredzi).

Interesu izglītība - personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās izglītības **ir neformālās izglītības veids**. Ievērojot to, ka Latvijā tradicionāli interešu izglītības programmas organizētas bērniem un jauniešiem, normatīvais regulējums paredz prasības interešu izglītības pedagoga statusa iegūšanai un interešu izglītības programmu finansēšanas kārtībai. Interesu izglītības programmu izplatītākās jomas ir dejas, mūzika, māksla, teātra māksla, folklorā, tehniskā jaunrade, vides izglītība, sports utt. Interesu izglītības programmas palīdz attīstīt spējas un talantus, pilnveidot dažādas prasmes un saturiski pavadīt bērniem un jauniešiem brīvo laiku.

Izglītība ilgtspējīgai attīstībai - izglītība, kas sekmē katra indivīda iespējas apgūt zināšanas, vērtības un prasmes, kas nepieciešamas līdzdalībai lēmumu pieņemšanā par individuālām vai kolektīvām darbībām vietējā un pasaules līmenī, lai uzlabotu dzīves kvalitāti patlaban, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzībām.

Jaunietis - persona vecumā no 13 līdz 25 gadiem.

Kultūrizglītība - izglītības sistēmas sastāvdaļa, kas aptver gan visu līmeņu (profesionālās ievirzes, vidējo un augstāko) profesionālo izglītību kultūras nozarēs un speciālistu tālākizglītības iespējas, gan arī ikviena indivīda radošo spēju un talantu izkopšanu formālajā un neformālajā izglītībā neatkarīgi no vecuma.

Makro ietekmes rezultāts - pārmaiņas sabiedrībā (politikas, ekonomiskajā, sociālajā, kultūras, vides u.c. jomās), kuras ietekmē arī vairāku politikas rezultātu sasniegšana un ārējās vides faktori.

Mūžizglītība - izglītība visas dzīves garumā, kas paver iespējas ikvienam sabiedrības loceklim iegūt un/vai pilnveidot zināšanas, prasmes un kompetences **atbilstoši darba tirgus**

prasībām, savām interesēm un vajadzībām. Mūžizglītība aptver formālo un neformālo izglītību, ka arī ikdienējo (informālo) mācīšanos.

Neformālā izglītība - ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība. Neformālā izglītība iekļauj sevī interešu izglītības programmas (tradicionāli organizētas bērniem un jauniešiem pedagogu vadībā) un pieaugušo neformālās izglītības programmas. Neformālā izglītība parasti neizvirza prasības izglītības procesa uzsākšanai un norisei (piemēram, iepriekš iegūtas izglītības līmenis vai vecums, izņemot, ja tas ir drošības noteikumu ievērošanas prasība vai izglītības programmas, kas ir sadalītas līmeņos kā valodu apgūšana vai, piemēram, dejošana). Neformālās izglītības programmas nosaka tās saturu un atbilstību sabiedrības pieprasījumam gan ar profesionālo darbību saistītajās jomās, gan uz iedzīvotāju personīgajām interesēm vērstu. Pēc neformālās izglītības programmas apgūšanas var izsniegt dokumentu, kas apliecina personas dalību (nevis apgūtās zināšanas un prasmes) neformālās izglītības programmā, bet tā nav obligāta prasība.

Pedagogs - fiziskā persona, kurai ir izglītību reglamentējošā likumā noteiktā izglītība un profesionālā kvalifikācija un kura piedalās izglītības programmas īstenošanā izglītības iestādē vai sertificētā privātpraksē.

Politikas rezultāts - pārmaiņas sabiedrībā (attiecīgajā politikas jomā), ko tieši rada viena vai vairāku darbības rezultātu sasniegšana.

Profesionālās ievirzes izglītība - atšķirībā no interešu izglītības profesionālās ievirzes izglītība ir sistematizēta zināšanu un prasmju apguve, kā arī vērtīborientācijas veidošana mākslā, kultūrā vai sportā līdztekus pamatzglītības vai vidējās izglītības pakāpei, kas dod iespēju sagatavoties profesionālās izglītības ieguvei izraudzītajā virzienā. Izglītojamajam, kurš apguvis profesionālās ievirzes izglītības programmu, tiek izsniegta apliecība par profesionālās ievirzes izglītības ieguvu.

Rezultatīvais rādītājs - rezultāta būtiskākas pazīmes, kas nodrošina iespējami objektīvu tā sasniegšanas progresa mērīšanu un kuru var izteikt kā skaitlisku vērtību. Vārdu savienojumos, kas norāda rezultatīvo rādītāju veidu, vārds "rezultatīvais" tiek aizstāts ar attiecīgā rādītāja veida nosaukumu (piemēram, ekonomiskās efektivitātes rādītājs, kvalitātes rādītājs).

Vērtībizglītība - personas pamatvērtību - garīguma, morāles, kultūras, gara un fiziskās stājas - izkopšana, ģimenes vērtību un nacionālās identitātes apzināšanās; personas pašapziņas, pašvērtības apziņas, pašrefleksijas, valodspējas un radošuma izkopšana; iecietības, izlīgumspējas, līdzjūtības u.c. vispārcilvēcisko spēju attīstīšana; ievirze, motivācija un sagatavošana veiksmīgai profesionālajai karjerai.

IEVADDAĻA

1. Ievads

Izglītība ir svarīga ikvienam cilvēkam, ģimenei, sabiedrībai un valstij kopumā. Tā ir ceļš uz cilvēka individuālās dzīves kvalitāti, zināšanu sabiedrības veidošanu un valsts ekonomisko izaugsmi un labklājību. Ieguldījumi izglītībā un mūžizglītībā ir būtisks priekšnoteikums tautsaimniecības attīstībai un valsts konkurētspējas veicināšanai, ka arī augstāka labklājības līmeņa sasniegšanai.

21.gadsimtā izglītība ir visa mūža garumā, un tā ir mūsu ikdienas sastāvdaļa - apzināta izvēle un gandarījums; zināt un prast vairāk, ātrāk, precīzāk; mācīties un studēt ar sapratni un patiku, mācīties citam no cita neatkarīgi no sociālā, ekonomiskā vai veselības stāvokļa; mācīties individuālām prasībām piemērotā vidē, izmantojot modernus mācību līdzekļus. Šādu izglītību tiecamies sasniegt tuvāko gadu laikā, secīgi turpinot 2007.-2013.plānošanas perioda aktivitātes, kā arī īstenojot pēdējos gados uzsāktās reformas izglītības sistēmā.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (turpmāk - pamatnostādnes) ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas nosaka izglītības attīstības politikas pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus nākamajiem septiņiem gadiem. Ievērojot to, ka izglītības procesi tieši skar ikvienu iedzīvotāju visās vecuma grupās, pamatnostādnes aptver visus izglītības veidus un pakāpes.

Pamatnostādnes ir izstrādātas saskaņā ar *Izglītības likuma 14.panta 18.punktu*, kas paredz, ka "Ministru kabinets nosaka vienotu valsts politiku un stratēģiju izglītībā un iesniedz Saeimā apstiprināšanai izglītības attīstības pamatnostādnes turpmākajiem septiņiem gadiem".

Izglītības attīstības politikas virsmērķis pamatnostādnēs ir kvalitatīva un iekļaujoša izglītība personības attīstībai, cilvēku labklājībai un ilgtspējīgai valsts izaugsmei.

Pamatnostādnēs paredzētie pasākumi ir izglītības nozares attīstību secīgi turpinoši, ietverot arī iepriekšējā periodā sasniegto rezultātu izvērtējumu, Latvijas izglītības attīstības tendences, sasaistot nacionālajā līmenī noteiktos mērķus ar Eiropas Savienības (ES) attīstības plānotajiem mērķiem un Nacionālo reformu programmu "ES 2020" stratēģijas īstenošanai (NRP).

Izglītības politika ir visaptveroša un cieši saistīta ar citām nozarēm, īpaši ar Ekonomikas, Kultūras, Veselības, Iekšlietu, Aizsardzības, Zemkopības, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības un Labklājības ministrijas kompetencē esošajām politikām, kuru īstenošie uzdevumi ir iekļauti attiecīgo nozaru politikas plānošanas dokumentos, piemēram, valsts kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam "Radošā Latvija" (projekts), Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2011.-2017.gadam, Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam, Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam, Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam, Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.-2018.gadam un citi. Ievērojot katras nozares politikas attīstības specifiku, pamatnostādnes primāri ir saistītas ar Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) atbildībā esošajiem uzdevumiem un saistīto finansējumu, ka arī ievērojot *Viedās specializācijas stratēģijā* apstiprinātās jomas konkurētspējīgai un uz zināšanām balstītai attīstībai.

Pamatnostādnes ir izstrādātas sadarbībā ar nozaru ministriju, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības (LIZDA), Latvijas Izglītības vadītāju asociācijas (LIVA), Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK), Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras (LTRK), UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas, Latvijas Rektoru padomes, Augstākās izglītības padomes (AIP), Latvijas Studentu apvienības (LSA), Latvijas Pašvaldību savienības un plānošanas reģionu pārstāvjiem.

Vienlaikus pamatnostādņu izstrādē iesaistījās biedrības "Vecāki par izglītību", biedrības "Radošās Idejas", Latvijas Disleksijas biedrības, Latvijas Interesu izglītības konsultatīvās padomes, Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju asociācijas (LIKTA), biedrības "Latvijas Vecāku kustība", sabiedriskā labuma organizācijas *Junior Achievement - Young Enterprise Latvia*, Latvijas Komerčbanku asociācijas (sadarbībā ar *Swedbank*, Privātpersonu finanšu institūtu), Izglītības tehnoloģiju asociācijas, pašvaldību un izglītības iestāžu pārstāvji, kā arī citi sociālie un sadarbības partneri un privātpersonas.

2. Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam sasaiste ar nozīmīgākajiem attīstības plānošanas dokumentiem

"Latvijas izaugsmes modelis: cilvēks pirmajā vietā" (apstiprināts Saeimā 2005.gada 26.oktobrī) ir ilgtermiņa konceptuālais dokuments, kas nosaka uz cilvēku centrētu Latvijas izaugsmes modeli, uzsverot zināšanas, gudrību un prasmi un to izmantošanu kā izaugsmes resursu. Prioritārais ilgtermiņa uzdevums ir uzlabojumi izglītības sistēmā: (1) ikvienam garantēta iespēja iegūt vidējo izglītību un visiem nodrošinātas kvalitatīvas augstākās un profesionālās izglītības iegūšanas iespējas, (2) krasi palielināta augstākās kvalifikācijas speciālistu (maģistru un doktoru) sagatavošana, tehnisko zinību un dabaszinību apgūšanas īpatsvara pieaugums visos izglītības sistēmas līmeņos.

"Latvijas ilgspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam" ("Latvija 2030") (apstiprināta Saeimā 2010.gada 10.jūnijā) ir hierarhiski augstākais nacionālā līmeņa ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments, kas ietver atziņu par paradigmas maiņas nepieciešamību izglītībā. Tai jābūt kvalitatīvai, visa mūža garumā pieejamai un uz radošumu orientētai izglītībai, kas ļauj reaģēt uz globālās konkurences un demogrāfijas izaicinājumiem un ir viens no priekšnoteikumiem ekonomikas modeļa maiņai. Prioritārie ilgtermiņa rīcības virzieni: izglītības pieejamība un pārmaiņas izglītības procesa organizācijā, skola kā sociālā tīklojuma centrs, kontekstuāla izglītība un pedagoga profesijas maiņa, e-skola un informācijas tehnoloģiju izmantošana, izglītošanās mūža garumā.

"Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam" (NAP 2020) (apstiprināts Saeimā 2012.gada 20.decembrī) ir hierarhiski augstākais nacionālā līmeņa vidējā termiņa attīstības plānošanas dokuments. Tas nosaka vidējā termiņa prioritātes arī izglītības un zinātnes jomā, akcentējot rīcības virzienus: kompetenču attīstību un pētniecības, inovāciju un augstākās izglītības attīstību. Starp galvenajiem uzdevumiem ir noteikta kvalitatīva pirmsskolas izglītība; iekļaujoša izglītība; mācību satura pilnveide; atbalsts talantu izkopšanai; radošu un kvalificētu pedagogu sagatavošana un piesaiste; profesionālās izglītības attīstība atbilstoši darba tirgus tendencēm; augstākās izglītības pieejamība, eksportspēja, konkurētspēja un konsolidācija; jauniešu iesaistīšanās neformālajā izglītībā un brīvprātīgajā darbā; jauniešu nodarbinātības veicināšana, t.sk. karjeras izglītības sistēmas attīstība;

izglītības iestāžu pilnveide, t.sk. mazo lauku skolu saglabāšana, sniedzot atbalstu to funkciju paplašināšanai, uzsverot izglītības pakalpojuma teritoriālajam izvietojumam noteikto pakalpojuma groza principu NAP 2020.¹ Šo uzdevumu izpildei IZM ir iepļānojusi virkni pasākumu, kas ir atspoguļoti arī pamatnostādnēs.

"Latvijas nacionālo reformu programma "ES 2020" stratēģijas īstenošanai" (NRP) (apstiprināta ar MK 2011.gada 26.aprīļa sēdes protokollēmumu (prot. Nr.27, 34.paragrāfs).² Lai nodrošinātu stratēģijā "Eiropa 2020" noteikto mērķu sasniegšanu, tajā ir iekļauti pasākumi, kas veicina mūžizglītības principa ieviešanu, strukturālās izmaiņas profesionālajā izglītībā, augstākās izglītības modernizāciju, zinātniskās darbības potenciāla attīstību, augstākās izglītības institūciju materiālās un tehniskās bāzes modernizēšanu un resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšanu, augstākās izglītības vienlīdzīgas pieejamības nodrošināšanu, studiju un zinātniskās darbības kvalitātes uzlabošanu, pamata un vidējās izglītības pieejamības nodrošināšanu, modernu mācību metožu ieviešanu.

"Latvijas Konverģences programma 2013.-2016.gadam" (apstiprināta ar MK 2013.gada 29.aprīļa sēdes protokollēmumu (prot. Nr.25, 1.paragrāfs). Lai sasniegtu vispārējos valdības budžeta mērķus, vienlaikus nodrošinot apstākļus ekonomikas izaugsmei vidējā termiņā, Latvijas valdība turpina īstenot strukturālās reformas, t.sk. izglītībā un zinātnē. Ir uzsvērtā pamata un vidējās izglītības pieejamības nodrošināšana, strukturālās izmaiņas profesionālajā izglītībā, augstākās izglītības modernizācija, augstāko izglītību ieguvušo īpatsvara palielināšana, ārvalstu studentu piesaistīšana un valsts zinātnisko institūciju konsolidācija.

"Latvijas augstākās izglītības un augstskolu attīstības koncepcija 2013.-2020.gadam" (izstrādāta saskaņā ar [Augstskolu likuma 70.panta 1. punktu](#)). Pamatnostādnēs paredzētie pasākumi augstākās izglītības jomā pamatā ir atbilstoši arī AIP izstrādātajai *Latvijas augstākās izglītības un augstskolu attīstības koncepcijai 2013.-2020.gadam*, kurā ietvertos problēmu risinājumus izvērtēs turpmākajās diskusijās ar nozares pārstāvjiem, lai vienotos par kopīgu redzējumu būtiskākajos jautājumos.

"Augstākās izglītības un zinātnes attīstības pasākumu plāns laikposmam no 2013.gada 20.novembra līdz 2014.gada 31.decembrim" (apstiprināts ar MK 2013.gada 11.novembra rīkojumu Nr.560). Pasākumu plānā noteiktais galvenais mērķis ir nodrošināt kvalitatīvu, starptautiski konkurētspējīgu un zinātnē balstītu augstāko izglītību, ko īsteno efektīvi pārvaldītas institūcijas ar konsolidētiem resursiem. Šī mērķa sasniegšanai tiks veicināta augstākās izglītības atvērtība, pilnveidota publiskā finansējuma piešķiršanas sistēma, izveidota efektīva izglītības kvalitātes vadības un monitoringa sistēma, kā arī nostiprināta saikne starp augstāko izglītību, pētniecību un industriju. Mērķis ir atbilstošs pamatnostādnēs plānotajiem pasākumiem augstākās izglītības jomā.

"Zinātnes, tehnoloģiju attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam" (apstiprinātas ar MK 2013.gada 28.decembra rīkojumu Nr.685). Zinātnes, tehnoloģiju un inovācijas politikas virsmērķis ir Latvijas zināšanu bāzes un inovāciju kapacitātes attīstība un inovāciju sistēmas koordinācija. Šī mērķa sasniegšanai tiks attīstīts zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju jomas cilvēkkapitāls, veicināta Latvijas zinātnes starptautiskā konkurētspēja, modernizēts un integrēts pētniecības un izglītības sektors,

veidota efektīvāka zināšanu pārneses vide un stiprināta uzņēmumu absorbcijas un inovācijas kapacitāte, optimizēta zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju jomas pārvaldība, kā arī veidots pieprasījums pēc zinātnes un inovācijām.

Zinātnes, tehnoloģiju attīstības un inovācijas pamatnostādnes nacionālajā attīstības plānošanas sistēmā ir daļa no *Viedās specializācijas stratēģijas* un sekmē valsts ilgtermiņa un vidēja termiņa politikas plānošanas dokumentos definēto mērķu sasniegšanu. *Viedās specializācijas stratēģija* paredz, ka Latvijas tautsaimniecības transformācija notiks, ieguldot līdzekļus trīs stratēģiski svarīgos virzienos ((1) ražošanas un eksporta struktūras maiņa tradicionālajās tautsaimniecības nozarēs; (2) izaugsme nozarēs, kur iespējams radīt produktus un pakalpojumus ar augstu pievienoto vērtību; (3) nozares ar nozīmīgu horizontālo ietekmi un ieguldījumu tautsaimniecības transformācijā), izvirzot septiņas prioritātes (augstas pievienotās vērtības produkti, produktīva inovāciju sistēma, energoefektivitāte, moderna IKT, moderna izglītība, zināšanu bāze un policentriska attīstība) un nosakot piecas specializācijas jomas (zināšanu ietilpīga bioekonomika; biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas; informācijas un komunikācijas tehnoloģijas; viedā enerģētika un viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas). Kā viena no prioritātēm tiek izvirzīta moderna un nākotnes darba tirgus prasībām atbilstoša izglītības sistēma, kas veicina tautsaimniecības transformāciju un stratēģijas prioritāšu īstenošanai nepieciešamo kompetenču, uzņēmējspējas un radošuma attīstību visos izglītības līmeņos.

Pamatnostādņēs ir ievērotas *Viedās specializācijas stratēģijas* apstiprinātās jomas konkurētspējīgai un uz zināšanām balstītai attīstībai.

"Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009.-2018.gadam" (apstiprinātas ar MK 2009.gada 20.aprīļa rīkojumu Nr.246). Pamatnostādņēs noteiktie pasākumi ir saistoši jaunatnes politikas mērķiem, kas paredz uzlabot jauniešu dzīves kvalitāti, veicinot viņu iniciatīvas, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, sniedzot atbalstu darbam ar jaunatni un nodrošinot jauniešiem vieglāku pāreju no bērna uz pieaugušā statusu. Pasvītrotot sasaisti ar izglītības sistēmu, jaunatnes politikas īstenošanas ietvaros akcentēts atbalsts jauniešu nodarbinātībai, t.sk. sekmējot jauniešu - bezdarbnieku (t.sk. ar invaliditāti) integrēšanos darba tirgū, pilnveidojot viņu pamatprasmes; kā arī rosinot veidot iespējas jauniešu praksei pie darba devēja un prakses kvalitātes attīstību. Vienlaikus ir atbalstīta jauniešu līdzdalība, brīvprātīgā darba attīstība, mobilitātes sekmēšana, kā arī iesaistīšanās fiziskajās aktivitātēs un sporta dzīvē.

"Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2005.-2014.gadam" (apstiprinātas ar MK 2005.gada 2.marta rīkojumu Nr.137). Valsts valodas politikas mērķis ir nodrošināt latviešu valodas - Latvijas Republikas valsts valodas un ES oficiālās valodas - ilgtspēju, tās lingvistisko kvalitāti un konkurētspēju Latvijas un pasaules valodu tirgū, kura sasniegšanai tajā skaitā veic pasākumus latviešu valodas kā dzimtās, kā otrās un kā svešvalodas apguves un pilnveides nodrošināšanai, mācību metodikas pilnveidei latviešu valodas apguvei, latviešu valodas pedagogu profesionālās meistarības pilnveidei, latviešu valodas apguvei un pilnveidei nepieciešamo mācību līdzekļu un mācību metodisko līdzekļu, t.sk. elektronisko, sagatavošanai un izdošanai, kas ir atbalstāms arī pamatnostādņu projekta ietvaros.

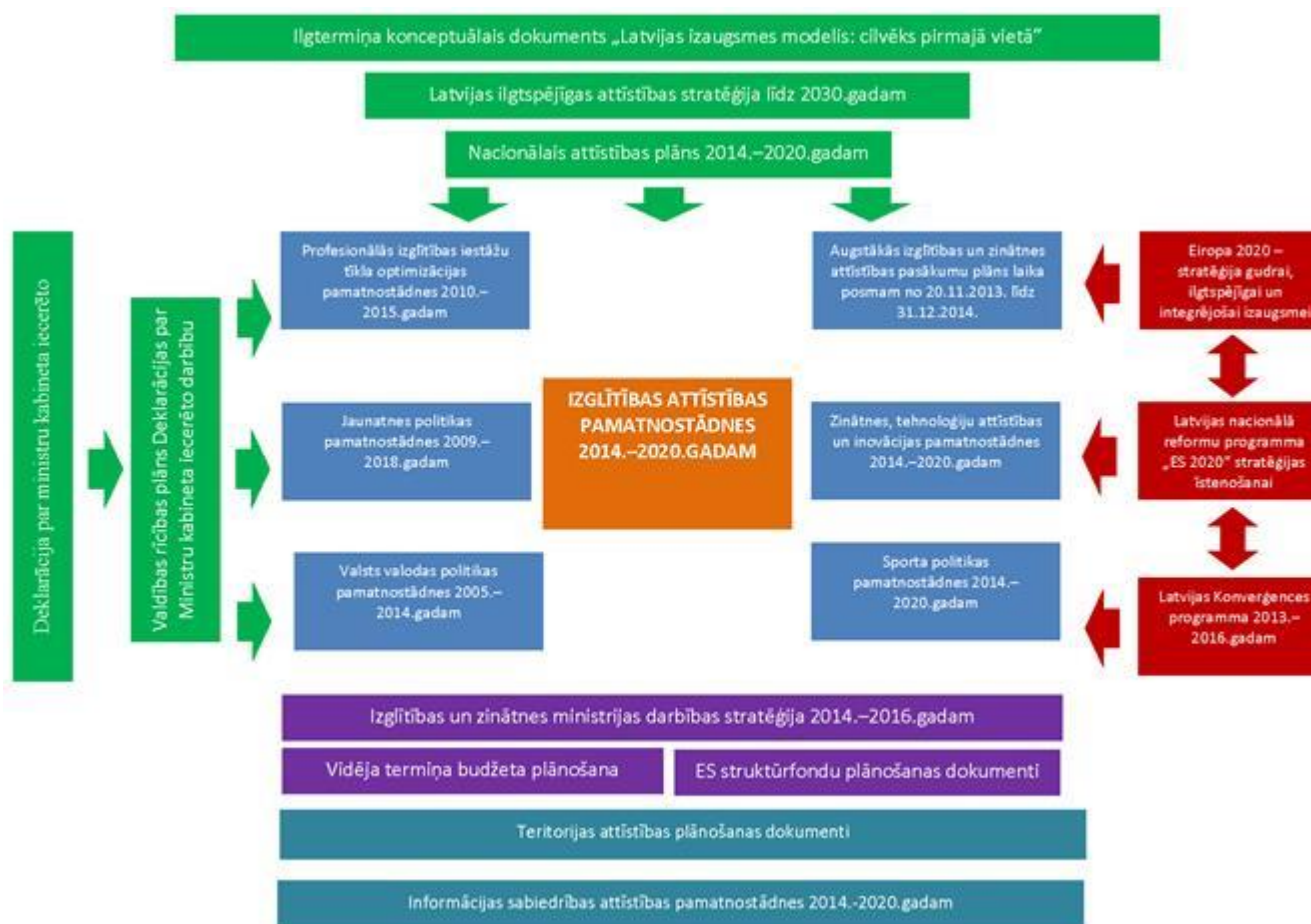
"Sporta politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam" (apstiprinātas ar MK 2013.gada 18.decembra rīkojumu Nr.666). Sporta politikas mērķis ir palielināt to Latvijas iedzīvotāju īpatsvaru, kas vismaz vienu, divas reizes nedēļā nodarbojas ar fiziskajām vai sportiskajām aktivitātēm. Lai to panāktu, tiks veicināta iedzīvotāju (it īpaši bērnu un jauniešu) fiziskā aktivitāte un izpratne par fizisko aktivitāšu nepieciešamību veselības saglabāšanā un nostiprināšanā, sekmēta sportistu sagatavošanas un sacensību sistēmas attīstība, uzlabota bērnu un jauniešu ar paaugstinātu fizisko slodzi, augstu sasniegumu sportistu un sportistu ar invaliditāti veselības aprūpe un medicīniskā uzraudzība, sekmēta sporta infrastruktūras pieejamība un attīstība, kā arī nodrošināta ilgtspējīgas sporta finansēšanas sistēmas izveide. Šie mērķi kopumā ir atbilstoši pamatnostādņēs minētajiem principiem.

"Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādnes 2010.-2015.gadam" (apstiprinātas ar MK 2010.gada 6.janvāra rīkojumu Nr.5). Pamatnostādnes ir saistītas ar *Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādņēm 2010.-2015.gadam*, kuru mērķis ir nodrošināt turpmāku profesionālās izglītības sistēmas strukturālo reformu īstenošanu, optimizējot profesionālās izglītības iestāžu skaitu un izvietojumu reģionos, kā arī veicot to diferenciāciju, izveidot modernu, mūsdienīgu prasībām atbilstošu profesionālās izglītības materiālo un tehnisko nodrošinājumu, sekmēt visu veidu resursu efektīvāku izmantošanu, paaugstinot profesionālās izglītības kvalitāti un pieejamību. To īstenošana izveidos valstī diferencētu, demogrāfiskajām tendencēm atbilstošu profesionālās izglītības iestāžu tīklu; nodrošinās līdzsvarotu profesionālās izglītības programmu apguves iespēju piedāvājumu (reģionālajā un nacionālajā līmenī), lai sagatavotu darba tirgum nepieciešamo speciālistu skaitu un nodrošinātu izglītības piedāvājuma atbilstību nodarbinātības struktūrai; profesionālās izglītības iestāžu optimizācijas procesā tiks ievērots sadarbības princips starp valsts institūcijām, pašvaldībām un nozaru asociācijām, lai nodrošinātu elastīgu un efektīvu visu veidu resursu izmantošanu, kā arī iespēju ātri reaģēt uz darba tirgus pieprasījuma izmaiņām.

"Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam" (apstiprinātas ar MK 2013.gada 14.oktobra rīkojumu Nr.468). Šī dokumenta mērķis ir, nodrošinot iespēju ikvienam izmantot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju sniegtās iespējas, veidot uz zināšanām balstītu ekonomiku un uzlabot kopējo dzīves kvalitāti, sniedzot ieguldījumu publiskās pārvaldes efektivitātes un valsts konkurētspējas, ekonomiskās izaugsmes paaugstināšanā un darba vietu radīšanā. Šī mērķa sasniegšanai tajā skaitā tiks sekmēta IKT izglītība un e-prasmes, kas atbilst pamatnostādņu ietvaram.

1.attēls

Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam sasaiste ar nozīmīgākajiem attīstības plānošanas dokumentiem

I. IZAICINĀJUMI UN RISINĀMĀS PROBLĒMAS

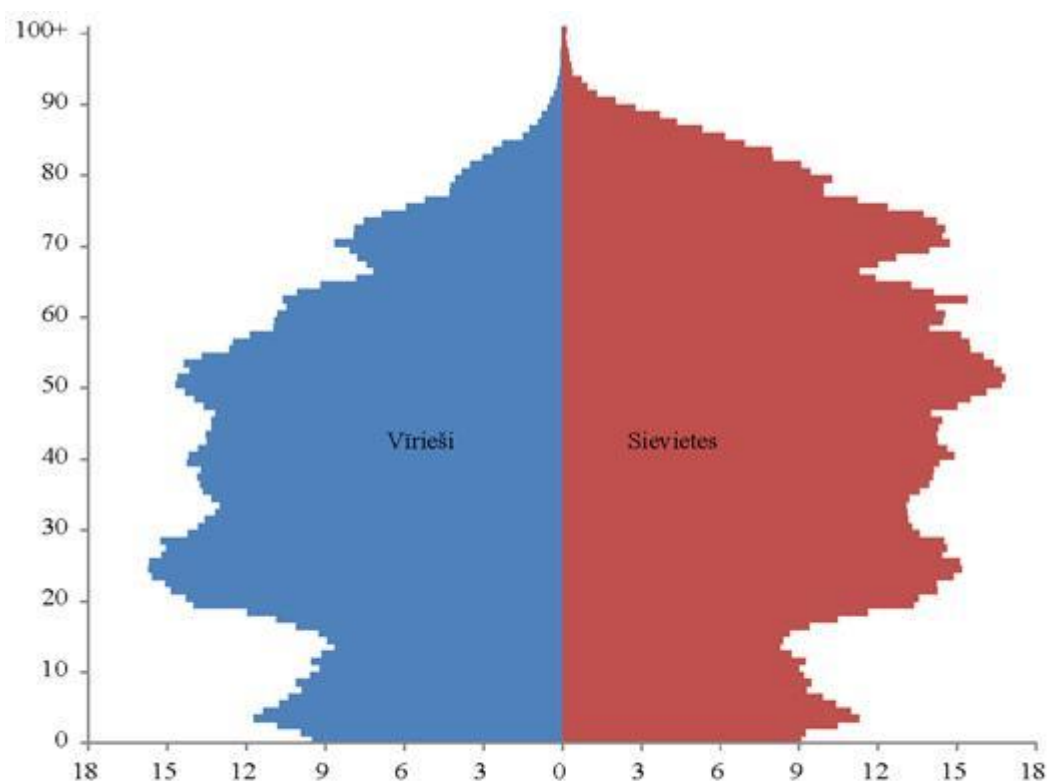
Izvērtējot *Izglītības attīstības pamatnostādņu 2007.-2013.gadam* ietvaros sasniegtos rezultātus, no iepriekšējā plānošanas perioda mantoto problemātiku, kā arī ņemot vērā nozares attīstību kavējošos faktorus, demogrāfiskās tendences un darba tirgus piedāvājuma un pieprasījuma prognozes, ir noteiktas būtiskās pamatnostādņu ietvaros risināmās problēmas. Izvēsta analīze par iepriekšējā plānošanas periodā paveikto iekļauta pamatnostādņu 1.pielikumā.

1. Demogrāfiskie izaicinājumi un darba tirgus disproporcijas

Latvijas ekonomisko izaugsmi, ilgtspēju un konkurētspēju primāri nosaka mūsu cilvēkresursu kapacitāte. Demogrāfija ir būtiskākais faktors, kas šobrīd negatīvi ietekmē nākotnes perspektīvas jebkurā nozarē, arī izglītībā.

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datiem 2013.gada sākumā Latvijā bija 2,02 miljoni iedzīvotāju (tas bija par gandrīz 360 tūkstošiem mazāk kā 2000.gadā). Saskaņā ar demogrāfiskajām prognozēm turpmākajos gados Latvijas iedzīvotāju skaits turpinās samazināties. Minētā procesa galvenie iemesli ir sabiedrības novecošanās, ilgstoši zems dzimstības līmenis un iedzīvotāju emigrācija.³

Iedzīvotāju skaits vecuma grupās 2012.gada sākumā, tūkstošos

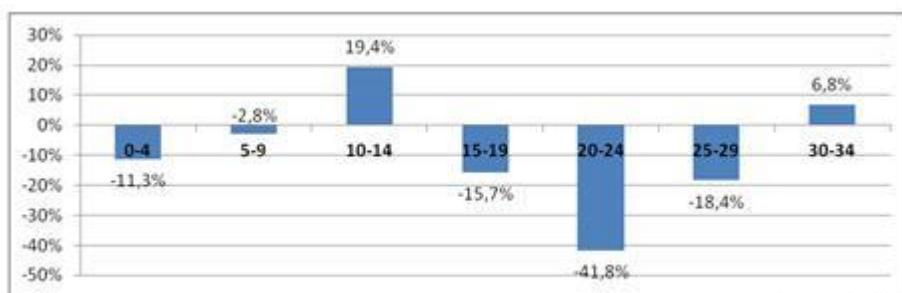

Avots: EM, 2013

Ievērojot minēto, tuvāko gadu laikā Latvijas izglītības sistēmu sagaida nopietns demogrāfiskais satricinājums. Laika posmā līdz 2020.gadam vidējā un augstākajā izglītībā ir sagaidāms nozīmīgs skolēnu un studējošo skaita samazinājums.

Jau vairākus gadus samazinās vidusskolās uzņemto skolēnu skaits, vienlaikus profesionālās izglītības iestādēs uzņemto audzēkņu skaits paliek aptuveni tajā pašā līmenī. Tas skaidrojams ar kopējo demogrāfisko situāciju valstī (samazinās pamatskolu beigušo jauniešu skaits), kā arī ar to, ka pieaug to personu skaits, kuriem jau ir iepriekš iegūta izglītība, t.sk. vispārējā vidējā izglītība, un kuri mācības turpina profesionālās izglītības iestādēs.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas 2020.gadā salīdzinājumā ar 2012.gadu dažādās vecuma grupās, %

Avots: EM, 2013

Tiek paredzēts, ka salīdzinājumā ar 2012.gadu 2020.gadā skolēnu skaits vispārējā vidējā izglītībā samazināsies par 11,6 tūkstošiem skolēnu, savukārt augstākajā izglītībā - par 27,6 tūkstošiem studentu.

Vienīgā izglītības pakāpe, kurā prognozējams izglītojamo vecumā no 7 līdz 15 gadiem pieaugums, ir pamatizglītība.

Demogrāfiskās prognozes norāda, ka esošais visu līmeņu izglītības iestāžu tīkls nākotnē netiks racionāli izmantots. Latvijas demogrāfiskās prognozes ir nozīmīgs priekšnosacījums izglītības iestāžu tīkla sakārtošanai nākamajos septiņos gados.

Ekonomikas ministrija 2013.gada *Informatīvajā ziņojumā par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm*⁴ ir identificējusi galvenās darba tirgus disproporcijas:

- liels speciālistu pārpalikums humanitāro un sociālo zinātņu jomās. Šajās jomās darbaspēka piedāvājuma pieaugums līdz 2020.gadam var veidot gandrīz pusi no kopējā darbaspēka ar augstāko izglītību pieauguma;
- saglabāsies neatbilstība starp formālās izglītības piedāvājumu un darba tirgus pieprasījumu. Piemēram, pieprasījums pēc inženierzinātņu speciālistiem būs ievērojami lielāks nekā piedāvājums;
- liels to jauniešu bez konkrētas specialitātes un prasmēm īpatsvars, kuri nonāk darba tirgū, savukārt pieprasījums pēc šāda darbaspēka samazināsies;
- liels mazkvalificēto īpatsvars. Darba tirgū ir salīdzinoši liels iedzīvotāju ar pamatizglītību īpatsvars, turklāt nav sagaidāms, ka tuvākajā nākotnē to īpatsvars varētu ievērojami sarukt.

Minētajā informatīvajā ziņojumā analizētas arī iespējamās darba tirgus attīstības tendences vidējā termiņā un ilgtermiņā un atspoguļoti iespējamie riski, ja saglabātos esošā izglītības sistēma un izglītības piedāvājuma struktūra.

Lai nākotnē mazinātu iespējamās darba tirgus disproporcijas, problēmas ir jārisina kompleksi. Piemēram, ir grūti palielināt studējošo skaitu dabaszinātnēs un inženierzinātnēs, ja jau pamatizglītībā un vidējā izglītībā skolēniem ir vājas zināšanas un maza interese par eksaktajiem mācību priekšmetiem. Jāņem vērā, ka iespējamie risinājumi augstākajā izglītībā, vidējā vispārējā, vidējā profesionālajā izglītībā un pamatizglītībā jūtami radīs ietekmi vairāk ilgtermiņā. Formālā izglītība salīdzinoši lēni spēj pielāgoties mainīgajiem apstākļiem darba

tirgū. Efektīvāks veids darba tirgus disproporciju mazināšanai īstermiņā ir pieaugušo izglītības sistēmas, t.sk. tālākizglītības, sakārtošana.

Pamatnostādnēs, nosakot rīcības virzienus, ir ņemti vērā EM informatīvajā ziņojumā identificētie darba tirgus riski un demogrāfiskie izaicinājumi.

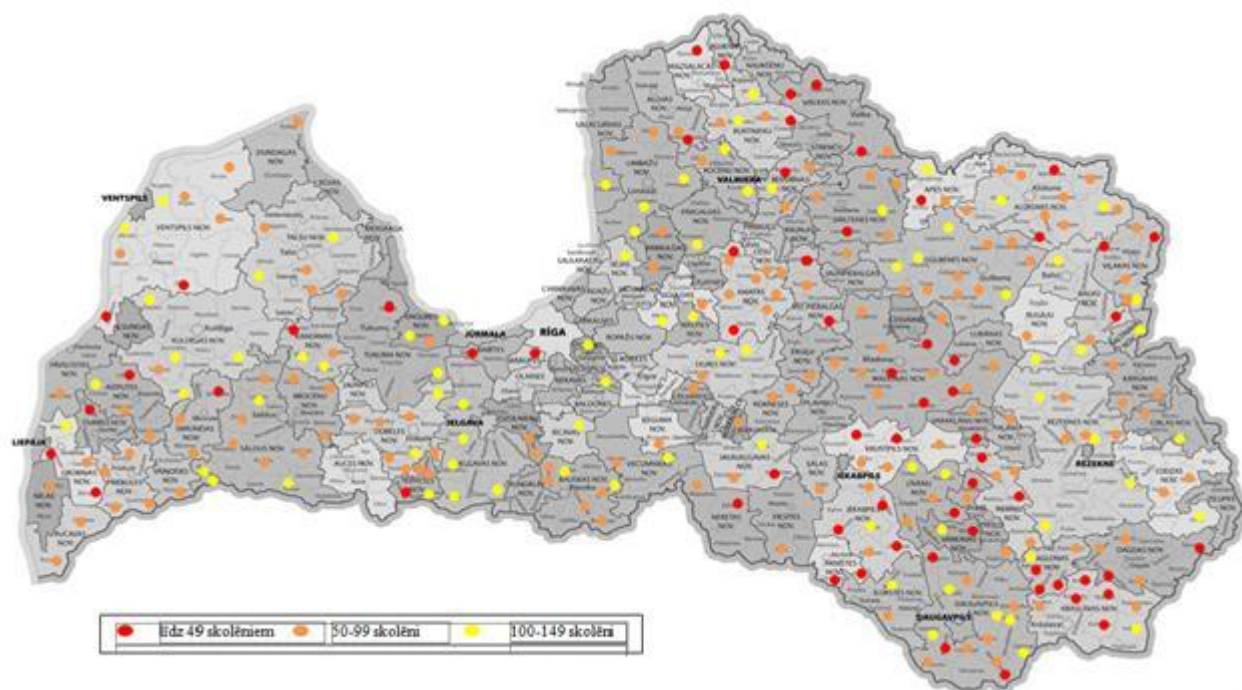
2. Neefektīvs izglītības sistēmas institucionālais tīkls

Demogrāfijas iespaidā vidējo izglītību 2014.-2020.gadā sagaida nozīmīgs skolēnu skaita samazinājums, un tas ietekmēs institucionālā tīkla pilnveidi, kurā svarīga loma ir pašvaldību, plānošanas reģionu un IZM sadarbībai. Būs nepieciešami pārdomāti risinājumi resursu koncentrācijai un izglītības pakalpojumu pieejamības pārstrukturizācijai, vērtējot katra novada un plānošanas reģiona īpatnības un attīstības modeļus.

Saskaņā ar ministrijas datiem šobrīd 30% vidusskolu skolēnu skaits 12.klasēs nepārsniedz 20, 10% - nepārsniedz 10.

4.attēls

Mazās skolas lauku teritorijās (tikai publiskās skolas)

Profesionālās izglītības stiprināšana ir viena no IZM prioritātēm, un pašlaik notiek darbs pie profesionālās izglītības kompetences centru attīstības, lai nodrošinātu kvalitatīvu profesionālo izglītību gan lielajās pilsētās, gan reģionos.

Institucionālā tīkla sakārtošana ir prioritāri saistīta ar sākumskolas izglītības pakalpojumu pieejamību tuvāk bērnu dzīvesvietai un vidējās izglītības pieejamību reģionālajā līmenī.

Institucionālā tīkla sakārtošana plānota, veidojot jaunu pieeju izglītības iestāžu pakalpojumu piedāvājumam:

- **pirmsskolas izglītība** - maksimāli tuvu bērnu dzīvesvietai neatkarīgi no ģeogrāfiskajiem un administratīvi teritoriālajiem kritērijiem;

- **sākumskolas izglītība** (1.-6.klase) - pēc iespējas tuvāk bērnu dzīvesvietai, nodrošinot pakalpojumu pieejamību vietējas nozīmes autoceļu tuvumā. Nozīmīgi vērtēt arī pirmsskolas izglītības (5 līdz 6 gadu vecu bērnu) integrāciju sākumskolas izglītības iestādēs;

- **pamatskolas izglītība** (7.-9.klase) - pielāgojot attiecīgā institucionālā tīkla specifikai;

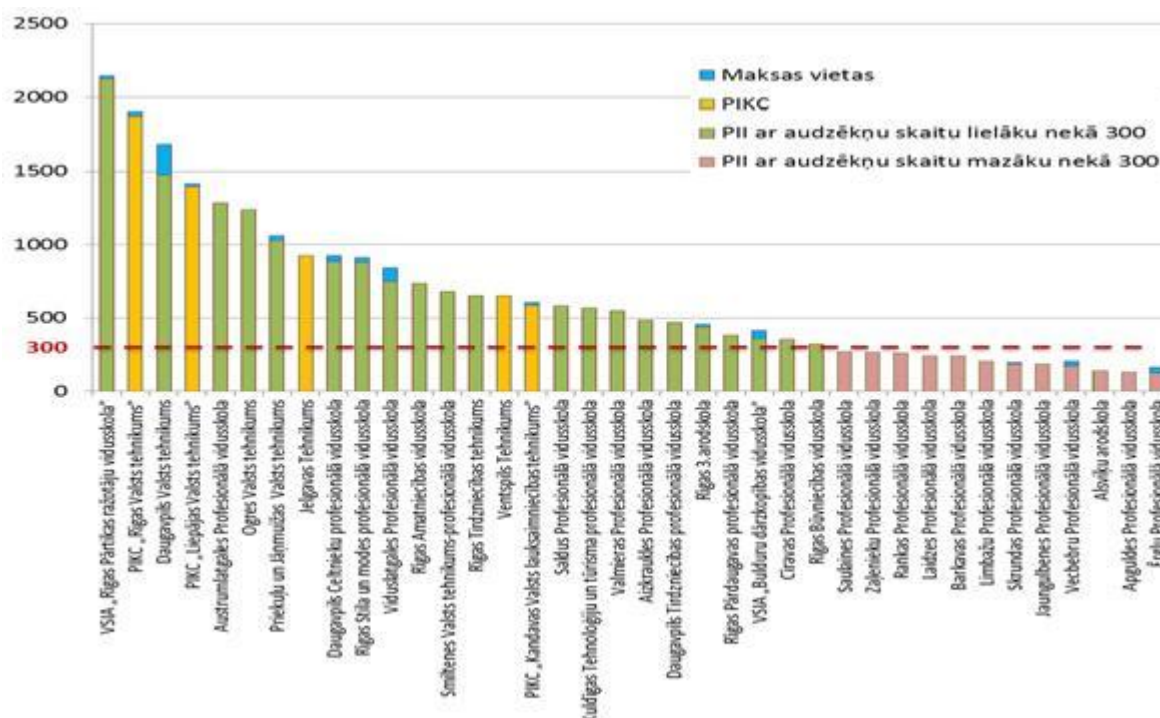
- **vispārējā vidējā izglītība** (10.-12.klase) - pamatā koncentrēta reģionālas nozīmes pilsētās un novadu centros. Pakalpojuma pieejamība nodrošināta reģionālas nozīmes autoceļu tuvumā. Atbilstoši katra reģiona attīstības scenārijiem vērtējama arī profesionālās izglītības programmu integrācija vispārējā izglītībā, konsolidējot šo izglītības iestāžu pārvaldību un izmaksas. Šādas izglītības iestādes dibinātājs ir pašvaldība;

- **profesionālā vidējā izglītība** - pamatā koncentrēta reģionālas nozīmes pilsētās un novadu centros. Īsteno valsts nozīmes profesionālās izglītības kompetences centri (PIKC) un pārējās profesionālās izglītības iestādes, kuru padotība pamatā plānota pašvaldībām.

Izm padotībā esošo profesionālās vidējās izglītības iestāžu tīklā notikusi strukturāla reforma: 2010./2011.mācību gadā IZM padotībā bija 54 profesionālās izglītības iestādes, 2012./2013.mācību gadā to skaits samazinājies un bija 38. Turpinot tīkla pilnveidi un ņemot vērā, ka negatīvās demogrāfiskās tendences novadus skar lielākā mērā nekā pilsētas, IZM primāri meklēs risinājumu nelielajām (300 vai mazāk audzēkņu) profesionālās izglītības iestādēm, t.sk. plānojot to nodošanu pašvaldībām. Tādējādi varēs nodrošināt reģionālajam darba tirgum nepieciešamo speciālistu sagatavošanu, kā arī izglītības iestāžu tīkla sakārtošanu, sekmējot vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu darbības efektivitāti. IZM padotībā 2013./2014.mācību gadā ir 11 nelielas profesionālās izglītības iestādes (skatīt 5.attēlu), kuras, pašvaldībām pārņemot tās savā padotībā, varētu saņemt valsts budžeta finansējumu konkrētu profesionālās izglītības programmu īstenošanai.

5.attēls

Izglītojamo skaits IZM padotības profesionālās izglītības iestādēs

Avots: IZM dati

Latvijas augstākās izglītības sistēma ir pārlietu sadrumstalota, par to liecina studējošo skaitam un tā dinamikai neatbilstoši liels augstskolu un studiju programmu skaits. Laika posmā no 2006.gada līdz 2012.gadam, samazinoties studējošo skaitam par 27%, vienlaikus ir pieaudzis augstākās izglītības iestāžu (All) skaits. 2006.gadā Latvijā darbojās 54 akreditētas All, 2012.gadā - 57 All. Arī piedāvāto studiju programmu skaits 2012./2013.akadēmiskā gada sākumā bija ievērojami lielāks (912 programmu) nekā 2006./2007.akadēmiskā gada sākumā (616 programmu).⁵ Tas liecina par augstākās izglītības resursu sadrumstalotību, kas mazina augstskolu iespējas kļūt konkurētspējīgām starptautiskā līmenī un nodrošināt kvalitatīvu izglītību. Līdzīgi ir arī studiju programmu ārējā izvērtējuma secinājumi⁶, kuros uzsvērtas kvalitātes atšķirības studiju virziena ietvaros, t.sk. doktorantūras līmenī. Kā kopīgi trūkumi izvērtējumā uzsvērti neskaidri definēti studiju rezultāti, programmu mērķi, novērojama programmu dublēšanās, nav attīstīta resursu koplietošana. Studējošo skaita straujam pieaugumam neadekvāts ieguldījums mācībspēku un augstskolu infrastruktūras attīstībā ir radījis grūtības saglabāt piedāvātās izglītības kvalitāti. Šādos apstākļos, ņemot vērā valsts budžeta ierobežotās iespējas, ir būtiski izveidot motivējošu mehānismu, kas veicinās All un ZI virzību uz pieejamo resursu efektīvu kopēju izmantošanu un tiekšanos uz izcilību. Demogrāfisko izaicinājumu kontekstā augstākās izglītības iestādēm jāklūst atvērtākām pieaugušo auditorijai.

3. Mūsdienu prasībām daļēji atbilstoša mācību vide un saturs

Pirmsskolas izglītības un aprūpes nodrošināšana ir pamats sekmīgai iesaistei pamatzglītībā, sociālajai iekļaušanai, personiskajai attīstībai un nodarbinātībai nākotnē. Lai panāktu, ka pāreja no pirmsskolas uz pamatskolu, ņemot vērā jaunu, uz kompetencēm balstītu mācību saturu, ir saturiski saskaņota, jāpilnveido izglītības saturs arī bērniem vecuma grupā no 1,5 līdz 4 gadiem, kā arī jānodrošina atbilstoša mācību vide.

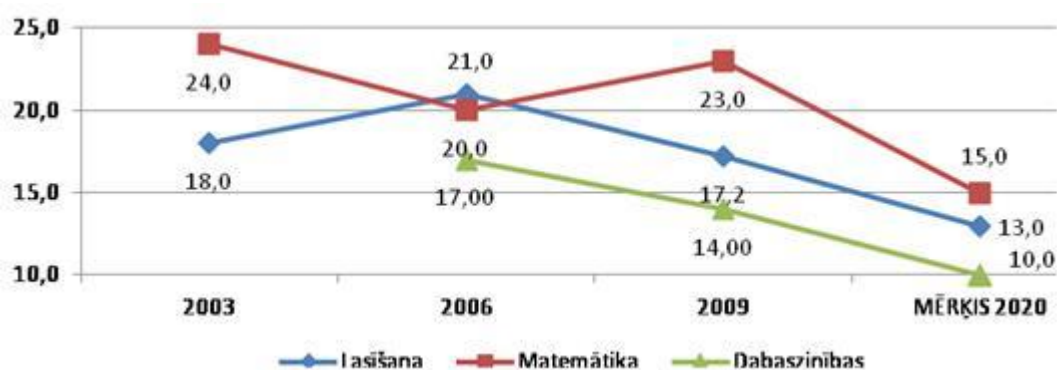
Lai uzlabotu mācību sasniegumus pamatzglītības un vidējā izglītības posmā, ir jānodrošina pilnveidotā, uz kompetenču pieejas balstītā mācība satura ieviešana, t.sk. izmantojot IKT.

OECD PISA 2006., 2009. un 2012.gada rezultāti parāda, ka Latvijā ir salīdzinoši neliels skolēnu ar augstiem sasniegumiem lasītprasmē, matemātikā un dabaszinātnēs īpatsvars, un šis skaits turpina samazināties. Vienlaikus ir vērojama tendence, ka zēniem mācību sasniegumi ir zemāki nekā meitenēm. Ievērojot minēto, turpmākajā plānošanas periodā būtu jāpievērš pastiprināta uzmanība mācību rezultātu monitoringam un cēloņsakarību noteikšanai starp mācību rezultātu ietekmējošajiem faktoriem un izglītojamo mācību sasniegumiem, lai uz kompetencēm balstītā izglītības saturā paredzētu pasākumus mācību sasniegumu uzlabošanai.

Aktuāla ir arī OECD PISA pārbaudes darbos vāju sniegumu uzrādījušo jauniešu īpatsvara samazināšana. Kaut arī Latvija ir panākusi būtisku progresu dabaszinātnēs, aktuāla ir lasītprasmes un matemātikas kompetenču pilnveide, nodrošinot NAP mērķi (zemākie kompetenču līmeņi lasītprasmē 2017.gadā - 15%, 2020.gadā - 13%) un "Izglītība un apmācība 2020" mērķus, - līdz 2020.gadam nodrošināt, ka minētajās trijās kompetencēs vājš sniegums ir tikai 15% attiecīgās grupas jauniešiem. Salīdzinājumam, izvērtējot PISA rezultātus 2009.gadā, EK ir izcēlusi arī Igauniju, kur 2009.gadā vāju sniegumu lasītprasmē, matemātikā un dabaszinātnēs ir uzrādījuši attiecīgi tikai 13,3%, 12,7% un 8,3% jauniešu.⁷

6.attēls

Skolēni (15-16 gadu vecumā) ar zemiem mācību rezultātiem (PISA 1.līmenis), %⁸

Saskaņā ar IZM datiem aizvien mazāk skolēnu kārto centralizētos eksāmenus ķīmijā, fizikā un bioloģijā. Tas liecina par izglītojamo zemu interesi eksaktajās jomās. Arī augstākās izglītības iestāžu absolventu īpatsvars matemātikas, zinātnes un tehnoloģiju jomās (13%) ir viens no zemākajiem Eiropā. Ievērojot minēto, kā arī ņemot vērā darba tirgus disproporcijas draudus nākotnē⁹, ir nepieciešams palielināt studējošo īpatsvaru dabaszinātnēs un inženierzinātnēs no kopējā studējošo skaita.

Nākamajā plānošanas periodā ir jāturpina STEM nepieciešamo mācību vides modernizāciju izglītības iestādēs. Ņemot vērā pieaugošo IKT nozīmi izglītības procesos, aktuāla ir mūsdienīgu elektronisko mācību līdzekļu izstrāde dažādās satura jomās. IKT

integrācijai ir jānodrošina mācību/studiju vides pilnveide un jaunu mācību/studiju pieeju izveide.

Pēdējos gados ir novērots atbalsta, t.sk. arī finanšu, trūkums vērtībizglītības pasākumu īstenošanai, t.sk. audzināšanas darba attīstībai.

Pamatojoties uz 2007.gada pētījuma "Interesu izglītības pieejamība un piedāvājums Latvijā" rezultātiem, ir būtiski akcentēt interešu izglītības programmās iesaistīto iespējas veiksmīgāk izvēlēties profesiju un veidot savu karjeru. Atbilstoši 21.gadsimta prasībām jāattīsta profesionālās orientācijas un karjeras izglītības sistēma, jāuzlabo profesionālās ievirzes izglītības un interešu izglītības kvalitāte jauniešiem, nodrošinot mūsdienīgu un atbilstošu mācību vidi, t.sk. IKT nodrošinājumu, un jaunākās tehnoloģijas tehniskajā un zinātniskajā jaunradē. Specifiski pasākumi interešu izglītības attīstības veicināšanai tiks izstrādāti pēc plānota interešu izglītības jomas audita.

4. Pedagogu motivācijas un profesionālās pilnveides nepietiekama sekmēšana

2009.gadā valsts budžeta grozījumi finansējumu mērķdotācijām pašvaldībām pedagogu darba samaksai samazināja par aptuveni 50% un darba samaksas sistēmā tika veiktas būtiskas pārmaiņas, ieviešot jaunu finansēšanas principu "nauda seko skolēnam". Tādējādi ievērojami samazinājās pedagogu darba likmju skaits pamata un vispārējās vidējās izglītības iestādēs. Finansēšanas princips radīja konkurenci un diferencētu pedagogu darba samaksu par vienu likmi, ietekmēja daudzu pedagogu darba samaksu, kā arī veidoja diferenciāciju pedagogu darba samaksā par vienu likmi dažādos novados ar dažādu skolēnu skaitu un skolēnu/pedagogu skaita attiecību.

Latvijas demogrāfiskās un sociālekonomiskās situācijas kontekstā novados ar mazu skolēnu skaitu pedagogu atalgojums ir saglabājies ļoti zems salīdzinājumā ar tiem novadiem, kuros skolu tīkls ir sakārtots un skolēnu skaits optimāls.

Vērtējot pedagogu vecuma struktūru vispārizglītojošajās skolās un profesionālās izglītības iestādēs, joprojām liela daļa pedagogu ir vecāki par 50 gadiem. Vispārizglītojošajās skolās pedagogu (līdz 30 gadu vecumam) īpatsvars pieauga nenozīmīgi. Arī izglītības jomā nodarbināto dzimumu sadalījums ir mainījies nebūtiski, joprojām visās izglītības pakāpēs pedagogu amatos dominē sievietes, it īpaši vispārējās izglītības iestādēs un profesionālās izglītības iestādēs.

Līdz ar jauna mācību satura ieviešanu nepieciešams nodrošināt pedagogu profesionālās kompetences pilnveidi, t.sk. līderību, radošumu, IKT un svešvalodu prasmes.

2013.gadā izstrādāts informatīvais ziņojums ""Vispārējās un profesionālās izglītības pedagogu motivācijas, atalgojuma un profesionālās darbības kvalitātes novērtēšanas sasaistes programma", tās izstrāde un ieviešana", kura mērķis ir izveidot vispārējās un profesionālās izglītības pedagogu motivācijas, atalgojuma un profesionālās darbības kvalitātes novērtēšanas sistēmas sasaisti. Līdztekus tam programma paredz modernas mācību un darba vides nodrošināšanu un pedagogu profesionālās izaugsmes atbalsta sistēmas pilnveidi.

Liela daļa identificējamo problēmu ir saistītas ar jautājumiem, kuri ir tieši pakārtoti finansiālajiem aspektiem, līdz ar to primāri būtu jānodrošina efektīva resursu pārvaldība, ņemot vērā esošā finansēšanas modeļa pārskatīšanu un pilnveidi.

Lai pilnveidotu kopējo situāciju valstī, attīstītu institucionālo izcilību un paaugstinātu pedagogu profesijas prestižu, turpināma izveidotās vispārējās un profesionālās izglītības pedagogu motivācijas, atalgojuma un profesionālās darbības kvalitātes novērtēšanas sistēmas sasaistes programmas ieviešana.

5. Iekļaujošās izglītības principa un individualizētas mācību pieejas nepietiekama ieviešana

Iekļaujošās izglītības nodrošināšanā ir vairākas mērķa grupas - attīstības, spēju un veselības stāvokļa, sociālo apstākļu izraisītās atstumtības riskam pakļautie bērni un jaunieši, kā arī reemigrējušie un ārzemēs dzimušie Latvijas valstspiederīgo bērni un jaunieši.¹⁰

Lai gan Latvijas izglītības sistēma piedāvā pietiekami daudzveidīgas izglītības ieguves iespējas un programmas, daļa jauniešu, kuri ir uzsākuši izglītības ieguvi, izglītības procesā sastopas ar dažādām sociālekonomiskām, socializēšanās problēmām, t.sk. vardarbību vienaudžu vidū u.c., un pamet mācības, neiegūstot savam vecumam atbilstošu izglītību. 2008.gadā skolu nepabeigušo iedzīvotāju īpatsvars vecuma grupā no 18 līdz 24 gadiem, kuri nav ieguvuši vidējo izglītību un neturpina mācības, bija 15,5%, un tas bija augstāk nekā vidēji ES (14,9%). Šī rādītāja analīze atklāj izteiktas atšķirības dzimumu griezumā, proti, vīriešu īpatsvars skolu nepabeigušo iedzīvotāju kopskaitā attiecīgajā vecuma grupā ir aptuveni divas reizes augstāks kā sieviešu īpatsvars (2009.gadā attiecīgi 17,2% un 9,4%, 2011.gadā - 15,8% un 7,5%, 2012.gadā - 14,5% un 6,2%). Jau 2011.gadā minētais rādītājs bija samazinājies līdz 11,6% un 2012.gadā līdz 10,2%. Tomēr ir veicams nopietns darbs, lai līdz 2020.gadam uzlabotu šo rādītāju, kā arī nodrošinātu prevencijas pasākumus tiem izglītojamajiem, kam draud izglītību priekšlaicīgas pamešanas risks, kā arī turpinātu kompensējošo pasākumu kā otrās iespējas izglītības piedāvājums īstenošanu.

Saskaņā ar 2010.gada *Eurostat* datiem Latvijā salīdzinājumā ar citām ES valstīm ir trešais lielākais to bērnu vecumā līdz 17 gadiem īpatsvars, kuri ir nabadzības un atstumtības riska grupā. Salīdzinot ar OECD valstu (t.sk. ar Igaunijas un Lietuvas) vidējiem rādītājiem, Latvijas izglītības sistēma lielākā mērā kompensē nelabvēlīga ģimeņu sociāli ekonomiskā statusa ietekmi uz sasniegumiem. Latvijā ir konstatēta ievērojama sociālekonomiskā stāvokļa indeksa vidējās vērtības atšķirība tieši lauku skolu skolēniem un mazpilsētu un pilsētu skolu skolēniem, un tas norāda uz lauku skolēnu būtiski nelabvēlīgāku sociāli ekonomisko statusu. Arī 2014.-2020.plānošanas periodā tiks nodrošinātas dotācijas sākumskolas skolēnu ēdināšanai, kā arī citi atbalsta pasākumi, tomēr sociālekonomiskās situācijas uzlabošanai ir nepieciešama starpnozaru pieeja. Lai arī ir izveidojusies nepieciešamība izglītības sistēmām reaģēt uz dažādību un nodrošināt visu iedzīvotāju sekmīgu iekļaušanu izglītības sistēmā, bērniem un jauniešiem ar speciālām vajadzībām netiek nodrošināts pietiekams atbalsts izglītības iegūšanas procesā. Ir turpināma personu ar speciālām vajadzībām iekļaušana vispārējās izglītības sistēmā. Lai nodrošinātu maksimāli efektīvu atbalstu personām ar speciālām vajadzībām, būtiski ir nodrošināt, ka vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs ir atbalsta personāls. Ņemot vērā pieaugošo audzēkņu skaitu ar speciālām vajadzībām

vispārīzglītojošās skolās, nozīmīga ir vispārīzglītojošo skolu un speciālo izglītības skolu pedagogu mijiedarbība un zināšanu pārnese, un profesionālā pilnveide, tādējādi sekmējot izpratni par personām ar speciālām vajadzībām.

Aktuāla ir bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām saskarsmes prasmju, socializēšanās un iekļaušanās sekmēšana un kompleksu iekļaušanas pasākumu izstrādāšana un piedāvāšana, kas vienlaikus veicinātu sabiedrības izpratni par šādu personu grupu ierobežojumiem un vajadzībām.

Jaunieši var sastapties ar sociālekonomiskām, socializēšanās problēmām, t.sk. vardarbību vienaudžu vidū (saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas 2009./2010.gadā veikto un 2012.gadā publiskoto pētījumu par skolēnu veselības ieradumiem 39 valstīs, Latvijā ir vieni no augstākajiem vienaudžu vardarbības rādītājiem¹¹), un pamet mācības, neiegūstot savam vecumam atbilstošu izglītību.

Izglītības priekšlaicīgas pārtraukšanas problēmas risināšanā nozīmīga loma ir drošai videi izglītības iestādē. Nepieciešams arī pilnveidot to jauniešu sniegumu, kuriem ir liels mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas risks un zems pamatprasmju līmenis, piemēram, savlaikus apzināt tos skolēnus, kuru sniegums pamatprasmju apgūvē ir zems vai nepietiekams visos izglītības posmos, sniegt viņiem individualizētu atbalstu, nodrošinot kvalitatīvu un pieejamu izglītību un aprūpi agrīnā bērnībā.¹² Jāsekmē trešo valsts pilsoņu un nacionālo minoritāšu, t.sk. romu bērnu un jauniešu, iesaiste Latvijas izglītības sistēmā, ņemot vērā kultūrvēsturiskās tradīcijas.

6. Profesionālās izglītības nepietiekama pievilcība

Iepriekšējos gados ir novērots izglītojamo īpatsvara pieaugums profesionālajās izglītības programmās par 5,7%, tomēr vispārējā vidējā izglītībā un profesionālajā vidējā izglītībā iesaistīto izglītojamo īpatsvars ir nelīdzvērtīgs. 2012.gadā izglītojamo skaita attiecība vispārējā un profesionālajā izglītībā vidējās izglītības posmā bija aptuveni 61:39.

Saskaņā ar EM prognozēm turpmākajos gados vislielākās problēmas atrast darbu būs iedzīvotājiem, kuriem nav profesionālās kvalifikācijas. Lai veicinātu jauniešu nodarbinātību un ātrāku iekļaušanos darba tirgū, izstrādāts jauns un pilnveidots esošais profesionālās izglītības programmu (1-1,5 gada) piedāvājums, kuru īstenošanu plānots turpināt arī 2014.-2020.gada plānošanas periodā.

Lai paplašinātu izglītojamo spēju elastīgi reaģēt konkurences apstākļos un veicinātu dzīves līmeņa paaugstināšanos, it sevišķi specifiskām izglītojamo grupām, piemēram, priekšlaicīgi mācības pārtraukušajiem, migrantiem, personām ar invaliditāti u.c., būtu meklējami kompleksi risinājumi profesionālās izglītības pievilcības sekmēšanai, palielinot audzēkņu skaitu profesionālajās vidējās izglītības programmās, kā arī mazinot to audzēkņu skaitu profesionālajās vidējās izglītības iestādēs, kuri ir atskaitīti nesekmības vai nodarbību neapmeklēšanas dēļ. Īpaša uzmanība turpmākajos gados būtu pievēršama sadarbības stiprināšanai ar darba devējiem profesionālās izglītības pārvaldībā, profesionālās izglītības programmu īstenošanā, t.sk. prakses nodrošināšanā, ka arī attīstot tādus jaunas

profesionālās izglītības principus kā modulārās profesionālās izglītības programmu izstrāde un darba vidē balstīta profesionālā izglītība.

Darba vidē balstītas profesionālās izglītības nodrošināšanā šobrīd ir augsta līmeņa ES, t.sk. Latvijas, izglītības un nodarbinātības politikas prioritāte. Profesionālo izglītību un nodarbinātību aplūko integrētā veidā kā vienota procesa neatņemamas sastāvdaļas, tādējādi pasvītrotot darba devēju un sociālo partneru iesaistes nepieciešamību un nozīmību jau agrīnās profesionālās izglītības īstenošanas stadijās, tajā skaitā attiecībā uz profesionālās izglītības saturu un tā īstenošanas formām.

7. Augstais bezdarbs jauniešu vidū

Saskaņā ar CSP datiem Latvijā 2013.gadā ir apmēram 255 tūkstoši jauniešu vecumā no 15 līdz 24 gadiem. 2013.gada otrajā pusgadā aptuveni 70 tūkstoši jauniešu bija nodarbināti, 18 tūkstoši jauniešu meklēja darbu un 148 tūkstoši jauniešu tiek uzskatīti par ekonomiski neaktīviem (pārsvarā mācās vai studē). No Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto bezdarbnieku skaita 9,5 % bija jaunieši, t.sk. 71% šo jauniešu nav kvalifikācijas vai ir darba tirgus vajadzībām nepietiekams izglītības līmenis.

Dzimumu vienlīdzības aspektā salīdzinājumā ar citām ES valstīm Latvijā vērojama darba tirgus disproporcija¹³ atsevišķās nozarēs, piemēram, izglītībā un veselībā. Svarīga nozīme profesijas izvēlē ir skolai un tam, vai un kādā veidā skolēnam ir radīta interese par noteiktām jomām un vai tā ir apzināta un mērķtiecīga.

Viens no jaunatnes politikas uzdevumiem ir veidot draudzīgu, uz jauniešiem vērstu atbalsta sistēmu, kas piedāvā plašas iespējas attīstībai, sociālajai iekļaušanai un sociālajai kohēzijai, sekmējot jauniešu konkurētspēju darba tirgū, t.sk. radot iespēju īsā laikā iegūt darba tirgus prasībām atbilstošu kvalifikāciju.

Nepieciešams samazināt jauniešu ar zemām pamatprasmēm īpatsvaru, nodrošinot apmācību īstenošanu jauniešiem - bezdarbniekiem, jauniešiem, kas priekšlaicīgi pametuši izglītības iegūšanu, un ekonomiski neaktīvajiem jauniešiem, tādējādi veicinot viņu sociālo iekļaušanu un konkurētspēju darba tirgū, attīstot viņu sociālās, pilsoniskās un komunikatīvās prasmes, līdztekus nodrošinot atbalstu neformālās izglītības mācību programmu jauniešiem izstrādei, to aprobācijai jauniešu centros un izglītības iestādēs sadarbībā ar biedrībām un nodibinājumiem.

Karjeras izglītība un karjeras atbalsta pasākumi ir nozīmīgs priekšnosacījums jauniešu apzinātai izglītības un turpmākās karjeras izvēlei. IZM sadarbībā ar iesaistītajiem partneriem turpina uzsākt darbu, lai paplašinātu Karjeras attīstības atbalsta sistēmas (KAAS) koncepciju, īpaši uzsverot karjeras izglītības nozīmi gan vispārējā, gan profesionālajā, gan augstākajā izglītībā, kā arī lai stiprinātu nozaru un darba devēju iesaisti profesiju pasaules izziņāšanā, novēršot atbildīgo un iesaistīto institūciju nepietiekamo un atšķirīgo izpratni par KAAS mērķa grupām un attiecīgo pakalpojumu veidiem, nepietiekamo starpnozaru sadarbības koordināciju un resursu sadrumstalotību.

Īstenojot karjeras izglītības atbalsta pasākumus, t.sk. augstākās izglītības iestādēs, lai mazinātu izglītības programmu nepabeigušo izglītojamo skaitu, veicināma sadarbība ar nozares uzņēmumiem tehniskās un intelektuālās jaunrades pasākumu īstenošana vides un dabaszinātņu, matemātikas un informācijas tehnoloģiju, inženierzinātņu, būvniecības, veselības aprūpes un vides aizsardzības jomā. Sadarbība ar darba devējiem paaugstina profesionālās izglītības pievilcību un motivē skolēnus iegūt augstāko izglītību.

Kvalitatīvas karjeras izglītības īstenošanai izglītības sistēmā pedagogiem šobrīd ir nepietiekamas profesionālās kompetences karjeras pasākumu īstenošanā, t.sk. komunikācijā, informācijas apstrādē un darbā ar IKT. Kopš 2012.gada 1.septembra Latvijas vispārizglītojošajās skolās ir nodarbināti 54 karjeras konsultanti.

8. Augstākās izglītības internacionalizācija un starptautiskā konkurētspēja

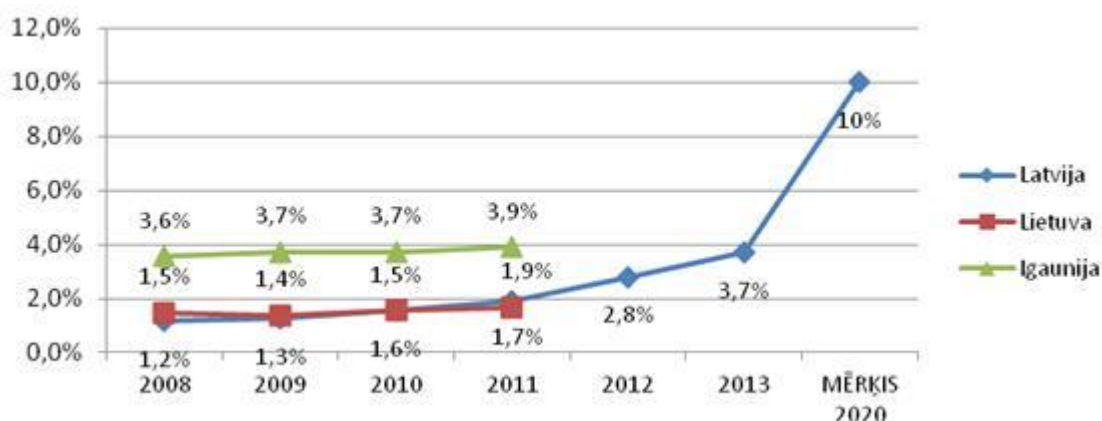
Pieaugot globālajai konkurencei augstākajā izglītībā un zinātnē un vienlaikus samazinoties potenciālajam studējošo skaitam Latvijā, aktualizējas nepieciešamība izveidot elastīgu augstākās izglītības sistēmu, kas ir starptautiski atvērta, plaši pieejama, kvalitatīva, t.i., tāda, kas spēj apmierināt pieprasījumu pēc atbilstošas kvalifikācijas speciālistiem saskaņā ar Latvijas tautsaimniecības attīstības vajadzībām un globālā izglītības tirgus tendencēm un vienlaikus veicina indivīda personības izaugsmi un sabiedrības attīstību.

Augstākās izglītības atvērtības starptautiskai sadarbībai un informācijas apmaiņai veicināšana, kā arī eksportspējas kāpināšana ir viens no prioritārajiem augstākās izglītības attīstības rīcības virzieniem. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam* ir definēts mērķis palielināt ārvalstu studentu īpatsvaru augstskolās Latvijā līdz vismaz 10% no kopējā studējošo skaita (skatīt 7.attēlu).

Kopš 2010.gada, kad minētais rādītājs bija 1,9%, Latvija sasniegusi zināmu progresu, jo 2012./2013.akadēmiskā gada sākumā ārvalstu studentu īpatsvars veidoja jau 3,7% no kopējā studējošo skaita. Tomēr tas vēl nav pietiekams, lai sasniegtu mērķi.

7.attēls

Ārvalstu studentu skaits no kopējā studējošo skaita, %

Viens no rādītājiem augstākās izglītības sistēmu starptautiskās konkurētspējas salīdzinājumam ir tās pievilcība.¹⁴ Latvijas augstākās izglītības studiju un pētniecības vide ir noslēgtāka nekā labākajās ārzemju augstskolās. To daļēji nosaka studiju kvalitāte un normatīvie ierobežojumi. Studiju kvalitāte ir cieši saistīta ar akadēmiskā personāla kvalifikāciju un zinātnisko darbību, kas ilgstoši nepietiekama finansējuma dēļ turpina pazemināties. Pēdējos gados ir samazinājies akadēmiskā personāla ar zinātnisko grādu īpatsvars, ir ierobežotas iespējas piesaistīt kvalificētu ārvalstu akadēmisko personālu (to kavē obligātās prasības latviešu valodas zināšanām un zema atalgojums); ir vērojama akadēmiskā personāla "novecošanās", ir nepietiekama mācībspēku sastāva atjaunošana, nomaiņa un iesaiste tālākizglītībā. Arī zinātniskās darbības intensitāte un augstākās izglītības sasaiste ar tautsaimniecību un pētniecības institūcijām ir nepietiekama (2008.gadā finansējuma apmērs bija 5,63 miljoni latu, bet kopš 2009.gada finansējums netiek piešķirts).

Turklāt nepietiekami ieguldījumi augstākajā izglītībā un studējošo dzīves un sociālajā infrastruktūrā, vienlaikus nosakot mērķi palielināt ārvalstu studējošo skaitu, rada risku, ka Latvijas augstākās izglītības konkurētspējīgā priekšrocība būs zema pakalpojuma cena, un līdz ar to tiks piesaistīti studenti ar zemāku zināšanu līmeni, kas neveicinās mūsu valsts prestižu vienotajā augstākās izglītības telpā.

9. Neefektīva augstākās izglītības finansēšana un pārvaldība

Latvijā jau sesto gadu pēc kārtas studējošo skaits samazinās. 2012./2013.akadēmiskajā gadā, salīdzinot ar 2005./2006.akadēmisko gadu, kad studentu skaits Latvijā sasniedza maksimālo līmeni, studentu skaits Latvijā ir samazinājies par 28%. Iedzīvotāju skaits ar augstāko izglītību vecuma grupā no 30 līdz 34 gadiem pakāpeniski pieaug, sasniedzot 2012.gada rādītāja vērtību - 37,2% (30,1% 2009.gadā). Tomēr, ievērojot demogrāfiskās tendences un studējošo skaita krasu samazinājumu, lai sasniegtu pamatnostādnes izvirzīto mērķi - 2020.gadā 40% iedzīvotāju vecuma grupā no 30 līdz 34 gadiem ir augstākā izglītība -, ir jānodrošina lielāka augstākās izglītības pieejamība un efektīva esošo resursu pārvaldība.

Latvijā ir relatīvi liels privāto AII skaits: līdztekus 17 valsts augstskolām savu darbību veic 16 juridisko personu dibinātas augstskolas (tajās studē 27% no studējošo kopskaita). Valsts finansētās augstākās izglītības studiju vietas Latvijā ir pieejamas tikai pusei no visiem pilna laika studējošajiem jeb 37% no studējošo kopskaita (2013.), un šī situācija izraisa diskusijas par taisnīgumu publisko līdzekļu izmantošanā. Valsts finansējuma īpatsvars augstākajai izglītībai 2012.gadā veidoja tikai 0,6% no iekšzemes kopprodukta, tas ir viszemākais rādītājs ES. Šāds augstākās izglītības publiskais finansējums Latvijā pašreiz nenodrošina pilnu vienas studiju vietas finansējumu, augstākās izglītības pieejamību sociāli mazāk aizsargāto iedzīvotāju grupām un nav pietiekams inovatīvu, uz augstākās izglītības attīstību vērstu pasākumu un projektu finansēšanai.

Šobrīd 52% studējošo apvieno studijas un darbu, t.sk. viena trešā daļa studējošo strādā pilnas slodzes darbu.¹⁵ Šis apstāklis ir viens no augstākās izglītības kvalitātes apdraudējumiem, jo studējošie neapmeklē nodarbības vai tām sagatavojas nepietiekami. Rezultāts ir tāds, ka samazinās studentu vidējās atzīmes, nodarbību apmeklējums un laiks, ko studenti atvēl neatkarīgām studijām.¹⁶

Akadēmiskā personāla atalgojums dažādās All ievērojami atšķiras pat viena akadēmiskā amata ietvaros. Atalgojuma apmērs nemotivē jaunus cilvēkus, talantīgus un kvalificētus speciālistus pievērsties akadēmiskajam un zinātniskajam darbam Latvijas All.

Augstskolu stratēģiskajā vadībā maz iesaistītas ārējās ieinteresētās organizācijas un grupas, t.sk. pašvaldības un nozaru asociācijas. IZM ir uzsākusi darba devēju un nozaru asociāciju iesaistīšanu valsts budžeta finansēto studiju vietu piešķiršanas procesā un studiju virzienu pārvaldībā.

Lai nodrošinātu pieejamu kvalitatīvu augstāko izglītību, sekmētu piedāvājuma atbilstību darba tirgus prasībām, stiprinātu saikni ar zinātni un pētniecību un efektīvi izmantotu valsts budžeta līdzekļus, ir jāturpina izstrādāt un pēctecīgi ieviešams jauns augstākās izglītības finansēšanas modelis, jāievieš kvalitātes vadības sistēma All, kā arī nepieciešama turpmāka sadarbība un pašvaldību, darba devēju un nozaru organizāciju integrācija augstskolu un studiju procesa pārvaldībā.

10. Pieaugušo iesaiste izglītības pasākumos

Mūžizglītības politikas pamatnostādņēs 2007.-2013.gadam ir noteikts, ka 2013.gadā Latvijā 12,5% pieaugušo iedzīvotāji tiks iesaistīti izglītības pasākumos. Taču iedzīvotāju dalība pieaugušo izglītībā laika posmā no 2004.gada (8,4%) līdz 2011.gadam (5,0%) samazinājās par 3,4% punktiem.

2012.gadā pieaugušo dalība izglītības procesā ir palielinājusies, sasniedzot 7% (2011. - 5,0%). Tomēr Latvijas sasniegums joprojām atpaliek no Eiropas vidējā rādītāja vērtības - 8,9%. Saskaņā ar pieaugušo izglītības apsekojuma datiem 2011.gadā iedzīvotāji, kuri vēlējās piedalīties izglītības aktivitātēs, kā kavējošus minēja šādu faktoros: pārāk lielas izmaksas - 53,3% nevarēja tās atļauties, 35,0% nevarēja savienot mācības ar darbu, un 30,8% minēja ģimenes apstākļus.

Lai sasniegtu mērķi, ka 2020.gadā 15% no pieaugušajiem ir iesaistīti izglītībā, nepieciešams paplašināt kvalitatīvu izglītības piedāvājumu, pilnveidot normatīvo regulējumu, kā arī nodrošināt efektīvu resursu (t.sk. finanšu) pārvaldi, izmantojot esošās infrastruktūras iespējas.

Patlaban netiek pietiekami novērtēta bibliotēku, muzeju, kultūras centru un kultūrizglītības iestāžu nozīme iedzīvotāju zināšanu un prasmju pilnveidē visa mūža garumā.

11. Izglītības monitoringa sistēmas trūkums

2009.gada augustā, nomainot iepriekšējo Latvijas Izglītības informatizācijas sistēmu (LIIS), izglītības iestādes ir uzsākušas darbu ar Valsts izglītības informācijas sistēmu (VIIS), tādējādi nodrošinot iespēju iegūt visaptverošus datus par pretendentiem uz vietu pirmsskolas izglītības iestādēs, vispārējās izglītības iestāžu izglītojamajiem, kā arī datus par pedagoģisko personālu, pedagogu tarififikācijām.

Lai sekmētu mūžizglītības procesu vadību un monitoringu, nodrošinot visaptverošu informatīvo bāzi, viens no galvenajiem aspektiem ir VIIS sistēmas funkcionalitātes ilgtspējas

nodrošināšana un turpmāka attīstība, papildinot to ar informāciju par pieaugušo izglītības iespējām. Iepriekš paveiktā kontekstā būtu turpināma iesākto starptautisko projektu īstenošana, attīstot sadarbību ar vadošajām Eiropas pētījumu institūcijām.

Nepieciešams veicināt augstskolu iekšējās kvalitātes sistēmu pilnveidošanu atbilstoši starptautiski atzītām kvalitātes vadības vadlīnijām.

Lai sekmētu mūžizglītības procesu vadību un monitoringu, būtu nepieciešama regulāri apkopojama informācija par pieaugušo izglītības iespējām pašvaldībās.

Nepieciešams izveidot vienotu augstākās izglītības informācijas apmaiņas sistēmu un All absolventu darba gaitu monitoringa sistēmu, lai iegūtu informāciju pamatotu lēmumu pieņemšanai.

Lai nodrošinātu efektīvas, uz pierādījumiem balstītas izglītības politikas veidošanu, ir nepieciešams izveidot visu līmeņu izglītības politikas ieviešanas un izglītības kvalitātes monitoringa sistēmu, kas vērsta uz politikas analīzes kapacitātes attīstīšanu valsts pārvaldē, augstākās izglītības un zinātniskajās institūcijās. Jāveic mācību sasniegumus ietekmējošo faktoru padziļināta izpēte (t.sk. par salīdzinoši zemajiem zēnu vidējiem mācību sasniegumiem) ciešā saistībā ar starptautiski salīdzinošo izglītības pētījumu un nacionālo standarta monitoringa instrumentu sniegtajiem rezultātiem. Būtiska nozīme ir arī ar izglītības nozari netieši saistīto faktoru (piemēram, sociālekonomisko) ietekmes uz izglītības kvalitāti izpētei.

Ir nepieciešams stiprināt sadarbību ar pētnieku grupām, kas veic dažādus ar izglītības politikas mērķu sasniegšanu saistītus pētījumus un nodrošina izglītības politikas veidotājus un lēmumu pieņēmējus ar svarīgiem datiem. Koordinētai iesaistīto pušu sadarbībai, kā arī saskaņotai un uz nākotnes darba tirgus vajadzībām orientētai izglītības politikai ir jābūt sasaistītai ar darba tirgus apsteidzošo pārkārtojumu sistēmu.

Lai noteiktu Latvijas izglītības sistēmas kvalitāti, ka arī salīdzinātu to ar izglītojamo zināšanu līmeni citās valstīs, nepieciešams nodrošināt Latvijas dalību starptautiskos pētījumos.

II. IZGLĪTĪBAS POLITIKAS PAMATPRINCIPI, VIRSMĒRĶIS UN APAKŠMĒRĶI

21.gadsimtā izglītošanās notiek visa mūža garumā, un tā ir mūsu ikdienas sastāvdaļa - apzināta izvēle un gandarījums; zināt un prast vairāk, ātrāk, precīzāk; mācīties un studēt ar sapratni un patiku, mācīties citam no cita neatkarīgi no sociālā, ekonomiskā vai veselības stāvokļa; mācīties individuālām prasībām piemērotā vidē, izmantojot modernus mācību līdzekļus.

Politikas pamatprincipi

Cilvēkorientēta izglītība - īstenotā izglītības politika ir vērsta uz cilvēka personīgo izaugsmi, pašpilnveidi katrā dzīves posmā, visās dzīves jomās mūža garumā, tādējādi radot

priekšnosacījumus katra iedzīvotāja uzņēmības, adaptācijas spēju attīstīšanai un panākot sociālo iekļaušanos, nodarbinātību un aktīvu pilsonisku līdzdalību.

Iekļaujošās izglītības nodrošināšanā ir vairākas mērķa grupas - attīstības, spēju un veselības stāvokļa, sociālo apstākļu izraisītās atstumtības riskam pakļautie bērni un jaunieši, reemigrējušie un ārzemēs dzimušie Latvijas valstspiederīgo bērni un jaunieši.

Izglītības politikas aktivitātes ir vērstas uz personas, nevis institūcijas ieguvumiem. Nozīmīga loma principa īstenošanā ir drošas izglītības iestādes videi, iekļaujošajai izglītībai un individualizētai pieejai katra iedzīvotāja zināšanu, spēju un talantu attīstībai.

Cilvēkorientētas izglītības politikas veidošanā ģimenei, pedagogiem un pārējām izglītības procesos ieinteresētajām pusēm ir neatsverama loma bērnu un jauniešu vērtību sistēmu veidošanā un izrietoši - godprātīgas un patriotiskas jaunās paaudzes izglītošanā, tāpēc nozīmīga ir visu pušu sadarbība un pilnvērtīga iesaiste.

Izglītība ilgtspējīgai attīstībai - izglītība ilgtspējīgai attīstībai ir process dzīves garumā un mudina cilvēkus atbildīgi rīkoties ikdienas dzīvē un dzīvot, un realizēt sevi saskaņā ar sociālo, kultūras, ekonomisko un dabas vidi sev apkārt. Tas nozīmē dzīvot ar skatu nākotnē - prast radoši atrisināt krīzes situācijas un adaptēties jaunā vidē.¹⁷ Izglītības ilgtspējīgas attīstības mērķis ir cilvēks, kurš dzīvo ne tikai saskaņā ar dabu un mierpilnā saskaņā ar citām kultūrām, bet arī spēj sevi pilnvērtīgi realizēt tautsaimniecībā un sabiedrībā kopumā, nodrošinot resursu ilgtermiņa un pārdomātu izmantošanu. Šāds cilvēks prot izprast lokālas problēmas, kā arī skatīt tās globālā kontekstā, izprast ar cieņu citas kultūras, kā arī radīt mierpilnu un ilgtspējīgu sabiedrību un tās ekonomisko izaugsmi.

Uz zināšanām balstītas sabiedrības veicinošā izglītība - mūsdienu sabiedrības attīstības procesā strauji mainās zināšanas un to izmantojums, kompetences, kuras nepieciešamas darba tirgū un sabiedrībā kopumā. Lai cilvēks varētu veiksmīgāk pielāgoties jaunajām laikmeta un sociālajām pārmaiņām, nezaudētu darbu, būtu sociāli un ekonomiski aktīvs, viņam ir nepieciešams pastāvīgi papildināt savas zināšanas, iemaņas un prasmes. Izglītības politika, kas plānota turpmākajiem septiņiem gadiem, būs jāīsteno laikā, kad zināšanām un informācijas apritei ir daudz lielāka ietekme uz sociālajiem un politiskajiem procesiem kā līdz šim. Lai gan informācijas sabiedrības ideja ir balstīta tehnoloģiju attīstībā, zināšanu sabiedrība ietver daudz plašākas sociālās, ētiskās un politiskās dimensijas.

Izglītības politikai jāiet ciešākā kopsolī ar tehnoloģiskajiem sasniegumiem 21.gadsimta izglītības vides un individualizētāku mācīšanās pieeju īstenošanā.

Pamatnostādņu pamatprincipi ir fokusēti uz iespēju paplašināšanu indivīdam, t.sk. uzsverot iekļaujošās izglītības lomu. Atšķirībā no iepriekšējā plānošanas periodā īstenotās nozares politikas turpmākajos septiņos gados plānotā attīstība ir izteikti mērķorientēta salīdzinājumā ar 2007.-2013.gada procesorientēto pieeju. Plānotās politikas īstenošana balstīta uz detalizētiem rezultātīvajiem rādītājiem.

Izglītības attīstības politikas virsmērķis - kvalitatīva un iekļaujoša izglītība personības attīstībai, cilvēku labklājībai un ilgtspējīgai valsts izaugsmei

Pamatnostādņu apakšmērķi

Pamatnostādņu apakšmērķi noteikti saskaņā ar iepriekšējā plānošanas perioda analīzē konstatēto problemātiku un izaicinājumiem nākotnei. Satura kvalitāte, prasmes un pārvaldība ir atslēgvārdi kopējās Eiropas tautsaimniecības attīstības ietvarā, kas uzsver izaugsmi, labklājību un prasmes.

Saistībā ar ES vienoto stratēģiskās plānošanas ietvaru 2014.-2020.gadam izglītības politikai ir noteikti *ex-ante* nosacījumu izpildes kritēriji četrās tematiskajās jomās: priekšlaicīga mācību pārtraukšana, augstākā izglītība, mūžizglītība un profesionālā izglītība. Ar detalizētu minēto jomu analīzi var iepazīties pamatnostādņu 2.pielikumā.

1. Izglītības vide: paaugstināt izglītības vides kvalitāti, veicot satura pilnveidi un attīstot atbilstošu infrastruktūru

Izglītības vides kvalitāti visos izglītības līmeņos nosaka: (1) izglītības saturs, kas veicina indivīdu zināšanu, kompetenču un prasmju attīstību un nostiprināšanu, (2) profesionāli un kompetenti mācītāji, kas nodod šo izglītības saturu izglītojamiem, (3) mūsdienīga izglītības vide un izglītības process, kas veicina satura uztveri un apguvi, (4) iekļaujošās izglītības principa iedzīvināšana, kas paredz vienādu iespēju neatkarīgi no izglītojamo vajadzībām un spējām, mantiskā, sociālā stāvokļa, rases, tautības, dzimuma, reliģijas un politiskās pārliecības, veselības stāvokļa, dzīvesvietas un nodarbošanās pieejamā, cenošā un atbalstošā vidē.

2. Indivīdu prasmes: veicināt vērtībizglītībā balstītu indivīda profesionālo un sociālo prasmju attīstību dzīvei un konkurētspējai darba vidē

Profesionālās un sociālās prasmes vismērķtiecīgāk tiek pilnveidotas, indivīdam izvēloties atbilstošu turpmākās profesionālās attīstības ceļu, vienlaikus paredzot atbalsta mehānismus mācības pametušajiem un izglītību neieguvušajiem, tādējādi paaugstinot vispārējo Latvijas sabiedrības izglītības līmeni un sekmējot nodarbinātību, ar ārpus formālās izglītības pasākumiem sekmējot izglītojamo pilsonisko līdzatbildību un sabiedrisko aktivitāti, kā arī nostiprinot mūžizglītības principu.

3. Efektīva pārvaldība: uzlabot resursu pārvaldības efektivitāti, attīstot izglītības iestāžu institucionālo izcilību

Resursu pārvaldības efektivitātes uzlabošana nacionālajā, reģionālajā un vietējā līmenī, attīstot institucionālo izcilību, ietver sevī izglītības kvalitātes uzraudzības jeb monitoringa ieviešanu, kas visām ieinteresētajām pusēm dod iespēju izsekot, novērtēt un izrietoši ietekmēt ar izglītību saistītos procesus un rezultātus, finansēšanas modeļu pilnveidi, t.sk. resursu konsolidāciju, izglītības pieejamības nodrošināšanu un izglītības starptautiskās konkurētspējas sekmēšanu.

III. RĪCĪBAS VIRZIENI IDENTIFICĒTO PROBLĒMU RISINĀŠANAI

1. Apakšmērķa "Izglītības vide: paaugstināt izglītības vides kvalitāti, veicot satura pilnveidi un attīstot atbilstošu infrastruktūru" rīcības virzieni

1.1. Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, radošumu, inovāciju un veselīga dzīvesveida veicinoša izglītības satura pilnveide

Darbs tiks vērsts uz vispārējās izglītības satura izstrādi, kas balstīts kompetences pieejā. Īpašs atbalsts tiks sniegts pirmsskolas izglītībai un metodikas un darba organizācijas modeļu izveidei darbam ar bērniem no 1,5 līdz 4 gadiem, t.sk. arī metodiskais atbalsts bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem ģimenē, nodrošinot individualizētu bērna vecumposmam atbilstošu attīstību. Tiks nodrošināts atbalsts uz kompetencēm balstīta mācību satura un metodikas izstrādei bērniem no 5 gadiem līdz 6.klasei, īstenojot satura aprobāciju modernā mācību vidē, sekmējot agrāku vispārējās vidējās izglītības apguvi.

Tiks nodrošināts (1) atbalsts izglītības satura pilnveidei un inovatīvu mācību līdzekļu izstrādei (t.sk. skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanai sociālo zinātņu jomā vispārējā izglītībā), ietverot jaunas kompetences, t.sk. uzņēmējspējas, veselīgs dzīvesveids, finanšu prātība, pilsoniska izglītība, cilvēkdrošība; (2) atbalsts svešvalodu mācību satura un apguves metodikas aktualizēšanai/pārskatīšanai 1. - 12.klasei, t.sk. mācību metodikas svešvalodas izmantojumam mācību satura apguvei, stiprinot skolēnu valodu prātību un radošuma attīstīšanu.

Tiks uzsākta pamatzglītības (7. - 9.klase) posma satura ieviešana, pakāpeniski nostiprinot pamatzglītības posma kompetenču pieejā balstītu pamatzglītības saturu.

Sadarbībā ar sociālajiem partneriem profesionālajā izglītībā tiks nodrošināta darba vidē un praksē balstītas pieejas (elementu) ieviešana profesionālajā izglītībā.

Tiks turpināta nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras izstrāde un darbs tās sasaistei ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru. Turpināsies profesiju standartu un profesionālo kvalifikācijas pamatprasību, profesionālās izglītības programmu un kvalifikācijas eksāmenu satura izstrāde saskaņā ar izveidoto kvalifikāciju struktūru, noteiktajām pamatprofesijām, kā arī ar kvalifikācijas prasībām saistītajām profesijām un specializācijām.

Lai nodrošinātu atbilstību nozaru kvalifikāciju struktūrai un mainīgajām darba tirgus prasībām, atbalsts paredzēts modulārās izglītības programmu ieviešanai, profesionālo kompetenču programmu nodrošināšanai, katrā modulārajā profesionālās izglītības programmā iekļaujot moduļus: "iniciatīva un uzņēmējdarbība", "sabiedrības un cilvēka drošība", "informācijas un komunikācijas tehnoloģijas", "sociālās un pilsoniskās prasmes", "valodas, kultūras izpratne un izpausme". Īpaši akcentēta arī veselības izglītības satura iekļaušana profesionālās izglītības programmās.

Augstākās izglītības jomā šī rīcības virziena ietvaros plānots pilnveidot augstākās izglītības studiju saturu un augstākās izglītības studiju programmu klasifikāciju, paredzot iespējamās izmaiņas normatīvajā regulējumā un studiju programmu saturā.

Plānots īstenot augstākās izglītības pārstrukturizēšanas pasākumus, kas vērsti uz studējošo skaita proporcijas maiņu atbilstoši darba tirgus vidēja termiņa un ilgtermiņa

prognozēm, palielinot darba devēju lomu un motivāciju kvalitatīvas prakses nodrošināšanā un sniedzot atbalstu 1.līmeņa profesionālās augstākās izglītības (koledžu) piedāvājuma palielināšanai (tā netiek veikta uz pārējo augstākās izglītības līmeņu rēķina) un programmu īstenošanai nepieciešamās infrastruktūras modernizēšanai.

1.2. Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana

Šī rīcības virziena ietvaros ir paredzēts ieviest pedagogu kvalitātes, atalgojuma un motivācijas sistēmu. Pedagogu profesionālās kompetences pilnveides nodrošināšanai ir plānots uzlabot profesionālo mācību priekšmetu pedagogu mūžizglītības kompetences (svešvalodu, IKT prasmes) un profesionālās kompetences (uzņēmējspējas, finanšu prasmes, līdera spējas, radošums, prasmes darbam ar izglītojamajiem, kam ir dažāds spēju un prasmju līmenis), kā arī pilnveidot pedagogu un prakses vadītāju praktiskās iemaņas darbavietā. Šie pasākumi paaugstinās mācībspēku kvalifikāciju un labvēlīgi ietekmēs izglītojamo mācību rezultātus. Pedagogi būs spējīgi apgūt jaunās tehnoloģijas un pilnveidot mācīšanās un mācīšanas procesus. Kopumā būtiska loma minētajām aktivitātēm būs jaunu pedagogu piesaistei un motivācijai strādāt profesijā.

Ir paredzēts pilnveidot profesionālās izglītības iestāžu administratīvā un pedagoģiskā personāla kompetences mācību organizācijas, metodisko jautājumu un tehnoloģiju attīstības kontekstā, tas pilnveidos profesionālās izglītības iestāžu prestižu. Lai pedagogi būtu atbilstoši sagatavoti darbam lingvistiski neviendabīgā vidē, tiks organizēta pedagogu pilnveide darbam ar mūsdienīgiem mācību un metodiskajiem līdzekļiem. Turklāt tiks nodrošināta pedagogu profesionālās kompetences pilnveide mācību satura un valodas integrētas apguves metodikā. Lai veicinātu pedagogu savstarpēju starptautisko sadarbību, pilnveidotu pedagogu svešvalodu un IKT spējas un veidotu IKT kā daļu no ikdienas dzīves mācību telpā, tiks atbalstīta *E-Twinning* projektu īstenošana. Šajā rīcības virzienā plānoto pasākumu īstenošanā būs nodrošināta pedagogu profesionālās kompetences pilnveide, kā arī paaugstināta pedagogu motivācija.

Arī augstākās izglītības kontekstā plānoti pasākumi, kas vērsti uz cilvēkresursu piesaisti, stiprinot gan Latvijas akadēmiskā personāla kapacitāti, gan piesaistot ārvalstu mācībspēkus, kas uzlabos augstākās izglītības konkurētspēju un sekmēs internacionalizāciju.

Profesoru un pārējā akadēmiskā personāla atalgojums Latvijā ir vērtējams kā zems, tas ir būtiski zemāks kā ne tikai augsti attīstītās valstīs Rietumeiropā un citur pasaulē, bet arī salīdzinot ar ekonomiskās attīstības līmeņa ziņā Latvijai tuvu esošajām valstīm kā Čehiju, Argentīnu, Turciju.¹⁸ Tas gan starptautisku pētījumu atzinumos¹⁹, gan augstskolu vērtējumā ir Bremzējošs apstāklis iespējām piesaistīt augsti kvalificētu akadēmisko personālu no ārvalstīm un apdraud iespējas izpildīt *Augstskolu likumā* noteikto prasību, sākot ar 2014.gada 1.septembri, nodrošināt studiju procesu ar mācībspēkiem no ārvalstīm vismaz 5% apmērā. Profesora zemākā algas likme ir 1175,3 euro mēnesī. Kā liecina pētījumi, profesora amatam sarežģītības un kvalifikācijas ziņā atbilstošu speciālistu atalgojums privātajā sektorā Latvijā ir līdz 2,14 reizēm augstāks nekā augstskolu profesoru vidējais atalgojums.²⁰ Tādēļ būtiski ir paredzēt pasākumu kopumu akadēmiskā personāla atalgojuma pieaugumam. Ārvalstu akadēmiskā personāla piesaiste ir svarīga ne tikai augstākās izglītības internacionalizācijai, tā

veicinās arī labāko absolventu palikšanu darbā augstskolās mācībspēku vai pētnieku amatos, studiju kvalitātes pieaugumu un augstākās izglītības studiju vides atbilstību mūsdienās vispārpieņemtiem darbības principiem.

Šajā rīcības virzienā plānoto darbību īstenošana nodrošinās pedagogu profesionālo pilnveidi, paaugstinās pedagogu motivāciju, kā arī sakārtos darba samaksas sistēmu, izrietoši sekmējot pedagogu (vecumā līdz 29 gadiem) piesaisti.

1.3. 21.gadsimtam atbilstīgas izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšana

Šī rīcības virziena ietvaros plānots atbalsts modernas mācību vides nodrošināšanai, ietverot dabaszinātņu kabinetu iekārtošanu pamatzglītības programmas īstenošanai, izglītības programmu īstenošanai nepieciešamo mācību līdzekļu un tehniskā aprīkojuma iegādei, kā arī mācību vides pielāgošanai tā izvietojumam vispārējās izglītības iestādēs, kas īsteno arī profesionālās izglītības programmas, un pašvaldību dibinātās profesionālās izglītības iestādēs, atbalsts dienesta viesnīcu modernizācijai. Atbalsts inovatīvu IKT risinājumu ieviešanai mācību procesā un mācību vides ergonomiskai iekārtošanai vispārējās izglītības iestādēs, jo īpaši reģionālās nozīmes vidusskolās, dienesta viesnīcu modernizācijai. Atbalsts izglītības iestādēm, kas īsteno metodiskā centra funkcijas STEM un IKT jomā, lai paaugstinātu izglītības kvalitāti un veicinātu mūsdienīgas metodikas izmantošanu izglītībā, atbalsts pašvaldībām vispārīzglītojošo skolu sporta infrastruktūras pilnveidei.

Arī profesionālajā izglītībā tiks turpināta mācību vides uzlabošana atbilstoši tautsaimniecības nozaru attīstībai - atbalsts plānots profesionālās izglītības iestāžu, t.sk. kultūrizglītības iestāžu infrastruktūras, tostarp sporta un dienesta viesnīcu infrastruktūru, izveidei un uzlabošanai, t.sk. jaunu profesionālo izglītības programmu īstenošanas nodrošināšanai.

Infrastruktūras un aprīkojuma modernizēšana paredzēta arī augstākās izglītības iestādēs, t.sk. koledžās, kas īsteno STEM un IKT studiju programmas.

1.4. Iekļaujošās izglītības principa īstenošana un sociālās atstumtības riska mazināšana

Lai īstenotu praksē iekļaujošās izglītības pamatprincipus, nepieciešams apzināt sociālās atstumtības riskam pakļautos bērnus un jauniešus izglītības iestādēs, kā arī ārpus tām, identificēt izglītības neapguves cēloņus, izstrādāt pasākumus noteikto cēloņu novēršanai vai mazināšanai. Pamatnostādņu ieviešanas rīcības plānā tiks noteikti mērķa grupu vajadzībām atbilstošie, uz pierādījumiem balstītie pasākumi, kas vērsti uz pamatnostādnēs noteikto politikas rezultātu sasniegšanu.

IZM pēc speciālās izglītības iestāžu sistēmas izvērtējuma veikšanas paredz attīstīt speciālās izglītības modeļus, t.sk. izglītības iestāžu un pasākumu finansēšanas modeļus, ievērojot individualizētā izglītības pakalpojuma nodrošināšanu (3.2.rīcības virziena ietvaros).

Rīcības virziena ietvaros plānots nodrošināt jauniešu ar speciālām vajadzībām un citu sociālā riska grupu jauniešu integrācijas pasākumu īstenošanu izglītības iestādēs, paredzot atbalstu tajā skaitā arī individualizētajiem mācību plāniem, ka arī paredzot atbalstu vasaras

nometņu organizēšanai jauniešiem ar speciālām vajadzībām, dažādu pasākumu, piemēram, festivāli, izstādes, konkursi, radošās darbnīcas, organizēšana jauniešiem ar speciālām vajadzībām un jauniešu ar speciālām vajadzībām iesaiste minētajos pasākumos. Atbalstu sniegs arī pedagogiem, paredzot nodrošināt viņus ar metodiskajiem materiāliem. Tiks attīstīts bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām integrācijai vispārējās izglītības sistēmā nepieciešamais mācību un metodisko līdzekļu klāsts, nodrošināta pedagogu un atbalsta personāla profesionālās kompetences pilnveide. Paredzēta arī tālākizglītības programmu izstrāde, arī to un īstenošana speciālistiem (sociālajiem darbiniekiem, fizioterapeitiem, ergoterapeitiem u.c.) par pielāgotām sporta programmām, paredzot specifiskas treniņu metodikas darbam ar izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām.

Tiks veicināta agrīna, savlaicīga speciālo izglītības vajadzību diagnostika visās izglītības pakāpēs un veidos (izņemot augstāko izglītību), veicinot preventīvus pasākumus funkcionālo un speciālo vajadzību savlaicīgai kompensēšanai izglītības iestādēs (t.sk. pilnveidojot speciālo izglītības programmu un vajadzību klasifikāciju).

Lai mazinātu sabiedrības aizspriedumus un stereotipus par bērniem ar invaliditāti un citiem sociālās atstumtības riskam pakļautajiem bērniem un jauniešiem, kā arī risinātu vienaudžu savstarpējās vardarbības problemātiku, izglītības iestādēs veicinās izglītojošu, iecietību un toleranci veicinošu un informatīvu pasākumu īstenošanu un metodisko materiālu sagatavošanu, kā arī nodrošinās profesionālās kompetences pilnveidi pedagogiem.

Šī rīcības virziena ietvaros paredzēts palielināt atbalsta personāla, t.sk. psihologu pieejamību izglītības iestādēs pirmsskolas un pamatzglītības posmā, lai veicinātu vardarbības novēršanu izglītības iestādēs.

Īstenotie pasākumi sekmēs iekļaujošās izglītības attīstību, kas tieši iespaidos obligātajā izglītības vecumā esošo sociālās atstumtības riskam pakļauto, kā arī bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām integrāciju izglītībā, kas cita starpā ietekmēs arī priekšlaicīgi mācības pametušo skaitu.

2. Apakšmērķa "Indivīdu prasmes: veicināt vērtībizglītībā balstītu indivīda profesionālo un sociālo prasmju attīstību dzīvei un konkurētspējai darba vidē" rīcības virzieni

2.1. Karjeras izglītības sistēmas attīstība un pakalpojumu pieejamība

Šis rīcības virziens ietver karjeras izglītības atbalsta sistēmas izveidi, karjeras izglītības attīstību un pakalpojumu pieejamības paplašināšanu pamatā vispārējā un profesionālajā izglītībā visā Latvijā. Tāpat šī rīcības virziena ietvaros ir paredzēts nodrošināt karjeras izvēles pasākumus jauniešiem, t.sk. profesiju un darba vērošanas pasākumus, karjeras dienas, labās prakses piemēru demonstrēšanu sadarbībā ar darba devējiem. Šie pasākumi sekmēs priekšlaicīgi mācības pametušo skaita samazināšanos, sekmējot mērķtiecīgu turpmākās izglītības/profesijas izvēli atbilstoši prasmēm, zināšanām un interesēm, kā arī paaugstinās jauniešu konkurētspēju darba tirgū.

2.2. Priekšlaicīgi mācības pametušo un izglītību neieguvušo skaita samazināšana

Šī rīcības virziena ietvaros paredzēts atbalsts preventīvu un kompensējošu pasākumu²¹ īstenošanai priekšlaicīgi izglītības sistēmu atstāšanas riskam pakļautiem, nabadzības riskam pakļautiem, trūcīgiem un maznodrošinātiem bērniem un jauniešiem, lai iespējami ilgi bērns vai jauniešs turpina mācības vispārējās un profesionālās izglītības iestādē, pabeidz to vai iegūst darba tirgū izmantojamu kvalifikāciju, kā arī atbalsts nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautiem bērniem un jauniešiem, trūcīgiem un maznodrošinātiem bērniem un jauniešiem interešu un ārpusklasses aktivitāšu kvalitātes un pieejamības paaugstināšanai, t.sk. mācību uzņēmumu izveidei un darbības nodrošināšanai; atbalsts pašvaldību sadarbībai ar mērķi nodrošināt profesionālu iesaistīto valsts un pašvaldību institūciju atbalstu nabadzības riskam pakļautiem, trūcīgiem un maznodrošinātiem bērniem un jauniešiem.

Vienlaikus jauniešu garantijas ietvaros ir paredzēts jauniešu, t.sk. to, kuri nav nodarbinātībā, izglītībā vai apmācībās, iesaiste jauniešu iniciatīvu projektu veidošanā un īstenošanā, kā arī neformālās mācīšanās aktivitātēs.

Vienlaikus ātrākai un efektīvākai iekļūšanai darba tirgū jauniešiem tiks nodrošināta iespēja iegūt profesionālo izglītību īsajās (1-1,5 gads) profesionālās izglītības programmās.

Šajā rīcības virzienā ir iekļauta arī sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu iesaiste neformālās izglītības programmās (dienas aprūpes centros, grupu dzīvokļos, ieslodzījuma vietās, bērnunamos u.tml. esošos jauniešus, atkarībā nonākušos jauniešus, jauniešus ar garīgās attīstības traucējumiem, jauniešus, kas nemācās, nestrādā vai neapgūst arodu, u.c.).

Detalizēta *ex-ante* analīze par priekšlaicīgi mācības pametušo un izglītību neieguvušo skaita samazināšanas pasākumiem un stratēģisko attīstību pieejama pamatnostādņu 2.pielikumā.

2.3. Ārpus formālās izglītības iespēju un pieejamības bērniem un jauniešiem paplašināšana

Mūžizglītības princips uzsver, ka mācību rezultāti ir svarīgāki par veidu, kādā tie iegūti. Šā rīcības virziena ietvaros paredzētie pasākumi ir vērsti uz zināšanu, prasmju un kompetenču iegūšanu un attīstību bērniem un jauniešiem ārpus formālās izglītības, t.sk. pilnveidojot neformālās izglītības normatīvo regulējumu.

Tiks nodrošināts atbalsts neformālās izglītības programmu īstenošanai, lai stiprinātu bērnu un jauniešu pilsonisko apziņu un 21.gadsimta kompetences un prasmes - radošumu, uzņēmējdarbību, dabaszinības un tehnoloģiskās, efektīvas komunikācijas prasmes, kritisko domāšanu, pašiniciatīvas problēmrisināšanas, sadarbības prasmes, saziņu valsts valodā, dzimtajā valodā un svešvalodās, matemātiskās, digitālās prasmes, prasmi mācīties, sociālās un pilsoniskās prasmes, ka arī kultūras izpratnes un izpausmes prasmes, kas veicinās bērnu un jauniešu iekļaušanos sabiedrībā un paaugstinās viņu konkurētspēju darba tirgū. Tiks sekmēta bērnu un jauniešu nacionālās identitātes veidošanās, kultūrvēsturiskā mantojuma apgūšana, jaunu kultūras vērtību radīšana, dažādu tautību bērnu un jauniešu saliedēšanās, integrācija un socializācija. Vienlaikus ir atbalstāma ilgtspējīga kultūras un izglītības sektora sadarbība ar mērķi ilgtermiņā sekmēt kultūras institūciju izglītības piedāvājuma pieejamību,

kā arī bērnu un jauniešu neformālajā izglītībā akcentējot inovāciju attīstību veicinošu kultūrizglītību un tehnisko jaunradi.

Interesu izglītības attīstībai rīcības virziena ietvaros bērni un jaunieši tiks motivēti piedalīties interešu izglītības programmās, nodrošinot daudzveidīgu interešu izglītības programmu piedāvājumu izglītības iestādēs, kā arī tiks izveidota atbalsta sistēma izglītojamo individuālo spēju attīstībai, kas ietvers atbalstu arī jauniešu tehniskās jaunrades centriem, skolēnu mācību priekšmetu olimpiāžu un vasaras mācību nometņu, zinātnisko semināru, konkursu un zinātnisko projektu nodrošināšanai. Izrietoši tiks sekmēti to jauniešu skaits, kuri savu turpmāko izglītību un profesionālo dzīvi vēlēties saistīt ar zinātni, tehnoloģijām, inženierzinātni un matemātiku (STEM).

Tāpat tiks nodrošināta darbā ar jaunatni iesaistīto personu (jaunatnes lietu speciālistu, pedagogu, NVO pārstāvju, jauniešu līderu, skolēnu no pašpārvaldēm u.c.) profesionālās kompetences pilnveide neformālās izglītības un darba ar jaunatni jomā. Tiks atbalstīti pasākumi jauniešu brīvprātīgā darba veicināšanai nolūkā sniegt iespējas jauniešiem gūt pirmo darba pieredzi. Šīs aktivitātes sekmēs neformālās izglītības pieejamību un nozīmi, kā arī pilnveidos jauniešu sagatavotību darba tirgum.

Tiks radītas jaunas iespējas individuālo spēju atklāšanai un izkopšanai, t.sk. sniedzot atbalstu pedagogiem par papildu darbu ar talantīgajiem bērniem.

2.4. Izglītības iespēju paplašināšana pieaugušajiem

Investīcijas cilvēkresursos ir būtiskas konkurētspējas stiprināšanai un ir skatāmas kopā ar situāciju darba tirgū un tā attīstības tendencēm. Personu kvalifikācijas un produktivitātes paaugstināšanai un konkurētspējas veicināšanai ir nozīme, lai sekmētu gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, tādējādi veicinot "Eiropa 2020" stratēģijas mērķu sasniegšanu. Īstenojot nodarbināto profesionālās kompetences pilnveidi sadarbībā ar nozaru asociācijām, tiek nodrošināts, ka nodarbināto personu iegūtās prasmes un zināšanas atbilst darba tirgus vajadzībām un veicina darbaspēka produktivitāti, elastīgumu, pielāgošanos pārmaiņām un straujām tehnoloģiju izmaiņām, tādējādi paaugstinot nodarbināto personu karjeras izaugsmes iespējas gan vienas nozares ietvaros, gan starp dažādām nozarēm, kā arī sekmējot darba algas pieaugumu līdztekus produktivitātes un kompetences pieaugumam.

Šis rīcības virziens paredz normatīvā regulējuma pieaugušo izglītības atbalsta nodrošināšanai pilnveidošanu, atbalsta nodrošināšanu nodarbināto iedzīvotāju profesionālās kompetences pilnveidei atbilstoši mainīgajiem darba tirgus apstākļiem, iekļaujot atbalstu darba devējiem formālās un neformālās izglītības nodrošināšanai nodarbinātajiem. Jāveicina atbalsts darba devējiem darbinieku papildu izglītošanai.

Ir nepieciešams ilgtermiņā nodrošināt kultūras institūciju, tostarp kultūras atmiņas institūciju - muzeju, arhīvu, bibliotēku - , kultūrizglītības piedāvājuma pieejamību formālās un neformālās izglītības procesā.

Ir plānots izstrādāt profesionālās tālākizglītības programmas un materiālus un veicināt pieaugušo izglītotāju, profesionālās izglītības iestāžu pakalpojumu piedāvājumu, valsts un

starptautisko sadarbību kā formālajā, tā neformālajā pieaugušo izglītībā, saistot to ar ES izaugsmes stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem. Plānotos pasākumus īstenojot, pieaugs pieaugušo izglītības iespējas, nostiprinot mūžizglītības principu, un pieaugušo izglītībā iesaistīto personu skaits un konkurētspēja.

Rīcības virziena ietvaros paredzēts atbalsts mūsdienīgu latviešu valodas kā otrās un kā svešvalodas apguves mācību metodisko līdzekļu izstrādei un pedagogu, kuri māca pieaugušajiem, profesionālās pilnveides sistēmas izveidei un uzturēšanai.

Detalizēta *ex-ante* analīze par mūžizglītības principa attīstību un plānotajiem pasākumiem nākamajam plānošanas periodam pieejama pamatnostādņu 2.pielikumā.

3. Apakšmērķa "Efektīva pārvaldība: uzlabot resursu pārvaldības efektivitāti, attīstot izglītības iestāžu institucionālo izcilību" rīcības virzieni

3.1. Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas pilnveide

Šī rīcības virziena ietvaros plānots nodrošināt izglītības kvalitātes monitoringa veikšanu mācību kvalitātes uzlabošanai, sniedzot atbalstu izglītības pētījumiem, t.sk. daļēbai starptautiskos izglītības kvalitātes pētījumos, monitoringa instrumentu izstrādei, monitoringa īstenošanai, rezultātu analīzei un ieteikumu izstrādei, zinātniski pamatotu mācību vides kvalitātes vērtēšanas instrumentu un indikatoru izstrādei.

Lai to nodrošinātu, tiks pilnveidoti esošie, kā arī izstrādāti un ieviesti jauni izglītības kvalitātes indikatori vispārējās un sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanā.

Rīcības virziens paredz arī atbalstu starptautiski atvērtai augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijai, izmantojot EQAR reģistrēto institūciju pakalpojumus, vienlaikus sniedzot atbalstu starptautiski konkurētspējīgas nacionālās augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas institūcijas izveidei. Paredzēts izstrādāt koncepciju, kurā tiks noteikti augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēmas darbības principi. Rīcības virziena ietvaros pilnveidos valsts izglītības informācijas sistēmu (t.sk. sistēmas sasaisti ar augstāko izglītību, pieaugušo un interešu izglītību), nodrošinās izglītojamo ar invaliditāti uzskaiti vispārējās izglītības, profesionālās izglītības un augstākās izglītības iestādēs, kā arī izveidos vienotu datubāzi par pieaugušo izglītības īstenošanu.

Lai veicinātu izglītojamo sasniegumu dinamiku STEM mācību priekšmetos, tiks organizēti valsts diagnosticējošie darbi 8., 9., 10., 11.klasē, kā arī centralizēto eksāmenu sistēmas pilnveide. Vienlaikus monitoringa rezultāti ļaus analizēt izglītojamo sasniegumus dzimuma griezumā, kā arī noteikt cēloņsakarības starp mācību rezultātiem un dažādiem sekmību ietekmējošajiem faktoriem.

Šie pasākumi veicinās izglītības procesu un rezultātu pārskatāmību un caurredzamību, un dos iespēju tos salīdzināt institucionālā, nacionālā un starptautiskā līmenī, lai identificētu spēcīgās un vājās puses un pilnveidotu izglītības kvalitāti.

3.2. Efektīva izglītības finanšu resursu pārvaldība

Šī rīcības virziena ietvaros tiks ieviests jauns pedagogu darba samaksas modelis vispārējā un profesionālajā izglītībā sasaistē ar pedagogu darba kvalitāti, sekmējot efektīvu resursu pārvaldību.

Vienlaikus pēc speciālās izglītības iestāžu sistēmas izvērtējuma veikšanas tiek paredzēts attīstīt speciālās izglītības, t.sk. izglītības iestāžu un pasākumu finansēšanas modeļus, kas veicinās iekļaujošo izglītību, ievērojot individualizēta izglītības pakalpojuma nodrošināšanu.

Ir paredzēta arī jauna augstākās izglītības finansēšanas modeļa izstrāde un ieviešana, kas nodrošinās pieejamu, kvalitatīvu un darba tirgus prasībām atbilstošu augstāko izglītību, stiprinās saikni ar zinātni un pētniecību, kā arī novērsīs budžeta līdzekļu sadrumstalotību un ļaus sasniegt NAP mērķus.

Īstenotie pasākumi nodrošinās efektīvu izglītības resursu pārvaldību.

3.3. Izglītības iestāžu tīkla sakārtošana

Šajā rīcības virzienā plānots uzlabot izglītojamo vajadzībām atbilstošas un kvalitatīvas vispārējās izglītības pieejamību reģionālajā un valsts līmenī, koncentrējot resursus un pilnveidojot vispārējās izglītības iestāžu mācību vidi, ievērojot administratīvi teritoriālo attīstību.

Tiks plānots sniegt atbalstu pašvaldību izglītības iestāžu tīkla sakārtošanai vispārējās izglītības mācību vides uzlabošanai, skolu infrastruktūras attīstībai, nodrošinot ēku pielāgošanu un mācību līdzekļu un tehniskā aprīkojuma, t.sk. IKT, iegādi. Plānots izvērtēt un pilnveidot speciālās izglītības iestāžu tīklu.

Lai nodrošinātu ierobežotā publiskā finansējuma pārdomātu un efektīvu izlietojumu, gan politikas, gan investīciju plānošanas ietvaros savstarpēji jāsaskaņo izglītības politikas un citu nozaru politiku ietvaros plānotie pasākumi. Lai nodrošinātu, ka izglītības politika tiek veidota un īstenota, ievērojot administratīvi teritoriālo attīstību, nepieciešams nodrošināt savstarpēju izglītības politikas un reģionālas politikas saskaņotību, ņemot vērā, ka izglītība ir viena no politikas jomām, kurai ir nozīmīga loma reģionālajā attīstībā.

3.4. Izglītības starptautiskā konkurētspēja

Rīcības virziens ietver atbalstu studiju kvalitātes paaugstināšanai, tajā skaitā starptautisko mācībspēku piesaistei augstākās un profesionālās izglītības institūcijās, kā arī atbalstu studentu un akadēmiskā personāla mobilitātei. Profesionālajā izglītībā paredzēto mobilitātes pasākumu īstenošana sekmēs tās prestiža paaugstināšanos, t.sk. kvalitatīvas nodarbinātības iespēju kontekstā.

Augstākās izglītības jomā tiks atbalstīta AII, t.sk. koledžu, savstarpējā sadarbība, veicināta AII resursu konsolidācija un studiju programmu ciešāka integrācija ar industriju. Tiek paredzēts atbalsts studiju programmu konsolidēšanai, veidojot kopīgas studiju programmas, vairāku AII kopīgi izveidota doktorantūras studiju centra attīstībai, pārvaldības pilnveidei, institucionālai izcilībai, studiju programmu ES valodās izstrādei un aprobācijai. Rīcības

virzienā paredzēts atbalsts All un koledžu akadēmiskā personāla attīstībai, jauno akadēmiskā personāla un ārvalstu kolēģu piesaistei.

Plānots atbalsts studiju starptautiskās mobilitātes pasākumiem, studiju starptautiskās prakses nodrošināšanai, akadēmiskā personāla, pieaugušo izglītības personāla profesionālās pilnveides un starptautiskās pieredzes apmaiņas nodrošināšanai.

Plānots sniegt atbalstu informatīvu pasākumu īstenošanai skolēniem motivācijas uzlabošanai dabaszinātņu apgūvē, t.sk. karjeras veidošanā dabaszinātnēs.

IV. IZGLĪTĪBAS POLITIKAS REZULTĀTI, DARBĪBAS REZULTĀTI UN REZULTATĪVE RĀDĪTĀJI TO SASNIEGŠANAI

Mērķis	1. Paaugstināt izglītības vides kvalitāti, veicot satura pilnveidi un attīstot atbilstošu infrastruktūru.			
Politikas rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Bāzes vērtība, gads	2017.gads	2020.gads
Rīcības virziens: 1.1. Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, radošumu, inovāciju un veselīga dzīves veida veicinoša izglītības satura pilnveide				
Paaugstinās izglītības satura kvalitāte.	Skolēni ar augstiem mācību rezultātiem (skolēni 15 gadu vecumā; PISA 5. un 6.līmenis), % lasītprasmē, matemātikā, dabaszinātnēs.	4,2%, 8%, 4,3% (2012)	4,5%, 8%, 5,5%	7%, 8%, 8%
	Skolēni ar zemiem mācību rezultātiem (15 gadu vecumā; PISA 1. un zemāks līmenis), % lasītprasmē, matemātikā, dabaszinātnēs.	17%, 20%, 12,3% (2012)	16%, 20%, 12%	13%, 15%, 10%
	Pilnveidota nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūra profesionālajā izglītībā saistībā ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras modeli.	1 (2013)	1	1
Izstrādāts un ieviests jauns, kompetencēs balstīts vispārējās izglītības saturs.	Izstrādāts, aprobēts, ieviests jauns vispārējās izglītības standarts.	-	1	1
Nodrošināts finansējums mācību līdzekļu iegādei. ²²	Finansējuma apmērs uz vienu izglītojamo.	EUR 12,8/izgl. (2013)	EUR 20/izgl.	EUR 20/izgl.

Pārstrukturēts valsts atbalsts augstākās izglītības zinātnu nozarēm (studiju virzieniem) atbilstoši vidējā termiņa darba tirgus prognozēm.	Budžeta vietu īpatsvars STEM, % no kopējā budžeta vietu skaita.	44% (2013)	50%	55%
	1.līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmās (koledžas līmeņa programmās) studējošo īpatsvars, %.	18% (2013)	21%	24%
Nodrošināts izglītības process atbilstoši darba tirgus mainīgajām prasībām.	15-24 gadus vecas personas - darba meklētāji, kas nav iesaistīti izglītībā, %.	7,1% (2012)	6%	3%
	Absolventu (bakalauru, maģistru un doktoru) bezdarba līmenis 18 mēnešus pēc absolvēšanas, procentos no visu izglītības iestāžu absolventu bezdarba līmeņa.	7,5% (2013)	6,5%	5,2%
	Absolventu (ISCED 5. un 6.) īpatsvars STEM jomās no kopējā absolventu skaita, %.	19% 4028 (2012)	25%	27%
Nodrošināts atbalsts darba vidē balstītu mācību un praksē balstītu mācību attīstībai profesionālajā izglītībā.	Audzēkņu īpatsvars, kas apguvuši darba vidē balstītas mācības un 1. un 2.mācību gadā bijuši mācību praksē uzņēmumā sadarbības līguma ar uzņēmumu ietvaros, %.	5% (2012)	20%	50%
Rīcības virziens: 1.2. Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana				
Paaugstinās pedagogu un akadēmiskā personāla profesionālā kompetence atbilstoši mūsdienu izglītības prasībām.	Pedagogu īpatsvars, kas ieguvuši 4. un 5.kvalitātes pakāpi, %.	8% (2012)	10%	20%
	Akadēmiskā personāla (izņemot koledžas) ar doktora grādu īpatsvars, %.	54% (2012)	60%	65%
Īstenots jauns tālākizglītības saturs profesionālās izglītības pedagogiem, administrācijai un prakses vadītājiem.	Pedagogu skaits, kas iesaistīti tālākizglītības aktivitātēs.	0 (2013)	3000	4000
Paaugstināts pedagogu IKT, svešvalodu un prasmju līmenis E-	Izglītības iestādes izmanto <i>E-twinning</i> platformu sadarbībai ar citām Eiropas izglītības	13% (2013)	16%	20%

<i>twinning</i> starptautiskās sadarbības kontekstā.	iestādēm, % no visu izglītības iestāžu skaita.			
Īstenota pedagogu profesionālā pilnveide uzņēmējspējās, finanšu prātībā, līderībā, IKT un svešvalodās.	Pedagogu īpatsvars, kas iesaistīti tālākizglītības aktivitātēs, % no kopējā pedagogu skaita.	10% (2013)	50%	80%
Paaugstināta cilvēkresursu kapacitāte izglītībā.	Pedagogu vecumā līdz 29 gadiem īpatsvars, % no kopējā pedagogu skaita ISCED 2. un 3. līmenī .	7,1% (2011)	8%	14%
	Ārvalstu mācībspēku ISCED 5. un 6.līmenī skaita īpatsvars, % no kopējā akadēmiskā personāla skaita.	0,5% (2012)	5%	7%
Ieviesta pedagogu motivācijas sistēma.	Pedagogu, t.sk. profesionālās izglītības iestāžu pedagogu, darbības kvalitātes novērtēšanas sistēmas sasaiste ar atalgojumu.	1 (2013)	1	1
Palielināta akadēmiskā personāla profesionālā konkurētspēja.	Akadēmiskā personāla vecuma struktūras (30 - 49 gadu vecumā) īpatsvars, % no kopējā akadēmiskā personāla.	45% (2012./2013.)	50%	55%
	Doktora grādu ieguvušo īpatsvars, (% no kopējā grādu vai kvalifikāciju ieguvušo skaita).	1% (2012./2013.)	2%	3%
	Augstākās izglītības iestāžu profesoru zemākās algas likmes attiecība pret CSP oficiālajā statistikas paziņojumā publicēto valstī strādājošo iepriekšējā gada mēneša vidējās darba samaksas apmēru.	1,5 (2012)	2,5	2,8
Rīcības virziens: 1.3. 21.gs. atbilstīgas izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšana				
Nodrošināts mūsdienīgs mācību process vispārējā izglītībā.	Skolēnu skaits uz vienu mācību procesam paredzēto datoru ISCED 1-3 (kas nav vecāks par 5 gadiem).	9,8 (2012)	7	3

	Digitālo mācību līdzekļu vispārējā un profesionālajā izglītībā īpatsvars, % no kopējo mācību līdzekļu skaita	n/i	15%	30%
Uzlabota augstākās izglītības iestāžu infrastruktūra mūsdienīga studiju procesa īstenošanai.	Doktorantu skaits kopīgajās doktorantūras studiju programmās.	138 (2012)	200	405
	Palielināts pirmā līmeņa profesionālajā augstākajā izglītības pakāpē studējošo skaits koledžās STEM programmās.	5270 (2012)	5480	6060
	Augstākās izglītības iestāžu īpatsvars, % no kopējā to skaita, kurās modernizētas iekārtas un tehniskā infrastruktūra, izmantojot ERAF līdzekļus.	45% (2012.gada 31.decembris)	10%	50%
Uzlabota profesionālo izglītības iestāžu fiziskā un materiālā, un tehniskā infrastruktūra.	Modernizēto profesionālās izglītības programmu īpatsvars, % no profesionālās izglītības iestāžu īstenoto profesionālās izglītības programmu kopskaita.	36,56% (2012)	50%	73,47%
Rīcības virziens: 1.4. Iekļaujošās izglītības principa īstenošana un sociālās atstumtības riska mazināšana				
Samazinās atstumtības riskam pakļauto sociālo grupu segregācija izglītības procesā.	Izglītību agrīni pametušo romu īpatsvars, %.	10% (2012)	9%	7%
	11 gadus vecu bērnu īpatsvars, kuri vismaz divas reizes pēdējo pāris mēnešu laikā cietuši no vienaudžu vardarbības izglītības iestādē, %.	23% (2010)	20%	15%
	Bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām (t.sk. ar invaliditāti) ²³ īpatsvars, kas turpina izglītību pēc obligātās izglītības iegūšanas, %.	x ²⁴ (2012)	+0,1%	0,2%
	Atbalsta personāla (psihologs, logopēds, speciālais pedagogs, sociālais pedagogs) pieejamības nodrošināšana izglītības iestādēs, %.	x (2012)	+5%	+7%
	Obligātās pamatizglītības sistēmā iekļautie imigranti, %.	n/i	70%	90%

	Integrēto izglītojamo skaita ar speciālām vajadzībām Īpatsvars vispārizglītojošās izglītības iestādēs ISCED 1-3, % no kopējā izglītojamo skaita ²⁵ .	4% (2012)	10%	33%
Palielināta sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu iesaiste neformālā izglītībā.	Ilgtermiņa kursu skaits sociālās atstumtības riskam pakļautajiem jauniešiem, īpaši tiem, kuri atrodas dienas aprūpes centros, grupu dzīvokļos, ieslodzījuma vietās, bērnunamos u.tml.	0 (2012)	320	320
	Īstenoto projektu skaits nevalstisko organizāciju vai pašvaldību neformālās izglītības programmu realizēšanai jauniešu sociālo prasmju attīstībai, veselīga un aktīva dzīves veida popularizēšanai.	0 (2012)	150	150
	Īstenoto jauniešu iniciatīvu projektu skaits, kas nodrošina jauniešu iesaistīšanos dažādās pašiniciētās aktivitātēs un līdzdalību vietējos un reģiona līmeņa demokrātijas procesos.	0 (2012)	57	57
Palielināta agrīnu speciālo vajadzību un mācību grūtību diagnostikas prakse.	Agrīnā vecumā diagnosticētas bērnu speciālās vajadzības un mācību grūtības, lai veiktu savlaicīgu profilakses un korekcijas darbu, %.	10%	20%	20%
Mērķis	2. Veicināt vērtībizglītībā balstītu indivīda profesionālo un sociālo prasmju attīstību dzīvei un konkurētspējai darba vidē			
Politikas rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Bāzes vērtība (gads)	2017.gad s	2020.gad s
Rīcības virziens: 2.1. Karjeras izglītības sistēmas attīstība un pakalpojumu pieejamība				
Izveidota karjeras attīstības atbalsta sistēma un nodrošināta pakalpojumu pieejamība.	Karjeras konsultanta un skolēnu, un audzēkņu skaita attiecība pašvaldības teritorijā esošajās vispārējās un profesionālajās izglītības iestādēs.	n/i	1/700	1/600

	Kopējais izglītības iestāžu skaits, kurās pieejami karjeras izglītības pakalpojumi.	60 (2012)	262	328
	Nodrošināta informācijas pieejamība e-vidē par izglītības iespējām Latvijā (datubāzēs ievietoto visu pakāpju un veidu izglītības programmu skaits).	12 800 (2012)	14 000	16 000
	Informācijas pieaugums interneta vietnē "Profesiju pasaule" par uzņēmējdarbības virzieniem un pamatprofesijām darba tirgū, to apraksts un vizualizācija (intervijas, foto galerijas, video).	30% 14/84 (2012)	60% 28/168	100% 47/282
	Eiropas Komisijas konsultāciju un informācijas apmaiņas tīkla <i>Euroguidance</i> pasākumi karjeras atbalsta speciālistu profesionālo kompetenču pilnveidei, pasākumu skaits.	16 (2012)	16	16
Rīcības virziens: 2.2. Priekšlaicīgi mācības pametušo un izglītību neieguvušo skaita samazināšana				
Paaugstināts izglītībā iesaistīto personu īpatsvars.	Obligātās izglītības vecumā esošo bērnu, kuri nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē, īpatsvars, %.	5,4% (2013)	4,4%	3%
	Skolu nepabeigušo un izglītībā neiesaistīto iedzīvotāju īpatsvars vecuma grupā 18-24 gadi, %.	10,6% (2012)	10,2%	10%
	Par nesekmību un nodarbību neapmeklēšanu no profesionālās vidējās izglītības iestādēm atskaitīto audzēkņu skaita īpatsvars, %.	6,0% (2012)	5%	3%
Uzlabots obligātā izglītības vecumā esošo bērnu, kuri nav reģistrēti izglītības iestādē, monitorings.	Veikto pētījumu skaits.	0 (2013)	1	1
Nodrošināta profesionālās izglītības programmu pieejamība	Iegūstamās kvalifikācijas no kopējā iegūstamo kvalifikāciju skaita, %.	30%	35%	40%

jauniešu garantijas ietvaros.				
Rīcības virziens: 2.3. Ārpus formālās izglītības iespēju un pieejamības bērniem un jauniešiem paplašināšana				
Palielināta bērnu un jaunieši iesaiste kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā, pilsoniskajās un ārpusklases aktivitātēs.	Dziesmu un deju svētku procesā un pilsoniskajās aktivitātēs iesaistīto skolēnu skaits, % no kopējā vispārējās izglītības iestādēs esošā izglītojamo skaita.	70% (2013)	75%	80%
	Bērnu un jauniešu iesaiste Latvijas Republikai nozīmīgu svētku pasākumos.	90%	90%	90%
	Bērnu un jauniešu, kas iesaistīti neformālās un interešu izglītības aktivitātēs, īpatsvars %.	68% (2013)	71%	75%
Pilnveidotas jauniešu prasmes.	Jauniešu centru skaits/iesaistīto jauniešu skaits dienā, kuri apgūst jauniešu centros dažādas prasmes neformālās un interešu izglītošanās ceļā.	86 /3 440 - 6 880	86 /3 440 - 6 880	86 /3 440 - 6 880
	Īstenoto programmas "Erasmus +" projektu skaits/iesaistīto dalībnieku skaits.	0 (2013)	320/8000	560/1400 0
	Organizēto apmācību skaits jauniešu prasmju pilnveidei/jauniešu skaits.	25/486 (2012)	100/2000	100/2000
Nodrošināta darbā ar jaunatni iesaistīto personu profesionālā pilnveide.	Organizēto apmācību skaits darbā ar jaunatni iesaistīto personu prasmju pilnveidei/dalībnieku skaits.	15/290 (2012)	60/1200	60/1200
	Jaunatnes lietu speciālistu skaits, kas piedalās IZM organizētajos kvalifikācijas iegūšanasursos.	50 (2013)	50	50
	Darbā ar jaunatni iesaistīto personu dalības nodrošināšana starptautiskās apmācībās. Apmācību skaits/ dalībnieku skaits.	0 (2013)	160/320	320/640
Īstenoti atbalsta pasākumi diasporai	Pasākumu skaits diasporas latviešu valodas un kultūras apguvei.	44 (2013)	73	93

latviešu valodas un kultūras apguvē.				
Ieviests Eiropas līmeņa atbalsta instruments <i>Youthpass</i> S.	Organizāciju skaits, kas lieto <i>Youthpass</i> sertifikātu neformālās izglītības prasmju atzīšanai/ jauniešu skaits, kas ir saņēmuši sertifikātu.	0 (2013)	50/750	100/1500
Izstrādāti profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu paraugi.	Programmu paraugu skaits.	0 (2013)	20	40
Rīcības virziens: 2.4. Izglītības iespēju paplašināšana pieaugušajiem				
Palielināta pieaugušo iesaiste izglītības aktivitātēs.	Pieaugušo izglītībā iesaistīto personu īpatsvars 25-64 gadu vecumā, %.	6,9% (2012)	9,5%	15%
	Personu, kam veikta ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenču pielīdzināšana, pieaugums gadā kumulatīvi, tajā skaitā bāzes rādītāji, %.	400 (2012)	+10% (440 pers.)	+20% (480 pers.)
Nodrošināts tālākizglītotāju profesionālās pilnveides un metodiskais atbalsts latviešu valodas kā otrās un kā svešvalodas prasmes paaugstināšanai pieaugušajiem.	Atbalstu saņēmušo latviešu valodas kā otrās un kā svešvalodas pedagogu, kuri strādā ar pieaugušajiem, skaits.	116 (2013)	70	90
Mērķis	3. Uzlabot resursu pārvaldības efektivitāti, attīstot izglītības iestāžu institucionālo izcilību			
Politikas rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Bāzes vērtība (gads)	2017.gads	2020.gads
Rīcības virziens: 3.1. Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas pilnveide				
Nodrošināts vienots izglītības kvalitātes monitorings.	Pieaugums <i>EFA Development</i> ²⁶ indeksa valstu salīdzinošajā rangā, skaits.	36 (2012)	+6	+12
	Izglītības iestāžu, kas iesaistītas izglītības kvalitātes monitoringā, īpatsvars, %.	0 (2013)	50%	100%

Pilnveidotas valsts informācijas sistēmas.	Izmaiņas valsts pārbaudījumu reglamentējošos normatīvajos aktos.	1	1	1
	Pilnveidei nepieciešamo izmaiņu pieprasījumu skaits VIIS.	2 (2013)	3	5
	Nodrošināta izglītojamo ar invaliditāti uzskaitē vispārējās izglītības, profesionālās izglītības un augstākās izglītības iestādēs, skaits.	1 (2013)	1	1
	Izveidota vienota pieaugušo izglītības informācijas sistēma.	0 (2013)	1	1
	Izveidota un uzturēta vienota datubāze (studiju programmu datubāze, ekspertu datubāze u.c.), kas nepieciešama augstākās izglītības ārējās un iekšējās kvalitātes vērtēšanai.	0 (2013)	1	1
	Izveidota augstākās izglītības iestāžu absolventu darba gaitu monitoringa sistēma.	0 (2013)	1	1
	Izveidota vienota augstākās izglītības informācijas sistēma, kurā iekļauti akadēmiskā un zinātniskā personāla reģistri, studējošo, diplomu reģistri, kā arī akreditācijas vajadzībām nepieciešamā datubāze.	0 (2013)	0	1
Izstrādāta un aprobēta jauna, vienota profesionālās un vispārējās izglītības iestāžu vadītāju novērtēšanas sistēma.	Novērtēto izglītības iestāžu vadītāju īpatsvars.	0 (2013)	40%	100%
Nodrošināta dalība nacionālajos un starptautiski salīdzinošajos pētījumos.	Izglītības pētījumu skaits.	8 (2013)	8	8
Izveidota nacionālā augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas	Izveidota un uzturēta augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas nacionālā institūcija.	0 (2013)	1	1

institūcija, kas reģistrēta EQAR.				
Rīcības virziens: 3.2. Efektīva izglītības finanšu resursu pārvaldība				
Palielinājušies finanšu resursu ieguldījumi izglītībā.	Valsts izdevumi izglītībai gadā, % no IKP.	ISCED-0 0,8% ISCED-1 1,4% ISCED-2-4 1,9% ISCED-5-6 0,6% (2010)	3,7%	5%
Izstrādāts un ieviests jauns vispārējās izglītības pedagogu atalgojuma modelis.	Izglītībā strādājošo vidējā darba alga (bruto) salīdzinājumā ar vidējo darba algu valstī, %.	-14% (2012)	-6%	0%
Izstrādāts un ieviests jauns speciālās izglītības iestāžu finansēšanas modelis.	Normatīvās bāzes pilnveide.	0 (2013)	1	1
Izstrādāts un ieviests jauns augstākās izglītības finansēšanas modelis.	Tiesiskā regulējuma <i>grozījumi Augstskolu likumā</i> un citos normatīvajos aktos.	-	1	1
	Ilgtermiņš augstākās izglītības finansēšanas modelis, kas ļauj sasniegt NAP 2020 mērķus.	-	1	1
Palielināts valsts līdzfinansējums treneru atalgojumam profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu īstenošanai.	Nodrošināts valsts līdzfinansējums treneru atalgojumam profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu īstenošanai, %	54% (2012)	85%	100%
Atbalsts All studiju virzienu pārvaldības pilnveidei, t.sk. koledžās, un efektīvas All politikas ieviešanas un izglītības kvalitātes nodrošināšanas monitoringa sistēmas izveidei/ attīstībai, kas vērsta uz politikas analīzes kapacitātes	Izveidotas un darbojas studiju virzienu padomes.	-	20	40

attīstīšanu All un zinātniskajās institūcijās.				
Rīcības virziens: 3.3. Izglītības iestāžu tīkla sakārtošana				
Pieaugusi izglītības pakalpojumu pieejamība.	Bērnu skaita īpatsvars, kas iesaistīti pirmsskolas izglītībā vecumā no 4 gadiem līdz obligātās pamatzglītības (1.klase) sākšanas vecumam, %.	92,7% (2011)	89%	95%
	Skolēnu proporcija vispārējā un profesionālajā izglītībā vidējās izglītības pakāpē, %	61/39% (2012)	55/45%	50/50%
	Augstākā izglītība: iedzīvotāju īpatsvars vecuma grupā 30-34 gadi (ar augstāko izglītību), %.	37,2% (2012)	38%	40%
	Normētā skolēnu (bērnu) skaita attiecība pret vienu pedagoga mēneša darba algas likmi.	10,5/1 pilsētā un 6,5/1 novadā (2012)	11/1 pilsētā un 9/1 novadā	12/1 pilsētā un 10/1 novadā
Sniegts atbalsts augstākās izglītības iegūšanai sociāli mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām, t.sk. stipendijas un granti studiju maksas segšanai.	Finansiālā atbalsta saņēmēju skaits, kopā.	-	1500	3000
Rīcības virziens: 3.4. Izglītības starptautiskā konkurētspēja				
Nodrošināta starptautiski konkurētspējīga augstākās izglītības vide.	Ārvalstu studentu (mobilitātes ietvaros) īpatsvars no kopējā studentu skaita, %.	0,8% 736/94474 (2012)	1,5%	2%
	Ārvalstu studentu, kas studē grāda, kvalifikācijas iegūšanai, īpatsvars no kopējā studentu skaita, %.	2,9% 2757/94474 (2012)	6%	8%
Nodrošināta iespēja iesaistīties starptautiski atzītā augstākās izglītības akreditācijā.	Studiju programmu skaits, kas ieguvušas starptautiska līmeņa kvalitāti apliecināšus dokumentus (starptautisku akreditāciju).	n/i	10	20
Piesaistīti ārvalstu studenti.	Ārvalstu studentiem piešķirto stipendiju skaits gadā.	80 (2012)	150	150

Nodrošināti starptautiskās mobilitātes un pārrobežu sadarbības atbalsta pasākumi profesionālajā izglītībā.	Sākotnējā profesionālajā izglītībā iesaistīto audzēkņu skaits, kas piedalījušies mobilitātes aktivitātēs.	473 (2012)	473	538
	Profesionālās izglītības pedagogu/speciālistu skaits, kas piedalījušies mobilitātes aktivitātēs.	131	131	170
	Jauniešu (vecuma grupā 18 - 34 gadi), kas ieguvuši kvalifikāciju sākotnējās profesionālās izglītības programmā un kas kvalifikācijas ieguves ietvaros ir bijuši mācībās vai praksē ārvalstīs, īpatsvars no kopējā kvalifikāciju ieguvušo skaita %.	5,3% (2012)	5,3%	6%
Nodrošināta pedagogu, akadēmiskā personāla, pieaugušo izglītības personāla profesionālā pilnveide un starptautiskās pieredzes apmaiņa.	Vispārējās izglītības pedagogu/speciālistu skaits, kas piedalījušies mobilitātes aktivitātēs.	140	140	182
	Akadēmiskā personāla skaits, kas piedalījušies mobilitātes aktivitātēs.	1035	1035	1345
	Pieaugušo izglītotāju skaits, kas piedalījušies mobilitātes aktivitātēs.	29	29	37
Nodrošināta mācību un studiju starptautiskā prakse.	Augstskolu studentu skaits, kas piedalījušies mobilitātes aktivitātēs.	1960	1960	2548
	Augstskolu absolventu, kas studiju ietvaros ir studējuši vai bijuši praksē ārvalstīs, īpatsvars no kopējā absolventu skaita, %.	13,7% (2012)	15%	20%

V. PAMATNOSTĀDNĒS PAREDZĒTO UZDEVUMU UN PASĀKUMU PLĀNS

Pamatnostādnēs definētais politikas mērķis	Mērķis 1: IZGLĪTĪBAS VIDE: paaugstināt izglītības vides kvalitāti, veicot satura pilnveidi un attīstot atbilstošu infrastruktūru
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens 1.1: Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, radošuma,

	inovāciju un veselīga dzīves veida veicinoša izglītības satura pilnveide			
Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš ²⁷	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums (indikatīvs) un tā avoti
1. Kompetenču pieejā pilnveidota vispārējās izglītības satura izstrāde , sniedzot atbalstu pirmsskolas izglītībai un metodikas un darba organizācijas modeļu izveidei darbam ar bērniem no 1,5 līdz 4 gadiem, t.sk. darbam ar bērniem, kuri apgūst pirmsskolas izglītību ģimenē, nodrošinot individualizētu, bērna vecumposmam atbilstošu attīstību, t.sk. nodrošinot izstrādāto darba organizācijas modeļu aprobāciju; atbalsts uz kompetencēm balstīta mācību satura un metodikas izstrādei bērniem no 5 gadiem līdz 6.klasei un satura aprobācija modernā mācību vidē, sekmējot agrāku vispārējās izglītības apguvi; atbalsts izglītības satura pilnveidei un inovatīvu mācību līdzekļu izstrādei, t.sk. skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanai sociālo zinātņu jomā vispārējā izglītībā, ietverot jaunas kompetences, t.sk. uzņēmējspējas, veselīgs dzīvesveids, finanšu prasme, pilsoniska izglītība, cilvēkdrošība; atbalsts svešvalodu mācību satura un apguves metodikas aktualizēšanai/ pārskatīšanai 1.-12.klasei, t.sk. mācību metodika svešvalodas	2020.gada II pusgadā	VISC, IZM	Valsts izglītības satura centrs	Kopā: 13,96 milj. EUR , t.sk. ESF - 11,87 milj. EUR, VB - 2,09 milj. EUR

izmantojumam mācību satura apguvei, stiprinot skolēnu valodu prasmi un radošuma attīstību.				
2. Pamatizglītības (7.-9.klase) posma satura ieviešana , pakāpeniski nostiprinot pamatizglītības posma kompetenču pieejā balstītu pamatizglītības saturu.	2018. gada II pusgadā	VISC	IZM	Kopā: VB 0,023 milj. EUR
3. Jauna valsts vispārējās vidējās izglītības standarta izstrāde un ieviešana (normatīvā regulējuma pilnveide).	Sākot ar 2018.gada I pusgadu, līdz 2020.gada II pusgadam	VISC	IZM	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzēto finanšu līdzekļu ietvaros
4. Digitālo mācību līdzekļu izstrāde , inovatīvu digitālu mācību saturu izmantojot visos mācību priekšmetos pamata un vidējās izglītības posmā, t.sk. iekļaujošas izglītības īstenošanai, nodrošinot to atbilstību pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības valsts standartam un profesionālās izglītības valsts standartam.	2020.gada II pusgadā	Izdevniecības (komersanti), publiskas atvasinātas personas	VISC Sadarbības partneris ²⁸ : VARAM	Kopā: 4,21 milj. EUR , t.sk. ESF - 2,53 milj. EUR VB - 0,44 milj. EUR Privātais līdzfinansējums - 1,24 milj. EUR ²⁹
5. Cilvēkdrošības mācību materiālu izstrāde: cilvēkdrošības mācību kursa materiālu sagatavošana, veicinot integrētu veselības, sporta, dzimumu līdztiesības, gatavošanos ģimenes dzīvei un morāles jautājumu apguvi pirmsskolas izglītībā, pamatizglītībā un vidējā izglītībā (t.sk. profesionālajā izglītībā), kā arī atkarību, prostitūcijas, cilvēku tirdzniecības un fiktīvo laulību risku apzināšanās un to novēršanas apguvi	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC	IeM, TM, VM, LM	Kopā: VB 0,55 milj. EUR (papildus nepieciešamais finansējums)

pamatizglītībā un vidējā izglītībā (t.sk. profesionālajā izglītībā).				
6. Atbalsts darba vidē balstītu mācību un prakses attīstībai profesionālajā izglītībā (materiālu izstrāde un popularizācija, informācijas apmaiņa Latvijā un ES ietvaros) un sasaistes ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EKI) nodrošināšana profesionālajā izglītībā sadarbībā ar sociālajiem partneriem. Atbalsts profesiju standartu un profesiju kvalifikācijas pamatprasību, profesionālās izglītības programmu un kvalifikācijas eksāmenu satura izstrādei un aprobācijai saskaņā ar izveidoto kvalifikāciju struktūru, noteiktajām pamata profesijām, kā arī ar kvalifikācijas prasībām saistītajām profesijām un specializācijām. Lai nodrošinātu atbilstību nozaru kvalifikāciju struktūrai un mainīgajām darba tirgus prasībām, atbalsts paredzēts modulārās izglītības programmu ieviešanai, mūžizglītības un profesionālo kompetenču programmu nodrošināšanai katrā modulārajā profesionālās izglītības programmā iekļaujot moduļus: "iniciatīva un uzņēmējdarbība", "sabiedrības un cilvēka drošība", "informācijas un komunikācijas tehnoloģijas", "sociālās un pilsoniskā	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC, AIC	Nozaru organizācija, nozaru uzņēmumi, izglītības iestādes, NEP, LDDK	Kopā: 18,66 milj. EUR, t.sk. ESF - 15,86 milj. EUR, VB - 2,80 milj. EUR

prasmes", "valodas, kultūras izpratne un izpausme".				
7. Finansējuma nodrošināšana mācību līdzekļu iegādei skolu bibliotēku fondu atjaunošanai, t.sk. papildu literatūras (uzziņu literatūras u.c.) un digitālo mācību līdzekļu un resursu (elektronisko izdevumu) iegādei.	Sākot ar 2014.gada I pusgadu, līdz 2020.gada II pusgadam	IZM	VISC, KM, pašvaldības Sadarbības partneris: VARAM	Kopā: VB 45,82 milj. EUR (papildus nepieciešamais finansējums 2013.gada bāzei (2,29 milj. EUR) - 2014. - 2,29 milj. EUR un 4,58 milj. EUR sākot ar 2015.)
8. Profesionālās izglītības paraugprogrammu izstrāde un aprobācija nozares pamatprofesijām.	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC	Nozaru organizācijas, nozaru uzņēmumi, izglītības iestādes un sociālie partneri Sadarbības partneris: KM	Kopā: VB 0,61 milj. EUR
9. Atbalsts praktiskajām mācībām un mācību praksēm profesionālajā izglītībā. Atbalsts plānots kvalifikācijas prasībām atbilstošu praktisko mācību un mācību prakšu nodrošināšanai profesionālās vidējās un arodizglītības programmās, t.sk. sniegtot atbalstu mācībām pie amata meistara vai uzņēmumā, veicinot amatu izglītības pieejamību.	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC	Nozaru organizācijas, nozaru uzņēmumi, izglītības iestādes, darba devējus un uzņēmējus apvienojošās organizācijas vai profesionālās organizācijas, profesionālās izglītības iestādes un koledžas	Kopā: 17,71 milj. EUR, t.sk. ESF - 15,05 milj. EUR, VB - 2,66 milj. EUR.

			Sadarbības partneris: KM	
10. Augstākās izglītības studiju programmu struktūras un satura pilnveide. Akadēmisko un profesionālo studiju programmu struktūras un saturiskās pilnveides iespēju analizēšana, paredzot iespējamās izmaiņas normatīvajā regulējumā un studiju programmu saturā.	Sākot ar 2015.gada I pusgadu	IZM	Augstākās izglītības iestādes,	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzēto finanšu līdzekļu ietvaros.
11. Augstākās izglītības nozaru pārstrukturizācijas pasākumi, kas vērsti uz studējošo skaita proporcijas maiņu atbilstoši darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm, t.sk. palielinot darba devēju lomu un motivāciju kvalitatīvas prakses nodrošināšanā un sniedzot atbalstu 1.līmeņa profesionālās augstākās izglītības (koledžu) piedāvājuma palielināšanai.	Sākot ar 2015.gada I pusgadu	IZM	FM, EM, KM, ZM, VM, LDDK, LTRK, nozaru asociācijas	Kopā.: VB 53,10 milj. EUR (papildus nepieciešamais finansējums)
12. Doktorantūras studiju programmu un zinātniskās darbības kvalitātes paaugstināšana, veidojot kopīgās doktorantūras studiju programmas un sniedzot atbalstu kvalitātes paaugstināšanas pasākumiem, t.sk. kopīgu zinātnisko publikāciju sagatavošanā un ārvalstu mācītspēku piesaistei.	2020.gada IV ceturksnis (ES fondu aktivitātes īstenošana paredzēta līdz 2022.gada II ceturksnim)	IZM	Augstākās izglītības iestādes	Kopā: 15,96 milj. EUR, t.sk., ESF - 13,56 milj. EUR, VB - 2,40 milj. EUR.
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens: 1.2: Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana			

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums (indikatīvs) un tā avoti
1. Pedagogu kvalitātes, atalgojuma un motivācijas sistēmas ieviešana.	2020.gada II pusgadā	IZM	LIZDA, LIVA, nozaru ministrijas	Kopā: VB 301,18 milj. EUR
2. Atbalsts profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu profesionālās un prakses vadītāju pedagoģiskās kompetences pilnveidei darba vietā sadarbībā ar Latvijas darba devējiem - atbalsts plānots profesionālās izglītības pedagogu vispārējo prasmju paaugstināšanai (t.sk. uzņēmējspēju un IKT prasmes) un profesionālo kompetenču pilnveidei (t.sk. attiecīgās programmas izstrādei), nodrošinot atbilstošas prakses iespējas, sniedzot atbalstu pedagogu stažēšanās pasākumiem uzņēmumos un organizācijās Latvijā un ārvalstīs, profesionālās izglītības un nozares pārstāvju starptautiskās sadarbības nodrošināšanai, kā arī prakses vadītāju pedagoģiskās kompetences pilnveidei.	2020. gada II pusgadā	IZM, VISC	Pašvaldības, EM, LM, ZM, KM, sociālie partneri, NVO, VIAA	Kopā: 4,99 milj. EUR, t.sk. ESF - 4,24 milj. EUR, VB - 0,75 milj. EUR. ES programmas <i>Erasmus +</i> (2014-2020) finansējuma ietvaros (tiks precizēts atbilstoši budžeta ietvaram)
3. Profesionālās izglītības iestāžu kapacitātes stiprināšana pieaugušo izglītībā (profesionālās izglītības iestāžu administratīvā un pedagoģiskā personāla kompetences pilnveide mācību organizācijas, metodisko jautājumu un tehnoloģiju	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC	Nozaru organizācijas, nozaru uzņēmumi, izglītības iestādes, nozaru ministrijas	Rīcības virziena 1.2., 2. un 3.punkts ietver gan profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu profesionālās un prakses vadītāju pedagoģiskās kompetences pilnveidi, gan profesionālās

attīstības kontekstā, t.sk. mobilitātes pasākumi labās prakses pārņemšanai pieaugušo izglītības attīstībai; atbilstošu programmu izstrāde).				izglītības iestāžu kapacitātes stiprināšanu pieaugušo izglītībā. Kopējais finansējums šo mērķu sasniegšanai norādīts rīcības virzienā 1.2., 2.punktā.
4. Atbalsta nodrošināšana E-twinning projektu īstenošanai , lai veicinātu skolotāju savstarpēju starptautisko sadarbību, pilnveidotu skolotāju svešvalodu un IKT spējas un veidotu IKT kā daļu no ikdienas dzīves mācību telpā, sekmējot svešvalodu apguvi.	2020.gada II pusgadā	IZM	JSPA	Kopā: 2,14 milj. EUR, t.sk. ES programmas <i>Erasmus +</i> (2014-2020) finansējums -1,71 milj. EUR, VB - 0,43 milj. EUR (finansējums provizorisks)
5. Atbalsts jaunajiem pedagogiem vidējās izglītības pakāpē (STEM mācību priekšmetu un jomu pedagogiem no 5. līdz 12.klasei), kā arī pirmsskolas, pamatskolas un vidusskolas pedagogu profesionālās kompetences pilnveide , t.sk. uzņēmējspējas, IKT, vardarbības problemātikas risināšana u.c., un attīstība.	2020.gada II pusgadā	IZM	Pašvaldības, vispārējās izglītības iestādes, biedrības un nodibinājumi	Kopā: 15,23 milj. EUR, t.sk. ESF - 12,95 milj. EUR, VB - 2,28 milj. EUR.
6. Akadēmiskā personāla motivācijas paaugstināšana , palielinot All akadēmiskā personāla zemāko darba algas likmi, kā arī nodrošinot atalgojumu sistēmas harmonizāciju un caurskatāmību.	Sākot ar 2015.gada I pusgadu, līdz 2017.gada II pusgadam	IZM	FM, KM, ZM, VM	Kopā: VB 10,54 milj. EUR (papildu nepieciešamais finansējums)
7. Administratīvā, pedagoģiskā un akadēmiskā personāla profesionālās izglītības un	2020.gada II pusgadā	VIAA	Profesionālās un augstākās	ES programmas <i>Erasmus +</i> (2014-2020) finansējuma ietvaros

augstākās izglītības iestādēs kompetences pilnveide mācību organizācijas, metodiskos jautājumos un tehnoloģiju attīstības kontekstā.			izglītības iestādes	(tiks precizēts atbilstoši budžeta ietvaram)
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens: 1.3: 21.gs. atbilstīgas izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšana			
Uzdevumi un galvenie pasākumi izvīrītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums (indikatīvs) un tā avoti
1. Atbalsts pašvaldību izglītības iestāžu tīkla sakārtošanai un vispārējās izglītības mācību vides uzlabošanai, sniedzot atbalstu izglītības iestāžu tīkla sakārtošanai reģionālā līmenī, plānojot atbalstu dabaszinātņu kabinetu iekārtošanai pamatizglītības programmas īstenošanai, profesionālās izglītības programmu īstenošanai nepieciešamo mācību līdzekļu un tehniskā aprīkojuma iegādei, kā arī mācību vides pielāgošanai tā izvietojumam vispārējās izglītības iestādēs, kas īsteno arī profesionālās izglītības programmas, un pašvaldības dibinātās profesionālās izglītības iestādēs, atbalsts vispārējās izglītības iestāžu, kas īsteno arī profesionālās izglītības programmas, un nacionālas nozīmes vidusskolu un ģimnāziju infrastruktūras izveidei un modernizācijai, inovatīvu IKT risinājumu ieviešanai mācību procesā un mācību vides ergonomiskai iekārtošanai vispārējās izglītības iestādēs,	2020.gada II pusgadā	IZM	Pašvaldības, vispārējās izglītības iestādes	Rīcības virziena mērķis un pasākumi ietver gan mācību vides uzlabošanu, gan izglītības iestāžu tīkla sakārtošanu. Kopējais finansējums šo mērķu sasniegšanai norādīts rīcības virziena 3.3. "Izglītības iestāžu tīkla sakārtošana" 1.punktā

jo īpaši nacionālas vai reģionālas nozīmes vidusskolās un ģimnāzijās, metodisko centru funkciju pildīšanai IKT jomā, lai paaugstinātu izglītības kvalitāti un veicinātu mūsdienīgas metodikas izmantošanu izglītībā, kā arī atbalsts pašvaldībām vispārizglītojošo skolu sporta infrastruktūras pilnveidei. Atbalsts plānots pamatizglītības posma .posmā (1.-6.klases) darbības uzlabošanai, nodrošinot ēku pielāgošanu un mācību līdzekļu un tehniskā aprīkojuma iegādi.				
2. Profesionālās izglītības mācību vides uzlabošana atbilstoši tautsaimniecības nozaru attīstībai atbalsts plānots profesionālās izglītības iestāžu, t.sk. kultūrizglītības iestāžu infrastruktūras, ieskaitot sporta un dienesta viesnīcu infrastruktūru, izveidei un uzlabošanai, t.sk. jaunu profesionālo izglītības programmu īstenošanas nodrošināšanai un darbam ar pieaugušajiem un sociālās atstumtības riskam pakļautajām personām (atbalsts būvdarbiem, iekārtu, aprīkojuma un tehnoloģiju iegādei un izglītības iestāžu pielāgošanai personām ar funkcionāliem traucējumiem), kā arī vispārējās izglītības iestāžu īstenoto profesionālās izglītības programmu izveide un modernizācija, pielāgojot telpas un iegādājoties jaunus mācību līdzekļus un tehnisko	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC	Profesionālās izglītības iestādes, nozaru ministrijas, KM pārvaldībā esošo izglītības iestāžu gadījumā - FM (VNĪ)³⁰	Kopā: 104,79 milj. EUR, t.sk. ERAF - 89,07 milj. EUR, VB - 15,72 milj. EUR

aprikojumu šo programmu īstenošanai.				
3. Augstākās izglītības institūciju resursu mērķtiecīga izmantošana, veicinot STEM studiju un zinātniskā darba teritoriāli telpisko koncentrēšanos un materiālās un tehniskās bāzes modernizēšanu, t.sk. reģionos un medicīnas un radošo industriju jomās, kā arī sekmēt augstākās izglītības resursu koplietošanu un virzību uz kvalitātes standartu ziņā vienotiem pētniecībā balstītiem doktorantūras studiju centriem Latvijā, uzlabojot saikni ar pētniecības institūcijām un tautsaimniecību, veidojot tematiskus doktorantūras studiju centrus.	2020.gada II pusgadā (ES fondu aktivitātes īstenošana paredzēta līdz 2022.gada I pusgadam)	IZM	KM pārvaldībā esošo izglītības iestāžu gadījumā - FM (VNĪ) ³¹ , ZM, LM, AI	Kopā: 44,64 milj. EUR, t.sk. ERAF - 37,95 milj. EUR, VB - 6,69 milj. EUR
4. Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības STEM programmu, t.sk. medicīnas un radošo industriju jomās, īstenošanai nepieciešamās mācību vides uzlabošana koledžās atbilstoši tautsaimniecību nozaru attīstībai.	2020.gada II pusgadā (ES fondu aktivitātes īstenošana paredzēta līdz 2022.gada I pusgadam)	IZM	Koledžas, nozaru ministrijas	Kopā: 14,18 milj. EUR, t.sk. ERAF - 12,06 milj. EUR, VB - 2,12. EUR
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens: 1.4: Iekļaujošās izglītības principa īstenošana un sociālās atstumtības riska mazināšana			
Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums (indikatīvs) un tā avoti
1. Skolotāja palīgi un pedagoga palīgi: atalgojuma nodrošināšana skolotāju un pedagogu	2020.gada II pusgadā	IZM	LM, KM, pašvaldības, NVO	Kopā: VB 10,76 milj. EUR

palīgiem valsts un pašvaldību vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs.				
2. Jauniešu ar speciālām vajadzībām (redzes traucējumi, dzirdes traucējumi, fiziskās attīstības traucējumi, somatiskās saslimšanas, valodas traucējumi, mācīšanās traucējumi, garīgās veselības traucējumi, garīgās attīstības traucējumi, smagi garīgās attīstības traucējumi vai vairāki smagi attīstības traucējumi) integrācijas pasākumi izglītības iestādē , t.sk. individuālie mācību plāni, vasaras nometnes, atbalsta pasākumi izglītojamiem ar mācīšanās grūtībām un traucējumiem (t.sk. disleksija, disgrāfija, diskalkulija), t.sk. izglītojamo mācīšanās grūtību un traucējumu diagnosticēšana; atbalsts nepieciešamā pedagoģiskā personāla un atbalsta personāla (psihologu, sociālo pedagogu, asistentu) nodrošināšanai.	2020. gada II pusgadā	IZM	Pašvaldības, izglītības iestādes, biedrības un nodibinājumi	Kopā: 3,59 milj. EUR³¹ , t.sk. ESF - 3,05 milj. EUR, nacionālais publiskais finansējums - 0,54 milj. EUR.
3. Preventīvu pasākumu īstenošana izglītības pieejamībai un agrīnas skolas pamešanas mazināšanai, īpaši nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļautajiem bērniem un jauniešiem profesionālās un vispārējās izglītības iestādēs , nodrošinot interešu izglītības pasākumus, kā arī to kvalitātes un pieejamības paaugstināšanu vispārējās un profesionālās izglītības	2020.gada II pusgadā	IZM	Izglītības iestādes, pašvaldības un to apvienības Sadarbības partneri: AM, KM	Rīcības virziena mērķis un pasākumi sociālās atstumtības riska mazināšanai ietver preventīvus pasākumus nabadzības riskam pakļauto bērnu un jauniešu izglītības pieejamības veicināšanai. Kopējais finansējums šo mērķu sasniegšanai norādīts rīcības virziena 2.2.

iestādēs; atbalstu bērnu un jauniešu sociālo, t.sk. pašaprūpes, pilsonisko, komunikatīvo prasmju apguvei un fizisko aktivitāšu attīstībai, un nodrošinot atbalsta pakalpojumus, kas ietver transporta un dienesta viesnīcu nodrošinājumu, apmaksātas ēdienreizes un atbalstu individuālo mācību līdzekļu iegādei.				"Priekšlaicīgi mācības pametušo un izglītību neieguvušo skaita samazināšana" 1.punktā.
4. Nozares ekspertu, VISC un pašvaldību līmeņa speciālistu izpētes pasākumi ar mērķi veicināt agrīnu, savlaicīgu speciālo izglītības vajadzību diagnostiku dažādās izglītības pakāpēs (izņemot augstāko izglītību), veicot preventīvus pasākumus funkcionālo traucējumu un speciālo vajadzību savlaicīgai kompensēšanai izglītības iestādēs.	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC	VM Pašvaldības, psihologu un logopēdu profesionālās asociācijas	Kopā: VB 9,68 milj. EUR
5. Atbalsta personāla - psihologs, logopēds, speciālais pedagogs - pieejamības nodrošināšana izglītības iestādēs, īpaši pirmsskolas un pamatzglītības posmā.	2020.gada II pusgadā	IZM	Pašvaldības	Kopā: VB 8,92 milj. EUR
6. Sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu iesaiste neformālās izglītības programmās (dienas aprūpes centros, grupu dzīvokļos, brīvības atņemšanas vietās, bērnunamos u.tml. esošos jauniešus, atkarībā nonākušos jauniešus,	2020.gada II pusgadā	IZM	JSPA, VISC, pašvaldības Sadarbības partneris: IVP	Kopā: 1,38 milj. EUR (Ieplānots JPI līdz 2016.gadam) Papildus nepieciešamais finansējums līdz 2020.gadam - 0,96 milj. EUR

jauniešus ar garīgās attīstības traucējumiem, jauniešus, kas nemācās, nestrādā vai neapgūst arodu, u.c.).				
7. Atbalsts augstākās izglītības iegūšanai sociāli mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām , t.sk. stipendijas, granti studiju maksas segšanai, kā arī individuālo studiju plānu pieejamības nodrošināšanai.	Sākot ar 2015.gada I pusgadu līdz 2020. gada II pusgadam	IZM	KM, VM, ZM, FM, AII	Kopā: VB 37,35 milj. EUR (papildus nepieciešamais finansējums)
8. Atbalsts jaunažiem pedagogiem vidējās izglītības pakāpē (STEM mācību priekšmetu un jomu pedagogiem no 5. līdz 12.klasei), kā arī pirmsskolas, pamatskolas un vidusskolas pedagogu profesionālās kompetences pilnveide , t.sk. uzņēmējspējas, IKT, vardarbības problemātikas risināšana, u.c. attīstība.	2020.gada II pusgadā	IZM	Pašvaldības, vispārējās izglītības iestādes, biedrības un nodibinājumi	Rīcības virziena mērķis un uzdevumi ietver arī pedagogu kompetenču pilnveidi. Kopējais finansējums šo mērķu sasniegšanai norādīts rīcības virziena 1.2. "Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana" 5.punktā.
Pamatnostādnēs definētais politikas mērķis	Mērķis 2: INDIVĪDU PRASMES: veicināt vērtībizglītībā balstītu indivīda profesionālo un sociālo prasmju attīstību dzīvei un konkurējošai darba videi			
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens: 2.1: Karjeras izglītības sistēmas attīstība un pakalpojumu pieejamība			
Uzdevumi un galvenie pasākumi izvīrītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums (indikatīvs) un tā avoti
1. Karjeras izglītības pakalpojumu pieejamības nodrošināšana izglītojamajiem , t.sk. karjeras izglītības metodiskās un informatīvās bāzes pilnveide, karjeras konsultantu nodrošināšana un karjeras izvēles pasākumu	2020.gada II pusgadā	IZM	VIAA, pašvaldības, NVO, sociālie partneri, nozaru ministrijas, profesionālā	Kopā: 23,08 milj. EUR, t.sk., ESF - 19,61 milj. EUR, VB - 3,47 milj. EUR.

īstenošana vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs (karjeras dienas, pirmo darba prasmju apguves pasākumi, darba vērošanas pasākumi uzņēmumos u.c.).			s izglītības iestādes	<i>Euroguidance</i> budžeta ietvaros
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens: 2.2: Priekšlaicīgi mācības pametušo un izglītību neieguvušo skaita samazināšana			
Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums (indikatīvs) un tā avoti
1. Preventīvu pasākumu īstenošana izglītības pieejamībai un agrīnas skolas pamešanas mazināšanai, īpaši nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļautajiem bērniem un jauniešiem profesionālās un vispārējās izglītības iestādēs, nodrošinot interešu izglītības pasākumus, kā arī to kvalitātes un pieejamības paaugstināšanu vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs; atbalstu bērnu un jauniešu sociālo, t.sk. pašaprūpes, pilsonisko, komunikatīvo prasmju apguvei un fizisko aktivitāšu attīstībai, un nodrošinot atbalsta pakalpojumus, kas ietver transporta un dienesta viesnīcu nodrošinājumu, apmaksātas ēdienreizes un atbalstu individuālo mācību līdzekļu iegādei. Jauniešu, tai skaitā to, kuri nav nodarbinātībā, izglītībā vai apmācībās, iesaiste jauniešu iniciatīvu projektu veidošanā un īstenošanā, kā arī neformālās mācīšanās	Līdz 2020.gada II pusgadam	IZM	Izglītības iestādes, pašvaldības un to apvienības Sadarbības partneris: AM	Kopā: 73,64 milj. EUR, t.sk., ESF - 62,60 milj. EUR, VB - 11,04 milj. EUR

aktivitātēs, piešķirot atbalstu neformālās izglītības apmācību programmu jauniešiem izstrādei un aprobācijai jauniešu centros vai izglītības iestādēs sadarbībā ar biedrībām un nodibinājumiem, kā arī darbā ar jaunatni iesaistīto personu un pedagogu kompetenču pilnveidei, lai īstenotu minētās programmas.				
2. Atbalsts priekšlaicīgi izglītības sistēmu atstāšanas riskam pakļautiem jauniešiem, piešķirot mērķstipendijas sākotnējās profesionālās izglītības un kvalifikācijas ieguvei.	Līdz 2015.gada II pusgadam	IZM	Izglītības iestādes	Kopā: VB 17,81 milj. EUR (Papildus nepieciešamais finansējums)
3. Obligātā izglītības vecumā esošo bērnu, kuri nav reģistrēti nevienas izglītības iestādes sarakstā, uzskaites sistēmas pilnveide, t.sk. apzināt, noskaidrot un precizēt iemeslus, kuru dēļ obligātā izglītības vecumā esošie bērni nav reģistrēti nevienas izglītības iestādes sarakstā; veikt priekšdarbus, lai apzinātie obligātā izglītības vecumā esošie bērni, kuri nav reģistrēti nevienas izglītības iestādes sarakstā, uzsāktu izglītības ieguvi, kā arī apzināt 5 un 6 gadus vecos bērnus, kuri netiek sagatavoti pamatzglītības ieguvei.	2019. gada II pusgadā	IKVD	IZM, LM, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija, pašvaldības	Kopā: VB 0,55 milj. EUR (Papildus nepieciešamais finansējums)
4. Veikt analītisko izpēti par agrīni skolu pametušajiem jauniešiem, izglītojamo kavējumu, otrgadniecības, nesekmības iemesliem (mērķauditorija:	2015.gada II pusgadā	IKVD	IZM	Kopā: VB 0,12 milj. EUR

bērni un jaunieši līdz obligātās izglītības iegūšanas vecumam - 18 gadiem).				
5. Sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošana Jauniešu garantijas sistēmas ietvaros , t.sk. programmu pielāgošana atbilstoši mērķa grupas vajadzībām jauniešiem, kas apgūst profesionālās izglītības programmu valsts vai atvasinātu publisku personu dibinātās izglītības iestādēs - otrā un trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa ieguvei 1-1,5 mācību gada laikā.	2020.gada II pusgadā	IZM	VIAA, sociālie partneri Sadarbības partneris: KM, IVP	Kopā: 26, 37 milj. EUR, t.sk., ESF - 12,12 milj. EUR plus 12,12 milj. EUR JG iniciatīvas ietvaros (EK finansējums), VB - 2,13milj. EUR
6. Atbalsts jauniešu, kas nemācās, nestrādā vai neapgūst arodu, iesaistīšanai pasākumos Jauniešu garantijas ietvaros , īstenojot jauniešu apzināšanas pasākumus, aktivizēšanu (mentori, sociālo prasmju apguve u.c. motivācijas programmas) pašvaldībās ar mērķi atgriezt izglītībā un iesaistīt darba tirgū neaktīvos jauniešus vecumā no 13 līdz 24 gadiem (ieskaitot), kas nemācās, nestrādā, neapgūst arodu un neatrodas valsts iestāžu redzeslokā (piemēram, tādi jaunieši, kas pametuši izglītības iestādes un nav reģistrēti NVA kā bezdarbnieki).	2018.gada II pusgadā	IZM	Pašvaldības, biedrības un nodibinājumi	Kopā: 6,00 milj. EUR, t.sk., ESF - 2,76 milj. EUR plus 2.76 milj. EUR JG iniciatīvas ietvaros (EK finansējums) VB - 0,48 milj. EUR
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens: 2.3: Ārpus formālās izglītības iespēju bērniem un jauniešiem paplašināšana			
Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums

				(indikatīvs) un tā avoti
1. Motivēt bērnus un jauniešus līdzdalībai neformālās, t.sk. interešu izglītības pasākumos, nodrošinot daudzveidīgu (t.sk. tehniskās jaunrades) interešu izglītības programmu piedāvājumu izglītības iestādēs; lokālo, reģionālo, valsts nozīmes pasākumu organizēšanu; sekmējot pedagogu profesionālo pilnveidi; sniedzot metodisko atbalstu interešu izglītības programmu īstenošanai.	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC	Pašvaldības (izglītības iestādes) Sadarbības partneri: AM, KM	Kopā: VB 7,97 milj. EUR (Papildus nepieciešamais finansējums)
2. Stiprināt skolēnu pilsonisko apziņu, sabiedriskās līdzdalības prasmes un patriotismu, valstisko identitāti; nodrošināt bērnu un jauniešu iesaistīšanos Latvijas Republikas proklamēšanas simtgades svinēšanā un citos valstiski nozīmīgos notikumos.	2018. - ģīpaši izceļams gads, 2020. gada II pusgadā	IZM, VISC	Pašvaldības (izglītības iestādes), NVO Sadarbības partneri: AM, KM	Kopā: VB 0,48 milj. EUR (Papildus nepieciešamais finansējums)
3. Atbalsta sistēmas izveide izglītojamo individuālo spēju attīstībai, radot iespējas talantu atklāšanai un izkopšanai: atbalsts pedagogiem par papildu darbu ar talantīgajiem bērniem; atbalsts jauniešu zinātnes centriem, skolēnu vasaras mācību nometņu, zinātnisko semināru, konkursu (t.sk. dalībai starptautiskās mācību olimpiādēs) un zinātnisko projektu nodrošināšana, kā arī citām aktivitātēm, kas	Sākot ar 2016.gada II pusgadā	VISC	IZM, pašvaldības, biedrības un nodibinājumi Sadarbības partneris: KM	Kopā: 4,68 milj. EUR, t.sk. ESF - 3,98 milj. EUR, VB - 0,70 milj. EUR.

vērstas uz bērnu spēju izkopšanu un attīstību.				
4. Kultūrizglītības pakalpojumu pieejamības nodrošināšana pamata un vidējās izglītības pakāpē - nodrošināt iespēju katram izglītojamam 1.- 12.klasē (vispārējā un profesionālajā izglītībā) trīs gados apmeklēt trīs kultūrizglītojošus pasākumus (piemēram, vienu koncertu, divus muzejus), veicināt izglītojamo kultūrizglītības līmeņa paaugstināšanu un radošuma attīstību, nodrošināt izglītības standartā noteikto pamatprasību apguvi.	2020.gada II pusgadā	IZM	VISC, pašvaldības Sadarbības partneris: KM	Kopā: VB 1,84 milj. EUR (Papildus nepieciešamais finansējums)
5. Veicināt bērnu un jauniešu nacionālās identitātes veidošanos , kultūrvēsturiskā mantojuma apgūšanu, jaunu kultūras vērtību radīšanu, dažādu tautību bērnu un jauniešu saliedēšanos, integrāciju, socializāciju, nodrošinot bērnu un jauniešu piedalīšanos Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanā un pilnveidē (Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētki 2015.gadā un 2020.gadā un ikgadējie starpsvētku pasākumi).	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC	Pašvaldības (izglītības iestādes), AII Sadarbības partneri: AM, KM	Kopā: VB 6,98 milj. EUR
6. Jauniešu dalības nodrošināšana Baltijas studentu dziesmu un deju svētkos "Gaudeamus" 2014.gadā Latvijā, 2017.gadā Igaunijā, 2020.gadā Lietuvā, lai sekmētu nacionālās identitātes veidošanos , kultūrvēsturiskā mantojuma apgūšanu, jaunu kultūras	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC	AII	Kopā: VB 0,54 milj. EUR

vērtību radīšanu, dažādu tautību jauniešu saliedēšanos, integrāciju, socializāciju.				
7. Atklātu projektu konkursu organizēšana jauniešu centros, jaunatnes organizāciju atbalstam neformālās izglītības programmu jauniešiem īstenošanai.	2020.gada II pusē	IZM	JSPA, SIF, pašvaldības	Kopā: VB 1,36 milj. EUR
8. Atbalsts neformālās izglītības projektu īstenošanai, kas vērsti uz jauniešu uzņēmējspējas veicināšanu un attīstīšanu, nākotnes profesijas izpēti, pirmās darba pieredzes iegūšanu, iesaistīšanos nevalstiskās organizācijas un jauniešu centru darbībā, ideju attīstīšanu savam nākotnes biznesam, motivāciju izglītības turpināšanai un darba iegūšanai, brīvprātīgā darba pieredzes gūšanu.	2020.gada II pusgadā	IZM	JSPA, pašvaldības, sociālie partneri, NVO Sadarbības partneris: AM, KM	Kopā: 2,79 milj. EUR, t.sk., ESF - 2,38 milj. EUR VB - 0,41 milj. EUR
9. Jauniešu apmācību, mācību, mobilitātes un pieredzes apmaiņas īstenošana vietējā, reģionālā, nacionālā līmenī un/vai starptautiskā līmenī viņu līdzdalības veicināšanai, sociālajai iekļaušanai un konkurētspējai darba tirgū, attīstot jauniešu sociālās, pilsoniskās un komunikatīvās prasmes.	2020.gada II pusgadā	IZM	JSPA	Kopā: 14,07 milj. EUR, t.sk., CHF Latvijas - Šveices programmas ietvaros: 0,41 milj. EUR līdz 2017; ES programmas <i>Erasmus +</i> (2014-2020) finansējuma ietvaros: 13,66 milj. EUR (finansējums provizorisks)
10. Darbā ar jaunatni iesaistīto personu (jaunatnes lietu speciālisti, pedagogi, NVO pārstāvji, jauniešu līderi,	2020.gada II pusgadā	IZM	JSPA	Kopā: Ārvalstu finanšu instrumenta atbalsta

skolēnu pašpārvaldes u.c.) profesionālās kompetences pilnveides nodrošināšana neformālajā izglītībā un darbam ar jaunatni, t.sk. metodisko vadību, nacionālā mēroga apmācību nodrošināšana, forumu un konferenču organizēšana Latvijas - Šveices un ES <i>Erasmus+</i> programmas ietvaros.				ietvaros 1,59 milj. EUR, t.sk., CHF Latvijas - Šveices programmas ietvaros: 0,31 milj. EUR līdz 2017; ES programmas <i>Erasmus +</i> (2014-2020) finansējuma ietvaros: 1,28 milj. EUR (finansējums provizorisks)
11. Atbalstīt pasākumus jauniešu brīvprātīgā darba veicināšanai nolūkā sniegt iespējas jauniešiem gūt pirmo darba pieredzi, t.sk. Eiropas Brīvprātīgā darba iespējas jauniešiem starptautiskā mērogā ES programmas jaunatnes, izglītības, kultūras un sporta jomā (2014-2020) ietvaros.	2020.gada II pusgadā	IZM	JSPA, VISC, SIF, NVO, pašvaldības	Kopā: 7,83 milj. EUR ES programmas <i>Erasmus +</i> (2014-2020) finansējuma ietvaros (finansējums provizorisks)
12. Atbalsts diasporai latviešu valodas un kultūras apguvei: mācību un metodisko materiālu izveide; pedagogu profesionālā pilnveide; vecāku izglītošana un informēšana; valodas apguves noietnes bērniem; atbalsts diasporas skolām atbalsta/adaptācijas materiāli un pasākumi, lai palīdzētu iekļauties Latvijas izglītības sistēmā, t.sk. latviešu valodas prasmes pārbaudes testa jauniešiem izveide un organizēšana.	2020.gada II pusgadā	IZM, LVA	VISC Sadarbības partneris: KM	Kopā: VB 2,48 milj. EUR, t.sk. 0,90 milj. EUR VB līdz 2020 un 1,08 milj. EUR papildus
13. Normatīvā regulējuma pilnveidošana, identificējot jauniešu neformālās izglītības	2015.gada II pusgadā	IZM	JSPA, VISC	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzēto

definīciju un nosakot jauniešu neformālās izglītības programmas veidu <i>Izglītības likumā</i> .			Sadarbības partneris: KM	finanšu līdzekļu ietvaros
14. Veicināt jauniešu neformālās izglītības prasmju atzīšanas un novērtēšanas sistēmas attīstību , ieviešot Eiropā atzītu rīku <i>Youthpass</i> nacionālā līmenī.	2016.gada II pusgadā	JSPA	IZM	Kopā: VB 0,013 milj. EUR (Papildus nepieciešamais finansējums)
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens: 2.4. Izglītības iespēju paplašināšana pieaugušajiem			
Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums (indikatīvs) un tā avoti
1. Normatīvā regulējuma pilnveidošana pieaugušo izglītības atbalsta nodrošināšanai (t.sk. darba devēju atbalstam pieaugušo izglītības nodrošināšanai).	2015.gada II pusgadā	IZM	EM, LM, NVA, LDDK	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzēto finanšu līdzekļu ietvaros
2. Pieaugušo izglītības nodrošināšana nodarbināt o personu profesionālās kompetences un kvalifikācijas pilnveidei , lai mazinātu darbaspēka kvalifikācijas neatbilstību darba tirgus pieprasījumam, veicinātu strādājošo konkurētspēju un darba produktivitātes pieaugumu atbilstoši darba tirgus prasībām.	2020.gada II pusgadā	IZM	Plānošanas reģioni, nozaru ministrijas LDDK, LTRK	Kopā: 27,03 milj. EUR, t.sk. ESF - 22,98 milj. EUR VB - 4,05 milj. EUR
3. Atbalsts darba devējiem formālās un neformālās izglītības nodrošināšanai nodarbinātajiem.	Sākot ar 2015.gada I pusgadu, līdz 2020.gada II pusgadam	IZM	Plānošanas reģioni LDDK, LTRK	Kopā: VB 25,61 milj. EUR (Papildus nepieciešamais finansējums)

4. Profesionālās izglītības iestāžu kapacitātes stiprināšana pieaugušo izglītībā, paredzot sadarbības ar darba devējiem uzlabošanu, administratīvā un pedagoģiskā personāla kompetences pilnveidi mācību organizācijas, metodisko jautājumu un tehnoloģiju attīstības kontekstā, t.sk. mobilitātes pasākumi labās prakses pārņemšanai pieaugušo izglītības attīstībai, kā arī ārpus formālās izglītības iegūtās kompetences novērtēšanas īstenošanai (t.sk. izvērtējuma ekspertu sagatavošana) darbaspēka migrācijas procesu kontekstā, informatīvie pasākumi, iesaistot nozaru profesionālās organizācijas.	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC	Nozaru organizācijas, nozaru uzņēmumi, izglītības iestādes Sadarbības partneris: KM	Rīcības virziena Nr.1.2. 2. un 3.punkts ietver gan profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu profesionālās un prakses vadītāju pedagoģiskās kompetences pilnveidi, gan profesionālās izglītības iestāžu kapacitātes stiprināšana pieaugušo izglītībā. Kopējais finansējums rīcības virziena 1.2. 2. un 3.punktā, rīcības virziena 2.4. 4.punktā un rīcības virziena 3.1. 6.punktā dotā uzdevuma sasniegšanai norādīts pie rīcības virziena 1.2. 3.punkta
5. Paplašināt informācijas pieejamību par ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu.	2020.gada II pusgadā	IZM	IKVD, VISC	Kopā: 0,069 milj. EUR, t.sk., ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda finansējums - 0,009 milj. EUR (ESF: 0,007 milj. EUR un VB: 0,002 milj. EUR); VB - 0,06 milj. EUR (papildus nepieciešamais finansējums, t.i., 0,01 milj. EUR katru gadu, sākot no 2015.gada)
6. Atbalsts darba vidē balstītu mācību un praksē balstītu mācību attīstībai	2020.gada II pusgadā	IZM	VISC	Rīcības virziena 1.1. 6.punkts ietver darba vidē balstītu mācību

profesionālajā izglītībā , izstrādājot modulārās profesionālās un profesionālās tālākizglītības programmas, kā arī atbalstot mūžizglītības un profesionālo kompetenču programmu nodrošināšanu katrā modulārā profesionālās izglītības programmā.			Sadarbības partneris: KM	un praksē balstītu mācību attīstību profesionālajā izglītībā, tādēļ kopējais finansējums norādīts rīcības virziena 1.4. 6.punktā.
7. Eiropas Kopīgajām pamatnostādnēm (EKP) atbilstošu latviešu valodas kā otrās un kā svešvalodas prasmju līmeņu pilnveide , ES valodas politikā balstītu mūsdienīgu latviešu valodas kā svešvalodas apguves mācību metodisko līdzekļu pieaugušajiem un starptautiska testa izveide un administrēšana; pedagogu, kuri māca pieaugušajiem, profesionālās pilnveides sistēmas izveide/ uzturēšana; atbalsta sistēmas latviešu valodas kā svešvalodas apguves veicināšanai izveide ārvalstu augstskolu studentiem, uzņēmējiem, interesentiem (par augstskolām izdalīts atsevišķi); tālmācības sistēmas izveide/uzturēšana.	2020.gada II pusgadā	IZM, LVA		Kopā: VB 14,23 milj. EUR Papildus nepieciešamais finansējums
8. Pieaugušo izglītotāju (iestādes, organizācijas) starptautiskās sadarbības veicināšana kā formālajā, tā neformālajā pieaugušo izglītībā kontekstā ar ES izaugsmes stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem.	2020.gada II pusgadā	VIAA	Pieaugušo izglītotāji (iestādes, organizācijas)	ES programmas <i>Erasmus +</i> (2014-2020) finansējuma ietvaros (tiks precizēts atbilstoši budžeta ietvaram)
Pamatnostādnēs definētais politikas mērķis	Mērķis 3: EFEKTĪVĀ PĀRVALDĪBA: uzlabot resursu pārvaldības efektivitāti, attīstot izglītības iestāžu institucionālo izcilību			

Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens: 3.1: Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas pilnveide			
Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums (indikatīvs) un tā avoti
1. Valsts pārbaudījumu sistēmas (t.sk. atbalsta tehnoloģiju ieviešanai izglītojamajiem) un satura pārskatīšana vispārējā vidējā izglītībā.	2019.gada II pusgadā	VISC	IZM	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzēto finanšu līdzekļu ietvaros
2. Valsts diagnosticējošo darbu 8., 9., 10., 11.klasē organizēšana STEM mācību priekšmetos kontekstā ar centralizēto eksāmenu fizikā un ķīmijā sistēmas pakāpenisku pilnveidi, paredzot centralizēto eksāmenu pilotprojektu 2015./2016.mācību gadā un 2016./2017.mācību gadā.	2020.gada II pusgadā	IZM	VISC	Nepieciešamais finansējums tiks precizēts IAP Rīcības plāna izstrādes ietvaros
3. Profesionālās un vispārējās izglītības iestāžu vadītāju novērtēšanas sistēmas izstrāde un aprobācija.	2014.gada II pusgadā	IZM	IKVD Sadarbības partneris: KM	Kopā: VB 0,03 milj. EUR 2014.g. - 0,03 milj. EUR
4. Izglītības kvalitātes monitoringa veikšana, sniedzot atbalstu izglītības un izglītības politikas pētījumiem, t.sk. dalībai starptautiskos izglītības kvalitātes pētījumos, monitoringa instrumentu izstrādei, monitoringam, rezultātu analīzei un ieteikumu izstrādei, zinātniski pamatotu mācību vides kvalitātes vērtēšanas instrumentu un indikatoru izstrādei un izglītības politikas veidotājiem, un lēmumu	2020.gada II pusgadā	IZM	VISC, IKVD, izglītības iestādes, biedrības un nodibinājumi	Kopā: 7,11 milj. EUR, t.sk., ESF - 6,04 milj. EUR, VB - 1,07 milj. EUR

pieņemēju vajadzībām relevantu datu iegūšanai.				
5. Valsts izglītības informācijas sistēmas pilnveide un iespēju paplašināšana, t.sk. sasaiste ar AI, pieaugušo un interešu izglītību.	2020.gada II pusgadā	IZM	IZM, IKVD	Kopā: VB 0,26 milj. EUR
6. Profesionālās izglītības iestāžu kapacitātes stiprināšana pieaugušo izglītībā sadarbībā ar darba devējiem.	2020.gada II pusgadā	IZM	profesionālās izglītības iestādes, sociālie partneri Sadarbības partneris: KM, LDDK	Rīcības virziena 1.2. 2. un 3.punkts ietver gan profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu profesionālās un prakses vadītāju pedagoģiskās kompetences pilnveidi, gan profesionālās izglītības iestāžu kapacitātes stiprināšana pieaugušo izglītībā. Kopējais finansējums rīcības virziena 1.2. 2. un 3.punktā, rīcības virziena 2.4. 4.punktā un rīcības virziena 3.1. 6.punktā dotā uzdevuma sasniegšanai norādīts rīcības virziena 1.2. 3.punktā
7. Vienotas augstākās izglītības informatīvās sistēmas izveide , iekļaujot tajā akadēmiskā un zinātniskā personāla, studējošo, diplomu reģistru, kā arī akreditācijas vajadzībām nepieciešamo datubāzi. Valsts izglītības informācijas sistēmas sasaiste ar NVA un VID datubāzēm, lai iegūtu visaptverošo informāciju par studējošajiem un viņu	Sākot ar 2015.gadu	IZM	KM, ZM, VM, IKVD, NVA, VID Sadarbības partneris: AM	Kopā: VB 1,71 milj. EUR (papildus nepieciešamais finansējums)

nodarbinātību pēc AII absolvēšanas.				
8. Atbalsts starptautiski konkurētspējīgas nacionālās augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas aģentūras darbībai.	Sākot ar 2015.gada I pusgadu	IZM	IKVD, AIP	Kopā: VB 0,67 milj. EUR (papildus nepieciešamais finansējums)
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens 3.2: Efektīvu izglītības finanšu resursu pārvaldība			
Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums (indikatīvs) un tā avoti
1. Jauna pedagogu darba samaksas modeļa izstrāde un īstenošana, pamatojoties uz esošā finansēšanas modeļa izvērtējamu.	2015.gada I pusgadā	IZM	LIZDA, LIVA Sadarbības partnere: KM AM	Kopā: VB 0,71 miljoni EUR (papildus nepieciešamais finansējums)
2. Atbalsts valsts ģimnāzijām reģionālā metodiskā centra funkciju veikšanai.	2020.gada II pusgadā	IZM	FM	Kopā: VB 0,26 miljoni EUR (papildus nepieciešamais finansējums)
3. Speciālās izglītības, t.sk. izglītības iestāžu un pasākumu, finansēšanas modeļu attīstība , ievērojot individualizētā izglītības pakalpojuma nodrošināšanu.	Sākot ar 2016.gada I pusgadu, līdz 2020. gada II pusgadam	IZM	Pašvaldības Sadarbības partneri: NVO	Kopā: VB 184,83 miljoni EUR (papildus nepieciešamais finansējums)
4. Profesionālās izglītības finansēšana , nodrošinot profesionālās izglītības programmu īstenošanai nepieciešamo izmaksu minimumu 100% apmērā.	Sākot ar 2015.gada I pusgadu, līdz 2020.gada II pusgadam	IZM	FM Sadarbības partnere: KM	Kopā: VB 36,71 miljoni EUR (6,12 milj. EUR papildus nepieciešamais finansējums 2014.g. bāzei (55,63 miljoni EUR) katru gadu)
5. Jauna augstākās izglītības finansēšanas modeļa izstrāde un ieviešana , kas nodrošinātu	2016.gada II pusgadā	IZM	FM, ZM, VM, KM, AIP, RP	Pētījuma veikšanai 2014. un 2015.gadā

visiem pieejamu kvalitatīvu augstāko izglītību, atbilstību darba tirgus prasībām, stiprinātu saikni ar zinātni un pētniecību, kā arī novērstu budžeta līdzekļu sadrumstalotību un ļautu sasniegt NAP 2020 mērķus.			Sadarbības partnere: AM	VB 0,205 miljoni EUR Finansēšanas modeļa ieviešanas izmaksas varēs noteikt tikai pēc pētījuma veikšanas, kad būs pieņemts lēmums par konkrēta finansēšanas modeļa ieviešanu
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens: 3.3: Izglītības iestāžu tīkla sakārtošana			
Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums (indikatīvs) un tā avoti
1. Atbalsts pašvaldību izglītības iestāžu tīkla sakārtošanai un vispārējās izglītības mācību vides uzlabošanai, sniedzot atbalstu izglītības iestāžu tīkla optimizācijai reģionālā līmenī, plānojot atbalstu dabaszinātņu kabinetu iekārtošanai pamatizglītības programmas īstenošanai, profesionālās izglītības programmu īstenošanai nepieciešamo mācību līdzekļu un tehniskā aprīkojuma iegādei, kā arī mācību vides pielāgošanai tā izvietojumam vispārējās izglītības iestādēs, kas īsteno arī profesionālās izglītības programmas un pašvaldības dibinātās profesionālās izglītības iestādēs, atbalsts vispārējās izglītības iestāžu, kas īsteno arī profesionālās izglītības programmas un nacionālas vai reģionālas nozīmes vidusskolu un ģimnāziju dienesta viesnīcu	2020.gada II pusgadā	IZM	Pašvaldības, vispārējās izglītības iestādes	Kopā: 162,81 miljoni EUR, t.sk. ERAF - 138,39 miljoni EUR, VB - 24,42 miljoni EUR

modernizācijai, nacionālas nozīmes vidusskolu un ģimnāziju infrastruktūras izveidei un modernizācijai, inovatīvu IKT risinājumu ieviešanai mācību procesā un mācību vides ergonomiskai iekārtošanai vispārējās izglītības iestādēs, jo īpaši nacionālas vai reģionālas nozīmes vidusskolās un ģimnāzijās, metodisko centru attīstībai IKT jomā, lai paaugstinātu izglītības kvalitāti un veicinātu mūsdienīgas metodikas izmantošanu izglītībā, kā arī atbalsts pašvaldībām vispārīzglītojošo skolu sporta infrastruktūras pilnveidei. Atbalsts plānots arī 1.-6.klases darbības pilnveidei, nodrošinot ēku pielāgošanu un mācību līdzekļu un tehniskā aprīkojuma iegādi.				
Rīcības virziens mērķa sasniegšanai	Rīcības virziens 3.4: izglītības starptautiskā konkurētspēja			
Uzdevumi un galvenie pasākumi izvīrītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas	Nepieciešamais finansējums (indikatīvs) un tā avoti
1. Starptautiskās mobilitātes un pārrobežu sadarbības atbalsta pasākumi ar mērķi veicināt labās prakses pārņemšanu, informācijas apmaiņu, sadarbības attīstību un iekļaušanos kopējos Eiropas izglītības un nodarbinātības procesos profesionālajā izglītībā.	2020.gada II pusgadā	IZM, VISC	Nozaru organizācijas, nozaru uzņēmumi, izglītības iestādes, VIAA, sociālie partneri	ES programmas <i>Erasmus +</i> (2014-2020) finansējuma ietvaros (tiks precizēts atbilstoši budžeta ietvaram)
2. Pedagogu, akadēmiskā personāla, pieaugušo izglītības personāla profesionālās pilnveides un	2020.gada II pusgadā	VIAA	Pirmsskolas, vispārējās, profesionālās, pieaugušo	ES programmas <i>Erasmus +</i> (2014-2020) finansējuma ietvaros

starptautiskās pieredzes apmaiņas nodrošināšana.			un augstākās izglītības iestādes	(tiks precizēts atbilstoši budžeta ietvaram)
3. Atbalsts augstākās izglītības un profesionālās izglītības starptautisko ekspertu (Boloņas, ECVET ekspertu) aktivitātēm ar mērķi paaugstināt izglītības starptautisko konkurētspēju un internacionalizāciju.	2020.gada II pusgadā	VIAA	Profesionālās un augstākās izglītības iestādes	ES programmas <i>Erasmus</i> + (2014-2020) finansējuma ietvaros (tiks precizēts atbilstoši budžeta ietvaram)
4. Atbalsts latviešu valodas un kultūras apguvei ārvalstu augstskolās (atbalsts lektorijiem, mācību līdzekļu izstrāde, profesionālās pilnveides kursi, atbalsts latviešu valodas popularizēšanas pasākumiem; pieredzes apmaiņas tīkla veidošana).	2020.gada II pusgadā	IZM	LVA	Kopā: VB 0,50 miljoni EUR
5. Atbalsts starptautisko kopīgo studiju programmu (maģistrantūra) izveidei un īstenošanai.	2020. gada II pusgadā	VIAA	AII	ES programmas <i>Erasmus</i> + (2014-2020) finansējuma ietvaros (tiks precizēts atbilstoši budžeta ietvaram)
6. Atbalsts Latvijas augstākās izglītības iestāžu, t.sk. koledžu, savstarpējai sadarbībai , īstenojot studiju programmu īstenošanā un studiju programmu ES valodās izstrādē un aprobācijā.	2020. gada II pusgadā (ES fondu aktivitātes īstenošana paredzēta līdz 2022.gada II pusgadam)	IZM	KM, VM, ZM, EM, AII Sadarbības partneris: AM	Kopā: 5,72 miljoni EUR ESF - 4,86 miljoni EUR VB - 0,86 miljoni EUR
7. Atbalsts augstākās izglītības iestāžu, t.sk. koledžu, pārvaldības pilnveidošanai,	2020. gada II pusgadā (ES fondu	IZM	KM, VM, ZM, EM, AII	Kopā: 44,97 miljoni EUR

akadēmiskās kapacitātes stiprināšanai un institucionālās izcilības veicināšanai - atbalsts augstākās izglītības iestāžu pārvaldības pilnveidei, augstākās izglītības iestāžu konsorciju un stratēģiskās partnerības ar zinātnes un uzņēmējdarbības sektoru augstskolu un studiju procesa pārvaldībā attīstībai, augstākās izglītības un pētniecības politikas ieviešanas un kvalitātes nodrošināšanas sistēmas attīstībai, kas vērsta uz politikas ieviešanas analīzes kapacitātes attīstīšanu augstākās izglītības un zinātniskajās institūcijās, kā arī mērķtiecīga akadēmiskā personāla attīstības plānu īstenošanai, jauno mācībspēku un ārvalsts mācībspēku piesaistei, esošo mācībspēku kvalifikācijas paaugstināšanai.	aktivitātes īstenošana paredzēta līdz 2022.gada II pusgadam)		Sadarbības partneris: AM	ESF - 38,22 miljoni EUR VB - 6,75 miljoni EUR
8. Mācību un studiju starptautiskās mobilitātes, mācību un studiju starptautiskās prakses nodrošināšana (profesionālās izglītības audzēkņiem un absolventiem, augstākās izglītības iestāžu studentiem un absolventiem, un jauniešiem pedagogiem).	2020.gada II pusgadā	VIAA	Profesionālās un augstākās izglītības iestādes	ES programmas <i>Erasmus +</i> (2014-2020) finansējuma ietvaros (tiks precizēts atbilstoši budžeta ietvaram)
9. Atbalsts ārvalstu studentiem augstākās izglītības iegūšanai Latvijā - stipendiju nodrošināšana ārvalstu studentiem.	2020.gada II pusgadā	IZM	VIAA, AII	Kopā: 3,13 miljoni EUR (t.sk. papildus nepieciešamais finansējums 2,28 miljoni EUR (t.i., 0,57 miljoni EUR/gadā) laika posmam no

				2017. līdz 2020.gadam)
10. Augstākās izglītības modernizācija ES partnervalstīs - LV un EU augstākās izglītības iestāžu sadarbības veicināšana studiju programmu satura pilnveides jomā.	2020.gada II pusgadā	VIAA	All	ES programmas <i>Erasmus +</i> (2014-2020) finansējuma ietvaros (tiks precizēts atbilstoši budžeta ietvaram)

VI. PAMATNOSTĀDŅU ĪSTENOŠANAS IETEKME UZ VALSTS UN PAŠVALDĪBU BUDŽETIEM³²

	Turpmākie trīs gadi (miljonos EUR) (indikatīvi) ³³		
	2014.	2015.	2016.
Kopējās izmaiņas budžeta ieņēmumos, t.sk.:	0	0	0
izmaiņas valsts budžeta ieņēmumos	0	0	0
izmaiņas pašvaldību budžeta ieņēmumos	0	0	0
Kopējās izmaiņas budžeta izdevumos, t.sk.:	+18,63	+ 133,162	+ 216,146
izmaiņas valsts budžeta izdevumos	+ 18,63	+ 133,162	+ 216,146
izmaiņas pašvaldību budžeta izdevumos	0	0	0
Kopējā finansiālā ietekme:	- 18,63	- 133,162	- 216,146
Finansiālā ietekme uz valsts budžetu	- 18,63	- 133,162	- 216,146
Finansiālā ietekme uz	0	0	0

pašvaldību budžetu				
Detalizēts ieņēmumu un izdevumu aprēķins	Kopējais valsts budžeta finansējums 2014.-2020.gadā (bezES fondu līdzfinansējumu) - 788,97 miljoni EUR, t.sk. nepieciešamais papildu finansējums - 401,36 miljoni EUR. Informācija par katra uzdevuma izpildei nepieciešamo finansējumu ir iekļauta Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam paredzēto uzdevumu un pasākumu plānā. Pamatnostādņu īstenošanai nepieciešamais valsts budžeta papildu finansējums tiks izskatīts likumprojekta par valsts budžetu kārtējam gadam izstrādes ietvaros.			
Cita informācija	IAP pasākumu īstenošanai 2014.-2020.gadā nepieciešamais finansējuma apmērs ir 1456,85 miljoni EUR, ko veido: 1) valsts budžeta finansējums 788,97 miljoni EUR; 2) ES fondu finansējums 627,36 miljoni EUR (t.sk. 93,87 miljoni no EUR valsts budžeta, un 1,24 miljoni EUR privātā līdzfinansējuma); 3) ES fondu 2007.-2013.plānošanas perioda finansējums 0,009 miljoni EUR (t.sk. 0,001 miljons EUR no valsts budžeta līdzfinansējuma) un 4) cits ārvalstu finansējums 40,51 miljoni EUR (t.sk. 0,43 miljoni EUR no valsts budžeta līdzfinansējuma) ES struktūrfondu 2014.-2020.gadam valsts budžeta līdzfinansējuma apmērs - 93,87 miljoni EUR. ES struktūrfondu 2007.-2013.gadam valsts budžeta līdzfinansējuma apmērs - 0,001 miljons EUR. Citu ārvalstu finanšu instrumentu valsts budžeta līdzfinansējuma apmērs - 0,43 miljoni EUR.			
Izmaiņas budžeta izdevumos no 2017. līdz 2020.gadam (indikāтиви) ³⁴	2017.	2018.	2019.	2020.
	+128,834	+128,833	+128,833	+128,833

VII. PĀRSKATU SNIEGŠANA UN NOVĒRTĒŠANAS KĀRTĪBA

Par pamatnostādņu īstenošanu atbildīgā institūcija ir Izglītības un zinātnes ministrija.

IZM iesniedz MK starpposma novērtējumu par pamatnostādņu īstenošanu līdz 2017.gada 30.septembrim un gala ietekmes novērtējumu līdz 2021.gada 30.septembrim.

Pamatnostādņēs iekļautajiem uzdevumiem ir uzrādīts indikatīvs finansējuma apmērs. Pēc pamatnostādņu apstiprināšanas Saeimā MK tiks iesniegts IZM sagatavots rīcības plāns,

paredzot detalizētus pamatnostādņu ietvaros īstenojamus pasākumus, to īstenošanai nepieciešamo finansējumu un finanšu aprēķinus.

Pamatnostādnes 2014.gadā īstēnos iesaistītajām ministrijām esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros, savukārt jautājumu par pamatnostādnēs ietverto pasākumu īstenošanai papildus nepieciešamo finansējumu 2015.gadā un turpmākajos gados izskatīs, sagatavojot vidēja termiņa budžeta likumprojektu un valsts budžeta likumprojektu kārtējam gadam, vienlaikus ar visu ministriju un citu centrālo valsts iestāžu jauno politikas iniciatīvu pieprasījumiem atbilstoši attiecīgā gada valsts budžeta finansiālajām iespējām.

IZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBAS PAMATNOSTĀDNES 2014.-2020.GADAM KOPSAVILKUMS

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (turpmāk - pamatnostādnes) ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas aptver visas izglītības jomas un nosaka izglītības attīstības pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus nākamajiem septiņiem gadiem.

Pamatnostādnēs paredzētie pasākumi secīgi turpina iepriekšējā plānošanas periodā uzsāktās reformas izglītības jomā, sasaistot nacionālā līmeņa mērķus ar ES attīstības prioritātēm.

Izglītības nozares attīstība ir cieši saistīta ar valsts un sabiedrības sociālekonomiskajiem procesiem: reģionālās atšķirības, demogrāfiskā situācija (sabiedrības novecošanās), ilgstoši zems dzimstības līmenis, iedzīvotāju emigrācija. Pamatnostādnēs plānotās rīcības paredz risinājumus šiem izaicinājumiem.

Viens no galvenajiem izaicinājumiem ir prognozējamais vidējās izglītības skolēnu un studējošo skaita samazinājums, tādēļ skolu un augstskolu tīklu nepieciešams pārdomāti un tālredzīgi pilnveidot, lai pieejamie resursi tiktu izmantoti maksimāli efektīvi, nodrošinot izglītības pieejamību. Iegūstot izglītību, jauniešiem ir jābūt konkurētspējīgiem darba tirgū, tādēļ nepieciešams pārskatīt mācību saturu vispārējā un profesionālajā izglītībā. Savukārt mācību satura izmaiņu sekmīga ieviešana atkarīga no atbalsta pedagogu profesionālajai pilnveidei un inovācijām mācību metodoloģijā, tajā skaitā paplašinot mūsdienu tehnoloģiju izmantošanu. Profesionālās izglītības prestiža un pievilcības stiprināšanai būtiska nozīme ir modernas infrastruktūras un aprīkojuma nodrošinājumam.

Pamatnostādņu mērķis - kvalitatīva un iekļaujoša izglītība personības attīstībai, cilvēku labklājībai un ilgtspējīgai valsts izaugsmei.

Mērķa sasniegšanai ir izvirzīti trīs apakšmērķi:

1. **IZGLĪTĪBAS VIDE:** paaugstināt izglītības vides kvalitāti, veicot satura pilnveidi un attīstot atbilstošu infrastruktūru;

2. INDIVĪDU PRASMES: veicināt vērtībizglītībā balstītu indivīda profesionālo un sociālo prasmju attīstību dzīvei un konkurētspējai darba vidē;

3. EFEKTĪVA PĀRVALDĪBA: uzlabot resursu pārvaldības efektivitāti, attīstot izglītības iestāžu institucionālo izcilību.

Pamatnostādnēs definētā mērķa un apakšmērķu sasniegšanai ir noteikti 12 rīcības virzieni. Kompleksie risinājumi ietekmēs izglītojamo motivāciju mācīties un sasniegumu pozitīvo dinamiku un individuālo izaugsmi. Palielinot profesionālās izglītības pievilcību, gan sasaistē ar darba tirgus vajadzībām un prognozēm, gan ieviešot darba vidē balstītas mācības, gan stiprinot pieaugušo iesaisti, tiks palielināta jauniešu nodarbināmība un veicināta pieaugušo konkurētspēja darba tirgū. Paaugstinot pedagogu profesionālo kompetenci, t.sk. izveidojot un ieviešot efektīvu resursu pārvaldību, kā arī izstrādājot jaunu finansēšanas modeli un mehānismu, tiks veicināta izglītības kvalitātes paaugstināšanās. Lai sekmētu izglītības pieejamību un iekļaujošas izglītības principa īstenošanu, tiks sniegts atbalsts modernas mācību vides, t.sk. infrastruktūras, izveidei. Tiks nodrošinātas daudzveidīgas iespējas personu individuālo prasmju un spēju pilnveidei, kā arī sekmēta iesaiste kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā un pilsoniskajās aktivitātēs.

Valsts politika augstākajā izglītībā būs prioritārs atbalsts pasākumiem, kas veicina dažādu veidu ciešāku sadarbību kopīgu programmu izstrādē un īstenošanā (sākot ar augstākā līmeņa - doktorantūras kopīgu studiju programmu izveidi), kvalitātes nodrošināšanas sistēmu attīstību, internacionalizāciju, darba tirgus vajadzību ievērošanu studiju saturā un augstākās izglītības pieejamību un resursu koncentrēšanu, t.sk. izstrādājot jaunu augstākās izglītības finansēšanas modeli, kas motivēs minēto uzdevumu sasniegšanu.

Pamatnostādnēs paredzēto uzdevumu un pasākumu plāns īstenojams kārtējam gadam piešķirto valsts budžeta līdzekļu ietvaros, kā arī ES struktūrfondu un citu ārvalstu finanšu instrumentu līdzekļu ietvaros. Pamatnostādnēs 2014.gadā tiks īstenotas iesaistītajām ministrijām esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros, savukārt jautājumu par pamatnostādnēs ietvertu pasākumu īstenošanai papildus nepieciešamo finansējumu 2015.gadā un turpmākajos gados izskatīs, sagatavojot vidēja termiņa budžeta likumprojektu un valsts budžeta likumprojektu kārtējam gadam, vienlaikus ar visu ministriju un citu centrālo valsts iestāžu jauno politikas iniciatīvu pieprasījumiem atbilstoši attiecīgā gada valsts budžeta finansiālajām iespējām.

Pamatnostādnēs izstrādājusi IZM sadarbībā ar nozaru ministriju, LIZDA, LIVA, LDDK, LTRK, UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas, RP, AIP, Latvijas Studentu apvienības, LPS un plānošanas reģionu pārstāvjiem.

Vienlaikus pamatnostādņu izstrādē aktīvi iesaistījušies pārstāvji no biedrības "Vecāki par izglītību", Latvijas Disleksijas biedrības, biedrības "Radošās Idejas", Latvijas Interesu izglītības konsultatīvās padomes, LIKTA, biedrības "Latvijas Vecāku kustība", sabiedriskā labuma organizācijas *Junior Achievement - Young Enterprise Latvia*, Latvijas Komerčbanku asociācijas (sadarbībā ar *Swedbank*, Privātpersonu finanšu institūtu), Izglītības tehnoloģiju asociācijas, pašvaldību un izglītības iestāžu pārstāvji, kā arī citi sociālie un sadarbības partneri un privātpersonas.

1.pielikums
dokumentam "Izglītības attīstības
pamatnostādnes 2014.-2020.gadam"

2007.-2013.gada plānošanas periodā paveikto pasākumu izvērtējums

Lai nodrošinātu attīstības plānošanas pēctecību, ir nepieciešams ņemt vērā iepriekšējā plānošanas periodā paveikto, analizēt pasākumu sekmīgas īstenošanas praksi un arī trūkumu cēloņus.

Laika posmā no 2007. līdz 2013.gadam izglītības politiku īstenoja, ņemot vērā *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam* un *Rīcības plānu Izglītības attīstības pamatnostādnēs 2007.-2013.gadam* noteikto uzdevumu īstenošanai (apstiprināts ar IZM 2007.gada 30.novembra rīkojumu Nr.1113).

Izglītības attīstības pamatnostādnēs 2007.-2013.gadam ietverti šādi mērķi:

- paaugstināt izglītojamo vispārējo zināšanu, vērtībizglītības un dzīves prasmju apguves kvalitāti;
- nodrošināt tautsaimniecības attīstības vajadzībām atbilstošu izglītības piedāvājumu;
- paplašināt izglītības iespējas dažādām iedzīvotāju grupām visos reģionos;
- stiprināt izglītības kvalitātes nodrošināšanas un vadības kapacitāti.

Minētos mērķus bija plānots sasniegt, īstenojot 20 rīcības virzienus, (tajos bija iekļauta virkne pasākumu dažādu izglītības līmeņu attīstībai).

1. Kvalitatīvas pirmsskolas izglītības nodrošināšana, sagatavojot tālākai izglītības ieguvei

EK ir norādījusi, ka kvalitatīvas pirmsskolas izglītības un aprūpes nodrošināšana ir pamats sekmīgai iesaistei mūžizglītībā, sociālajai integrācijai, personiskajai attīstībai un nodarbinātībai nākotnē. Nozīmīgi, ka tiem bērniem, kuri bijuši iesaistīti pirmsskolas izglītībā, ir ievērojami labāki rezultāti starptautiska mēroga pārbaudes darbos (piemēram, PISA un PIRLS pētījumi), bērnu dalība pirmsskolas izglītībā samazina iespējamību priekšlaicīgi pamest mācības. Ir būtiski panākt, ka pāreja no pirmsskolas uz pamatskolu ir saskaņota gan satura, gan standartu ziņā³⁵.

Definētas vienotas prasības pirmsskolas izglītības mācību saturam, un ir nodrošināts vienots ietvars pirmsskolas vecuma bērnu sagatavošanai sekmīgai pārejai no pirmsskolas izglītības uz pamatzglītību (tas savukārt sekmē vispārējās izglītības iestāžu darbu ar 1.klases bērniem efektivitāti un rezultativitāti).

Laika periodā no 2008./2009.mācību gada līdz 2009./2010.mācību gadam samazinājās to izglītības iestāžu un grupu skaits, kas nodrošināja pirmsskolas izglītības programmu apguvi, – minētais samazinājums 6% apmērā. Pēc tam pirmsskolas izglītības programmu īstenotāju skaits sāka pakāpeniski pieaugt. 2012./2013.mācību gadā jau bija 1 006 iestādes, kas nodrošināja pirmsskolas izglītības programmu apguvi. Pārskata perioda laikā no tā sākuma līdz beigām pirmsskolas izglītības iestāžu skaits palielinājās par 7%, savukārt attiecīgo grupu skaits vispārējās izglītības iestādēs un interešu izglītības iestādēs, kas īstenoja pirmsskolas izglītības programmas, par 10% samazinājās.

Tajā pašā laikā pirmsskolas izglītības programmās iesaistīto bērnu skaits ir pastāvīgi palielinājies: pārskata perioda sākumā 2007./2008.mācību gadā bija 79 253 pirmsskolas izglītības programmās iesaistīto bērnu, 2012./2013.mācību gadā - 93 293, t.i., pirmsskolas izglītības programmās iesaistīto bērnu skaits bija palielinājies par 18%, tādējādi par 3% bija pārsniegts plānotais – pirmsskolas izglītības programmās iesaistīti 15% no visiem bērniem.

1.attēls

Avots: IZM

2009./2010.mācību gadā reģistrēto bērnu skaits rindā uz vietām pirmsskolas izglītības iestādēs pieauga (reģistrēti 37 518 bērni), 2011./2012.mācību gadā reģistrēto bērnu skaits rindā uz vietām pirmsskolas izglītības iestādēs samazinājās (reģistrēti 32 553 bērni). Šādā kontekstā vērtējama arī pirmsskolas izglītības pieejamība, kuru daļēji raksturo rindā uz vietām pirmsskolas izglītības iestādēs reģistrēto bērnu īpatsvars no pirmsskolas izglītībā iesaistīto un rindā reģistrēto bērnu kopskaita (piemēram, 2007./2008.mācību gadā šis rādītājs bija 22,3%, 2009./2010.mācību gadā - 31%, 2011./2012.mācību gadā - 26,4%).

Pārskata periodā pirmsskolas izglītības grupas apmeklēja un līdz ar to tika sagatavoti veiksmīgai pamatzglītības apguvei vidēji 96% piecgađīgo un sešgađīgo bērnu no visiem

attiecīgās vecuma grupas bērniem (bija plānots, ka šādu bērnu būs 80%). Vislielākais attiecīgās vecuma grupas bērnu īpatsvars bija 2008./2009.mācību gadā, kad pirmsskolas izglītībā piedalījās 98% bērnu.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Atbilstoši attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem mērķiem ir jāturpina nodrošināt pirmsskolas vecuma bērnu iesaisti pirmsskolas izglītībā, lai līdz 2020.gadam pirmsskolā piedalītos 95% bērnu. Saskaņā ar *Eurostat* 2010.gadā apkopotajiem datiem Latvijā pirmsskolas izglītībā piedalījās 87,4% no visiem attiecīgās vecuma grupas bērniem (ES vidējais rādītājs 92,4%). 2011.gadā Latvijā pirmsskolas izglītībā piedalījās 92,7% attiecīgās vecuma grupas bērnu. Indikators "Bērnu skaits, kas mācās pirmsskolas izglītības iestādēs (ISCED 0) 4 gadu vecumā" ir iekļauts attīstības plānošanas dokumentā "Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam" jeb stratēģija "Latvija 2030", paredzot, ka līdz 2030.gadam pirmsskolas iestādes apmeklēs 95% četru gadu vecumu sasniegušo bērnu. Arī NAP2020 definētais mērķis nosaka, ka nabadzības risks samazināms, izmantojot kompleksu atbalsta sistēmu. Paredzēts atbalsts pasākumiem, kas sekmē darba un ģimenes dzīves savienošanu, tādējādi veicinot kvalitatīvu un daudzveidīgu ģimenes atbalsta pakalpojumu pieejamību pašvaldībās (tajā skaitā arī bērnu vecumposma iespējām atbilstošas garantētas un kvalitatīvas pirmsskolas izglītības nodrošināšanu bērniem vecumā no 1,5 līdz 4 gadiem). Arī stratēģijā "Eiropa 2020" paredzēts, ka līdz 2020.gadam 95% bērnu būs nodrošināta dalība pirmsskolā.

Nozīmīgi, ka EK pētījumā "Nepieciešamās kompetences pirmsskolas izglītībā un aprūpē" uzsvērtas četras galvenās kompetenču dimensijas individuālajā, institucionālajā un komandas līmenī, kā arī starpinstitucionālajā un pārvaldības līmenī, tādējādi apliecinot bērnu, vecāku, pedagogu un visu pārējo pirmsskolas izglītībā un aprūpē ieinteresēto pušu nozīmi augstas kvalitātes izglītības definēšanā un veidošanā un 21.gadsimta vajadzībām atbilstošu prasmju un zināšanu aktualitāti. Ņemot vērā *Izglītības likumā* noteikto obligāto piecgadīgo un sešgadīgo bērnu sagatavošanu mācībām pirmsskolā, kā arī tās nozīmes aktualitāti ES kontekstā, ir jāpilnveido izglītības saturs arī bērniem vecumā no 1,5 līdz 4 gadiem, un pirmsskolas izglītības satura veidošanā un īstenošanā iesaistītajiem jānodrošina profesionālās kompetences pilnveide.

2. Pedagoģiskā procesa efektivitātes paaugstināšana pamatzglītības posmā

Izglītības likums nosaka, ka "obligāta ir no piecu gadu vecuma bērnu sagatavošana pamatzglītības ieguvei un pamatzglītības iegūšana vai pamatzglītības iegūšanas turpināšana līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai". Nozīmīgi ir arī ievērot izglītojamo ar atšķirīgām vajadzībām un individuālajām prasmēm vajadzības, lai nodrošinātu līdztiesīgumu un piekļuvi bērniem, kuriem personisku, sociālu, kultūras vai ekonomisku apstākļu dēļ ir nepietiekama izglītība vai nepieciešams atbalsts sava izglītības potenciāla realizēšanai.

Sasniegtais

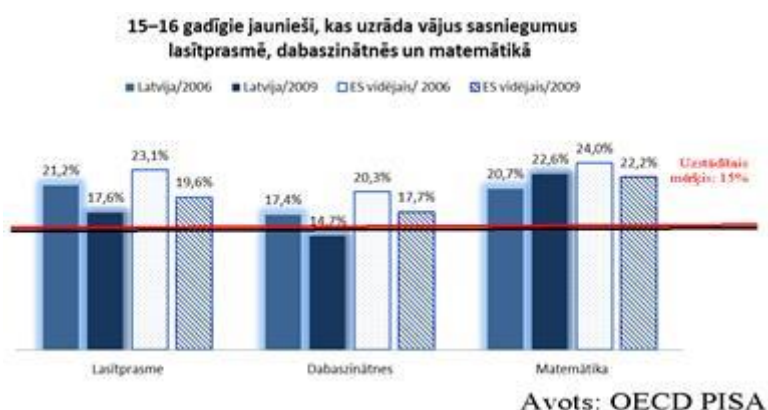
Mērķtiecīgi īstenojot pasākumus, pārskata periodā uzlabojās pamatzglītības posmu pabeigušo skolēnu mācību rezultāti (plānotais tika pārsniegts par 3,8%), proti,

2011./2012.mācību gadā 96,8% izglītojamo, pabeidzot 9.klasi, ieguva apliecību par pamatzglītību. 2011./2012.mācību gada noslēgumā to skolēnu īpatsvars, kuri pamatskolas beigās saņēma liecību, bija 3,2% no pamatskolas pabeidzēju kopskaita (salīdzinot pārskata perioda sākumu ar 2007./2008.mācību gadu, - 4,7%).

Pārskata periodā samazinājās otrgadnieku un trešgadnieku skaits, proti, 2011./2012.mācību gada sākumā otrgadnieku un trešgadnieku kopskaits vispārējās izglītības skolās bija par 40% mazāks nekā 2007./2008.mācību gadā.

Tika prognozēts, ka OECD PISA pētījumu ietvaros 7% izglītojamo 15 un 16 gadu vecumā varētu uzrādīt augstāko kompetences līmeni lasītprasmē, dabaszinātnēs, matemātikā. 2006.gadā īstenotie OECD PISA pētījumi liecina, ka Latvijā tikai 4,1% izglītojamo 15 gadu vecumā uzrāda augstāko kompetenci dabaszinātnēs, 4,5% - lasītprasmē un 6,6% - matemātikā. 2009.gada OECD PISA pētījumu rezultāti atspoguļo vēl lielāku situācijas pasliktināšanos Latvijā, jo tikai 3,1% izglītojamo no 15 līdz 16 gadu vecumam apliecina augstāko kompetenci dabaszinātnēs, 3% - lasītprasmē, 6% - matemātikā.

2.attēls

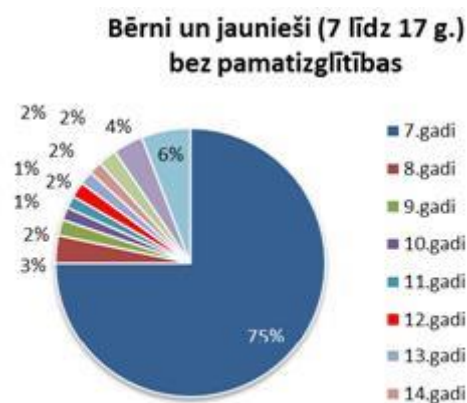
Ņemot vērā 2006.gadā un 2009.gadā OECD PISA veikto pētījumu rezultātus un izvērtējot definēto mērķi, bija plānots, ka ne vairāk kā 15% izglītojamo no 15 līdz 16 gadu vecumam varētu uzrādīt vājus sasniegumus iepriekš minētajās kompetencēs. Latvijas jauniešu kompetenču līmenis lasīšanā un dabaszinātnēs bija paaugstinājies (attiecīgi 17,6% un 14,7%) un ir labāks par ES vidējo rādītāju (attiecīgi 19,6% un 17,7%), toties kompetences līmenis matemātikā bija pasliktinājies (22,6%), kas atbilstoši 2009.gada pētījumu rezultātiem saskan ar vidējo ES rādītāju (22,6%). Īpaši atzīmējams Latvijas skolēnu snieguma uzlabojums dabaszinātnēs, - 2009.gadā tikai 14,7% skolēnu uzrādīja vājus rezultātus dabaszinātnēs (skatīt 2.attēlu). Īpaši izteiktas ir atšķirības mācību sasniegumu ziņā starp dzimumiem - vāju sniegumu uzrādījušo vidū meitenes ir 8,7%, zēni - 26,6%³⁶.

Ņemot vērā aizvien pieaugošo svešvalodu zināšanu nozīmi, bija iecerēts paplašināt apgūstamo svešvalodu skaitu un palielināt Latvijas izglītības sistēmā mazāk izplatītu ES dalībvalstu valodu apguvēju skaitu. Latvijā lielāks bija to skolu skaits, kuras nodrošināja mazāk izplatītu valodu apguvi (par 9%). Par 3% palielinājās mazāk izplatītu svešvalodu apguvē iesaistīto skolēnu skaits. Šis skaits, ja ņem vērā kopējā izglītojamo skaita samazinājumu pārskata periodā, ir ievērojams.

2011./2012.mācību gadā skolēni apguva šādas mazāk izplatītas svešvalodas Latvijā: franču valodu (70%), lietuviešu valodu (6%), spāņu valodu (4%), ivritu (4%).

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

3.attēls

Avots: CSP

Atbilstoši CSP 2011.gadā īstenotās tautas skaitīšanas rezultātu apkopotajiem datiem: 1) fiksēts, ka 5 694 bērni un jaunieši nav iekļāvušies obligātajā izglītībā, nav ieguvuši pamatizglītību un neapmeklē skolu; 2) konstatēts, ka starp bērniem, kuri nav iekļāvušies obligātajā izglītībā, vislielākais īpatsvars ir vērojams tieši septiņus gadus veco bērnu vidū (3.attēls); 3) norādīts, ka galvenais skolas neapmeklēšanas iemesls ir saistīts vai nu ar bērnu un jauniešu veselības stāvokli (50%), vai citu iemeslu (47%).

Kaut arī kopš 2011.gada februāra valstī: 1) ir noteikta vienota kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības un valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi; 2) uzlabota obligātajā izglītības vecumā esošo bērnu uzskaitē, vēl aizvien aktuāls ir jautājums par obligātajā izglītības vecumā esošajiem bērniem, kuri nav reģistrēti kādas izglītības iestādes sarakstā. IKVD ir norādījis, ka 2012./2013.mācību gadā ir ievērojami samazinājusies to bērnu skaits, par kuriem pašvaldībām nav informācijas, tomēr vēl aizvien būtiski ir pilnveidot to obligātajā izglītības vecumā esošo bērnu uzskaiti, kuri nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē (informācija: 2012./2013.mācību gadā pašvaldībām nebija informācijas par 2648 izglītojamiem; 2011./2012.mācību gadā - par 3327 izglītojamiem, 2010./2011.mācību gadā - par 4484 izglītojamiem).

Turklāt, ņemot vērā gan to izglītojamo skaitu, kuri nav ieguvuši pamatizglītību, gan skolēnu ar zemiem mācību rezultātiem skaitu, gan skolu pametušo un nesekmīgo skaitu, kā arī Latvijai saistošajos politikas plānošanas dokumentos norādītos mērķus, būtiski ir īstenot nacionāla mēroga padziļinātu izpēti, lai apzinātu iemeslus un atrastu efektīvākos risinājumus, izstrādātu un ieviestu atbalsta sistēmu skolotājiem un pedagogu palīgiem.

OECD PISA 2006.gada un 2009.gada pētījumu rezultāti parāda, ka Latvijā ir salīdzinoši neliels to skolēnu īpatsvars, kuriem ir augsti sasniegumi lasītprasmē, matemātikā un dabaszinātnēs (šis skaits turpina samazināties). Šāda tendence var apdraudēt hierarhiski

augstākajos politikas plānošanas dokumentos definēto mērķu sasniegšanu daudzās jomās, piemēram, zinātnē, tehnoloģijās un citās. Arī EK ir uzsvērusi, ka dalībvalstīm ir jāsagatavo jaunieši tā, lai viņi būtu apguvuši labu lasītprasmi, spētu izmantot informāciju daudzveidīgos formātos un iegūt to no dažādiem avotiem, tādējādi nodrošinot 21.gadsimtam nepieciešamās kompetences³⁷. Jāsniedz atbalsts gan aktivitātēm, lai samazinātu to izglītojamo īpatsvaru, kuri uzrādījuši vājus mācību sasniegumus, gan aktivitātēm, lai paaugstinātu to izglītojamo īpatsvaru, kuriem ir augsti sasniegumi lasītprasmē, matemātikā un dabaszinātnēs, tādējādi sasniedzot *NAP2020* noteikto mērķi, proti, 2017.gadā 5% izglītojamo, 2020.gadā - 9% izglītojamo uzrāda augstāko kompetences līmeni lasītprasmē (atbilstoši OECD PISA standartā noteiktajam).

Akcentējot indivīda zināšanu, prasmju un iemaņu kā inovācijas, produktivitātes un konkurētspējas galvenā virzītājspēka nozīmi, ES ir norādījusi, ka dalībvalstīm būtu jāveicina "kvalitatīvas un uz nākotni orientētas tādas izglītības un apmācības attīstība, kas pielāgota Eiropas sabiedrības vajadzībām, atbalstot un papildinot dalībvalstu pasākumus, ar kuriem tās nodrošina to, lai pamatizglītības un apmācības sistēmas visiem jauniešiem piedāvātu iespējas attīstīt pamata kompetences tādā līmenī, kas tos sagatavo pieaugušo dzīvei un veido pamatu turpmākām mācībām un darba dzīvei..."³⁸. Šī ES norāde skaidri iezīmē aktualitāti, ka nepieciešams pilnveidot un ieviest tādu pamatizglītības saturu, kura pamatā ir kompetences, t.i., pakāpeniski pamatizglītības saturā nostiprināma pamatizglītības posma kompetenču izmantošana.

Nodrošinot starptautiskās mobilitātes pasākumus un atzīstot aizvien pieaugušo svešvalodu zināšanu nozīmi studiju mobilitātes un nodarbinātības kontekstu nākotnē (kā tas iezīmēts, piemēram, ES izglītības un apmācību programmā "ERASMUS visiem", kurā valodu apguve un valodu daudzveidība ir norādīta kā viena no sešiem mērķiem³⁹), svarīgi ir sekmēt svešvalodu apguvi kopumā, tostarp arī agrīnu svešvalodu apguves uzsākšanu. Eiropā kopš 2000.gada līdz 2010.gadam vidējais svešvalodu skaits, ko izglītojamie apgūst ISCED 1 līmenī, ir palielinājies no 0,5% līdz 0,8%. Ir respektējams arī EK darba dokumentā "Valodu kompetences nodarbinātībai, mobilitātei un attīstībai" definētais mērķis, kas paredz, ka līdz 2020.gadam vismaz 75% pamatizglītībā iesaistīto skolēnu būtu jāapgūst divas svešvalodas⁴⁰. Latvija šajā ziņā uzrāda labus rezultātus, jo jau pašreiz Latvijas skolās izglītojamie apgūst divas vai vairākas svešvalodas (populārākā no tām ir angļu valoda (apgūst vairāk kā 90% izglītojamo)).

3. Vidējās izglītības satura un mācību sasniegumu vērtēšanas sistēmas pilnveide

ES telpā vidējās izglītības iegūšana ir minimālā prasība, lai iekļautos darba tirgū. Atbilstoši prognozēm ES pieejamo darbavietu skaits tiem, kuri ir ieguvuši pamatizglītību vai kuriem iegūtā izglītība ir zemāka par pamatizglītību, laika posmā no 2000.gada līdz 2010.gadam ir samazinājies un nepārsniedz 20,2% no pieejamo darbavietu skaita; līdz 2020.gadam minēto darbavietu skaits varētu sarukt vēl par 19,1%⁴¹.

Sasniegtais

Pilnveidoti vispārējās izglītības standarti un programmas vidējās izglītības posmā un dabaszinātņu, matemātikas, informācijas tehnoloģiju, valsts valodas un svešvalodu mācīšanās

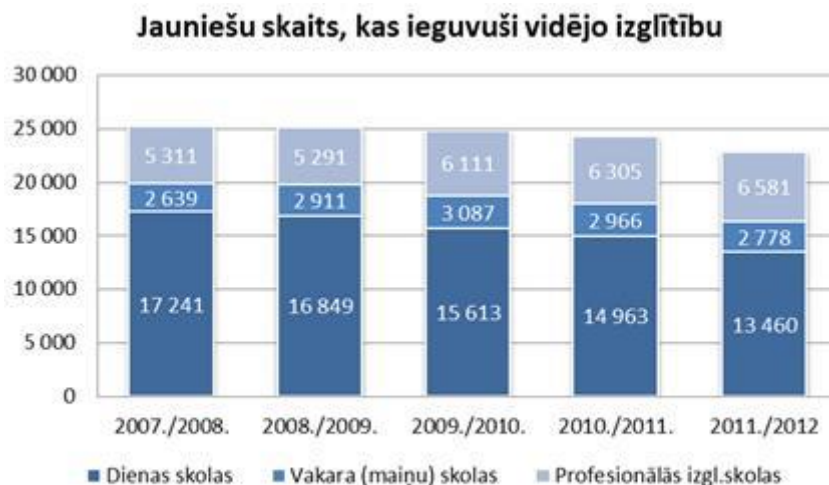
pamatizglītības otrajā pakāpē. Modernizēts mācību saturs vidējā izglītības pakāpē bioloģijā, ķīmijā, matemātikā, fizikā un dabaszinībās, nodrošināts metodiskais atbalsts vidusskolas skolotājiem mācību satura un latviešu valodas integrēšanai. Modernizēti 850 dabaszinātņu kabineti, no kuriem 136 aprīkoti ar ierīcēm, instrumentiem, nodrošināti ar nepieciešamajām vielām u.tml., 132 kabineti aprīkoti ar informācijas tehnoloģiju iekārtām. Lai nodrošinātu vispārējās izglītības kvalitāti, pilnveidota mācību sasniegumu vērtēšanas sistēma, veiktas vispārējās izglītības satura reformas, izvērtēta pilnveidotās izglītības satura ieviešanas kvalitāte, analizēts izvērtējums un sagatavoti priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai.

Lai līdzsvarotu centralizēto eksāmenu skaitu dabaszinātnēs un humanitārajās zinātnēs, atbilstoši plānotajam noteikts, ka ar 2008./2009.mācību gadu centralizētais eksāmens matemātikā ir obligāts. Lai samazinātu vispārējās vidējās izglītības izglītojamo slodzi un spriedzi pārbaudījumu laikā maija beigās un jūnijā, kā arī lai palielinātu dienu skaitu starp valsts pārbaudījumiem vispārējā vidējā izglītībā, veikti grozījumi normatīvajos aktos (piemēram, jau 2012./2013.mācību gadā angļu valodas eksāmens bija jākārto martā).

Pārskata perioda sākumā 1) vispārizglītojošo (dienas) skolu skaits samazinājās par 15,8%, savukārt izglītojamo skaits to programmās - par 20%, 2) vakara (maiņu) skolu skaits samazinājās par 26,5%, izglītojamo skaits šajās skolās - par 9,8%. Ņemot vērā faktisko izglītojamo skaitu attiecīgajos mācību gados, var konstatēt, ka par 21,9% samazinājies arī vidējo izglītību (dienas skolās) ieguvušo jauniešu skaits.

Vienlaikus skolēnu skaits palielinājās vakara (maiņu) skolās (5,3%) un profesionālās izglītības iestādēs (23,9%).

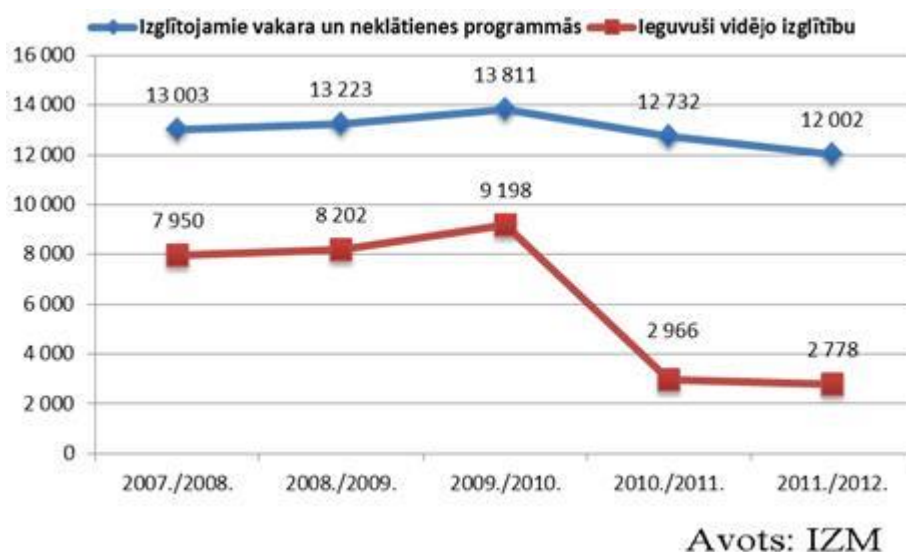
4.attēls

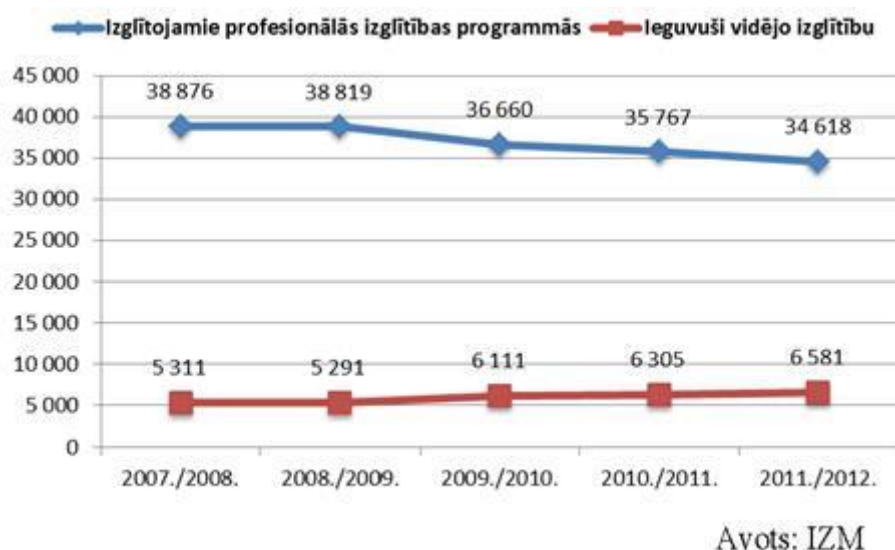
Avots: IZM

Vidējo izglītību ieguvušo skolēnu skaita samazinājums vērtējams vispārējo demogrāfisko tendenču kontekstā: ir mazāks izglītojamo skaits 1) izglītības programmās, kuras apgūst dienas skolās, 2) vakara un neklātienes programmās un 3) profesionālās izglītības programmās.

5.attēls

6.attēls

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Latvijā jauniešiem ir pietiekami plašas izglītības ieguves iespējas, tomēr daļa jauniešu izglītības procesā sastopas ar sociālekonomiskajām problēmām un pamet mācības, neiegūstot savam vecumam atbilstošu izglītību. Šādu jauniešu skaita īpatsvara samazināšanas mērķis - panākt, ka līdz 2030.gadam skolu pirms laika pamet ne vairāk kā 10% (mērķis noteikts attīstības plānošanas dokumentā "Latvija 2030" un "Eiropa 2020"). Ņemot vērā pozitīvo tendenci, *NAP2020* ir iekļauts rādītājs par skolu pametušo skaitu - 10,2% līdz 2017.gadam, 10% līdz 2020.gadam. Kopš 2009.gada skolu nepabeigušo skaita īpatsvars Latvijā ir samazinājies, 2012.gadā minētais rādītājs sasniedza tikai 10,5% (šis rādītājs ir ievērojami labāks kā Eiropas vidējais rādītājs - 12,8%).

No VISC statistikas datiem izriet, ka ir vērojama regresīva tendence izglītojamo interesē kārtot ķīmijas, fizikas un bioloģijas centralizētos eksāmenus, un tas savukārt liecina par izglītojamo zemo interesi eksaktajās jomās un vēlēšanos savu turpmāko akadēmisko un profesionālo gaitu saistīt ar citām jomām.

Atzīstot faktu, ka zemāku izglītību ieguvušie ir visvairāk apdraudētā iedzīvotāju grupa tieši nodarbinātības kontekstā, aktuāla ir vispārējās izglītības ieguves sekmēšana kopumā. Arī Eurostat 2011.gadā apkopotie dati liecina, ka vislielākie bezdarba draudi ir vērojami tieši pamatzglītību ieguvušajiem. Piemēram, analizējot bezdarba īpatsvaru to Latvijas iedzīvotāju vidū, kuri ir vecumā no 25 līdz 64 gadiem, var konstatēt, ka vidēji 25,8% bezdarbnieku ir pamatzglītība vai zemāks izglītības līmenis (ES vidējais rādītājs šai iedzīvotāju grupai ir 14,8%).⁴²

Priekšlaikus skolu pametušie, kas neiekļaujas darba tirgū, rada slogu pārējiem sabiedrības locekļiem. Ir maza varbūtība, ka priekšlaikus skolu pametušie kļūs par aktīviem pilsoņiem un iesaistīsies mūžizglītībā. Atbilstoši CEDEFOP prognozēm pieprasījums pēc darbaspēka ar zemu izglītības līmeni gan Eiropā vidēji, gan Latvijā samazināsies.⁴³

Arī EK aicina dalībvalstis uzlabot to jauniešu sniegumu, kuriem ir liels mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas risks un zems pamatprasmju līmenis, piemēram, savlaikus apzināt tos skolēnus, kuru sniegums pamatprasmju apguvē ir vājš visos izglītības posmos, sniegt viņiem individualizētu atbalstu un mazināt vājo sniegumu, nodrošinot kvalitatīvu un pieejamu izglītību un aprūpi agrīnā bērnībā. Augstāk minēto problēmu kontekstā kompetenču pieejā ir nepieciešams pilnveidot vispārējās izglītības saturu, kā arī izstrādāt un ieviest jaunu valsts vispārējās vidējās izglītības standartu (normatīvā regulējuma pilnveide).

4. Mācību priekšmetu kvalitatīvai apguvei atbilstošu mācību un metodisko līdzekļu nodrošinājums

Mūsdienu ekonomikā aizvien vairāk pieaug nepieciešamība pēc augsta līmeņa prasmēm. Šādā kontekstā izglītības ietvaros ir jāuzlabo gan izglītības standarti, gan sniegumu līmenis, un tas ir tieši saistāms ar atbilstošu mūsdienīgu mācību līdzekļu un metodisko līdzekļu nodrošinājumu.

Sasniegtais

Nepietiekamā finansējuma dēļ pārskata periodā netika nodrošināts paredzētais finansējums uz vienu skolēnu un skolotāju mācību grāmatu iegādei 8,80 LVL apmērā (gadā), kā arī nebija iespējams 4,7 reizes palielināt valsts dotāciju mācību grāmatu iegādei (7.attēls).

Šī iemesla dēļ bija apgrūtināta izglītības satura īstenošanai to plānoto mācību un metodisko materiālu izstrāde, kuri balstīti IKT.

Atkarībā no mācību grāmatas izmantošanas biežuma vidējais mācību grāmatas lietošanas ilgums skolas bibliotēkā ir no trim līdz pieciem gadiem.

Lai izglītības satura īstenošanu nodrošinātu ar nepieciešamajiem mācību līdzekļiem un metodiskajiem līdzekļiem, izstrādāti mācību komplektizdevumi, izdotas mācību grāmatas un mācību līdzekļi, tajā skaitā grāmatas Braila rakstā, palielināta raksta grāmatas, mācību grāmatas skolēniem, kuri apgūst speciālās izglītības programmas. Notikuši atbalsta pasākumi pedagogiem - semināri, konferences, praktiskās darbnīcas. Veicināta bibliotēku informācijas sistēmas SKOLU ALISE darbība, kas pilnībā nodrošina bibliotēkas funkcionalitāti, tajā skaitā mācību grāmatu organizāciju, reģistrāciju, finansiālo un inventāra uzskaiti, statistiskās informācijas ieguvī u.c.

(ALISE ir modulāra sistēma, kas aptver visus bibliotēkā darba procesus. Bibliotēku informācijas sistēma ALISE tiek lietota visā Latvijā, visu veidu bibliotēkās - kopā 846, tajā skaitā 329 vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu bibliotēkās.)

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Ņemot vērā ierobežoto valsts finansējumu, minētā ceturrtā rīcības virziena īstenošana bija apgrūtināta. Netika izveidota atsevišķa valsts budžeta programma mācību priekšmetu metodikas izstrādei un ieviešanai.

Ņemot vērā pieaugošo IKT nozīmi izglītības procesā, aktuāla ir mūsdienīga satura mācību līdzekļu izstrāde, tādējādi turpinot nodrošināt pilnvērtīgāku IKT izmantošanu. Arī EK uzsver, ka, lai gan IKT izmantojums izglītībā un mācību darbā ir bijis prioritārs ES telpā, joprojām nav ieviesti izšķiroši elementi, kas sekmētu digitālo racionalizēšanu visās izglītības un mācību nozarēs.⁴⁴

Līdz šim liela daļa mācību specializēto līdzekļu, piemēram, mācību priekšmetu darba burtnīcas, bija jāiegādājas izglītojamo vecākiem. Būtiski ir palielināt nepieciešamo valsts dotāciju mūsdienīgu mācību līdzekļu iegādei, kā arī attīstīt, mainīt mācību līdzekļus un piesaistīt alternatīvus uzziņas līdzekļus. Lai pilnvērtīgi izmantotu IKT balstītu mācību līdzekļu potenciālu, aktuāla ir pedagogu atbilstoša sagatavotība.

5. Vērtībizglītības īstenošana izglītības iestādēs sadarbībā ar skolēnu vecākiem (ģimeni)

Ģimenei, pedagogiem un pārējām izglītības procesos iesaistītajām pusēm ir milzīga loma bērnu un jauniešu vērtību sistēmas veidošanā un godprātīgas un patriotiskas jaunās paaudzes izglītošanā, nozīmīga ir visu šo minēto pušu ieinteresēta sadarbība un pilnvērtīga piesaiste vērtībizglītības īstenošanā.

Sasniegtais

Valsts nozīmes interešu izglītības un audzināšanas darba pasākumi notikuši atbilstoši konkrētam IZM pasākumu plānam. Saskaņā ar MK 2008.gada 8.aprīļa sēdes protokollēmumu "Par Latvijas Republikas proklamēšanas 90.gadadienas rīcības komitejas apstiprinātajiem pasākumu un publicitātes plāniem"⁴⁵ īstenots pilsoniskās izglītības un patriotiskās audzināšanas pasākumu cikls "Tu esi Latvija" (tajā iesaistījās vairāk kā 100 000 skolēnu).

Lai sekmētu skolēnu pašpārvalžu darbību, nostiprināta jauniešu radošā un pilsoniskā aktivitāte, kuras īstenošanas laikā skolēni iepazīstināti ar demokrātijas procesiem sabiedrībā.

Nozīmīgi, ka no Lielbritānijas starptautiskās *Award* asociācijas tika saņemta neatkarīgā operatora licence programmas *Award* īstenošanai Latvijā, līdz ar to varēja izvērst Latvijas jauniešu iesaisti tajā (programmas *Award* pamatā ir pašizglītošanās, pašaudzināšanas, brīvprātības un labdarības principi).

Izglītības likumā iestrādāti grozījumi, kas paplašina izglītojamo tiesības un pienākumus, precizē to personu tiesības, kuras realizē aizgādību, kā arī papildina pienākumus bērna izglītošanas nodrošināšanā. Darba grupā un līdz ar to arī normatīvo aktu izstrādes procesā bija iesaistītas vecāku nevalstiskās organizācijas, tika pilnveidota sadarbība ar valsts, pašvaldību institūcijām un tām nevalstiskajām organizācijām, kuras ir iesaistītas audzināšanas darbā.

Vērtībizglītības nostiprināšanas nolūkos nodrošināts nepieciešamais metodiskais atbalsts klašu audzinātājiem - izstrādāti pieci metodiskā atbalsta materiāli, pedagogi, profesionālās izglītības iestāžu direktoru vietnieki audzināšanas darbā piedalījās attiecīgos apmācības kursus, dienesta viesnīcu vadītāji un pašvaldību speciālisti -ursos audzināšanas darba jomā.

Atbilstoši plānotajam izstrādāta "Audzināšanas darba programma 2009. - 2013.gadam" (projekts) (projekta virzība tika apturēta finansējuma trūkuma dēļ). Izmantojot šo programmas projektu par pamatu, izstrādāti "Metodiskie ieteikumi audzināšanas darba pilnveidei (plānošanai un īstenošanai) vispārējās izglītības un profesionālās izglītības iestādēs".

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Ir nepieciešams nodrošināt atbalstu (arī finansiālu) vērtībizglītības pasākumu īstenošanai, tajā skaitā audzināšanas darba attīstībai, lai stiprinātu skolēnu pilsonisko apziņu, sabiedriskās līdzdalības prasmes un patriotismu, kā arī valstisko identitāti.

6. Karjeras izglītības pilnveide jauniešu motivētas un apzinātas tālākās izglītības iegūšanai un savas karjeras veidošanai

Augstākajai izglītībai, tās saitei ar izpēti un inovācijām ir nozīmīga loma sabiedrības attīstībā un nodrošināšanā ar augsti kvalificētu darbaspēku, lai veicinātu ekonomikas izaugsmi un darbavietu veidošanu. Ir svarīgi nodrošināt, lai jaunieši Latvijā būtu informēti, kādas ir iespējas iekļauties darba tirgū, ja iegūta profesionālā un/vai augstākā izglītība.

Sasniegtais

Lai sekmētu Latvijas konkurētspējas izaugsmi un bezdarba samazināšanos, karjeras attīstības atbalsta sistēmas (KAAS) resursu efektīvāku izmantošanu un indivīdam sniegtā atbalsta uzlabošanu, tika izveidota Sadarbības padome, kurā darbojas pārstāvji no 13 institūcijām, tajā skaitā pārstāvji no IZM, LM, EM un LDDK.

2007.gadā izveidoja nacionālo izglītības iespēju datubāzi "NIID.LV", kuras izveidošanas mērķis – sniegt informāciju par izglītības iespējām Latvijā. Datubāzē "NIID.LV" ir pieejama informācija par studiju programmām augstākās izglītības, profesionālās izglītības un arī pieaugušo izglītības iestādēs.

Aktīvi strādāts izglītības politikas īstenošanas ietvaros, lai nodrošinātu karjeras konsultanta kvalifikācijas ieguvēju skaita pieaugumu. Laika posmā no 2009.gada līdz 2012.gadam karjeras konsultanta kvalifikāciju ieguva 110 cilvēku (rezultatīvais rādītājs pārsniegts par 46%). Šī rezultatīvā rādītāja sasniegšanu pozitīvi ietekmēja valsts nodrošinātais finansiālais atbalsts studentiem, kas bija izvēlējušies iegūt karjeras konsultanta kvalifikāciju. Ir sasniegts mērķis karjeras izglītības īstenošanai paredzēto informatīvo vai metodisko materiālu (arī elektroniskā formātā) izstrādēt: 2011.gadā izstrādāti četri informatīvie, viens mācību un viens metodiskais palīg līdzeklis skolotājiem darbam ar vecākiem "Mans bērns izvēlas karjeru", 2012.gadā izveidota multimediju vietne "Profesiju pasaule" - gan kā informatīvs atbalsts skolotājiem, lai iepazīstinātu bērnus ar daudzveidīgo darba pasauli, gan kā materiāls jauniešiem patstāvīgai lietošanai; izstrādāts metodiskais palīg līdzeklis "Darbs ar riska grupas bērniem izglītības procesā". Šo minēto materiālu izveide ir palīdzējusi uzlabot jau esošo informācijas un konsultācijas centru sniegto pakalpojumu kvalitāti. Nodrošināta pedagogu - karjeras konsultantu - darbība vispārējās izglītības iestādēs (2012.gadā Latvijā strādāja 54 pedagogi - karjeras konsultanti).

Lai gan pārskata periodā 3800 skolotāju apguva profesionālās pilnveides kursus karjeras izglītības īstenošanā, plānotie 48 karjeras informācijas centri profesionālajās un vispārējās vidējās izglītības iestādēs nav izveidoti. Nav bijis iespējams iesaistīt karjeras izglītības pasākumos 500 000 bērnu un jauniešu, kā tas bija plānots. Šo mērķu sasniegšanu ir kavējis finansējuma samazinājums. Pasākumu īstenošanu karjeras izglītības pilnveidei ietekmēja arī tas, ka atbilstoši MK 2009.gada 21.aprīļa sēdes protokola Nr.25 37.§ 1.8. un 1.9.punktam tika atlikta 2007.-2013.gada plānošanas perioda ESF 1.2.2.2.1.apakšaktivitātes "Profesionālās orientācijas un karjeras izglītības attīstība izglītības sistēmā" un 1.2.2.2.2.apakšaktivitātes "Profesionālās orientācijas un karjeras izglītības pieejamības palielināšana jauniešiem, profesionāli orientētās izglītības attīstība" īstenošana (abas minētās apakšaktivitātes tika izņemtas ārā no attiecīgās aktivitātes finansējuma).

2012.gadā IZM uzsāka izstrādāt koncepciju "Karjeras attīstības atbalsta sistēmas paplašināšana", kuras centrā ir jautājumi, kā apgūt prasmes un attīstīt pašvērtējuma spējas

dažādos dzīves posmos, izzināt savas iespējas un nosacījumus, plānot savas izglītības un karjeras virzienu, pieņemt lēmumu plāna īstenošanai.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Ir nepieciešams finansiālais nodrošinājums, lai visos Latvijas novados savu profesionālo darbību veiktu karjeras konsultanti. Jāturpina pilnveidot karjeras izglītības satura un atbalsta sistēmu. Nepieciešams, ņemot vērā darba tirgus vidējā termiņa un ilgtermiņa prognozes, veikt attiecīgas pārmaiņas izglītības sistēmā (tajā skaitā studējošo skaita proporcijā). Ekonomikas ministrija prognozē⁴⁶, ka 2020.gadā humanitāro un sociālo zinātņu speciālistu skaits pārsniegs pieprasījumu, bet pieprasījums pēc inženierzinātņu un IKT speciālistiem ievērojami pārsniegs piedāvājumu. Tiek uzskatīts, ka uzlabojumi, kas veicami vidējā izglītībā, ir saistīti ar vājajām zināšanām eksaktajos un dabaszinību mācību priekšmetos, kā arī ar vājo izpratni par karjeras iespējām.

Vienlaikus jānodrošina jauniešiem arī ārpus formālās izglītības iespējas, tas palīdzēs sekmēt viņu sagatavošanos darba tirgus izaicinājumiem.

7. Profesionālās izglītības sistēmas modernizācija un prestiža paaugstināšana

Eiropas Parlamenta 2011.gada 8.jūnija rezolūcijā par Eiropas sadarbību profesionālās izglītības un apmācības jomā teikts, ka profesionālajai izglītībai un apmācībai, kas vērstas uz audzēkņu individuālajām vajadzībām, ir īpaša nozīme, lai paplašinātu personu iespējas reaģēt uz pieaugošo konkurenci, lai paaugstinātu dzīves līmeni, veicinātu sociālekonomisko kohēziju un labāku integrāciju, it sevišķi specifisku personu, piemēram, migrantu, personu ar invaliditāti, priekšlaikus skolu pārtraukušo skolēnu, mazāk aizsargātu sieviešu grupu integrāciju.

Sasniegtais

2010.gadā apstiprinātas "Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādnes 2010.-2015.gadam"⁴⁷, kuru mērķis ir: 1) turpināt profesionālās izglītības sistēmas strukturālo reformu īstenošanu, pilnveidojot profesionālās izglītības iestāžu skaitu un izvietojumu reģionos, kā arī veicot profesionālās izglītības iestāžu diferenciāciju; 2) izveidot modernu, mūsdienīgu prasībām atbilstošu profesionālās izglītības materiālo un tehnisko nodrošinājumu; 3) sekmēt visu veidu resursu efektīvāku izmantošanu, paaugstinot profesionālās izglītības kvalitāti un pieejamību. Veicot profesionālās izglītības iestāžu diferenciāciju, precizēts, kura veida profesionālās izglītības iestādes funkcijas tās turpmāk īstēnos. Atkarībā no tā profesionālās izglītības iestādes var būt: profesionālās izglītības kompetences centrs, profesionālās izglītības iestāde ar specializāciju, profesionālās izglītības iestāde pamatiemaņu apgūšanai un profesionālās izglītības iestāde, kas īsteno integrētas vispārīgglītojošās un profesionālās izglītības programmas. Pilnveidojot profesionālās izglītības iestāžu tīklu, izveidoti seši profesionālās izglītības kompetences centri. Vērtētas iespējas nodot profesionālās izglītības iestādes pašvaldībām. Vienlaikus veikti pasākumi profesionālās izglītības iestāžu veidu precizēšanā. Saskaņā ar grozījumiem *Profesionālās izglītības likuma* 16.pantā⁴⁸ ir noteikti profesionālās izglītības iestāžu veidi: profesionālā pamatskola, arodskola, profesionālā vidusskola, tehnikums, koledža.

Izm padotībā patlaban ir 38 profesionālās izglītības iestādes. Paredzēts, ka līdz 2015.gada 31.decembrim IZM padotībā būs 30 profesionālās izglītības iestādes. Pilnveides noteicošie faktori ir demogrāfiskā situācija, profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu tagadējais un iespējamais skaits perspektīvā, skolu kapacitāte un paredzamais to piepildījums, skolu ēku tehniskais stāvoklis, pašvaldību vēlme pārņemt profesionālās izglītības iestādes savā padotībā, veidojot izglītības iestādes, kur vienuviet īsteno vispārējās izglītības un profesionālās izglītības programmas.

Pārskata periodā definēts mērķis - panākt audzēkņu skaita īpatsvara pieaugumu 6% apmērā profesionālajās izglītības programmās un nodrošināt, ka profesionālo izglītības iestāžu absolventu īpatsvars bezdarbnieku kopskaitā nepārsniedz 4%. Ir vērojams, ka profesionālajās izglītības programmās audzēkņu īpatsvars ir pieaudzis par 5,7%, un tas nozīmē, ka rezultatīvais rādītājs ir gandrīz sasniegts. 2013.gada 1.ceturksnī 32,3% bezdarbnieku no visiem bezdarbniekiem bija arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība. Tomēr jāuzsver, ka lielākā daļa personu no minētās grupas ir 25 gadus vecas un vecākas.

Nav izdevies sasniegt rezultatīvo rādītāju, kas paredzēja, ka no profesionālās izglītības iestāžu 1.kursa audzēkņiem atskaitīto skaits nepārsniedz 10%. 2011./2012.mācību gadā no 1.kursa atskaitīti 2265 audzēkņi jeb 19,5% no visiem 1.kursa audzēkņiem.

Sekmējot profesionālās izglītības programmu pilnveidi, ir nodrošināta to licencēšana. Izveidotas 12 NEP, izstrādātas jaunas vai pilnveidotas esošās profesionālās izglītības programmas: 2011.gadā - 137 programmas, 2012.gadā - 194 programmas. Līdz ar to rezultatīvie rādītāji par profesionālās izglītības programmu sagatavošanu ir izpildīti. Līdz 2013.gada 1.jūnijam ir izstrādāti 48 profesiju standarti un profesionālās kvalifikācijas pamatprasības. Veicinot audzēkņu profesionālo attīstību, nodrošinātas prakses vietas visos reģionos: 2007.-2013.gada plānošanas periodā ESF 1.2.1.1.3.apakšaktivitātes "Atbalsts sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes uzlabošanai un īstenošanai" ietvaros 9949 audzēkņi bija mācību praksē ārpus izglītības iestādes.

Izstrādāti MK 2012.gada 20.novembra noteikumi Nr.785 "Mācību prakses organizēšanas un apdrošināšanas kārtība"⁴⁹, kas aktualizē mācību prakses organizācijas jautājumus un nosaka profesionālās kvalifikācijas, kuras iegūstot veicama obligāta izglītojamo apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem mācību prakses laikā. Sekmējot jauniešu nodarbinātību un ātrāku iekļaušanos darba tirgū, izstrādātas jaunas vai pilnveidotas esošās profesionālās izglītības programmas (viena gada vai pusotra gada programmas).

2012.gada decembrī noslēgts "Memorands par sadarbību profesionālajā izglītībā un apmācībā Eiropā starp Vācijas Federatīvās Republikas Federālo izglītības un pētniecības ministriju, Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministriju, Spānijas Karalistes Izglītības, kultūras un sporta ministriju, Portugāles Republikas Izglītības un zinātnes ministriju, Grieķijas Republikas Izglītības, reliģisko lietu, kultūras un sporta ministriju, Slovākijas Republikas Izglītības, zinātnes, pētniecības un sporta ministriju un Itālijas Republikas Izglītības ministriju".

Vērtējot izglītojamo īpatsvaru vispārējā vidējā izglītībā un profesionālajā vidējā izglītībā, secināms, ka aizvien vairāk pamatskolas absolventu izvēlas turpināt mācības profesionālajās izglītības iestādēs: 2007./2008.mācību gadā izglītojamo skaita attiecība vispārējā un

profesionālajā izglītībā bija attiecīgi 70,47% un 29,53%; 2012./2013.gadā attiecīgi 60,86% un 39,14%.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Ir jāturpina paaugstināt profesionālās izglītības pievilcību, tostarp arī sakārtojot profesionālās izglītības iestāžu tīklu, nodrošinot infrastruktūras un aprīkojuma pilnveidi atbilstoši profesionālās izglītības programmām darba tirgus attīstības tendenču kontekstā, lai tādā veidā palielinātu audzēkņu skaitu profesionālajās vidējās izglītības programmās. Nepieciešams samazināt nesekmības vai nodarbību neapmeklēšanas dēļ atskaitīto audzēkņu skaitu. Profesionālās izglītības programmu īstenošanā, tajā skaitā prakses nodrošināšanā. Jāturpina stiprināt sadarbību ar darba devējiem. Šie pasākumi palīdzēs sasniegt NAP 2020 noteikto mērķi - pēc pamatzglītības ieguves izglītojamo vispārējās vidējās izglītības programmās un audzēkņu profesionālās izglītības programmās proporcija ir 50/50.

8. Augstākās izglītības konkurētspējas uzlabošana

Pēdējos gados gan Eiropas līmenī, gan arī dalībvalstu līmenī uzsvērtā nepieciešamība iegūt augstāko izglītību, lai palielinātu to darbaspēka daļu, kam ir augstas prasmes. Augsti kvalificēts darbaspēks ir daļa no "Eiropas 2020" stratēģijas, lai nodrošinātu ilgtspējīgu izaugsmi.

Sasniegtais

Lai sekmētu augstākās izglītības un zinātnes sektora stratēģisko attīstību, kvalitātes un starptautiskās konkurētspējas paaugstināšanu, kā arī valsts budžeta līdzekļu efektīvu izlietošanu, 2010.gadā tika izstrādāts un apstiprināts MK "Pasākumu plāns nepieciešamajām reformām augstākajā izglītībā un zinātnē 2010.- 2012.gadam"⁵⁰. Plānā noteikti pasākumi, kas veicina studiju un zinātniskās darbības kvalitātes uzlabošanu, atbildības, resursu izmantošanas efektivitātes un atdeves paaugstināšanu, eksportspējas un starptautiskās konkurētspējas paaugstināšanu, kā arī sasaistes ar tautsaimniecību un inovatīvās darbības stiprināšanu.

2011.gada 1.augustā stājās spēkā likums "[Grozījumi Augstskolu likumā](#)"⁵¹, kurā ietverti nosacījumi augstākās izglītības kvalitātes paaugstināšanai, studiju virzienu akreditēšanas normas, stingrākas prasības augstskolu dibināšanai, kā arī tiesības augstskolām veidot un īstenot kopā ar citu valstu augstskolām kopīgas studiju programmas ES valodās, kā arī izsniegt kopīgus diplomus.

2012.gadā veikti pasākumi, lai, ieviešot studiju virzienu akreditāciju, pārietu uz jaunu augstākās izglītības ārējās kvalitātes novērtēšanas sistēmu. Sagatavota normatīvā bāze studiju virzienu akreditācijas modelim, t.i., 1) apstiprināti [augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi](#)⁵², kas paredz, ka 2013.gadā augstskolu un koledžu studiju virzienu akreditācijas norisi organizē IZM vai tās pilnvarota institūcija, 2) apstiprināti studiju programmu licencēšanas noteikumi, paredzot, ka pilnvarotās akreditācijas institūcijas funkcijas var veikt IZM, 3) precizēts akreditācijas un licencēšanas pakalpojumu cenrādis un 4) apstiprināts Studiju akreditācijas komisijas sastāvs. Paredzams, ka, sākot ar 2014.gadu,

akreditācijas veikšanai augstskolas pašas varēs izvēlēties kādu no EQAR reģistrētajām Eiropas akreditācijas institūcijām. Paralēli tiek izvērtēta iespēja veidot nacionālu akreditācijas institūciju, kura atbilst EQAR ieteiktajiem kritērijiem.

Lai izvērtētu augstākās izglītības studiju programmu kvalitāti, resursu pietiekamību un ilgtspēju, nodrošināta ESF projekta "Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai" īstenošana. Starptautiskie eksperti izvērtēja 29 studiju virzienos ietilpstošās 857 programmas un iesniedza ieteikumus augstākās izglītības politikas veidotājiem, augstākās izglītības iestāžu vadībai un studiju programmu direktoriem, lai uzlabotu augstākās izglītības kvalitāti un efektivitāti. Ievērojot studiju programmu izvērtēšanas rezultātus, sagatavoti ekspertu ieteikumi turpmākai studiju programmu pilnveidei, attīstībai, konsolidācijai, slēgšanai, starptautiskās konkurētspējas veicināšanai, resursu efektīvai izmantošanai un finansēšanai no valsts budžeta līdzekļiem. Paredzēts sagatavot ieteikumus studiju programmu vērtēšanas un akreditācijas procesa un normatīvo aktu sistēmas pilnveidei.

Lai nodrošinātu studiju programmu atbilstību tautsaimniecības vajadzībām un Latvijas ekonomiskās attīstības interesēm, ir uzsākts augstākās izglītības nozaru pārstrukturizācijas darbs, kura mērķis ir mainīt studējošo skaita proporciju, lai atbilstoši darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm palielinātu studējošo skaitu dabaszinātnēs, inženierzinātnēs, informācijas tehnoloģiju jomā. Pakāpeniski tiks mainīts no valsts budžeta finansēto studiju vietu sadalījums, ņemot vērā speciālistu trūkumu valstij prioritārajās nozarēs. Veidojot zināšanu ekonomikai nozīmīgas starpnozaru studiju programmas un attīstot sadarbību ar tautsaimniecības struktūrām, licencētas ekonomikai nozīmīgas studiju programmas: "Ražošanas inženierzinības un vadība", "Vides inženierzinātne", "Finanšu inženierija", "Inovācijas un produktu attīstība uzņēmējdarbībā" u.c.

2013.gadā veikti sagatavošanās darbi, lai izstrādātu principiāli jaunu finansēšanas modeli, pamatojoties uz detalizēti veikto analīzi un starptautiskā līmeņa ekspertu vērtējumiem. IZM sadarbībā ar Pasaules Banku plāno veikt pētījumu par Latvijas apstākļiem optimālu augstākās izglītības finansēšanas modeli, kas veicinās maksimālu augstākās izglītības pieejamību, tās starptautiskās konkurētspējas objektīvi novērtējamu kāpumu un taisnīgumu, juridisko, ekonomisko, finanšu, sociālo un citu risku izvērtēšanu, kā arī ieviešanas plāna izstrādi.

Palielināta darba devēju līdzdalība studiju programmu akreditācijas procesā un prakses organizēšanā. Akreditācijas procesā ir iesaistīti profesionālo organizāciju pārstāvji, darba devēju pārstāvji, arodbiedrību pārstāvji, valsts institūciju pārstāvji. Darba devēju pārstāvis piedalās katras profesionālās studiju programmas novērtēšanas komisijā. Darba devēju pārstāvis ir iekļauts arī Augstākās izglītības padomes sastāvā un piedalās augstskolu akreditācijas procesā. Lai palielinātu darba devēju lomu profesionālo augstākās izglītības studiju programmu izstrādē, studiju rezultātu formulēšanā un programmu atbilstības novērtēšanā, kā arī iesaistīšanu studiju rezultātu pārbaudē u.c., 2012.gada 9.novembrī IZM un LDDK parakstīja sadarbības memorandu par efektīvu un atklātu sadarbību augstākās izglītības un zinātnes reformu plānošanas un īstenošanas procesā.

Lai nodrošinātu nepieciešamo reformu turpināšanu augstākajā izglītībā un zinātnē saskaņā ar Latvijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem uzdevumiem augstākās izglītības un zinātnes jomā, 2013.gadā IZM izstrādāja Augstākās izglītības un zinātnes attīstības pasākumu plāna projektu laika posmam no 2013.gada 1.novembra līdz 2014.gada 31.decembrim. Pasākumu plāna projekts ir virzīts uz galveno mērķi - nodrošināt kvalitatīvu, starptautiski konkurētspējīgu un zinātnē balstītu augstāko izglītību, ko īsteno efektīvi pārvaldītas institūcijas ar konsolidētiem resursiem. Tajā ir paredzēti konkrēti pasākumi trīs galvenajos rīcības virzienos: (1) studiju un zinātniskās darbības kvalitātes paaugstināšana; (2) augstākās izglītības sektora resursu efektīva izmantošana un integrācija ar zinātni; (3) augstākās izglītības un zinātnes internacionalizācija un starptautiskās konkurētspējas paaugstināšana.

Latvijas augstākās izglītības sistēmas raksturīga iezīme ir akadēmiskā personāla novecošanās. Latvijā ir viens no zemākajiem doktorantūras absolventu rādītājiem uz vienu iedzīvotāju Eiropā. Pēdējos gados doktorantūras absolventu kopskaits pakāpeniski palielinās, tomēr kāpuma temps joprojām nav pietiekami straujš, lai panāktu, piemēram, Igauniju un Lietuvu. Nelielais cilvēku skaits, kas apgūst augstākā līmeņa studijas, ir pārāk mazs, un tas apdraud augstākās izglītības sistēmas turpmāku attīstību, jo akadēmiskais personāls Latvijā pastāvīgi noveco. Zemais doktorantūras aktivitātes līmenis liecina arī par to, ka ir maz oriģinālu pētījumu, kas tiek veikti Latvijā.⁵³

Augstākās izglītības augstākā līmeņa studiju programmas - maģistrantūra un doktorantūra - ir nepietiekami produktīva vide pētniecībai, sagatavoto zinātnu doktoru skaits ir neliels, programmas - fragmentētas.

Nepietiekami efektīva ir gan no valsts, gan augstskolu puses veiktā augstākās izglītības pārvaldība (augstskolas ir dažādu ministriju pakļautībā), augstskolu stratēģiskajā vadībā nav iesaistītas ārējās ieinteresētās grupas (piemēram, darba devēji, valsts attīstībai svarīgu lēmumu pieņēmēji, sabiedrības kultūras elites pārstāvji u.c.), racionālu darbu un informācijas pieejamību apgrūtina tas, ka augstākās izglītības reģistri ir vairākās vietās, daži vispār nav izveidoti.

Ekonomiskās krīzes sekas būtiski samazināja iespēju sasniegt definētos finansiālos mērķus augstākās izglītības konkurētspējas pilnveidei. Nav bijis iespējams sasniegt valsts finansējumu augstākajai izglītībai 1,5% apmērā no IKP un nodrošināt no valsts budžeta līdzekļiem vismaz 4000 LVL lielu finansējumu "uz vienu studējošo". Sekmīgi ir izpildīti citi plānotie uzdevumi, tajā skaitā laika posmā no 2007. līdz 2012.gadam palielināts valsts budžeta finansēto vietu skaits prioritārajās jomās.

Ir izveidotas zināšanu ekonomikai nozīmīgas starpnozaru studiju programmas. ESF stipendijas tiek nodrošinātas maģistrantūras un doktorantūras studentiem.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Nākamajā plānošanas periodā ir nepieciešams pievērst pastiprinātu uzmanību absolventiem (bakalaura un maģistra grādu ieguvējiem), kuri 18 mēnešus pēc absolvēšanas nav atraduši darbu. Jānodrošina atbalsts prioritārajiem virzieniem augstākajā izglītībā,

sekmējot tās atbilstību darba tirgus prasībām un attiecīgi palielinot studējošo īpatsvaru dabaszinātnēs un inženierzinātnēs no kopējā studējošo skaita, kā arī jāpalielina to studentu skaits, kuri studē starptautiskajās programmās. Stratēģijas "Eiropa 2020" viens no mērķiem augstākajā izglītībā ir panākt, ka 40% no cilvēkiem vecuma grupā no 30 līdz 34 gadiem ir ieguvuši augstāko izglītību (Latvijas NRP šis rādītājs ir no 34% līdz 36%). Minētais mērķis ir iekļauts arī *NAP2020*, kā arī attīstības stratēģijā "Latvija 2030". 2012.gadā 37% iedzīvotāju vecuma grupā no 30 līdz 34 gadiem bija ieguvuši augstāko izglītību. Lai sasniegtu attīstības stratēģijā "Latvija 2030" noteikto mērķi - ārvalstu studentu īpatsvars augstskolās pārsniedz 10% - , jāīsteno augstākās izglītības internacionalizācijas pasākumi.

9. Zinātnes un pētniecības lomas palielināšana augstskolās

Zinātnes un tehnoloģiju attīstības politikas galvenais mērķis ir veidot zinātni un tehnoloģijas kā pilsoniskās sabiedrības, ekonomikas un kultūras ilgtermiņa attīstības pamatu, nodrošinot zināšanu ekonomikas īstenošanu un ilgtspējīgu tās izaugsmi. Zinātnes un tehnoloģiju attīstības politikas pamatprincipi nosaka, ka zinātne un pētniecība ir konkurētspējīgas augstākās izglītības un zināšanu sabiedrības pamats, kā arī to, ka zinātnes un tehnoloģiju attīstība ir noteicošs faktors Latvijas ilgtspējīgas ekonomikas attīstībai, sabiedrības labklājības nodrošināšanai, vides un dabas resursu saglabāšanai.

Sasniegtais

Zinātnes un pētniecības lomas palielināšanu augstskolās sekmē zinātnisko institūtu integrēšana tajās. 2007.gadā augstskolās bija 16 integrētie institūti: Latvijas Universitātē integrēti desmit, Rīgas Stradiņa Universitātē integrēts viens, Rīgas Tehniskajā universitātē integrēts viens, Latvijas Lauksaimniecības universitātē integrēti četri institūti. 2008.gadā augstskolās turpināja darbību 14 zinātniskie institūti - publiskās aģentūras: Latvijas Universitātē - deviņi, Rīgas Tehniskajā universitātē - viens, Latvijas Lauksaimniecības universitātē - četri. 2013.gadā augstskolās darbojās 14 zinātniskie institūti - publiskās aģentūras: Latvijas Universitātē - deviņi, Latvijas Lauksaimniecības universitātē - trīs, Vidzemes Augstskolā - viens, Rīgas Tehniskajā universitātē - viens.

Ekonomiskās krīzes ietekmes un zinātnisko darbinieku novecošanās dēļ pētnieciskajā darbā strādājošo skaits, tostarp arī zinātnisko darbinieku skaits augstākās izglītības sektorā, turpina samazināties: CSP dati liecina, ka 2007.gadā augstākās izglītības sektorā pētnieciskajā darbā bija nodarbināti 3879 cilvēki pilna laika ekvivalenta izteiksmē (tajā skaitā 3016 zinātniskie darbinieki), 2008.gadā - 3 776 cilvēki (tajā skaitā 3032 zinātniskie darbinieki), 2009.gadā - 3 246 cilvēki (tajā skaitā 2596 zinātniskie darbinieki), 2010.gadā - 3285 cilvēki (tajā skaitā 2629 zinātniskie darbinieki) un 2011.gadā - 3393 cilvēki (tajā skaitā 2708 zinātniskie darbinieki).

Pētniecībai augstskolās no valsts budžeta līdzekļiem zinātnei novirzītais finansējums ir bijis svārstīgs (visvairāk to ietekmēja ekonomiskā krīze). 2010.gadā no valsts budžeta līdzekļiem zinātnei novirzītais finansējums ir sasniedzis 43%, un tas nozīmē, ka rezultatīvais rādītājs (40%) ir sasniegts.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Latvijas finansējuma apmērs *R&D (Research and Development)* attīstībai ir zems. *R&D* intensitāte Latvijā ir 0,6% no IKP (2010), un tas ir viens no zemākajiem rādītājiem ES. Šo rādītāju ir nepieciešams uzlabot. Ir nepieciešams pievērst lielāku uzmanību zinātnieku, inženieru un tehnisko darbinieku sagatavošanai.

10. Darba tirgum atbilstošu praktisko iemaņu apguvei un mācību procesa nodrošināšanai nepieciešamās mācību un studiju materiālās bāzes pilnveide

Lai izglītības iestādes spētu nodrošināt darba tirgum atbilstošu praktisko iemaņu apguvi un būtu nodrošināts kvalitatīvs mācību process, ir nepieciešama izglītības iestāžu sakārtošana, modernizēšana un aprīkošana ar nepieciešamo materiālo un tehnisko bāzi.

Sasniegtais

2004. - 2006.gada plānošanas perioda ESF 3.2.2.aktivitātes ietvaros 50 izglītības iestādes nodrošinātas ar nepieciešamajām tehnoloģijām un mācību aprīkojumu modernizēta satura apgūšanai. 2007.-2013.gada plānošanas periodā ERAF 3.1.3.1.aktivitātes ietvaros noslēgti līgumi ar visām pašvaldībām par dabaszinātņu kabinetu nodrošināšanu ar modernu aprīkojumu 225 vispārējās vidējās izglītības iestādēs. ERAF 3.1.3.1.aktivitātes ietvaros 158 vispārējās izglītības iestādēs modernizēti 850 dabaszinātņu kabineti, no kuriem 136 aprīkoti ar ierīcēm, apgādāti ar nepieciešamajām vielām, instrumentiem u.c., 132 kabineti aprīkoti ar IT.

ERAF 3.1.1.1.aktivitātes 1.atlases kārtas ietvaros infrastruktūras sakārtošanas darbi ir veikti četrās profesionālās izglītības iestādēs, tajā skaitā vienā pašvaldības un vienā KM padotībā esošajā profesionālās izglītības iestādē. Vienā profesionālajā izglītības iestādē ir veikta mācību aprīkojuma modernizācija, izmantojot valsts budžeta līdzekļus.

Pilnveidojot profesionālās izglītības iestāžu materiālo bāzi, kas nepieciešama kvalitatīvai mācību priekšmetu un profesijas apguvei, 2004. - 2006.gada plānošanas periodā ar struktūrfondu atbalstu mācību materiālā bāze uzlabota 25 profesionālās izglītības iestādēs.

2007.-2013.gada plānošanas periodā īstenota ESF 1.2.1.1.3.apakšaktivitāte "Atbalsts sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes uzlabošanai un īstenošanai", kurā projektus īstenoja 24 profesionālās izglītības iestādes, viens mācību centrs un divas valsts aģentūras. Aktivitātes ietvaros paredzēts uzlabot un aktualizēt mācību saturu un metodiskos materiālus, organizēt mācību praksi ārpus izglītības iestādes.

Lai modernizētu All materiālo un tehnisko nodrošinājumu atbilstoši darba tirgū pieejamām tehnoloģijām, laika posmā no 2004. līdz 2008.gadam izmantots ES struktūrfondu finansējums - deviņas All nodrošinātas ar mūsdienīgu mācību aprīkojumu, iekārtām un lieldatora tīkliem, to skaitā sešas iestādes renovētas un divas - pielāgotas personām ar speciālām vajadzībām. Savukārt ERAF 3.1.2.1.1.apakšaktivitātes "Augstākās izglītības iestāžu telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā, nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionālajiem traucējumiem" ietvaros līdz 2011.gada 31.martam ir pabeigti trīs projekti. Materiālā un tehniskā nodrošinājuma modernizācija veikta 19 All, modernizētas 14 All.

Sekmējot izglītības iestāžu informatizāciju, datoru skaits palielināts vispārizglītojošajās (dienas) skolās un profesionālajās izglītības iestādēs, bet samazinājies vakara (maiņu) skolās. Nodrošināts, ka izglītības iestādēs ir simtprocentīga piekļuve internetam, tādā veidā noteiktais mērķis ir pilnībā sasniegts. ES sanitārajām, higiēnas un ugunsdrošības normām atbilst visas augstākās izglītības iestādes.

28 profesionālās izglītības iestādes ES prasībām atbilst daļēji (izmantojot ES struktūrfondu līdzekļus, 2004. - 2006.gadā modernizēti atsevišķi objekti: darbnīcas, kabineti), jo vēl nav izpildītas ugunsdrošības prasības (finanšu līdzekļi ugunsdrošības normu ievērošanai profesionālās izglītības iestādēs netika piešķirti, pamatojoties uz MK 2008.gada 28.oktobra sēdes protokollēmumu). Izglītības iestāžu pilnīga atbilstība ES prasībām būs nodrošināta pēc ERAF līdzekļu apguves.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Nākamajā plānošanas periodā ir jānodrošina dabaszinātņu kabinetu iekārtošana sākumskolās un pamatskolās. Svarīga ir arī tādās izglītības vides nodrošināšana, profesionālās izglītības iestāžu infrastruktūras un aprīkojuma pilnveide, kas atbilst īstenojamām profesionālās izglītības programmām darba tirgus attīstības tendenču kontekstā. Ir nepieciešams pievērst uzmanību IKT iespēju izmantošanai dabaszinātņu, informātikas, matemātikas un lasītprasmes apgūšanai, kā arī izglītības iestāžu digitalizācijai.

11. Izglītojamo ar speciālām vajadzībām iekļaušana izglītības sistēmā

Iekļaujošas izglītības mērķis ir paplašināt pieejamību izglītībai un veicināt visu izglītojamo, tajā skaitā izglītojamo ar speciālām vajadzībām, līdzdalību, un nodrošināt iespējas iegūt izglītību, jo īpaši tādēļ, ka personām ar speciālām izglītības vajadzībām ir mazākas izredzes atrast darbu un būt ekonomiski aktīvām nākotnē.

Sasniegtais

Lai sekmētu izglītojamo ar speciālām vajadzībām iekļaušanu izglītības sistēmā un veicinātu viņu spējam, veselības stāvoklim un attīstības līmenim atbilstošas izglītības ieguvu, 2007.gada 2.aprīlī izveidoja Valsts speciālās izglītības centru. Tā uzdevums - koordinēt arī speciālās izglītības atbalsta sistēmas darbību Latvijā. Atbilstoši MK 2009.gada 29.maija rīkojumam Nr.357 "[Par Izglītības satura un eksaminācijas centra, Valsts jaunatnes iniciatīvu centra un Valsts speciālās izglītības centra reorganizāciju un Valsts izglītības satura centra izveidi](#)"⁵⁴ Valsts speciālās izglītības centrs tika reorganizēts, un tā funkcijas pārņēma VISC.

Pārskata periodā norisinājās valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas sēdes, tika sagatavoti atzinumi par izglītības programmām, sniegtas konsultācijas, izplatīti Eiropas Speciālās izglītības attīstības aģentūras publicētie metodiskie materiāli, sekmēta dalība starptautiskajos projektos, konferencēs, notika sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām, izstrādātas speciālās pamatzglītības programmas un pedagogu profesionālās pilnveides programmas.

Izmantojot ESF līdzfinansēta projekta atbalstu, Balvos, Daugavpilī, Jēkabpilī, Jelgavā, Jūrmalā, Liepājā, Rīgā un Valmierā ir izveidoti iekļaujošas izglītības atbalsta centri, kuri nodrošina pedagoģiski medicīniskās komisijas funkcijas.

Lai nodrošinātu izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām atbilstošas mācību programmas, ir licencētas izglītības programmas, kā arī sekmēta izglītojamo ar speciālām vajadzībām integrēšana vispārējās izglītības iestādēs, nodrošinot katram izglītojamajam atbilstošas mācību iespējas vai nu vispārīzglītojošo skolu vispārējās izglītības programmās, vispārējās izglītības iestādēs speciālās izglītības programmās, vai speciālajās klasēs (vispārējās vidējās izglītības posmā 2012./2013.gadā mācījās 139 izglītojamie ar speciālām vajadzībām).

8.attēls

Izmantojot IKT, izglītojamiem ar speciālām vajadzībām ir iespēja saņemt no skolotājiem stundu konspektus drukātā veidā, lietot mācību procesā individuālās IKT, piemēram, audio ierakstu ierīces, digitālos mācību un pārbaudes materiālus (*MS Word* formātā). Mācību procesā un pārbaudes darbos iespējams izmantot balss sintezatoru, pielāgot teksta daudzumu vienā lappusē, mainīt burtu lielumu un fona krāsas. Var izmantot runas sintezatoru vai ekrānlasošās programmas (Latvijā izmanto ekrānlasošo *JAWS* un *ZoomText* programmu) dzimtajā valodā un svešvalodās, lai izglītojamie varētu noklausīties tekstu, ko paši nespēj izlasīt. 2009./2010.mācību gadā centralizētajos eksāmenos atbalsta pasākumus izmantoja 30 izglītojamo ar speciālām vajadzībām, 2012./2013.gadā - 53. To izglītojamo ar speciālām vajadzībām īpatsvars, kuri kārtoja valsts pārbaudes darbus, izmantojot atbalsta pasākumus, 2008./2009.gadā bija 0,9% līdz 3,03%, 2012./2013.gadā bija 0,05%-3,46% (atkarībā no klases un mācību priekšmeta).

Sniedzot atbalstu skolotājiem, ir īstenoti tālākizglītības kursi, nodrošinot 2.kvalifikācijas ieguvu pedagogiem darbam ar bērniem ar speciālām vajadzībām. Jau esošajā atbalsta sistēmā integrēti asistenta pakalpojumi un palielināta speciālā pedagoga loma izglītības iestādēs.

Veicinot darba un sadzīves prasmju apguvi izglītojamiem ar speciālām vajadzībām, speciālās izglītības iestādēs īstenota 51 profesionālās izglītības programma.

Pārskata periodā, izmantojot 2007.-2013.gada plānošanas perioda ERAF līdzfinansējumu, nodrošināta kabinetu un skolas telpu renovācija 50 speciālās izglītības iestādēs un skolu telpu pielāgošana 36 vispārējās izglītības iestādēs.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

EK pasūtītajā pētījumā par personām ar speciālām vajadzībām un izglītību ES ir secināts, ka, kaut arī ir nepieciešams, lai izglītības sistēmas reaģētu uz dažādību un nodrošinātu visu iedzīvotāju sekmīgu iekļaušanu izglītības sistēmā, bērni un jaunieši ar speciālām vajadzībām ES tiek bieži ievietoti nošķirtās izglītības iestādēs vai arī vispārizglītojošās skolās, kurās netiek nodrošināts atbilstošs pedagoģiskais atbalsts.⁵⁵

Ir pierādīts, ka tās personas ar speciālām vajadzībām, kuras iegūst augstākās izglītības kvalifikāciju, darba tirgū joprojām ir nelabvēlīgā situācijā (tām gan ir lielākas iespējas iegūt darbu kā mazāk kvalificētām personām ar invaliditāti.⁵⁶ Ir jāturpina iekļaujošas izglītības sistēmas attīstīšana, tajā skaitā personu ar speciālām vajadzībām iekļaušana vispārējās izglītības sistēmā, - tā būs iespēja turpināt izglītību. Latvijā netiek apkopoti dati par augstākajā izglītībā integrētajām personām ar speciālām vajadzībām, ne visas augstākās izglītības iestādes ir pielāgotas personām ar speciālām vajadzībām. *NAP 2020* ietver uzdevumu veicināt sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju konkurētspēju un piekļuvi darba tirgum, tādējādi nodrošinot aktuālu motivācijas, prasmju pilnveidošanu un kompetenču paaugstināšanu, izglītības un sociālā atbalsta pakalpojumu pieejamību.

Lai nodrošinātu maksimāli efektīvu atbalstu personām ar speciālām vajadzībām, ir svarīgi panākt, lai vispārējās izglītības iestādēs un profesionālās izglītības iestādēs strādā pedagoga palīgi un atbalsta personāla speciālisti. Aktuāla ir bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām saskarsmes prasmju, socializēšanās un iekļaušanās sekmēšana, kā arī kompleksu integrācijas pasākumu izstrāde un piedāvāšana, lai veicinātu sabiedrības izpratni par šīs personu grupas ierobežojumiem un vajadzībām.

Ņemot vērā pieaugošo izglītojamo ar speciālām vajadzībām iekļaušanu vispārizglītojošās skolās, nozīmīga ir vispārizglītojošo skolu un speciālo izglītības skolu pedagogu sadarbība un zināšanu pārnese, tādējādi sekmējot izpratni par personām ar speciālām vajadzībām.

12. Atbalsta nodrošinājums izglītojamiem no sociālā riska grupām

Sociālā nošķirtība ir viena no lielākajām problēmām, kuru risina Eiropa. Sociālā riska grupu sociālās nošķirtības cēlonis ir samazināta pieeja izglītībai. Lai nodrošinātu līdzsvarotu, harmonisku un ilgtspējīgu attīstību, Eiropas valstīm un līdz ar to arī Latvijai ir jānodrošina atbalsts izglītojamiem, kuri ir pakļauti sociālajam riskam.

Sasniegtais

Līdz 2009.gadam Latvijā darbojās divas sociālās korekcijas iestādes - "Naukšēni" un "Strautiņi". Pārskata perioda sākumā izglītības programmu apguve tajās bija nodrošināta 110 audzēkņiem. 2009.gada 16.novembrī IZM padotībā esošo sociālās korekcijas izglītības iestādi "Strautiņi" pievienoja sociālās korekcijas izglītības iestādei "Naukšēni".

Sociālās korekcijas izglītības iestādē "Naukšēni" īsteno divas izglītības programmas. 2012.gadā sociālās korekcijas izglītības iestādē "Naukšēni" bija 34 audzēkņi. Lai uzlabotu profesionālās izglītības audzēkņu sociālos apstākļus, ir nodrošināts, ka no valsts budžeta līdzekļiem profesionālās izglītības iestādēs izglītojamie saņem stipendiju. Pārskata perioda beigās šīs stipendijas apmērs bija līdz 14,2 EUR.

Kopš 2006.gada to ieslodzīto skaits, kuri ieslodzījumā apgūst izglītību, ir vidēji pieaudzis par 21% (rezultatīvais rādītājs 15% ir pārsniegts).

2012./2013.mācību gadā pedagoģiskās korekcijas programmas apguva 1833 izglītojamie.

Ir nodrošinātas izglītības iespējas bēgļu un patvēruma meklētāju statusu ieguvušo un viesstrādnieku bērniem obligātās izglītības ieguves vecumā: 2007.gadā - vienam patvēruma meklētājam, 2008.gadā - pieciem patvēruma meklētājiem, 2009.gadā - septiņiem patvēruma meklētājiem, 2010.gadā - astoņiem patvēruma meklētājiem, un 2011.gada pirmajā pusgadā - septiņiem patvēruma meklētājiem. 2011./2012.mācību gadā 10 nepilngadīgi patvēruma meklētāji mācījās vispārējās izglītības iestādēs.

Ekonomiskā migrācija ir ietekmējusi to bērnu skaitu, kuri ir reģistrēti Latvijā, bet nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē. 2011./2012.mācību gadā no visiem obligātajā izglītības vecumā esošajiem bērniem 95,1% bērnu bija reģistrēti kādā izglītības iestādē.

Uzlabojot pedagogu kompetences darbam ar dažādām mērķa auditorijām (t.sk. darbam ar skolēniem ar speciālām vajadzībām, ar personām brīvības atņemšanas vietās, bēgļiem, imigrantiem), pedagogiem ir nodrošināti tālākizglītības kursi darbam ar skolēniem ar speciālām vajadzībām, darbam pedagoģiskās korekcijas klasēs, pedagoģijā, datorzinībās, izglītības programmu izveidē, saskarsmē.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Latvijā salīdzinājumā ar citām ES valstīm ir trešais lielākais to bērnu vecumā līdz 17 gadiem īpatsvars, kuri ir nabadzības un atstumtības riska grupā (*Eurostat 2010.gada dati*). Darbs atbalsta nodrošināšanai sociālā riska izglītojamiem jāturpina. *NAP 2020* rīcības

virzienā "Cienīgs darbs" ir noteikts uzdevums "Uz resocializāciju vērstu pasākumu īstenošana ieslodzītajiem un kriminālsodu izcietušajiem to integrācijai sabiedrībā un darba tirgū". Lai notiktu ieslodzīto integrācija sabiedrībā un darba tirgū, ir jānodrošina ieslodzīto izglītošana (NAP 2020rīcības virzienā noteiktais uzdevums "Sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju un bezdarbnieku konkurētspējas un piekļuves darba tirgum veicināšana, nodrošinot aktuālu motivācijas, prasmju uzlabošanas un kompetenču celšanas, izglītības un sociālā atbalsta (t.sk. pagaidu darba iespējas) pakalpojumu pieejamību."). Lai veicinātu to cilvēku (t.sk. romu tautas cilvēku), kuri ir pakļauti sociālās atstumtības riskam, piekļuvi izglītībai un darba tirgum, ir jānodrošina, ka viņiem ir iespēja saņemt atbalsta pasākumus izglītības ieguvei.

13. Interesešu izglītības piedāvājuma paplašināšana

Atbilstoši *Izglītības likumā* definētajam interesešu izglītība ir personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās izglītības.⁵⁷ Interesešu izglītība ir cieši saistīta ar vispārējo izglītību, mācību un audzināšanas procesu kopumā, kā arī skolas un ģimenes sadarbību.

Sasniegtais

Ir palielinājies interesešu izglītības programmu piedāvājums, nodrošinot jaunu zināšanu, prasmju un iemaņu apguvi atbilstoši dažādu sociālo grupu vajadzībām.

Pārskata perioda noslēgumā Latvijā darbojās 48 interesešu izglītības iestādes. 2009./2010.mācību gadā dalībnieku skaits interesešu izglītības programmās strauji samazinājās (tas skaidrojams ar būtisku finansējuma samazināšanu pedagogu darba samaksai), bet turpmākajos gados bērnu un jauniešu iesaiste interesešu izglītības programmās pieauga, kaut arī kopējais skolēnu skaits vispārizglītojošajās skolās samazinājās.

Sekmējot interesešu izglītības izpēti piedāvājuma un pieprasījuma aspektā, 2007.gadā veikts pētījums "Interesešu izglītības pieejamība un piedāvājums Latvijā". Pamatojoties uz šī pētījuma rezultātiem, kas akcentē interesešu izglītības programmās iesaistīto bērnu un jauniešu iespējas veiksmīgāk izvēlēties profesiju un veidot savu karjeru, sadarbībā ar VIAA tika izstrādāts projekts "Profesionālās orientācijas un karjeras izglītības attīstība izglītības sistēmā" (tajā paredzēts arī ES līdzfinansējums), taču finanšu trūkuma dēļ tas netika virzīts īstenošanai.

Palielināta interesešu izglītības loma Latvijas kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā, pilnveidošanā un pieejamībā, nacionālās un valstiskās identitātes stiprināšanā, īpašu uzmanību pievēršot Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku sagatavošanai. Pārskata periodā katru gadu tika izstrādāts rīcības plāns Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku tradīciju saglabāšanai un pilnveidošanai, lai nodrošinātu sekmīgu Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku sagatavošanas procesu (tajā iesaistīti apmēram 80 000 bērnu un jauniešu un apmēram 3 000 pedagogu).

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Interesu izglītības jomā, lai nodrošinātu iespēju vērtēt interešu izglītības vietu Latvijas izglītības sistēmā un plānotu interešu izglītības turpmāko attīstību, nepieciešams skaidri definēt kvalitatīvas izglītības rezultātu (saturs un process šāda rezultāta sasniegšanai). Aktuāls ir arī jautājums par interešu izglītības nodrošinājumu ar 21.gadsimta prasībām atbilstošu IKT bāzi, pastiprinātu uzmanību veltot zinātniskajai jaunradei.

14. Profesionāli orientētas pieaugušo un neformālās izglītības attīstība

Aktualizējoties jautājumam par mūžizglītību visā Eiropas izglītības telpā, arī Latvijā ir notikusi dažādu aktivitāšu plānošana un īstenošana, lai sekmētu pieaugušo izglītības, tajā skaitā neformālās izglītības, attīstību. EK ir atzīmējusi, ka ekonomiskā krīze skaidri iezīmēja pieaugušo izglītības lielo nozīmi stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanā.⁵⁸ Atbalsts pieaugušo dalībai daudzveidīgajos izglītības pasākumos tiešā veidā ietekmē arī nodarbinātības mērķa rādītāja sasniegšanu, jo mazina strukturālā bezdarba risku. Ņemot vērā finansiālo situāciju valstī, ļoti liela loma mūžizglītības jautājumā ir ES fondu līdzekļu piesaistei.

Sasniegtais

Nodrošināta mūžizglītības stratēģijas izstrāde (*Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007.-2013.gadam* un *Programma mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.-2013.gadam ieviešanai 2008.- 2013.gadam*) un ieviešana.

Augstskolas piedāvā apmēram 80 tālmācības studiju programmas, kas pilnībā tiek īstenotas elektroniskajā vidē, piedāvājot atbilstošus tālmācības materiālus, un vairāk kā 3000 studiju kursus (augstskolu sniegtā informācija). Augstskolu prakse rāda, ka e-apmācības elementus izmanto klātienē studiju programmu apgūvē, integrējot e-kursus klātienē studiju programmās. Reģionu augstskolas piedāvā apmēram 130 tālākizglītības un profesionālās pilnveides programmas, kā arī dažādus tālākizglītības kursus (valodu, IKT u.c. kursus), lekcijas un seminārus.

Paplašinot izglītības iegūšanas iespējas un nodrošinot profesionālo rehabilitāciju cilvēkiem ar speciālām vajadzībām, cilvēkiem, kuriem ir noteikta invaliditāte, tika piedāvāts apgūt profesionālās apmācības programmas tālmācības formā. 2008.gadā profesionālās izglītības pasākumos piedalījās 125 cilvēki, kuriem ir noteikta invaliditāte, neformālās izglītības programmās - 416 cilvēki. Neformālās izglītības programmās iesaistījās 400 cilvēku ar ierobežotām iespējām. 2008.gadā neformālās izglītības programmās iesaistīto cilvēku ar speciālām vajadzībām skaits bija 416, līdz ar to plānotais rezultāts ir sasniegts.

Projektu "Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām" uzsāka 2010.gada 21.jūlijā. Kopš projekta sākuma mūžizglītībā iesaistītas 18 538 nodarbinātas personas (projekts turpināsies līdz 2014.gada beigām). Šis rādītājs korespondē ar mērķi iesaistīt neformālās izglītības programmās vismaz 12 000 cilvēku. Arī bezdarbnieku apmācībās vērojama tendence aizvietot vispārīgās, īsās neformālās apmācības programmas ar profesionālās izglītības programmām, kurās iegūstama kvalifikācija. Tas ir pozitīvs rādītājs.

Pārskata periodā ir izstrādāta sistēma ārpus formālās izglītības sistēmas iegūto zināšanu un prasmju atzīšanai, tādējādi nodrošinot iespēju saņemt profesionālo kvalifikāciju vai būtiski

saīsināt augstākās izglītības iegūšanas laiku tiem, kuri savas profesionālās darbības vai dzīves laikā ir ieguvuši attiecīgās zināšanas un prasmes.

Sabiedrības izglītošanai par mūžizglītības principa vērtību piesaistīja EK granta līdzekļus. Granta ietvaros organizēja mūžizglītības publicitātes pasākumus, tajā skaitā izveidoja jaunu mājaslapu par mūžizglītību, izveidoja 12 minūšu garu filmu "Mūžizglītība Latvijā", tika organizēti TV sižeti par mūžizglītību piecos reģionos, laikrakstos publicēja desmit rakstus par IZM darbību, tās partneru un EK darbību un labas prakses piemēriem mūžizglītības jomā. Lai veicinātu mūžizglītības atpazīstamību, konkursa kārtībā izstrādāja mūžizglītības logo. Plašā informatīvā kampaņa noslēdzās ar starptautisku konferenci "Mūžizglītība - personības izaugsmei un valsts attīstībai", kurā piedalījās pieaugušo izglītības īstenošanā iesaistītās nozaru ministrijas, plānošanas reģionu, pašvaldību, NVO un izglītības pakalpojumu sniedzēju pārstāvji, kā arī eksperti no ES valstīm un EK.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Mūžizglītības politikas pamatnostādņēs 2007.-2013.gadam ir noteikts, ka 2013.gadā Latvijā 12,5% pieaugušo iedzīvotāji tiks iesaistīti izglītības pasākumos. Taču iedzīvotāju dalība pieaugušo izglītībā laikā posmā no 2004. (8,4%) līdz 2011.gadam (5,0%) saruka par 3,4%. 2012.gadā pieaugušo dalība izglītības procesā palielinājās un sasniedza 7% (CSP dati). Tomēr Latvijas sasniegums joprojām atpaliek no Eiropas vidējā rādītāja vērtības - 8,9% un ievērojami atpaliek no tām Eiropas valstīm, kas jau ir sasniegušas stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi (piemēram, Slovākijā 2011.gadā izglītības pasākumos piedalījās 25% pieaugušo, Šveicē - 29,9%).

Lai sasniegtu mērķi, nepieciešams nodrošināt mūžizglītības pieejamību iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu vecuma, dzimuma, iepriekšējās izglītības, dzīvesvietas, ienākumu līmeņa, etniskās piederības, speciālām vajadzībām utt., kā arī nepieciešams veidot pieaugušajiem kvalitatīvas izglītības piedāvājumu un izveidot saskaņotu normatīvo aktu sistēmu un efektīvu resursu (tajā skaitā finanšu) pārvaldi.

Saskaņā ar CSP apsekojuma datiem 2011.gadā iedzīvotāji, kuri vēlējās piedalīties izglītības aktivitātēs, bet dažādu iemeslu dēļ tajās nepiedalījās, minēja faktorus, kas kavēja piedalīties apmācībās: 1) izmaksas: apmācības bija pārāk dārgas, nevarēja tās atļauties (53,3%), 2) laika grafiks: apmācības nevarēja savienot ar darba grafiku (35,0%) un 3) ģimenes apstākļi: nebija laika ģimenes apstākļu dēļ (30,8%).

Lai sasniegtu stratēģijā "Eiropa 2020" minēto mērķi - panākt, ka 2020.gadā 15% iedzīvotāju (vecuma grupā no 25 līdz 64 gadiem) ir nepārtraukti iesaistīti mācīšanās procesā - , NRP iekļauti četri galvenie politikas virzieni mūžizglītības principa ieviešanai: 1) nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras izstrāde un tās līmeņu pielīdzināšana Eiropas kvalifikāciju struktūrai; 2) ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto zināšanu, prasmju un profesionālās kompetences novērtēšanas nodrošināšana; 3) otrās iespējas izglītības piedāvājuma (kā kompensējoša mehānisma) izveide izglītību priekšlaicīgi pametušo skaita samazināšanai; 4) nepieciešamā atbalsta nodrošināšana nodarbināto apmācībām nozaru ietvaros darbinieku kvalifikācijas pilnveidei atbilstoši darba devēju prasībām⁵⁹.

Šī procesa ietvaros jāpaplašina pieaugušo izglītības iespējas, t.sk. jāsekmē profesionālās izglītības iestāžu kapacitātes stiprināšana pieaugušo izglītībā. Kā svarīgākie attīstības rādītāji nākamajā pārskata periodā būtu jānosaka: 1) izglītībā iesaistīto personu skaits (vecuma grupā no 25 līdz 64 gadiem); 2) to pieaugušo skaits no kopskaita, kuri iesaistīti tālākizglītībā vai atgriežas formālajā izglītībā; 3) personu skaits, kurām veikta ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenču pielīdzināšana.

Nepieciešams turpināt paplašināt reģionālo augstskolu tālākizglītības programmu piedāvājumu atbilstoši reģiona attīstības vajadzībām un darba tirgus pieprasījumam. Jāturpina pilnveidot deleģēšanas procedūru ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas nodrošināšanai, kā arī jāinformē izglītības iestādes un sabiedrība par iespējām novērtēt ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences.

Sociālie partneri norāda, ka pārskata periodā vislielākās iespējas iegūt valsts atbalstu apmācībām ir bijis bezdarbniekiem, savukārt atbalsts nodarbināto apmācībām bijis nepietiekams. Ir izskanējuši priekšlikumi paplašināt skolu un profesionālās izglītības iestāžu iespējas izglītēt pieaugušos, izmantot arī vakarskolu un tālākizglītības piedāvājumu un nodrošināt stimulus un atbalstu darba devējiem darbinieku papildu izglītošanai.

15. Latvijas mazākumtautību izglītības iespēju nodrošināšana

Daudzkultūru Eiropā izglītība nav tikai līdzeklis sagatavošanai darba tirgum, personības attīstības veicināšanai un plašu zināšanu bāzes nodrošināšanai. Izglītības sistēmai ir nozīmīga loma jauniešu sagatavošanai aktīva pilsoņa dzīvei. Ir svarīgi starpkultūru kontekstā atzīt to valodu vērtību, kurās runā minoritāšu kopienu locekļi, vienlaikus tiek uzskatīts, ka ir būtiski apgūt valstī dominējošo valodu, lai varētu dzīvot kā pilntiesīgi pilsoņi⁶⁰.

Sasniegtais

Pārskata periodā izvērtētas 2004./2005.mācību gadā ieviestās izmaiņas vispārējās vidējās izglītības mazākumtautību izglītības programmās. Sekmējot valsts valodas apguvi pirmsskolas izglītības iestādēs, kas īsteno mazākumtautību programmas, tika nodrošināti metodikas kursi sākumskolas un pirmsskolas skolotājiem, kā arī tālākizglītības kursi pirmsskolu un sākumskolu vadītājiem. Īstenoti kursi mazākumtautību skolēnu vecākiem, izstrādātas e-programmas latviešu valodas apguvei, izstrādāti mācību materiāli un metodiskie materiāli skolotājiem.

Palielināts atbalsts latviešu valodas, vēstures un kultūras apguvei latviešu diasporā, nodrošinot skolotāju darbību Krievijas Federācijā un Īrijā.

Metodiski atbalstīts mazākumtautību valodas un literatūras apguves process izglītības iestādēs, kurās īsteno mazākumtautību izglītības programmas. Piedāvāti metodikas kursi pieaugušo skolotājiem, kā arī kursi mazākumtautību skolotājiem profesionālās kompetences pilnveidei, īstenojot mācību procesu latviski vai bilingvāli.

Sekmēta romu tautas bērnu izglītības līmeņa paaugstināšana un paplašinātas iespējas romu kopienas pārstāvjiem, kuri pārsnieguši obligātās izglītības ieguves vecumu, iesaistīties

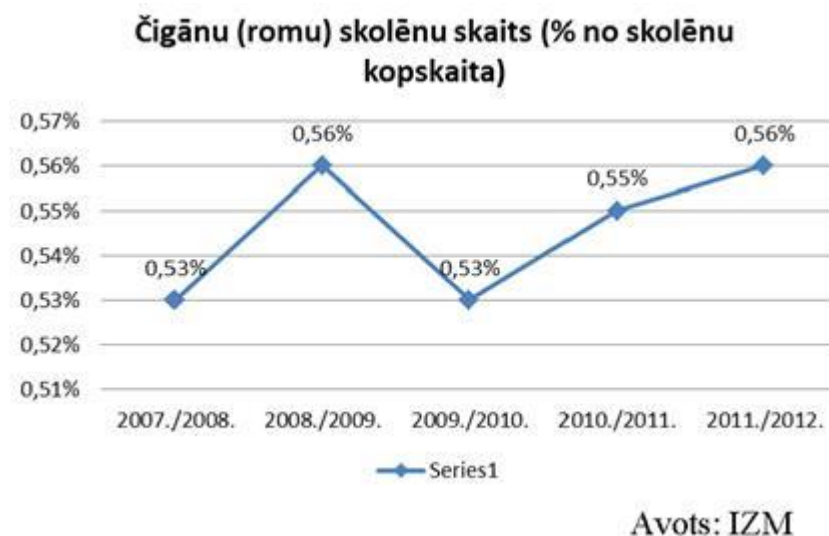
izglītības procesā. Nodrošināta palīgīdzekļa "Latvijas pedagogu pieredze darbā ar čigānu bērniem" izdošana, kā arī sagatavoti romu izcelsmes skolotāju palīgi darbam pirmsskolas izglītības iestādēs un vispārējās izglītības iestādēs. Lai sekmētu romu skolēnu izglītības kvalitātes paaugstināšanu, IZM sadarbībā ar pilsētu un novadu izglītības pārvaldēm īstenoja attiecīgu monitoringu.

Saskaņā ar 2011.gada tautas skaitīšanas rezultātiem Latvijā reģistrēti 6489 romi, tajā skaitā 2103 bērni un jaunieši vecumā līdz 19 gadiem. 2012.gadā reģistrēti 6515 romi. Pārskata periodā līdz 2010./2011.mācību gadam vispārējā izglītībā integrēto romu tautas bērnu skaits samazinājās (1182 skolēni), 2011./2012.mācību gadā vispārējā izglītībā integrēto romu tautas skolēnu skaits nedaudz palielinājās (1213 skolēni). Kopš 2009./2010.mācību gada palielinājās to romu bērnu īpatsvars no skolēnu kopskaita, kuri iekļauti vispārējās izglītības programmās.

10.attēls

11.attēls

Saskaņā ar ES Padomes Direktīvu [2004/114/EK](#) Latvijā ir nodrošināta trešo valstu pilsoņu iekļaušana skolēnu apmaiņā, praksē, brīvprātīgajā darbā. Īstenoti vairāki Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda projekti.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Nākamajā plānošanas periodā nepieciešams nodrošināt ar mācību līdzekļiem (t.sk. digitālajiem) latviešu valodas kā svešvalodas apguvi formālajā izglītībā un Eiropas Kopīgajām pamatnostādnēm atbilstošu latviešu valodas kā svešvalodas prasmju līmeņu pilnveidi. Vienlaikus jāsniedz atbalsts diasporai latviešu valodas un kultūras apguvei, kā arī atbalsts latviešu valodas un kultūras apguvei ārvalstu augstskolās.

Ar izglītību un nodarbinātību saistītās problēmsituācijas visvairāk skar tieši romu pārstāvjus. Tāpēc jāturpina sekmēt romu bērnu un jauniešu iesaisti Latvijas izglītības sistēmā, ņemot vērā romu kultūrvēsturiskās tradīcijas. Aktuāla ir sabiedrības izglītošana par daudzveidības, diskriminācijas, rasisma, ksenofobijas, seksisma un sociālās atstumšanas jautājumiem. Nepieciešams piedāvāt romu kopienai un citām mazaizsargātām sabiedrības grupām kompleksus atbalsta pasākumus.

16. Pedagogu izglītības un tālākizglītības sistēmas uzlabošana

Eurostat veiktais pētījums parāda, ka ir aktualizējies jautājums par pedagogu profesionālās attīstības plānu ES dalībvalstīs. Bulgārijā, Spānijā, Lietuvā, Portugālē, Rumānijā, Slovēnijā un Slovākijā ir noteikts, ka dalība profesionālās pilnveides kursos ir obligāts nosacījums karjeras izaugsmei un algas palielinājuma piešķiršanai.⁶¹ Arī Latvijā šis jautājums iegūst aizvien lielāku nozīmi.

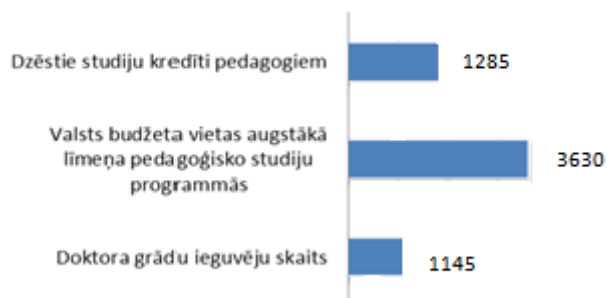
Sasniegtais

Pilnveidojot vispārējās izglītības pedagogu kompetences atbilstoši spēkā esošajiem pamatzglītības un vidējās izglītības standartiem, Izglītības satura un eksaminācijas centrs (kopš 2009.gada - Valsts izglītības satura centrs (VISC)) nodrošināja pedagogu profesionālās pilnveides programmu izstrādi, novērtēšanu, kā arī priekšlikumu sagatavošanu programmu uzlabošanai pārskata periodā. Līdztekus tam tika organizēti informatīvie semināri šo minēto profesionālās pilnveides programmu īstenotājiem un vadīta darba grupa pedagogu profesionālās pilnveides programmas sagatavošanai.

2013.gada 21.maijā MK pieņēma grozījumus 2009.gada 24.novembra noteikumos Nr.1338 "[Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos](#)", paredzot kārtību rīcībai gadījumos, kad izglītojamais apdraud savu vai citu personu veselību, drošību vai dzīvību.

Gandrīz visi plānotie rezultāti ir izpildīti pilnībā vai daļēji, izņemot rezultātu "36 multiplikatoru sagatavošanu" (to nav bijis iespējams izpildīt samazinātā budžeta dēļ).

**Dzēstie studiju kredīti, valsts budžeta vietas
un doktora grādu ieguvēju skaits pārskata
periodā**

Avots: IZM

Pārskata periodā ir dzēsti studiju kredīti 6099 pedagogiem, nodrošinātas 3630 valsts budžeta vietas pedagoģiskajās studiju programmās. Turpinot pedagogu profesionālās kompetences pilnveidi darbam ar jaunajām informācijas tehnoloģijām, organizēti 745 semināri un apmācības programmas, iesaistīti 6567 pedagogi. Dati liecina par to, ka profesionālās pilnveides pasākumos pārskata periodā ir piedalījušies 36753 dalībnieki.

Projekta "Vispārējās izglītības pedagogu tālākizglītība" ietvaros 2011.gadā un 2012.gadā tālākizglītības kursus apguva 14486 pedagogi. Pārskata periodā izveidotas jaunas pedagoģiskās studiju programmas, tādējādi sekmējot programmu dažādību un atbilstību tendencēm mūsdienās.

Paplašināts otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības un augstākās pedagoģiskās izglītības vai bakalaura grāda zinātnes nozares bāzes programmu piedāvājums, pārskata periodā izsniedzot vidēji 7 līdz 9 licences gadā.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Ir nepieciešams arī turpmāk nodrošināt efektīvu pedagogu profesionālās kompetences pilnveidi. Paaugstinot pedagogu motivāciju un profesionālo kapacitāti, vajadzīgi pedagogu tālākizglītības kursi, tajā skaitā kursi par izglītojamo ar speciālām vajadzībām iekļaušanu vispārējās izglītības plūsmā.

Tālākizglītības aspektā (tā kā pedagogi piedalās arī mūžizglītības programmās) jāpaplašina visaptverošas pieaugušo izglītības iespējas. Nākamā plānošanas perioda laikā nepieciešams attīstīt pedagogu tālākizglītības atbalsta sistēmu. EK plāno ar 2014.gadu nodrošināt iepriekšējās mūžizglītības programmas ilgtspēju, īstenojot programmas *Erasmus+* iniciatīvu (kopējais finansējums nākamajiem septiņiem gadiem plānots 19 miljardu EUR apmērā). Šī iniciatīva ir nozīmīga mūžizglītības mērķu sasniegšanai. Mūžizglītības principa veicināšana jaunās izglītības politikas kontekstā ir īpaši saistīta ar vēlmi mazināt sociālo plaisu un stiprināt nodarbinātības līmeņa paaugstināšanu.

Turpinot pedagogu profesionālās kapacitātes paaugstināšanu, nepieciešams paredzēt profesionālās izglītības mācībspēku un prakses vadītāju IKT kompetences, kā arī specifisko

jomu kompetenču pilnveidi. Tā kā pašreiz problēma pedagogu izglītībā ir svešvalodu zināšanu trūkums, svešvalodu apguve būtu iekļaujama profesionālās kompetences pilnveides programmās. Ir novērojams, ka pedagogiem nepieciešama arī citu profesionālo un vispārējo kompetenču pilnveide.

Sociālie partneri norāda, ka skolotāju izglītošanā jāpievērš lielāka uzmanība darbam ar dažādu auditoriju - bērniem ar dažādām vajadzībām. Pedagogiem jāprot strādāt ar bērniem, dažādojot metodes un lietojot tehnoloģijas, tādējādi nodrošinot katram bērnam iespēju strādāt atšķirīgā tempā un panākt pozitīvu rezultātu. Sociālie partneri vērš uzmanību uz pedagogu profesijas nepietiekamo prestižu (tas saistīts ar zemo atalgojumu, it īpaši profesionālajā izglītībā).

17. Pedagogu darba kvalitātes novērtēšanas un atbilstošas darba samaksas sistēmas izveide

Pedagogu darba novērtēšanā un it īpaši darba samaksas sistēmas izveidē ir noticis vislielākais pavērsiens, jo 2009.gadā tika ieviests jauns pedagogu atalgojuma aprēķināšanas princips "nauda seko skolēnam", kā arī, īstenojot ESF projekts "Pedagogu konkurētspējas veicināšana izglītības sistēmas optimizācijas apstākļos" (2009.-2012.gads), ieviesta pedagogu darbības kvalitātes novērtēšanas sistēma (no 2012.gada septembra).

Sasniegtais

Tā kā 2009.gadā, izdarot grozījumus valsts budžetā, finansējumu mērķdotācijām pašvaldībām pedagogu darba samaksai samazināja par aptuveni 50%, tika veikti grozījumi MK 2009.gada 28.jūlija noteikumos Nr.836 "[Pedagogu darba samaksas noteikumi](#)", nosakot pedagoga darba samaksu vidēji 250 LVL/355,7EUR apmērā par vienu darba likmi, kā arī dodot iespēju izglītības iestādes vadītājam esošā finansējuma ietvaros noteikt darba samaksu par rakstudarbu labošanu, konsultācijām un klases audzināšanu. Ieviešot jauno finansēšanas principu "nauda seko skolēnam", ievērojami samazinājās pedagogu darba likmju skaits pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestādēs.

Novados ar mazu skolēnu skaitu pedagogu atalgojums ir ļoti zems salīdzinājumā ar tiem novadiem, kuros skolu tīkls ir sakārtots un skolēnu skaits optimāls. 2012.gada 1.septembrī palielināja noteikto zemāko pedagoga darba samaksu par vienu likmi (255 LVL/362,8EUR), nosakot, ka turpmāk tā ir 280 LVL/398,4EUR. 2013./2014.mācību gadā pedagogu algas robežas par vienādu stundu skaitu un dažādu skolēnu skaitu klasē ir no 287 LVL/408,4EUR līdz 432 LVL/614,7EUR. Normētā skolēnu skaita pret vienu pedagoga mēneša darba algas likmi novados (8 skolēni pret vienu pedagoģisko likmi) tiek ievērota tikai 16 novados no 109.

No 2007.gada līdz 2013.gada jūnijam IZM, pamatojoties uz pašvaldību lēmumiem skolu tīkla sakārtošanā, saskaņoja pašvaldību lēmumus par 163 vispārējās izglītības iestāžu reorganizāciju un 105 vispārējās izglītības iestāžu likvidēšanu. Finansēšanas princips radīja konkurenci un diferencētu pedagogu darba samaksu par vienu likmi, tas ietekmēja daudzu pedagogu darba samaksu, kā arī veidoja diferenciāciju pedagogu darba samaksā par vienu likmi dažādos novados ar dažādu skolēnu skaitu un skolēnu un pedagogu skaita attiecību⁶².

Līdz 2009.gadam panākts atalgojuma pieaugums augstskolu akadēmiskajam personālam: 2007.gadā - atalgojumu palielināja par 23% salīdzinājumā ar 2006.gadu, 2008.gadā - atalgojumu palielināja vidēji par 12% salīdzinājumā ar 2007.gadu. 2009.gadā augstskolu akadēmiskā personāla atalgojums samazinājās vidēji par 25% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. 2010.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo augstskolu akadēmiskā personāla atalgojumu palielināja apmēram par 8%. Savukārt 2011. un 2012.gadā atalgojums ir palicis iepriekšējā apmērā.

Vērtējot pedagogu vecuma struktūru vispārizglītojošajās skolās un profesionālās izglītības iestādēs 2012./2013.mācību gadā, joprojām lielākā daļa pedagogu ir vecāka par 40 gadiem. Vispārizglītojošajās skolās to pedagogu īpatsvars, kuri vēl nav sasnieguši 30 gadu vecumu, pieauga nenozīmīgi: no 7,1% pārskata perioda sākumā līdz 8,2% pārskata perioda beigās; līdzīga ir situācija profesionālās izglītības iestādēs: pieaugums no 7,6% pārskata perioda sākumā līdz 8,6% pārskata perioda beigās. Tādējādi nav nodrošināts plānotais jauno pedagogu īpatsvara pieaugums 8% apmērā.

Vērtējot izglītības jomā nodarbināto sadalījumu pēc to dzimuma, pārskata periodā tas būtiski nav mainījies, joprojām visās izglītības pakāpēs, it īpaši vispārējās izglītības iestādēs un profesionālās izglītības iestādēs, dominē pedagogu īpatsvars.

2013.gadā izstrādāta pedagogu motivācijas programma "Vispārējās un profesionālās izglītības pedagogu motivācijas un atalgojuma, un profesionālās darbības kvalitātes novērtēšanas sasaistes programma". Programmas ietvaros paredzēta: 1) pakāpeniska pedagogu atalgojuma paaugstināšana; 2) pedagogu profesionālās darbības kvalitātes paaugstināšana; 3) modernas mācību un darba vides nodrošināšana; 4) pedagogu profesionālās izaugsmes atbalsta sistēmas pilnveide, iekļaujot arī sociālo atbalstu. Šīs programmas īstenošanas procesā sasniedzamais rezultāts – izveidota jauna pedagogu atalgojuma sistēma, pakāpeniski palielinot valsts finansējumu pedagogu darba samaksai, nodrošinot kvalitatīvu izglītības procesu, paaugstinot pedagogu profesijas prestižu.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Pedagogu motivācijas paaugstināšana ir bijusi aktualitāte visu plānošanas periodu. Lai sekmētu turpmāku pedagogu motivācijas stiprināšanu un attīstību, nepieciešams pedagogu motivācijas programmas ietvaros īstenot noteiktos rīcības virzienus, saistībā ar pedagogu motivācijas un profesionālo pilnveidi, darba samaksas sistēmas sakārtošanu.

Pārskata periodā problēmu liela daļa ir saistīta ar jautājumiem, kuri ir tieši pakārtoti finansēšanas aspektam, līdz ar to primāri būtu jānodrošina efektīva resursu (tajā skaitā finanšu) pārvaldība, tas uzlabotu kopējo situāciju valstī un attīstītu institucionālo izcilību.

Arī sociālie partneri atzīst, ka pedagogu atalgojums Latvijā ir ļoti neatbilstošs viņu ieguldītajam darbam bērnu un skolēnu izglītošanā. Vēl mazāks par vispārējās izglītības iestāžu pedagogu atalgojumu ir profesionālās izglītības pedagogu saņemtais atalgojums, kaut gan objektīvi vajadzētu stiprināt tieši profesionālās izglītības prestižu. No iepriekš teiktā izriet, ka būtu jāizlīdzina samaksa par likmi vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu pedagogiem.

18. Izglītības kvalitātes vērtēšanas sistēmas pilnveide

Izglītības kvalitātes vērtēšana un akreditācijas process ir vairākkārt apspriests gan publiskajā telpā, gan politikas veidotāju vidū, akcentējot nepieciešamās pārmaiņas līdz šim esošajā sistēmā. It sevišķi aktuāli ir bijuši augstākās izglītības akreditācijas jautājumi, jo šajā sektorā pārskata perioda beigās ir notikusi pāreja uz studiju virzienu akreditāciju. Eiropas līmenī pieaug profesionālās izglītības loma, un arī Latvijā plānošanas perioda beigās ir raisījušās plašas diskusijas par darba vidē bāzētas profesionālās izglītības sistēmas ieviešanu.

Sasniegtais

Līdz 2009.gadam vispārējās izglītības iestāžu un programmu akreditāciju veica Vispārējās izglītības kvalitātes novērtēšanas valsts aģentūra un Profesionālās izglītības administrācija. Saskaņā ar MK 2009.gada 29.maija rīkojumu Nr.356 "[Par Profesionālās izglītības administrācijas un Vispārējās izglītības kvalitātes novērtēšanas valsts aģentūras reorganizāciju](#)"⁶³ šīs funkcijas pārņēma IKVD. IZM nodrošina augstākās izglītības iestāžu akreditāciju, studiju virzienu akreditāciju un studiju programmu licencēšanu.

2011.gada 14.jūlijā Saeima pieņēma likumu "[Grozījumi Augstskolu likumā](#)", kas paredz vairākus būtiskus Latvijas augstākās izglītības attīstības un starptautiskās konkurētspējas veicināšanas pasākumus: 1) īstenot kopīgas programmas, 2) noteikt nepieciešamo minimālo akadēmiskajos amatos ievēlētu to personu skaitu, kurām ir doktora zinātniskais grāds, 3) noteikt stingrākas prasības augstskolu dibināšanai. [Grozījumi Augstskolu likumā](#) paredz izmaiņas arī akreditācijas sistēmā — studiju virzienu akreditācija programmu akreditācijas vietā.

Visās augstskolās un koledžās uzsāka Eiropas līmenī vispārēji atzītu kopīgu kvalitātes nodrošināšanas kritēriju un metodiku izmantošana. Lai veicinātu saskaņotas darbības ievērošanu augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanai, ir izstrādāti un parakstīti līgumi ar galvenajām ieinteresētajām pusēm - Rektoru padomi un Latvijas Koledžu asociāciju. Pārskata periodā ir veicināta kvalitātes nodrošināšanas mehānisma saskaņošana ar Eiropas asociācijas kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā izstrādātajiem standartiem un vadlīnijām kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā ("*Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education*", pieņemti 2005.gadā izglītības ministru konferencē Bergenā; European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA)).

Pārskata periodā nodrošināta vispārējās izglītības iestāžu un programmu akreditācija, profesionālās izglītības iestāžu un programmu akreditācija, augstākās izglītības iestāžu un studiju programmu akreditācija, kā arī veikta ārējā vērtēšana izglītības iestādēs. Akreditētas 1575 vispārējās izglītības iestādes (tajā skaitā veicot aktualizāciju) un 5184 vispārējās izglītības programmas (tajā skaitā veicot aktualizāciju), 1457 profesionālās izglītības iestādes (tajā skaitā veicot aktualizāciju) un 5362 profesionālās izglītības programmas (tajā skaitā veicot aktualizāciju). Pārskata perioda sākumā valstī bija akreditētas 34 augstskolas un 20 koledžas, kā arī aptuveni 700 studiju programmas. Pārskata perioda beigās valstī ir akreditētas 33 augstskolas, 25 koledžas un vairāk kā 900 studiju programmas.

Nodrošināta izglītības kvalitātes novērtēšanas ekspertu sagatavošana vienotas izpratnes veidošanai par izglītības iestāžu darbības kvalitātes vērtēšanas principiem. Regulāri organizēti vispārējās izglītības iestāžu darbības un programmu kvalitātes vērtēšanas ekspertu profesionālās kompetences paaugstināšanas semināri reģionos, kā arī semināri izglītības iestāžu vadītājiem.

Uzlabojot profesionālās izglītības darbības kvalitātes nodrošināšanas sistēmu, pārskata periodā izstrādāts profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturs 260 profesionālajām kvalifikācijām.

Papildus esošajiem starptautiskajiem OECD vispārējās izglītības kvalitātes indikatoriem ir uzsākts izstrādāt valsts mērogā vienotus vispārējās izglītības kvalitātes indikatorus. Minēto indikatoru rādītāju analīze - t.i., izglītības kvalitātes monitoringa sistēma - ļaus skolas līmenī iegūt salīdzināmos datus par sniegtās izglītības procesa stiprajām un vājajām pusēm, kā arī attiecīgi pilnveidot izglītības procesu kopumā, pilnveidot valsts pārbažu datu bāzi, nodrošinot izglītības rezultātu pārskatāmību katrā izglītības posmā, konstatēt katra skolēna mācību sasniegumu dinamiku. Izglītības kvalitātes monitoringa ieviešana bija plānota līdz 2013.gada novembrim⁶⁴.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Nepieciešams turpināt izglītības iestāžu darbības un izglītības programmu kvalitātes novērtēšanas sistēmas uzlabošanu, pilnveidot izglītības kvalitātes novērtēšanas metodiku, veikt ārēju vērtēšanu izglītības iestādēs un nodrošināt nepārtrauktu akreditācijas ieteikumu monitoringu. Nepieciešams veicināt augstskolu iekšējās kvalitātes sistēmu izstrādi, to pilnveidošanu atbilstoši Eiropas līmenī atzītiem kvalitātes standartiem. Viens no pirmajiem pasākumiem bija paredzēts 2013.gada novembrī, proti, seminārs augstskolām par kvalitātes vadības sistēmu izveides principiem un augstskolu pieredzi to īstenošanā. Lai veicinātu izglītības izaugsmi un attīstību, palielināms to iestāžu skaits, kuras ir iesaistītas kvalitātes monitoringa ieviešanā, pilnveidojot esošās izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas vai piedāvājot jaunus, inovatīvus risinājumus.

19. Savlaicīgas un kvalitatīvas informācijas nodrošinājums izglītības attīstības politikas veidošanai

Pārskata periodā prioritāte ir bijusi arī vienotas informācijas sistēmas izveide. Latvijas izglītības informatizācijas sistēma (LIIS) nodrošināja politikas plānotājus ar nepieciešamo informāciju. Starptautiskie pētījumi ir bijuši nozīmīgi Latvijai, lai veiktu salīdzinājumu ar kaimiņvalstīm, plānotu attīstību, kā arī lai noteiktu statistisko rādītāju likumsakarības.

Sasniegtais

2009.gada augustā Latvijas izglītības iestādes ir uzsākušas darbu ar Valsts izglītības informācijas sistēmu (VIIS) (tā nomainīja Latvijas izglītības informatizācijas sistēmu (LIIS)). VIIS izglītības reģistru centrālo datu bāzu vadības sistēmā tiek nodrošināta IZM pārvaldībā esošo sistēmu un reģistru funkcionalitāte. Kopš 2009./2010.mācību gada izglītības iestādēm ir iespēja VIIS ievadīt datus par visiem izglītojamiem, pretendentiem uz vietu pirmsskolas

izglītības iestādē, kā arī par pedagoģisko personālu. VIIS vispārizglītojošās (dienas) skolas un vakara (maiņu) skolas veido arī pedagogu tarififikācijas un aizpilda statistikas pārskatus, savukārt par augstskolām ir pieejami vispārīgi dati.

Starptautisko pētījumu kontekstā VIAA īsteno ESF projekta "Atbalsts izglītības pētījumiem" ietvaros nodrošināta Latvijas dalība trīs starptautiskos izglītības pētījumu virzienos - PISA, TALIS, ASEM LLL HUB. PISA pētījumos vērtēti skolēnu sasniegumi matemātikā, lasīšanā un dabaszinātnēs, sasniegumus analizē saistībā ar sociālekonomiskajiem, skolas un ģimenes faktoriem. TALIS pētījumos vērtēta mācību vide vispārizglītojošajās un profesionālajās skolās. ASEM LLL HUB pētījumi analizē iespējas, kā mācību vidi tuvināt reālajai dzīvei, kā skolu nebeigušos atgriezt izglītības procesā, meklēt veidus, kā attīstīt pamatkompetences. Kopumā pārskata periodā nodrošināta Latvijas dalība OECD PISA 2009, PISA 2012, TALIS 2013 un ASEM LLL HUB pētījumos, kā arī plānota Latvija dalība PISA 2015, PISA 2018 un TALIS 2018 pētījumos. Šie pētījumi palīdz ne tikai noteikt izglītības kvalitāti Latvijā, bet arī palīdz salīdzināt to ar izglītojamo zināšanu līmeni citās valstīs. Šo pētījumu rezultāti tiek izmantoti, analizējot un plānojot izglītības politikas attīstības virzienus.

IZM darbinieki pārskata periodā tika sagatavoti darbam ar informācijas nodrošināšanu un apriti, datu uzkrāšanu un informācijas analīzi, IZM darbinieku apmācība notika atbilstoši Valsts administrācijas skolas piedāvātajiem kursiem, kā arī, ja bija nepieciešams, izmantojot citus avotus, tajā skaitā iekšējo apmācību.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Lai nodrošinātu izglītības politikas veidotājus ar visaptverošu informāciju, kā arī lai sekmētu mūžizglītības procesu vadību un monitoringu, vajadzīga informācija par pieaugušo izglītības iespējām. Viens no galvenajiem aspektiem ir VIIS funkcionalitātes ilgtspējas nodrošināšana un turpmāka attīstība. Nepieciešams arī turpināt iesākto starptautisko projektu īstenošanu, attīstot multidimensionālu sadarbību ar vadošajām Eiropas pētījumu institūcijām.

20. Sadarbības un dialoga veicināšana ar ģimeni, citām institūcijām un sabiedrību izglītības jautājumu risināšanā

Sabiedrības informēšana un sadarbība ar citām institūcijām nodrošina iestādes darbības caurspīdīgumu, novērš iespējamus konfliktus pirms to rašanās, kā arī sekmē pilnvērtīgu izglītības satura un politikas attīstību. Pārskata periodā IZM ir spējusi nodrošināt pietiekamu komunikāciju, sadarbību un aktivitātes, izpildot visus noteiktos uzdevumus un nodrošinot informācijas plūsmas nepārtrauktību.

Sasniegtais

IZM aktīvi sadarbojusies ar NVO, noslēdzot sadarbības līgumus un sniedzot projektiem atbalstu. Vienlaikus nodrošināta NVO līdzdalība izglītības politikas attīstībā. Sagatavojot normatīvos aktus un politikas plānošanas dokumentus, IZM iesaista darba grupās arī NVO. Tās tiek informētas par normatīvo aktu nepieciešamību, ja to nosaka ES direktīvas. Profesionālās izglītības programmu un iestāžu akreditācijā, centralizēto profesionālās

kvalifikācijas eksāmenu satura izstrādē un norisē, profesiju standartu izstrādē, profesionālās meistarības konkursu norisē iesaistīti LDDK, LBAS un profesionālo asociāciju pārstāvji.

Regulāri notiek IZM un Latvijas Pašvaldību savienības tikšanās, kuru ietvaros apspriež aktuālos jautājumus, kas skar IZM kompetencē esošās jomas, notiek viedokļu apmaiņa, tiek izteikti priekšlikumi problēmu risinājumiem. Pārskata periodā ir ievērojami uzlabota darba devēju līdzdalība profesionālās izglītības jautājumos. Pozitīvo rezultātu sekmēja sadarbības iestāžu ieinteresētība, kā arī IZM veiksmīgās iniciatīvas, organizējot tikšanās, pasākumus un kampaņas.

Pārskata periodā darbojās konsultatīvās padomes: IZM Konsultatīvā padome mazākumtautību izglītības jautājumos, Latvijas Nacionālā sporta padome, Nacionālās sporta attīstības programmas 2006.-2012.gadam koordinācijas padome, Jaunatnes sporta padome, Jaunatnes konsultatīvā padome, Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadome, Veselību veicinošo skolu nacionālā padome, padome "Izglītība visiem" un konsultatīvā padome "Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas vispārējā izglītībā", NEP (atbilstoši nepieciešamībai tika veidotas darba grupas un komisijas, lai nodrošinātu IZM aktuālo jautājumu apspriešanu un izskatīšanu, kā arī tiesību aktu un attīstības plānošanas dokumentu izstrādi).

Pārskata periodā IZM publicēja preses relīzes - vidēji 250 - 270 preses relīžu gadā, notikušas preses konferences un regulāri publiskoti IZM informatīvi e-izdevumi. IZM interneta vietni apmeklēja vidēji 1200 personas dienā, e-izdevumu abonentu skaits kopš to ieviešanas 2007.gadā ir pārsniedzis 2600.

Turpmākās rīcības pamatjautājumi

Turpinot jau iesāktās aktivitātes un pasākumus, papildus būtu nepieciešama vēl plašāka sabiedrības informēšana par iespēju piedalīties izglītības jautājumu risināšanā. Jāīsteno sociālās kampaņas, kas vērstas uz sabiedrības ieinteresētību, kā arī dažādas aktivitātes, lai palielinātu ģimeņu iesaisti izglītības procesā.

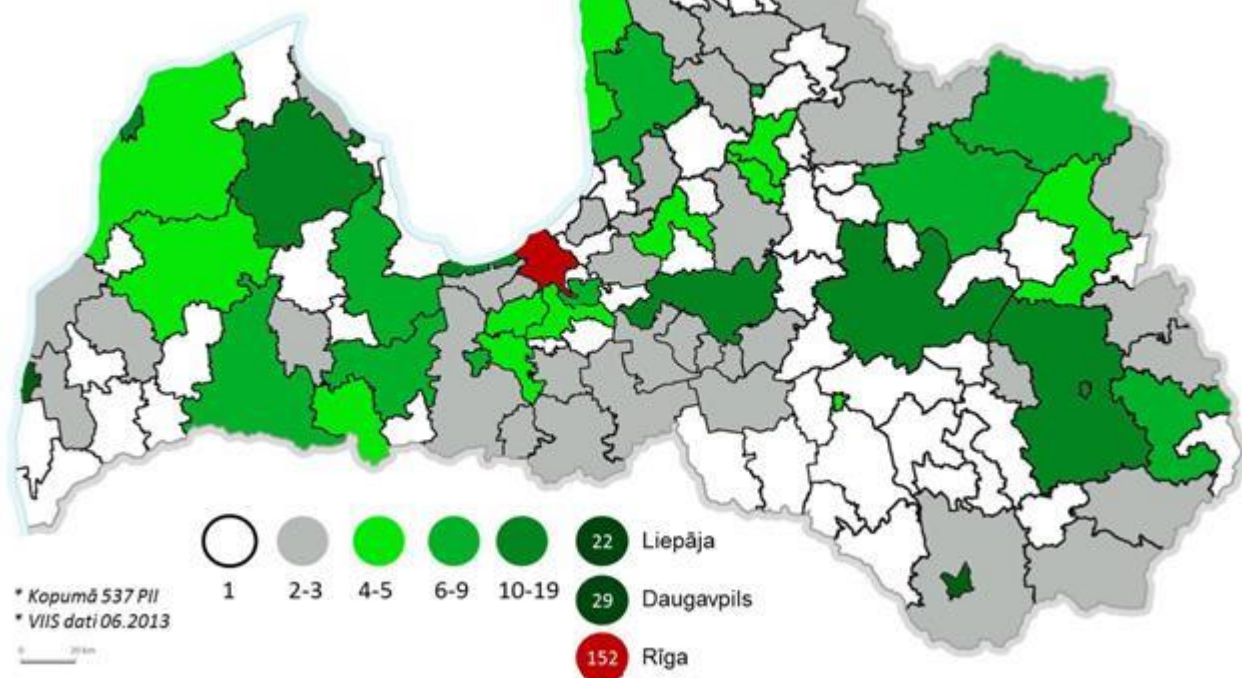
Sociālie partneri ir norādījuši, ka jāpublicē plašsaziņas līdzekļos pētnieciski un skaidrojoši materiāli par akreditācijas procesiem un plānotajām reformām, izmantojot statistikas datus un šo procesu ietekmi (riskus un iespējas) nākotnē. Šim mērķim ir ieteikts izmantot izglītības informācijas centru plašās mērķa auditorijas informēšanu par aktualitātēm izglītībā, kā arī iespējām iesaistīties izglītības politikas veidošanā.

Noslēgumā jāmin ne mazāk svarīgā darba devēju iesaiste izglītības procesos, lai izglītību tuvinātu darba tirgum un tā vajadzībām.

Ņemot vērā 2007.-2013.gadā īstenoto politiku, nākamajos attēlos atspoguļots esošo izglītības iestāžu tīkls 2013.gadā.

Pašvaldību pirmsskolas izglītības iestāžu tīkls

Nav ietvertas grupas pie citām iestādēm
Ietvertas speciālās PII

Gandrīz 30% PII tīkla veido Rīgas pilsētas pirmsskolas izglītības telpa. Savukārt vismazāk pārklātais PII tīkls ir Latgales reģionā, kur attiecīgie pakalpojumi šobrīd koncentrēti Daugavpils un Rēzeknes novados/pilsētās. Pārstrukturējot esošo vispārējās izglītības iestāžu tīklu, nepieciešams harmonizēt arī PII pieejamību, nodrošinot šo pakalpojumu pieejamību maksimāli tuvu dzīvesvietai.

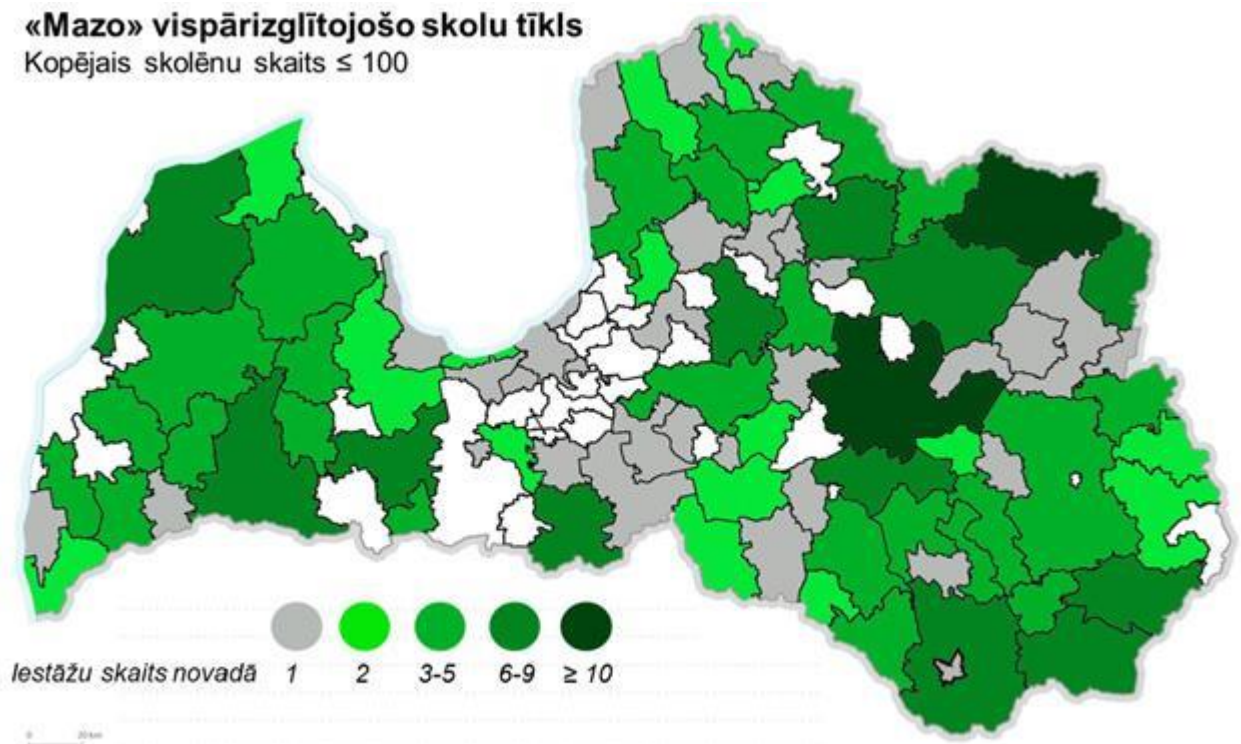
Privāto pirmsskolas izglītības iestāžu tīkls

Esošās politikas ietvaros pašreiz privāto PII pakalpojumi pamatā ir koncentrēti tikai Rīgas reģionā. Ņemot vērā demogrāfijas rādītājus un pašvaldību PII tīkla pārklājumu, šādas uzņēmējdarbības investīcijas šobrīd nav rentablas. Prognozējams, ka izglītības iestāžu tīkla sakārtošana ietekmēs situāciju, un tā pozitīvi mainīsies.

«Mazo» vispārizglītojošo skolu tīkls

Kopējais skolēnu skaits ≤ 100

* Kopumā 270 iestādes (t.sk. 12 vidusskolas)

Ļoti satraucoša ir situācija "mazo" vispārizglītojošo skolu tīklā, kur izteikti liels īpatsvars ir tieši Latgales reģionā. Ņemot vērā demogrāfijas ietekmi un Latvijas iekšējo darbaspēka mobilitāti, reģioniem būs nepieciešams demonstrēt attīstības perspektīvas, kas saskaņoti tiks atbalstītas ar investīcijām izglītības pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanā.

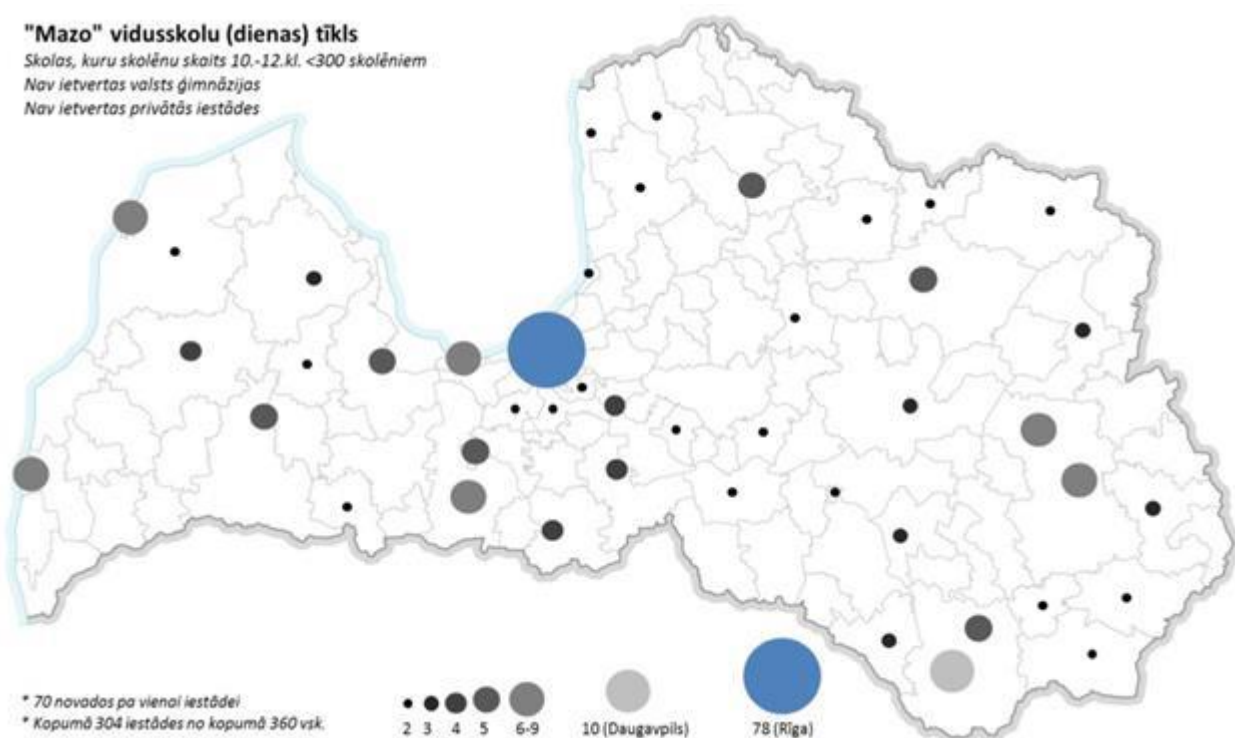
16.attēls

"Mazo" vidusskolu (dienas) tīkls

Skolas, kuru skolēnu skaits 10.-12.kl. <300 skolēniem

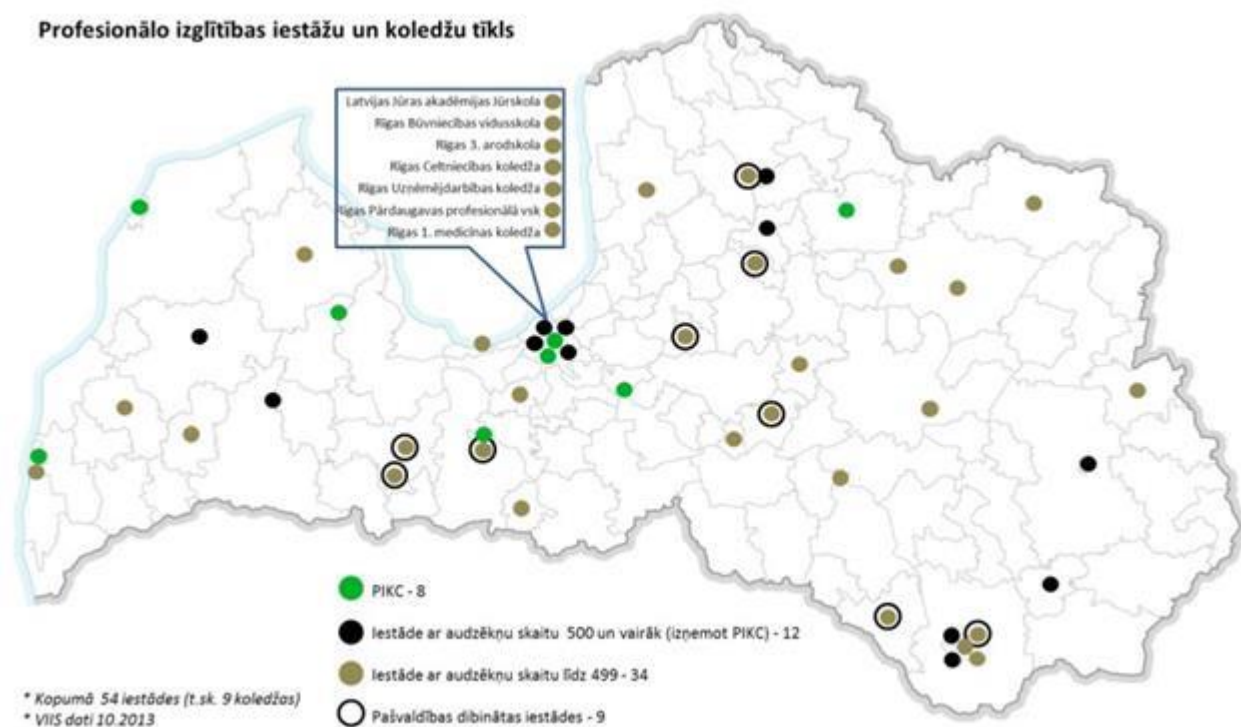
Nav ietvertas valsts ģimnāzijas

Nav ietvertas privātās iestādes

"Mazo" vidusskolu (dienas vidusskolu) tīkla kartējums ļauj secināt, ka šādu izglītības iestāžu izvietojums ir samērā vienmērīgs, lai gan attiecīgie kritēriji ir neviennozīmīgi (t.i., vidēji 25 skolēni vienā klasē un divās paralēlklasēs). Detalizētākai tīkla attīstības analīzei nepieciešama plašāka modelēšana ar vairākiem kritērijiem.

17.attēls

Turpmākajā PIKC tīkla attīstībā īpaši jāvērtē Latgales reģiona industriālās attīstības, demogrāfijas un ekonomiskie faktori. Būtiski vērtēt esošā tīkla specializāciju un nākotnes perspektīvas attiecīgajā reģionā, plānojot dažādu iestāžu reorganizāciju vai integrētu vispārējās un profesionālās izglītības pakalpojumu piedāvājumu.

2.pielikums
dokumentam "Izglītības attīstības
pamatnostādnes 2014.-2020.gadam"

2014.-2020.gada Eiropas struktūrfondu plānošanas periodam piemērojamo ex-ante nosacījumu izpildes pašvērtējums

Saskaņā ar ES Padomes rekomendācijām 2014.-2020.gada plānošanas perioda darbības programmas *Izaugsme un nodarbinātība* un *Partnerības līguma Eiropas struktūrfondu un investīciju fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodam* noslēgšanai izglītības politikai ir

noteikti piemērojamo *ex-ante* nosacījumu izpildes kritēriji (atbilstīgi *Līguma par ES darbību* (LESD) 165.panta darbības jomai).

Četru piemērojamo *ex-ante* nosacījumu izpildes pašvērtējuma analīzē ietverts esošās situācijas raksturojums, kurā atspoguļotas attiecīgās jomas stiprās puses, pamatojoties uz īstenotajiem pasākumiem un to rezultativajiem rādītājiem. Minētais raksturojums izstrādāts saskaņā ar iepriekšējā plānošanas periodā paveikto (sk. 1.pielikumu) un turpmākiem izaicinājumiem (iespējām), kas izriet no īstenotās politikas rezultātu apkopojuma. Kopējie būtiskākie izglītības politikas draudi un vājās puses ir analizētas plānošanas dokumenta *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014. - 2020.gadam* I nodaļā, kur akcentētas tādas problēmas kā demogrāfiskā situācija, darba tirgus disproporcijas, izglītības iestāžu tīkla neefektivitāte, pedagogu motivācijas un profesionālās pilnveides nepietiekama sekmēšana u.c. 2.pielikumā īpaša uzmanība ir pievērsta tieši četru piemērojamo *ex-ante* nosacījumu izpildes kritērijiem, tādā veidā papildinot aktuālo problēmu un esošās situācijas analīzi.

9.1. Priekšlaicīga mācību pārtraukšana: pastāv stratēģiska politikas sistēma, lai samazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, kas ietver:

sistēmu ar priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu saistītu datu un informāciju analīzei un politiku veidošanai;

ar priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu saistītas stratēģiskas politikas sistēmas izveidi:

- kas ir pamatota ar pierādījumiem;
- kas ietver attiecīgas izglītības jomas;
- kurā ir iesaistīti visi politikas virzieni un ieinteresētās puses.

9.2. Augstākā izglītība: pastāv valsts vai reģionāla stratēģiska politikas sistēma, lai palielinātu sasniegumu līmeni augstākajā izglītībā, tās kvalitāti un efektivitāti. Tā ietver:

stratēģisku politikas sistēmu augstākās izglītības jomā, kurā definēti pasākumi līdzdalības un sasniegumu veicināšanai, kas:

- veicina līdzdalību augstākajā izglītībā iedzīvotāju ar zemiem ienākumiem vidū;
- mazina mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas rādītājus;

pasākumus nodarbinātības un uzņēmējdarbības veicināšanai, kas:

- veicina starpdisciplīnu prasmes;
- mazina dzimumu atšķirības.

9.3. Mūžizglītība: pastāv valsts un/vai reģionāla mūžizglītības stratēģiska politikas sistēma, kurā ietverti pasākumi, lai:

- atbalstītu mūžizglītības ieviešanu un prasmju uzlabošanu;
- nodrošinātu prasmju pilnveidošanu;
- paplašinātu mūžizglītības pieejamību.

9.4. Profesionālā izglītība un apmācība: pastāv valsts vai reģionālā stratēģiskā politikas sistēma, lai paaugstinātu profesionālās izglītības un apmācības sistēmas kvalitāti un efektivitāti:

- pasākumi, lai uzlabotu profesionālās izglītības un apmācības sistēmas atbilstību darba tirgus prasībām ciešā sadarbībā ar darba devējiem, ieskaitot mehānismu izglītības satura atbilstību mainīgajam prasmju pieprasījumam un stiprinot darba vidē balstītas mācības nozīmi;
- palielināt profesionālās izglītības un apmācības pievilcību, veidojot nacionālo pieeju profesionālās izglītības un apmācības kvalitātes nodrošināšanai (piemēram, EQAR) un ieviešot caurredzamības un atzīšanas instrumentus (piemēram, ECVET).

Priekšlaicīga mācību pārtraukšana

Jautājumi par mācību priekšlaicīgu pārtraukšanas novēršanu, ir atspoguļoti Latvijas attīstības plānošanas dokumentos, tostarp *Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2007.-2013.gadam*, *Latvijas nacionālajā reformu programmā "ES 2020" stratēģijas īstenošanai*, *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā "Latvija 2030"*, kā arī *Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam*.

Kaut arī kopš 2009.gada skolu nepabeigušo īpatsvars Latvijā ir pastāvīgi samazinājies, (2012.gadā šis īpatsvars bija 10,5% un ir labāks kā Eiropas vidējais (12,8%)), *Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2014. - 2020.gadam* ietvaros ir plānoti uzdevumi un pasākumi, kuru mērķis ir samazināt skolu nepabeigušo un priekšlaicīgi pametušo skaitu (sasniedzamais rādītājs 2020.gadā - skolu priekšlaicīgi pametuši ne vairāk kā 10% no visiem skolēniem).

Lai sekmētu mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas novēršanas politikas attīstību, Latvijā veikti nozīmīgi pasākumi:

- pilnveidots izglītības saturs (akcentēta pamatprasmju apgušana un lietojums);
- paaugstināta mācību literatūras kvalitāte;
- ieviestas jaunas mācību metodes pedagoģiskajā praksē;
- paplašināta IKT un tālmācības pieejamība;
- veicināta iekļaujošas izglītības principa ievērošana;
- nodrošināts elastīgs profesionālās izglītības programmu piedāvājums;

- noteikts normatīvais regulējums vecāku informēšanai par izglītojamā prombūtni skolā.

Datu ieguves un analīzes sistēma situācijas monitoringam

Mācības pametušo bērnu obligātajā izglītības vecumā sistemātiska monitorēšana, iegūto datu analīze, kā arī pasākumu īstenošana bērnu un jauniešu atgriešanai izglītības sistēmā tiek nodrošināta, pamatojoties uz institūciju sadarbību. Datus par obligātā izglītības vecumā esošiem bērniem, kuri nav reģistrēti nevienā izglītības iestādē, apkopo IKVD – saskaņā ar [Bērnu tiesību aizsardzības likuma 671.pantā](#) un MK 2009.gada 4.augusta noteikumu Nr.871 "[Obligāto izglītības vecumu sasniegušo bērnu uzskaites kārtība](#)" [5.punktā](#) noteikto.

2011.gada februārī valstī tika noteikta vienota kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi. Ir uzlabota obligātajā izglītības vecumā esošo bērnu uzskaitē.

Kopš 2012.gada nogales, ievērojot pašvaldību izteiktos lūgumus un ierosinājumus bērnu uzskaites procesa pilnveidei, ERAF projekta "Valsts izglītības informācijas sistēmas 2.kārta" ietvaros ir izstrādāta Valsts izglītības informācijas sistēmas (VIIS) papildu funkcionalitāte, lai VIIS veiktu bērnu uzskaiti.

IKVD četras reizes gadā (līdz 30.janvārim, 30.aprīlim, 30.jūlijam, 30.oktobrim) apkopo Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes saņemto informāciju par visiem bērniem vecumā no 7 līdz 18 gadiem un iesniedz pašvaldībām informāciju par tiem konkrētajā pašvaldībā deklarētajiem obligāto izglītības vecumu sasniegušajiem bērniem, kuri nav minēti izglītības iestāžu (t.sk. vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs neatkarīgi no izglītības iestādes dibinātāja) iesniegtajos sarakstos. Gada beigās IKVD sagatavo ziņojumu "Par obligātā izglītības vecumā esošajiem bērniem, kuri nav reģistrēti nevienas izglītības iestādes sarakstā", kurā detalizēti izklāsta apkopoto informāciju par attiecīgo bērnu skaitu, iemesliem un situācijas attīstību. IKVD dati tiek ievietoti VIIS sistēmā, kur pašvaldības aktualizē datus par to teritorijās esošajiem bērniem.

VIIS reģistrētajos datos ir informācija, kas ļauj identificēt konkrēto personu (personas kods), kā arī ļauj secināt par izglītības pārtraukšanas iemesliem (šos iemeslus grupē atbilstoši kategorijām; piemēram, uz situāciju 31.12.2012. saskaņā ar IKVD ziņojuma datiem bija: 1) ilgstoši slimojošie - 3; 2) bezvēsts prombūtnē – 21; 3) ar invaliditāti - 23; 4) adoptēts uz ārzemēm - 29; 5) izbraucis no valsts – 9716; 6) anulēta deklarēta dzīvesvieta - 61; 7) pašvaldībai nav informācijas - 2648; 8) nav norādīts statuss – 65; 9) citu iemeslu dēļ nav reģistrēts izglītības iestādē – 52 (kopā: 12618)).

Papildus minētajam VIIS iekļautie dati par skolēnu skaitu skolās ļauj monitorēt viņu pāreju no vienas skolas uz citu.

Ņemot vērā MK noteiktās prasības saistībā ar kārtību, kādā aprēķina un sadala valsts budžeta mērķdotāciju pašvaldību izglītības iestādēm, kopš 2013.gada dati no pašvaldībām tiek pieprasīti divas reizes gadā - 27.maijā un 1.septembrī.

Informāciju par sociālekonomisko statusu iegūst sadarbībā ar pašvaldību un to sociālajiem darbiniekiem. Izglītības sistēmā sociāli ekonomiskā situācija un etniskā piederība netiek

fiksēta, jo saskaņā ar Latvijas likumdošanu tautības deklarēšana ir brīvprātīga. Atsevišķas pašvaldības (Ventspils, Valmiera, Kuldīga, Jūrmala, Valdemārpils, Jelgava) fiksē romu skaitu. Saskaņā ar šo pašvaldību sniegto informāciju VIIS ir 1047 romi (kopā valstī ir 6500 romi (saskaņā ar pašu romu norādīto tautību)).

VIIS uzskaita izglītības veidus, tajā skaitā vidējo izglītības pakāpi, ir informācija "privātā - publiskā izglītība", "profesionālā - vispārējā izglītība" - tikai formālajā pamata un vidējā izglītībā (t.sk. vakarskolas un tālmācības izglītības programmas).

Nemot vērā, ka izglītības ieguve vidējās izglītības pakāpē (vispārējā un profesionālajā) nav obligāta un ka tās izvēles pamatā ir pilngadību sasniegušo jauniešu brīvā griba, valsts nevar īstenot pasākumus, kuri būtu vērsti uz "piespiedu atgriešanos" izglītības procesā. Tomēr plānots, ka kopš 2014.gada tiks uzsākta virkne pasākumu, lai sadarbībā ar pašvaldību dienestiem un NVO identificētu un motivētu atgriezties formālajā izglītībā vai iegūt papildu prasmes neformālās izglītības ietvaros tos jauniešus, kuri, t.sk. pēc obligātās izglītības ieguves, neturpina izglītību vai arī nestrādā.

Augstākās izglītības iestādes līdz kārtējā gada 15.oktobrim iesniedz CSP un IZM ziņas par studējošajiem. Šī informācija ietver arī to, cik studentu ir pārtraukuši studijas katrā studiju programmā attiecīgajā studiju gadā. Iegūto "atbiruma ainu" IZM analizē šādos aspektos: atbirums valsts un privātajās augstskolās, pilna un nepilna laika studijās, studiju virzienos un studiju tematiskajās grupās.

Sākot ar 2014.gadu, konsolidējot augstākās izglītības datus un veidojot vienotu augstākās izglītības datu bāzi, plānots sistemātiski veikt atbiruma analīzi, saistot šo informāciju ar akreditācijas datiem (studiju programmu kvalitāti).

Stratēģiskās politikas sistēma problēmu risināšanai

Lai nodrošinātu skaidru un vienotu stratēģisku skatījumu uz problēmu risinājumiem, nepieciešamie uzdevumi un prioritātes ir ietvertas attīstības plānošanas dokumentos. *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam*⁶⁵ ir politikas plānošanas dokuments, kas nosaka izglītības sistēmas attīstības mērķus un rīcības virzienus šo mērķu īstenošanai, kā arī darbības rezultātus, politikas rezultātus un to sasniegšanas rādītājus, tostarp iekļaujot visaptverošus preventīvus, intervences un kompensējošus pasākumus priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas novēršanai.

Kompensējošo mehānismu nodrošināšana īpaši ir uzsvērtā *Mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.-2013.gadam*⁶⁶ 3.1.apakšsadaļā "Mūžizglītības pieejamība, galvenās mērķa grupas un to vajadzības" un 4.sadaļā "Problēmu formulējums mūžizglītības politikas veidošanai". Pasākumi identificēto problēmu risināšanai, t.sk. saistībā ar otrās iespējas izglītības piedāvājuma paplašināšanu, ir ietverti programmā *Mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.-2013.gadam* ieviešanai 2008.-2013.gadā⁶⁷. Izstrādājot pamatnostādņu projektu, īpaša uzmanība pievērsta demogrāfiskās situācijas izpētei un analīzei.

Ciešā sadarbībā ar EM izstrādātas 2020.gada projekcijas par izglītības attīstības politikas dažādiem aspektiem.

Problēmu identificēšana izglītības pakāpēs un veidos

2007.-2013.gada plānošanas periodā izglītojamie ar speciālām vajadzībām tika nodrošināti ar atbilstošām mācību programmām, kā arī sekmēta izglītojamo ar speciālām vajadzībām integrēšana vispārējās izglītības iestādēs, nodrošinot katram konkrētam izglītojamajam ar speciālām vajadzībām atbilstošas mācību iespējas vai nu vispārīzglītojošo skolu vispārējās izglītības programmās, vispārējās izglītības iestādēs speciālās izglītības programmās, vai speciālajās klasēs, kā arī profesionālās izglītības programmās.

Tiem izglītojamajiem, kuriem ir nepieciešama īpaša aprūpe izglītības iestādēs, sākot ar 2012./2013.mācību gadu, tiek nodrošināts valsts apmaksāts asistenta pakalpojums.

Saskaņā ar MK noteikto kārtību kopš 2013.gada pašvaldības atbilstoši 1. un 2.klases izglītojamo skaitam sadala valsts budžeta līdzekļus attiecīgās pašvaldības teritorijā esošajām izglītības iestādēm 1.klases un 2.klases izglītojamo ēdināšanai (brīvpusdienām). Savukārt saskaņā ar likumu "[Par valsts budžetu 2014.gadam](#)" kopš 2014.gada 1.septembra minētais atbalsts tiks nodrošināts arī 3.klases izglītojamajiem.

Ir nodrošinātas izglītības iespējas neaizsargātajām grupām, tajā skaitā sekmēta romu tautas bērnu izglītības līmeņa paaugstināšana un paplašinātas iespējas romu kopienas pārstāvjiem, kuri pārsnieguši obligātās izglītības ieguves vecumu, iesaistīties izglītības procesā.

2007.-2013.gada plānošanas periodā, īstenojot pasākumus agrīnās bērnības izglītībā un aprūpē, valstī ir definētas vienotas prasības pirmsskolas izglītības mācību saturam, nodrošinot ietvaru pirmsskolas vecuma bērnu sagatavošanai un sekmīgai pārejai uz pamatzglītības posmu un sekmējot vispārējās izglītības iestāžu darbu ar 1.klases bērniem efektivitāti un rezultativitāti. Pārskata periodā pirmsskolas izglītības grupas apmeklēja un līdz ar to veiksmīgi sagatavoja pamatzglītības apguvei vidēji 96% piecgadīgo un sešgadīgo bērnu no visiem attiecīgās vecuma grupas bērniem.

EK norāda⁶⁸, ka nelabvēlīgo faktoru novēršana agrīnā vecumā ir svarīgs veids, kā pastiprināt nabadzības un sociālās atstumtības novēršanas centienus kopumā. Profilaksi visefektīvāk īsteno ar integrētām stratēģijām, kurās apvienots atbalsts vecākiem piekļuvei darba tirgum (ar pienācīgu ienākumu atbalstu) un piekļuvei pakalpojumiem, kas ir būtiski bērnu sekmju nodrošināšanā, piemēram, pirmsskolas izglītības kvalitāte bērniem palīdz attīstīt potenciālu. Ir būtiski pastiprināt centienus, lai nodrošinātu, ka visām ģimenēm, t.sk. neaizsargātā situācijā, ir pieejama kvalitatīva agrīna pirmsskolas izglītība un aprūpe.

Intervences pasākumu ietvaros 2007.-2013.gadā nodrošināta papildu apmaksātu konsultāciju sniegšana mācību priekšmetu satura apguvei izglītojamajiem ar zemiem mācību sasniegumiem. Vienlaikus izglītojamajiem ar zemu priekšzināšanu līmeni un mācīšanās grūtībām nodrošināta iespēja apgūt pedagoģiskās korekcijas un izlīdzinošās programmas. Ieviesti individuālie mācību plāni. Valsts budžets nodrošina pedagogiem piemaksu par bērniem ar mācīšanās grūtībām (alga, programmu izstrāde).

Veikti izglītības iestāžu infrastruktūras modernizēšanas pasākumi. Veicinot atbalstošu mācību vidi un skolēnu interesi par izglītības procesu, īpaši STEM mācību priekšmetiem, modernizēti 850 dabaszinātņu kabineti, palielināts datoru skaits vispārizglītojošajās (dienas) skolās un profesionālās izglītības iestādēs. Veikta visu 64 speciālo skolu renovācija.

Vienlaikus pamatnostādņēs ir paredzēti atbalsta pasākumi bērniem un jauniešiem izglītības pieejamības veicināšanai un nabadzības riska mazināšanai (tas tiešā veidā uzrunā tos bērnus un jauniešus, kuri pakļauti priekšlaicīgai izglītības pārtraukšanai sociāli ekonomiskās situācijas dēļ).

Kompensācijas mehānismu ietvaros jauniešiem, kas ir ārpus izglītības procesa, ir nodrošinātas iespējas atgriezties izglītības procesā, piedāvājot apgūt otrās iespējas izglītību. 2011.gadā licencētas 214 jaunas vakara (maiņu), neklātienes, sociālās un pedagoģiskās korekcijas, kā arī speciālās izglītības programmas, 2012.gadā licencētas 139 jaunas vakara (maiņu), neklātienes, sociālās un pedagoģiskās korekcijas, kā arī speciālās izglītības programmas dažādām mērķa grupām.

Jauniešiem nodrošināta iespēja ātrāk iegūt profesionālo kvalifikāciju īsajās (1 - 1,5 gada) profesionālās izglītības programmās. Nodrošināta arī ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu, prasmju un kompetenču atzīšana, tādējādi ļaujot iegūt profesionālo kvalifikāciju, pierādot savas profesionālās spējas, vai arī būtiski samazināt izglītības ilgumu augstākajā izglītībā.

IZM ik pa diviem gadiem iesniedz valdībai informatīvo ziņojumu par sekmību (2014.gada martā jāiesniedz kārtējais ziņojums). Iepriekšējais ziņojums "Par situāciju skolēnu sekmībā vispārējā izglītībā" tapa 2012.gadā. Ziņojumā ietver informāciju par skolēnu un skolotāju skaitu, pamatskolas un vidusskolas absolventu skaitu, tālākās izglītības izvēli, uz nākamo klasi pārcelto skolēnu skaitu, valsts pārbaudījumu rezultātus, PISA pētījumu rezultātus, starptautisko olimpiāžu rezultātus, skolu reitingus. IZM līdz 2014.gada 15.februārim jāiesniedz apsekojums un ziņojums par speciālās izglītības iestāžu finansēšanu, pamatojoties uz 2013.g.decembrī Latvijas Universitātes pētnieku iesniegto pētījumu par speciālo izglītību un iekļaujošo izglītību.

2007. - 2013.gada plānošanas perioda ietvaros īstenoja vairākas aktivitātes pedagogu kompetences paaugstināšanai un tālākizglītībai. 1.2.1.1.2.apakšaktivitātē "Profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu kompetences paaugstināšana" 5067 pedagogi un prakses vadītāji pilnveidoja profesionālo kvalifikāciju, t.sk. 471 stažējās ārpus izglītības iestādēm un 3179 apguva IT prasmes. Lai īstenotu profesionālās izglītības pedagogu un prakses vadītāju tālākizglītības kursus, tiks izstrādātas 2577 kursu programmas. Profesionālās izglītības pedagogi ieguva praktisku pieredzi nozares praktiskajā darbībā, t.sk. iepazinās ar iekārtām un tehnoloģijām, stažējās, apguva IKT. Profesionālās izglītības pedagogi kā vēlamos kursus nākotnē norādījuši kursus pedagoģijas un psiholoģijas zināšanu pilnveidei, kā arī profesionālās kompetences paaugstināšanai. 1.2.1.2.3.apakšaktivitātes "Vispārējās izglītības pedagogu kompetences paaugstināšana un prasmju atjaunošana" ietvaros kompetenci paaugstināja 21313 pedagogu, t.sk. 8870 apguva IT prasmes. No kursiem visapmeklētākie: 1) kursi IKT (ar ievirzi: interaktīvie rīki, interaktīvās tāfeles un mācību saturs), 2) kursi 1.-4.klašu pedagogiem, 3) kursi izglītības vadības un klases izglītības procesa vadības

jautājumos; 4) angļu valodas kursi. Vislielākā vērtība novērtējumā piešķirta - mūsdienīgu mācību procesu apguvei (iemācījušies daudzveidot mācību priekšmeta apguvi), iemācījušies veidot pozitīvāku saskarsmes kultūru, t.sk. darboties komandā. Kvalitatīvas izglītības pieejamības nodrošināšanai 2013.gada nogalē veikts pētījums par mazo skolu darbības modeļiem. Pētījuma galvenie uzdevumi:

- noteikt mazo lauku skolu kvantitatīvos un kvalitatīvos kritērijus, ņemot vērā ne tikai skolas tiešo darbību ietekmējošos faktorus (izglītojamo skaits, pedagogu skaits, izglītības programmas u.c.), bet arī sociālo un ekonomisko kontekstu raksturojošos faktorus;

- izstrādāt trīs mazo lauku skolu kā multifunkcionālu centru darbības modeļus, ņemot vērā skolas darbību ietekmējošos faktorus, vietējo kopienu izglītības, sociālās, kultūras un ekonomiskās vajadzības;

- izstrādāt mazo lauku skolu finansēšanas modeļus atbilstoši izstrādātajiem mazo lauku skolu kā multifunkcionālu centru darbības modeļiem.

Lai mazinātu uz otro gadu palikušo izglītojamo skaitu, ir izdoti MK 2012.gada 28.februāra noteikumi Nr.149 "[Noteikumi par kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un atskaitīti no tām, un obligātajām prasībām pārcelšanai uz nākamo klasi](#)". Sākot ar 2013./2014.mācību gadu, tiks ieviesta sistēma metodiskam atbalstam pedagogiem darbā ar sekmīgajiem un nesekmīgajiem skolēniem, par pamatu ņemot diagnosticējošus darbus 3. un 6.klasē. Arī ES struktūrfondu atbalsts 2014. - 2020.gada plānošanas periodā paredzēts darbam ar bērniem ar mācīšanās grūtībām un talantīgajiem bērniem.

2014.-2020.gadā secīgi plānots turpināt īstenot kompensējošos pasākumus, t.sk. turpinot īstenot īsās profesionālās izglītības programmas, tādējādi radot iespēju īsā laikā iegūt kvalifikāciju un integrēties darba tirgū, īstenojot jauniešu neformālās izglītības programmas jauniešu centros, īstenojot karjeras izglītības pasākumus, atbalsta pasākumus bērniem un jauniešiem izglītības pieejamības veicināšanai un nabadzības riska mazināšanai, atbalstu praktiskajām mācībām un mācību praksei profesionālajā izglītībā, pedagogu kompetenču paaugstināšanu, kompetenču pieejā pilnveidojot vispārējās izglītības saturu, izstrādājot digitālos mācību materiālus, t.sk. iekļaujošās izglītības īstenošanai, izglītības kvalitātes monitoringa veikšanai, jauniešu ar speciālām vajadzībām un citu sociālā riska grupu jauniešu integrācijas pasākumiem, izglītojamo talantu attīstībai, kā arī vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu infrastruktūras modernizēšanai.

Institucionālā sadarbība valsts un nevalstiskajā sektorā

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam izstrādāja 2006.gadā, ievērojot sabiedrības un izglītības attīstības vadlīnijas, kas noteiktas Eiropas un Latvijas politikas plānošanas dokumentos:

- *Lisabonas izglītības stratēģijā;*

- Boloņas procesā;

- *Eiropas Komisijas mūžizglītības memorandā;*

- UNESCO programmā *Izglītība visiem*;
- Eiropas Komisijas darba programmā *Izglītība un apmācība 2010*;
- Eiropas iniciatīvā 2010 - Eiropas informācijas sabiedrība izaugsmei un nodarbinātībai;
- ES Pamatstratēģijā attiecībā uz dzimumu līdztiesību ilgtermiņa konceptuālajā dokumentā;
- *Tautsaimniecības vienotajā stratēģijā*;
- *Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes*.

Pamatnostādņu 2014.-2020.gadam projekts ir izstrādāts ciešā sadarbībā ar nozares ministrijām, sadarbības un sociālajiem partneriem: LIVA, LIZDA, LDDK, LTRK, AIP, LPS, LSA, UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju, vecāku pārstāvjiem u.c.

Lai nodrošinātu izglītības attīstības mērķu un rīcības virzienu definēšanu, IZM veica esošās situācijas analītisko priekšizpēti nacionālajā (makro) un ES līmeņa politikas plānošanas dokumentos, t.sk. saistībā ar priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu:

- *Eiropa 2020* (stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei);
- *Latvijas nacionālā reformu programma ES 2020 stratēģijas īstenošanai*;
- *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija Latvija 2030*;
- *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007.-2013.gadam*;
- *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam*.

Papildu pasākumi, kas atbalsta priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas novēršanu:

- nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.-2018.gadam;
- *Reģionālās politikas pamatnostādnes 2014 - 2020.gadam*;
- vadlīnijas *Veselīgs uzturs 2003 - 2013.gadam*;
- MK 2010.gada 28.decembra noteikumi Nr.1206 "[Kārtība, kādā aprēķina, piešķir un izlieto valsts budžetā paredzētos līdzekļus pašvaldībām pamatizglītības iestādes skolēnu ēdināšanai](#)";
- *Reemigrācijas plāns 2013. - 2016.gadam*;
- *Jauniešu garantijas programma*;

- neformālās izglītības aktivitāšu īstenošana sadarbībā ar darbā ar jaunatni iesaistītām personām, jauniešu centriem un jaunatnes organizācijām, kā arī citām biedrībām un nodibinājumiem.

Eiropas struktūrfondu intervence 2007.-2013.gadā priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas tendenču samazināšanai

Identifikators	Nosaukums	Kopējais finansējums	Apakšaktivitātes informācija
1.2.1.1.4.apakšaktivitāte	Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana	25 178 752 LVL	Apakšaktivitātes īstenošana ir veicinājusi profesionālajās skolās uzņemto audzēkņu skaita pieaugumu pēc 9.klases. Pirms apakšaktivitātes projekta īstenošanas uzsākšanas 2009.gadā profesionālo izglītību izvēlējās 28,1% izglītojamo.
1.2.1.1.3.apakšaktivitāte	Atbalsts sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes uzlabošanai un īstenošanai	10 618 520 LVL	Apakšaktivitātes īstenošanas ietvaros viengadīgajās un pusotrgadīgajās grupās līdz 2015.gada 31.augustam profesionālo kvalifikāciju iegūs 4000 audzēkņu.
1.2.2.4.2.apakšaktivitāte	Atbalsta pasākumu īstenošanai jauniešu sociālās atstumtības riska mazināšanai un jauniešu ar funkcionālajiem traucējumiem integrācijai izglītībā	5 904 793 LVL	Apakšaktivitātes ietvaros nodrošināts mācību atbalsts vairāk nekā 18 000 jauniešu ar mācīšanās problēmām, veicinot piemērotu izglītības un tālākizglītības ceļu piedāvājumus jauniešiem obligātajā izglītības vecumā ar zemām pamatprasmēm, jauniešiem sociālās korekcijas izglītības iestādēs un jauniešiem ar funkcionāliem traucējumiem.

Turpmākās aktivitātes nosacījuma izpildei un starpinstitucionālās sadarbības modelis

ES Padome rekomendē Latvijai risināt situāciju saistībā ar jauniešu ilgstošo bezdarbu, palielinot aktīvās darba tirgus politikas un mērķtiecīgu sociālo pakalpojumu darbības jomu un efektivitāti. Uzlabot jauniešu nodarbināmību, piemēram, izmantojot garantijas jauniešiem, izveidot visaptverošu karjeras atbalsta sistēmu, īstenojot reformas profesionālās izglītības un apmācības nozarē un uzlabot mācību prakses kvalitāti un pieejamību.

Nosacījuma izpildei pamatnostādņu rīcības virzienu ietvaros plānoti vairāki būtiskākie pasākumi.

Rīcības virziena 1.1. "Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, inovāciju un veselīga dzīves veida veicinoša izglītības satura pilnveide" ietvaros sadarbībā ar sociālajiem partneriem tiks ieviesta nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūra, sasaistot to ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru, atbilstoši kurai tiks izstrādāti profesiju standarti un profesionālo kvalifikāciju pamatprasības, profesionālās izglītības programmas un kvalifikācijas eksāmenu saturs.

Tiks pilnveidota profesionālās izglītības struktūra, kā arī nodrošināta sociālo partneru dalība profesiju standartu un programmu izstrādē un ieviešanā. Ir paredzēts arī nodrošināt mācību prakses profesionālo izglītības iestāžu audzēkņiem, ieviešot darba vidē bāzētas profesionālās izglītības elementus sadarbībā ar nozaru ekspertu padomēm, sociālajiem partneriem un nozares uzņēmumiem. Paredzēto pasākumu īstenošana paaugstinās profesionālās izglītības satura kvalitāti, pietuvinot to reālajai darba videi, tādējādi sekmējot profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu interesi un motivāciju pabeigt mācības un iegūt profesionālo kvalifikāciju un operatīvāk iekļauties darba tirgū.

Šī rīcības virziena ietvaros darbs tiks vērsts arī uz vispārējās izglītības satura izstrādi, kas balstīta kompetences pieejā. Globalizācijas, informācijas tehnoloģiju attīstības un vērtību plurālisma apstākļos skolēniem nepieciešamas kompetences, lai orientētos mūsdienu pasaulē, ko raksturo nemitīgas pārmaiņas. Kompetences, kas ir zināšanu, prasmju un attieksmju kopums, ir nepieciešamas, lai indivīds varētu pielāgoties mainīgajai pasaulei un izdarīt savas izvēles, vienlaikus ievērojot kopīgas sabiedrības vērtības. Lai veicinātu indivīda izpratības/pratības veidošanos, kas ietver spēju patstāvīgi rīkoties ārpus mācību priekšmeta robežām, risinot problēmas dažādās dzīves situācijās un kontekstos, ir nepieciešama kompetenču pieejā mācību satura, t.sk. mācību metodisko līdzekļu, izstrāde un ieviešana mācību procesā. Mācību satura un metožu pilnveide jo īpaši svarīga ir pamatzglītības beigu posmā un vidējās izglītības pakāpē, lai veicinātu prasmju lietojumu un darba tirgum nepieciešamo prasmju apguvi.

Rīcības virziena 1.2. "Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana" ietvaros ir plānots veikt pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveidi, paredzot prasmju uzlabošanu darbam arī ar izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām un sociālās atstumtības riskam pakļautajiem, izrietoši, mazinot iespēju, ka šādu sociālo grupu bērni un jaunieši pamet mācības priekšlaicīgi.

Rīcības virziens 1.3. "21.gadsimtam atbilstīgas izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšana" ir saistīts ar izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšanu atbilstoši 21.gs., paredzot gan digitālo mācību grāmatu izstrādi, gan profesionālo izglītības iestāžu

infrastruktūras un aprīkojuma pilnveidi atbilstoši īstenojamām profesionālās izglītības programmām darba tirgus attīstības tendenču kontekstā, kas vairo to pievilcīgumu audzēkņu vidū un, izrietoši, mazinās priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas varbūtību.

Atzīstot, ka tieši sociālās atstumtības riska jaunieši ir visvairāk apdraudēti iesaistes izglītības procesos kontekstā, rīcības virziena 1.4. "Iekļaujošās izglītības principa īstenošana un sociālās atstumtības riska mazināšana" ietvaros plānojami pasākumi šādu jauniešu iekļaušanai un integrācijai vispārējās izglītības sistēmā. Rīcības virziena ietvaros paredzēto pasākumu īstenošana sekmēs riskam pakļauto sociālo grupu integrāciju izglītības procesos, kā arī šīm grupām sniegta atbalsta efektivitāti.

Rīcības virziens 2.1. "Karjeras izglītības sistēmas attīstība un pakalpojumu pieejamība" paredz karjeras izglītības atbalsta sistēmas izveidi, karjeras izglītības un atbalsta pakalpojumu nodrošināšanu visos Latvijas novados un pilsētās. Paredzēts nodrošināt karjeras izvēles pasākumu kompleksu jauniešiem, iekļaujot profesiju vērošanas pasākumus, karjeras dienas, labās prakses piemērus sadarbībā ar darba devējiem. Nodrošinot jauniešiem iespēju apzināt savas zināšanas, prasmes un intereses, kā arī iespēju iepazīties ar dažādu profesiju specifiku, tiks ne tikai būtiski uzlabota karjeras izglītība profesionālajā un vispārējā izglītībā, bet arī vairota jauniešu motivācija iekļauties izglītības procesos un iegūt izglītošanās noslēgumā iegūto kvalifikāciju.

Rīcības virziena 2.2. "Priekšlaicīgi mācības pametušo un izglītību neieguvušo skaita samazināšana" ietvaros paredzēts atbalsts preventīvu un kompensējošu pasākumu⁶⁹ īstenošanai priekšlaicīgi izglītības sistēmu atstāšanas riskam pakļautiem, nabadzības riskam pakļautiem, trūcīgiem un maznodrošinātiem bērniem un jauniešiem, lai iespējami ilgi bērns vai jaunietis turpina mācības vispārējās un profesionālās izglītības iestādē, pabeidz to vai iegūst darba tirgū izmantojamu kvalifikāciju, kā arī paredzēts atbalsts nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautiem bērniem un jauniešiem, trūcīgiem un maznodrošinātiem bērniem un jauniešiem interešu un ārpusklases aktivitāšu kvalitātes un pieejamības paaugstināšanai.

Rīcības virziena 3.2. "Efektīvu izglītības finanšu resursu pārvaldība" ietvaros ieviests jaunu pedagogu darba samaksas modeli sasaistē ar pedagogu darba kvalitāti, sekmējot ne tikai efektīvu resursu pārvaldību vispārējā un profesionālajā izglītībā, bet arī uzlabojot mācību procesa kvalitāti.

Rīcības virziena 3.3. "Izglītības iestāžu tīkla sakārtošana" ietvaros ir plānots uzlabot izglītojamo vajadzībām atbilstošas un kvalitatīvas vispārējās izglītības pakalpojuma pieejamību reģionālā un valsts līmenī, koncentrējot resursus un pilnveidojot vispārējās izglītības iestāžu mācību vidi, ievērojot teritoriju attīstības īpatnības.

Sadarbībā ar citu nozaru ministrijām IZM plāno īstenot šādas atbalstāmās darbības priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas tendenču samazināšanai.

Augstākās izglītības kvalitāte

Saskaņā ar Latvijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem uzdevumiem augstākās izglītības un zinātnes jomā IZM turpinās īstenot uzsāktās reformas augstākās izglītības jomā, lai sasniegtu galveno mērķi - nodrošināt kvalitatīvu, starptautiski konkurētspējīgu un zinātnē balstītu augstāko izglītību, ko ar konsolidētiem resursiem īsteno efektīvi pārvaldītas institūcijas.

Reformu nozīmību izglītībā pamato hierarhiski augstākais Latvijas attīstības plānošanas dokuments, Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (*Latvija 2030*), kur uzsvērts, ka augstākās izglītības sistēmas efektivitāte ir izšķirošs Latvijas konkurētspējas faktors. EK uzsver, ka ir būtiski īstenot plānotās augstākās izglītības reformas, jo īpaši attiecībā uz tāda finansēšanas modeļa izveidi, kas stimulē kvalitāti, akreditācijas sistēmas reformu, iestāžu konsolidāciju un internacionalizācijas veicināšanu.

Lai sekmētu augstākās izglītības politikas attīstību, Latvijā veikti šādi nozīmīgi pasākumi:

- 1) ieviests studiju virzienu akreditācijas modelis;
- 2) nodrošināts ievērojams finansiālais atbalsts doktora līmeņa studijām;

- 3) īstenota visaptveroša studiju virzienu ārējā novērtēšana;
- 4) izstrādāts Augstākās izglītības un zinātnes attīstības pasākumu plāns laika posmam no 2013.gada 1.novembra līdz 2014.gada 31.decembrim;
- 5) ar sociālajiem partneriem noslēgts memorands par efektīvu un atklātu sadarbību augstākās izglītības un zinātnes reformu plānošanas un īstenošanas procesā;
- 6) nodrošināta kopīgo diplomu piešķiršanas tiesiskā bāze;
- 7) paplašinātas iespējas piešķirt valsts budžeta stipendijas ārvalstu studentiem;
- 8) nodrošināta strukturālā un tiesiskā bāze augstākās izglītības eksportspējas attīstībai.

Valsts vai reģionālās stratēģiskās politikas ietvars

MK 2011.gada 26.aprīlī apstiprināta Latvijas nacionālā reformu programma *ES 2020 stratēģijas īstenošanai* (http://www.em.gov.lv/images/modules/items/LV_NRP_lat.pdf).

Izstrādāts jauns īstermiņa attīstības plānošanas dokuments "Augstākās izglītības un zinātnes attīstības pasākumu plāns laikposmam no 2013.gada 20.novembra līdz 2014.gada 31.decembrim" (MK 2013.gada 12.novembra rīkojums Nr.560), kurā iekļauti konkrēti pasākumi trijos galvenajos rīcības virzienos: 1) studiju un zinātniskās darbības kvalitātes paaugstināšana; 2) augstākās izglītības sektora resursu efektīva izmantošana un integrācija ar zinātni; 3) augstākās izglītības un zinātnes internacionalizācija un starptautiskās konkurētspējas paaugstināšana. Ir izstrādāta "Koledžu stratēģiskās attīstības koncepcija".

IZM ir izvērtējusi sasniegtos rezultātus augstākās izglītības jomā pēdējo triju gadu laikā, norādījusi galvenās problēmas un piedāvājusi to risinājumus. Izstrādāti informatīvie ziņojumi "Par Izglītības un zinātnes ministrijas turpmāko rīcību zinātnes un augstākās izglītības reformu jomā" (MK 2013.gada 3.janvāra sēdes prot. Nr.1 40.§ 1.punkts) (<http://izm.izm.gov.lv/normativie-akti/informativie-zinojumi.html>), kā arī informatīvais ziņojums "Par "Pasākumu plāna nepieciešamajām reformām augstākajā izglītībā un zinātnē 2010.-2012.gadam" izpildi" (<http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3453>).

Pasākumi, kas nepieciešami, lai paaugstinātu atstumtības riskam pakļauto grupu dalību augstākajā izglītībā

MK 2011.gada 26.aprīlī apstiprinātajā *Latvijas nacionālajā reformu programmā "ES 2020" stratēģijas īstenošanai* kā viens no politikas virzieniem minēts augstākās izglītības vienlīdzīgas pieejamības nodrošināšana. Augstākās izglītības jomā viens no mērķiem ir pilnveidot stipendiju, kā arī studiju un studējošo kredītu piešķiršanas mehānismu, kas pavērtu iespējas studēt lielākam studēt gribētāju skaitam.

NRP bija plānots sniegt atbalstu sociāli mazāk aizsargātajām grupām, lai veicinātu augstākās izglītības pieejamību. Atbalsts paredzēja piešķirt šīm grupām stipendijas, kas segtu gan dzīvošanas izmaksas, gan studiju maksu. Stipendiju izsniegšana krīzes laikā

(2009.- 2011.gadā pēc sociālajiem kritērijiem) pierādīja, ka turpat 50% studentu ir sociāli mazāk aizsargātās grupas un studenta un viņa ģimenes ienākumi ir nepietiekami.

Latvijā nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautās iedzīvotāju grupas ir (LM informācija, noteikta pēc *Eurostat* izstrādātās metodoloģijas un LR Centrālās statistikas biroja aprēķiniem):

- pensijas vecuma personas (īpaši sievietes un vientuļie pensionāri), pirmspensijas vecuma personas;
- daudzbērnu un nepilnās ģimenes, bērni; invalīdi un personas ar funkcionāliem traucējumiem;
- bezdarbnieki (īpaši ilgstošie bezdarbnieki), bezpajumtnieki, romi, ieslodzītie un no ieslodzījuma vietām atbrīvotās personas, cilvēku tirdzniecības upuri, no psihoaktīvām vielām atkarīgās personas;
- personas ar nepietiekamām, zemām vai darba tirgum neatbilstošām zināšanām un prasmēm, trūcīgās personas.

2008.gadā "Projektu un kvalitātes vadības" pētījums "Sabiedrības integrācijas fonda ieviesto Eiropas sociālā fonda grantu shēmu ieguldījumu sociāli atstumto grupu dzīves kvalitātes uzlabošanā" analizēja četru grantu shēmu rezultātus: 1) motivācijas programmas sociālās atstumtības riska grupām; 2) pētījumi par sociāli atstumto grupu iespējām darba tirgū; 3) konsultācijas un apmācība komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai; 4) sociālās rehabilitācijas programmu izstrāde un ieviešana.

LU Filozofijas un socioloģijas institūts 2006.gadā veica pētījumu "Bezdarba un sociālās atstumtības iemesli un ilgums", kurā bija arī dziļās intervijas ar sociālās atstumtības riska grupu pārstāvjiem par iegūtās profesijas kvalitāti un atbilstību darba tirgus prasībām.

2009.gada 21.aprīlī izdoti MK noteikumi Nr.343 "Noteikumi par darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.2.2.4.1.apakšaktivitāti "Iekļaujošas izglītības un sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu atbalsta sistēmas izveide, nepieciešamā personāla sagatavošana, nodrošināšana un kompetences paaugstināšana".

Vairums pētījumu analizē sociāli atstumto grupu iekļaušanos darba tirgū. Pētījums parāda, ka vairākām atstumtām grupām ir nepietiekamas pamatprasmes, tāpēc daudzi pasākumi vērsti tieši uz šīs problēmas risinājumiem, lai sociāli atstumtās grupas sekmīgāk iekļautu darba tirgū.

Latvijas Cilvēktiesību centrs 2011.gadā īstenoja "Pētījumu par patvēruma meklētāju, bēgļu un personu, kurām piešķirts alternatīvais statuss, piekļuvi izglītībai Latvijā". Pētījuma mērķis bija apzināt patvēruma meklētāju, bēgļu un alternatīvo statusu ieguvušo personu iespējas, vajadzības un problēmas iegūt izglītību Latvijā. Ziņojumā ir skarti jautājumi par nepilngadīgo un pieaugušo personu piekļuvi dažādu līmeņu izglītības iestādēm (<http://cilvektiesibas.org.lv/lv/publications/petijums-par-patveruma-mekletaju-beglu-un-personu>).

Latvija piedalās starptautiskā salīdzinošā pētījumā *EUROSTUDENT* "Studentu sociālie un ekonomiskie dzīves apstākļi Latvijā". Pētījums ietver trīs blokus: augstākās izglītības pieejamība, studiju apstākļi un mobilitāte. Pētījuma ceturrtā kārtā notika laika posmā no 2009.gada oktobra līdz novembrim. Pašlaik ir uzsākta pētījuma piektā kārtā, kurā laika posmā no 2012. līdz 2015.gadam veiks pētījumu katrā projekta dalībvalstī (pētījums pieejams drukātā veidā). Pētījums parāda arī vairākus studējošo sociālos kritērijus: studenti ar bērnu/bērniem, studentu ikmēneša ienākumi (tiem, kuri dzīvo kopā ar vecākiem un pastāvīgi; pa dzimumiem). Pētījums parāda, ka studentiem no sociāli neaizsargātām grupām ir mazāks ģimenes atbalsts. 2011.gadā publicētie pētījuma dati parāda, ka salīdzinoši studentiem Latvijā, kas nedzīvo kopā ar vecākiem, ir augstāki ienākumi, un tas liecina, ka studenti līdztekus studijām strādā. Latvija ir starp tām valstīm, kuras piešķir salīdzinoši mazu publisko finansējuma atbalstu studentiem no sociāli neaizsargātām grupām.

Nepieciešams plānot personalizētu atbalstu studentam stipendiju un grantu veidā, ņemot vērā sociālekonomisko situāciju. Ar 2014.gadu tiks uzsākta finansiālā atbalsta īstenošana koledžām, palielinot vienas studiju vietas valsts budžeta finansējuma apmēru, vienlaikus izvērtējot budžeta vietu skaita palielinājumu saistībā ar darba tirgus pieprasījumu.

Augstākās izglītības pieejamības paplašināšana ir viens no finansēšanas modeļa kritērijiem. Tāpat tiek nodrošināts budžeta vietu īpatsvars reģionālajās augstskolās. Augstākās izglītības pieejamību varētu sekmēt arī kopīgo profesionālo un koledžas programmu attīstība.

Tiek izvērtēta iespēja cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem nodrošināt iespēju apgūt studiju programmas tālmācību studiju veidā.

Atbalstāma karjeras centru darbības paplašināšana augstākās izglītības iestādēs, t.sk. dažādu sociālo un atstumto grupu iespēju paplašināšana iegūt augstāko izglītību un iekļauties mūžizglītības pasākumos.

Vērtējot fiziskās infrastruktūras attīstību, jāmin, ka 3.1.2.1.1.apakšaktivitātē "Augstākās izglītības iestāžu telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem" noslēgta 31 vienošanās par projektu īstenošanu. Visās valstīs esošajās augstākās izglītības iestādēs, kas īsteno prioritārās programmas, tiks modernizēta infrastruktūra un mācību aprīkojums. Šobrīd ir modernizētas 20 augstskolas, t.i., 64,5% no augstākās izglītības iestāžu skaita (31), kas īsteno prioritārās programmas. Šī aktivitāte, kā arī ESF 1.1.2.1.1.aktivitāte (prioritāro jomu maģistrantu stipendijas) ir veicinājušas studentu skaita pieaugumu eksaktajās zinātnēs un inženierzinātnēs, tādējādi tiek sekmēta arī tautsaimniecības attīstībai nepieciešamo cilvēkresursu nodrošināšana. 2004.gadā tie bija 20%, 2012.gada 2.pusgadā - 35%; uzlabojas All materiāltechniskā bāze, ļaujot apgūt zināšanas un prasmes atbilstoši mainīgajām darba tirgus prasībām.

Nepieciešams turpināt sniegt atbalstu vides pielāgojamībai cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, t.sk. nepieciešams sniegt atbalstu šādu pasākumu īstenošanai arī ES struktūrfondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā.

Izm izvērtē iespēju pasūtīt pētījumu par ES struktūrfondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda ietvaros ieguldīto investīciju augstākās izglītības infrastruktūras modernizācijā efektivitāti.

Augstskolu studiju programmu piedāvājumā nav barjeru augstākās izglītības pieejai mazākumtautībām.

Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšana

Saskaņā ar MK 2006.gada 2.maija noteikumiem Nr.348 "[Kārtība, kādā augstskola un koledža iesniedz Izglītības un zinātnes ministrijā informāciju par savu darbību](#)", iestādes līdz kārtējā gada 15.oktobrim sniedz CSP un IZM ziņas par studējošajiem. Šī informācija ietver arī atbīrušo studentu skaitu studiju programmās, t.i., cik studentu ir pārtraukuši studijas katrā studiju programmā attiecīgajā studiju gadā. Iegūtā kopējā atbīruma aina IZM tiek analizēta šādos griezumos: atbīrums valsts un privātajās augstskolās, pilna un nepilna laika studijās, studiju virzienos un studiju tematiskajās grupās.

IZM ir apkopojusi informāciju par atbīruma līmeni prioritāro studiju jomu studiju programmās. Turpmākais solis būs atbīrumu iemeslu noskaidrošana un izvērtēšana.

Lai uzlabotu esošo situāciju, turpmāk tiks veicināta individuālo studiju plānu ieviešana AI, tas dos iespēju studentiem virzīties uz priekšu, izmantojot individuālo pārbaudījumu kārtšanas grafiku. Augstskolas tiks aicinātas pastiprināt individuālu darbu ar studentiem, paplašināt akadēmisko centru (studiju centru) funkcijas, piedāvājot individuālas pārrunas ar studentiem, noskaidrojot studiju pārtraukšanas cēloņus un meklējot individuālus risinājumus. Pamatnostādnēs ir iekļauts pasākums (rīcības virziens 3.4.), kas paredz informatīva atbalsta sniegšanu skolēniem motivācijas uzlabošanai dabaszinātņu apgūvē, līdz ar to eksakto zinātņu 1.kursa studenti būs labāk sagatavoti un samazināsies atbīrums.

Sākot ar 2014.gadu, tiek plānots palielināt STEM studiju programmas vienas budžeta studiju vietas finansējumu, tādējādi veicinot finansējuma apmēra palielināšanos STEM studiju programmās, kas veicinātu studijas pārtraukušo studentu skaita samazināšanos.

ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā plānots sniegt atbalstu karjeras attīstības pasākumu īstenošanai, t.sk. AI, sadarbībā ar darba devējiem izglītības programmu nepabeigušo skaita samazināšanai.

Papildus saskaņā ar vienošanos, ko IZM slēdz ar valsts augstskolām un koledžām, katrā kalendārā gada sākumā valsts dibinātās AI sniedz ziņas par studiju vietu, kuras finansē no valsts budžeta, faktisko izpildi (budžeta vietu faktiskais aizpildījums pret plānoto), kā arī ziņas par faktiski sagatavoto speciālistu skaitu (grādu/kvalifikāciju ieguvušie salīdzinājumā ar plānoto). Studiju vietu un speciālistu neizpildes gadījumā iestādes sniedz pamatojumu, kādēļ students pārtraucis studijas vai nav ieguvis grādu/ kvalifikāciju. Līdz ar to studentu "atbīrums" budžeta vietās tiek analizēts detalizētāk, identificējot apstākļus, kas radījis atbīrumu.

Kopš 2014.gada, konsolidējot augstākās izglītības datus, veidojot vienotu augstākās izglītības datu bāzi, tiek plānots īstenot sistemātisku studentu "atbīruma" analīzi, saistot šo informāciju ar AI akreditācijas datiem (studiju programmu kvalitāti). Plānots veidot arī

atbīrušo studentu profilu, nosakot "atbīrušo" studentu vecumu, dzimumu, iepriekšējo izglītību u.c. faktorus, lai identificētu potenciālā atbīruma riska grupas.

Pasākumi, lai veicinātu inovatīvu saturu un programmu attīstību

Eiropas Sociālā fonda projekts "Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai" (vienošanās: Nr.2011/0012/1DP/1.1.2.2.1/11/IPIA/VIAA/001) sniedza rekomendācijas un analīzi par studiju virzieniem, to pilnveidi, uzlabošanu un attīstību, kā arī konsolidāciju un slēgšanu.

Ziņojumā "Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai" ir veikta arī datu analīze par studiju programmu eksportspēju, studiju programmās studējošo kopējo noslodzi, doktorantūras studiju programmām, kā arī augstākās izglītības iestāžu saistību ar reģioniem.

Inovatīvu studiju programmu un satura izstrādei būtu nepieciešama labās prakses pārņemšana, piemēram, studiju procesu organizācijai un vadībai, ārvalstu mācībspēku piesaistei, kā arī un atbalsts modernu materiālu izstrādei un uzlabošanai.

Kopīgo doktorantūras programmu un programmu ES valodās izveides procesā veiks uzraudzības pasākumus, lai veicinātu inovatīvu studiju programmu un satura izstrādi. Izmantojot ES fondu līdzekļus nākamajā plānošanas periodā tiks sniegts atbalsts inovatīvu, kopīgu, t.sk. starpdisciplināru, studiju programmu izstrādei.

Augstākās izglītības studiju virzienu izvērtēšana notiek atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, t.sk. eksperti vērtē augstskolas informatīvo bāzi, materiālo un tehnisko nodrošinājumu, t.sk. IKT aprīkojumu, akadēmiskā personāla kvalifikāciju. Līdz ar to augstākās izglītības studiju virzienu akreditācijas lēmumos ir norādīti trūkumi un rekomendācijas, kas AII ir jānovērš līdz akreditācijas termiņa beigām/nākamajam akreditācijas procesam, t.sk. par IKT izmantošanu mācību procesā.

Vairākas augstskolas studiju programmās īsteno studiju kursus e-studiju formā, samērā plaši studiju procesā izmanto e-studiju platformu *Moodle*. Augstākās izglītības iestāžu digitālās apmācības aprīkojums un infrastruktūra ir atšķirīga - vairākās AII jau plaši lieto multimediju iekārtas un IKT, citās šis aprīkojums vēl ir pilnveidojams.

Kopumā Latvijas AII ir jāpaplašina IKT izmantošana studiju procesā un jāievieš vairāk izstrādātu e-studiju kursu. Nozīmīgs jautājums ir personāla, īpaši mācībspēku, apmācība digitālo rīku izmantošanā mācību procesā.

Studentu centrēta izglītība ir viena no Boloņas procesa tēmām, tā Latvijā ir aplūkota vairākos darbsemināros un konferencēs, kuros piedalījās AII pārstāvji. Latvijas pārstāvji 2009.gadā piedalījās Lēvenes (Beļģija) Boloņas procesa ministru konferencē, kur viena no tēmām bija studentu centrēta izglītība.

Pasākumi, lai paaugstinātu nodarbinātību un uzņēmējdarbību

2011.gada 19.aprīlī IZM, RP, AIP, LDDK, LBAS un LSA parakstīja Vienošanās par sadarbību studiju vietu struktūras pakāpeniskai pārveidošanai atbilstoši darba tirgus prasībām. Vienošanās paredz prakses attīstību absolventu nodarbinātības un profesionālās sagatavotības veicināšanai un nozaru ekspertu padomju iesaistīšanu. 2012.gada 9.novembrī IZM un LDDK parakstīja sadarbības memorandu.

Augstākās izglītības un zinātnes attīstības pasākumu plāna laika posmam no 2013.gada 1.novembra līdz 2014.gada 31.decembrim ietvaros plānots nodrošināt lielāku prakses pieejamību studentiem, palielinot darba devēju lomu un motivāciju kvalitatīvas prakses nodrošināšanā, tādējādi sniedzot studentiem praktiskās iemaņas specialitātē, kas ļauj tiem veiksmīgāk iekļauties darba tirgū.

Vienlaikus norādām, ka 40000 no Latvijā augstākās izglītības iestādēs studējošajiem (kopā 90 tūkstoši studentu), ir reģistrējušies portālā *prakse.lv*, kur uzņēmēji atrod praktikantus un studenti prakses vietas. Portāls darbojas piecus gadus.

Normatīvo aktu prasības jau šobrīd paredz *transversālo* prasmju iekļaušanu studiju programmās un pasākumu ieviešanu, kas vērsti uz studiju procesa un metožu uzlabošanu.

Vienlaikus būtu nepieciešams izvērtēt iespēju veicināt un attīstīt augstskolu biznesa inkubatorus, lai veicinātu mācību pētījumus un pieredzes ieguvu.

Latvijā darbojas vairāki biznesa inkubatori: pilnsabiedrība "Rīgas Reģiona biznesa attīstības inkubators", radošā biznesa inkubators "Creative Andrejsala" (SIA "HUB Rīga"), nodibinājums "Ventpils Augsto tehnoloģiju parks", SIA "Kurzemes Biznesa inkubators", kas darbojas Liepājā, Kuldīgā un Saldū, Latgales biznesa inkubators "Ideju Viesnīca", biedrība "Biznesa inkubators Cēsis", Zemgales pilnsabiedrība "JIC Biznesa inkubators" un vairāki no inkubatoriem cieši sadarbojas ar AII, piedāvājot kursus biznesa plāna izstrādāšanai un sniedzot plašu informāciju par iespējām uzsākt uzņēmējdarbību biznesa inkubatorā. Vairākas augstākās izglītības iestādes sadarbībā ar LIAA un/ vai biznesa inkubatoriem ir īstenojušas apmācību semināru programmu "Uzņēmējs 5 dienās".

Augstskolas ir iesaistījušās arī citās programmās un pasākumos, kas veicina uzņēmējdarbības prasmju attīstību, piemēram, dažādos biznesa plānu konkursos. Karjeras dienās, notiek dažādi semināri un lekcijas. Vairākās AII studentiem, kas nestudē uzņēmējdarbību un vadībiznātni, piedāvā brīvās izvēles kursu uzņēmējdarbības pamatos.

Ar dzimumu saistīto atšķirību samazināšana

Saskaņā ar MK 2006.gada 2.maija noteikumiem Nr.348 "[Kārtība, kādā augstskola un koledža iesniedz Izglītības un zinātnes ministrijā informāciju par savu darbību](#)" augstskolas un koledžas iesniedz informāciju par studējošajiem, norādot dzimuma proporciju studiju virzienos studiju programmu griezumā, kā arī akadēmiskā un administratīvā personāla dzimumu proporciju. Minētā informācija tiek analizēta, lai noteiktu dzimumu proporcijas studiju virzienos un specialitātēs un plānotu nepieciešamo instrumentu izmantošanu dzimumu līdzsvara nodrošināšanai.

2011./2012.mācību gadā profesionālās vidējās izglītības iestādes absolvēja 42% vīriešu, vispārējās vidējās izglītības iestādēs absolventu-vīriešu īpatsvars bija 46%.

81% no augstskolās pamatstudijās uzņemto studentu skaita 2012./2013.akadēmiskajā gadā bija vispārējā vidējā izglītība un tikai 12% – vidējā profesionālā.

Latvijā raksturīgs gan kopumā diezgan proporcionāls studējošo dzimumu līdzsvars, dažādās programmās, t.sk. inženierzinātņu un uzņēmējdarbības programmās. 2011./2012.akadēmiskajā gadā studēja 60% sievietes un 40% vīriešu. Minēto tendenci nosaka dzimumu proporcijas nelīdzsvarotība vidējās izglītības pakāpē un kopējās darba tirgus un sociālekonomiskās iezīmes valstī.

Plānotā karjeras attīstības atbalsta ietvaros tiks īstenoti pasākumi, t.sk. pasākumi, lai mazinātu stereotipus par profesiju piemērotību.

Eiropas struktūrfondu intervence 2007.-2013.gadā augstākās izglītības kvalitātes paaugstināšanai

Identifikators	Nosaukums	Kopējais finansējums, LVL	Apakšaktivitātes informācija
1.1.2.1.1.apakšaktivitāte	Atbalsts maģistra studiju programmu īstenošanai	7 804 604,00	Līdz 2012.gada 31.decembrim ESF atbalstu maģistrantūras studijām ir saņēmuši 1 746 maģistrantūras studenti, t.i., 5% (33 389) no valstī kopējā 2012./2013.akadēmiskajā gadā studējošo maģistrantu skaita prioritārajās jomās. Vienlaikus maģistra grādu ieguvušo skaits 2011.gadā (1 352 maģistri) ir palielinājies par 4%, salīdzinot ar 2010.gadu (1 299 maģistri). Palielinājies arī doktorantūrā studējošo skaits prioritārajās jomās: 2010.gadā 810 doktorantu, 2011.gadā - 867.
1.1.2.1.2.apakšaktivitāte	Atbalsts doktora studiju programmu īstenošanai	34 695 181,00	ESF atbalstu doktorantūras studijām ir saņēmuši 1773 doktorantūrā studējošie, t.i., 87% no doktorantu skaita 2007./2008.akadēmiskajā gadā. Vienlaikus augstskolu akadēmiskajam personālam pievienojas jauni doktori, kuri iekļaujas studiju un pētniecības darbā.

1.1.2.2.1.apakšaktivitāte	Studiju programmu satura un īstenošanas uzlabošana un akadēmiskā personāla kompetences pilnveidošana	1 001 495,00	Izvērtēti visi 28 apstiprinātie augstākās izglītības studiju virzieni. Izvērtētas 860 programmas (projektā bija plānots izvērtēt 651 studiju programmu). Rezultāts skaidrojams ar augstāko izglītības iestāžu ieinteresētību un atbalstu.
3.1.2.1.1.apakšaktivitāte	All telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem	85 374 366,00	Visās valstī esošajās All, kas īsteno prioritārās programmas, modernizēs infrastruktūru un mācību aprīkojumu. Šobrīd ir modernizētas 14 All, t.i., 45% no kopējā augstākās izglītības iestāžu skaita (31), kas īsteno prioritārās programmas.

Turpmākās aktivitātes nosacījuma izpildei un starpinstitucionālās sadarbības modelis

Turpmākā plānošanas perioda ietvaros augstākās izglītības kvalitātes un pieejamības attīstības tiek plānota trijos prioritārajos virzienos:

- studiju un zinātniskās darbības kvalitātes paaugstināšana;
- augstākās izglītības un zinātnes sektora konsolidācija un efektīva resursu izmantošana;
- augstākās izglītības un zinātnes internacionalizācija un starptautiskās konkurētspējas paaugstināšana.

Turpmākajos gados augstākajā izglītībā plānots nostiprināt darba devēju ietekmi augstskolu un koledžu darbības pārvaldībā, kā arī stiprināt sociālo partneru tiesisko lomu valsts budžeta līdzekļu sadalē atbilstoši darba tirgus prognozēm un sabiedrības attīstības interesēm. Plānots turpināt esošo praksi sadarbībā ar EM (EM darba tirgus un demogrāfiskās kvantitatīvās projekcijas), nodrošināt efektīvāku augstākās un profesionālās izglītības prioritāšu pozicionēšanu.

Ņemot vērā pamatnostādņu 1.nodaļā minētos riskus un politisko uzstādījumu, augstākās izglītības institucionālo tīklu pilnveidos, koncentrējot resursus ne tikai saturiski, bet arī teritoriāli. Novēršot augstākās izglītības programmu sadrumstalotību, plānots turpināt veicināt atbalstu prioritāro nozaru studijām un konsolidētām doktorantūras īstenošanas modelim.

Izmaiņas iecerēts veikt, pamatojoties uz virkni politikas ietekmes pētījumiem, ko sadarbībā ar sociālo un politikas zinātņu ekspertiem plānots īstenot tuvāko gadu laikā.

Izm saskata, ka augstākās izglītības sektorā ļoti būtiska prioritāte nākamajos septiņos gados ir visu veidu starptautiskā sadarbība gan studiju satura īstenošanā visos ciklos, gan cilvēkresursu mobilitātē. Pastiprināti ir jāattīsta ārvalstu studentiem un mācībspēkiem pievilcīga studiju vide, kas saistīta pamatā ar studiju satura pieejamību svešvalodās, tālmācības risinājumu plašāku izmantošanu un atbilstošu tiesisko bāzi. Atbalsts plānots minētās sadarbības īstenošanai visās augstskolās, īpaši tiek akcentētas doktora studiju ietvaros īstenotās aktivitātes sadarbībā ar ārvalstu partneriem. Plānots izstrādāt līdz 2020.gadam kopīgu doktorantūras programmu sistēmu zinātnes nozarē, t.sk. kopīgu doktorantūras skolu veidošanu ar vienotu studējošo uzņemšanu tajā.

Lai nodrošinātu zināmu investīciju līdzsvaru un attīstības ilgtspēju, plānots ES fondu līdzfinansējuma ietvaros arī modernizēt materiālo un tehnisko bāzi AII un koledžās. Tomēr jāuzsver, ka investīciju prioritāte ir efektīva resursu koncentrācija, kas tieši saistīta ar institucionālo konsolidāciju. Līdz ar to AII tīkla optimizācijai līdz 2020.gadam tiks sniegts atbalsts arī ar ES fondu investīcijām. Valsts un ES finanšu līdzekļu atbalsts ir tieši saistīts ar kvalitātes vadības vai institucionālās izcilības modeļu īstenošanu augstskolās. Lai novērstu investīciju sadrumstalotību un efektīvāk sasniegtu makroekonomiskos rādītājus, plānots īstenot zinātnisko institūtu un augstskolu ciešāku sadarbību pamatstudiju un augstākā līmeņa studiju īstenošanā. Šādā gadījumā palielinātos zinātnisko institūtu tiesiskās un praktiskās iespējas īstenot arī doktora studijas.

Ņemot vērā budžeta programmas 80.00.00 "Eiropas Savienības politikas instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības projektu un pasākumu īstenošana" finanšu līdzekļu pieejamību un ES prioritātes mācību mobilitātē, plānotais atbalsts nākamajā plānošanas periodā tiks novirzīts starptautiskajai mobilitātei profesionālās augstākās izglītības programmās.

Kopējās IZM stratēģiskās prioritātes visam plānošanas periodam ir ietvertas pamatnostādņu 1.3.nodaļā un tuvākajā termiņā (2014.gads) plānotās aktivitātes augstākās izglītības sistēmas attīstībai ir detalizēti izklāstītas *Augstākās izglītības un zinātnes attīstības pasākumu plānā laika posmam no 2013.gada 1.novembra līdz 2014.gada 31.decembrim*.

Nosacījuma izpildei pamatnostādņu rīcības virzienu kontekstā plānotie pasākumi

Rīcība virziena 1.2."Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana" ietvaros paredzēta Latvijas akadēmiskā personāla kapacitātes stiprināšana, kā arī ārvalstu mācībspēku piesaiste. Mācībspēku pilnveidotās prasmes un starptautiskais profils veicinās studējošo interesi par mācību saturu un uzlabos studiju rezultātus.

Rīcības virziens 1.3."21.gs. atbilstošas izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšana" ietver materiālās un tehniskās bāzes uzlabošanu augstākajā izglītībā. Moderno tehnoloģiju pieejamība paaugstinās augstākās izglītības pievilcību audzēkņu vērtējumā un veicinās līdzdalību tajā. Papildus tiks sekmēta augstākās izglītības mācību

metožu efektivitāte un 21. gs aktuālo prasmju pastiprināta apguve, izrietoši vairojot absolventu konkurētspēju un nodarbinātību.

Rīcības virziens 2.1. "Karjeras izglītības sistēmas attīstība un pakalpojumu pieejamība" sekmēs mērķtiecīgu turpmākās izglītības/profesijas izvēli atbilstoši prasmēm, zināšanām un interesēm, kā arī paaugstinās jauniešu konkurētspēju darba tirgū.

Rīcības virziena 3.1. "Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas pilnveide" ietvaros paredzēts atbalsts arī starptautiski konkurētspējīgas nacionālās augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas institūcijas izveidei. Paredzēts izstrādāt koncepciju, kurā būs noteikti augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēmas darbības principi. Šī rīcības virziena ietvaros tiks pilnveidota arī VIIS (t.sk. sistēmas sasaiste ar augstāko izglītību, pieaugušo un interešu izglītību), tiks nodrošināta izglītojamo ar invaliditāti uzskaitē vispārējās izglītības, profesionālās izglītības un augstākās izglītības iestādēs, kā arī tiks izveidota vienota datubāze par pieaugušo izglītības īstenošanu.

Rīcības virziens 3.2. "Efektīvu izglītības finanšu resursu pārvaldība" paredz jauna augstākās izglītības finansēšanas modeļa izstrādi un ieviešanu, kas nodrošinās visiem pieejamu kvalitatīvu augstāko izglītību, tās atbilstību darba tirgus prasībām, stiprinās saikni ar zinātni un pētniecību, kā arī novērsīs budžeta līdzekļu sadrumstalotību. Īstenotie pasākumi ļaus stiprināt augstākās izglītības pārvaldību, ļaus paaugstināt studiju un zinātniskās darbības kvalitāti, kā arī panākt augstākās izglītības un zinātnes sektora konsolidāciju un efektīvu resursu izmantošanu.

Rīcības virziens 3.4. "Izglītības starptautiskā konkurētspēja" ietver atbalsta nodrošināšanu augstākās izglītības studiju programmu starptautiskajai akreditācijai un publicitātei. Plānots sniegt atbalstu starptautisku kopīgo maģistrantūras un doktorantūras studiju programmu izveidi un īstenošanu, nodrošinot kvalitatīvu programmu pieejamību svešvalodās. Īstenotie pasākumi paaugstinās augstākās izglītības nozares prestižu kā Latvijā, tā ārvalstīs, un tas savukārt sekmēs tās konkurētspējas pieaugumu. Prestižā un konkurētspējīgā izglītībā iesaistītie būs augsti motivēti izciliem sasniegumiem, kas vairo nodarbinātības izredzes, kā arī personisko labklājību.

Sadarbībā ar citu nozaru ministrijām IZM plāno īstenot atbalstāmas darbības priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas tendenču samazināšanai.

IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES MINISTRIJA

- Augstākās izglītības pārvaldības stiprināšana un sinerģija ar zinātni.
- Atbalsts studentiem.
- Ārvalstu mācībspēku piesaiste.
- Izcilu studiju programmu izveide svešvalodās.
- Studiju programmu starptautiskā publicitāte.
- Materiālās un tehniskās bāzes uzlabojums augstākās izglītības iestādēs un koledžās.
- Studiju un zinātniskās darbības kvalitātes paaugstināšana.
- Augstākās izglītības un zinātnes sektora konsolidācija un efektīva resursu izmantošana.
- Valsts finansēto studiju vietu atbalsta optimizācija un jauns augstākās izglītības finansēšanas modelis.
- Augstākās izglītības un zinātnes internacionalizācija un starptautiskās konkurētspējas paaugstināšana

EM

- Darba tirgus ilgtermiņa un vidējā termiņa prognozes.
- Studējošo skaita projekcijas.

LM

- Nodarbinātības barometrs.
- Darba tirgus īstermiņa prognozes.

- Nacionālā augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas institūcija.

Mūžizglītības sistēma

Jau 2007.gadā uzsāktas darbības pieaugušo izglītības sistēmas ieviešanai, un līdz 2013.gadam īstenoti dažādi pasākumi, kas vērsti uz mūžizglītības pieejamības sekmēšanu un tās saturu izstrādi. Šo pasākumu ietekmē ir palielinājies mūžizglītībā iesaistīto personu skaits, 2012.gadā sasniedzot 7%. Tomēr Latvijas rādītāji vēl joprojām nesasniedz vidējos ES – 9%. Šī iemesla dēļ nākamajā plānošanas periodā mūžizglītības veicināšanai ir ierādīta nozīmīga loma ar mērķi sasniegt mūžizglītībā iesaistīto personu īpatsvara palielinājumu līdz 15%. Šādā kontekstā pamatnostādņu ietvaros īstēnos pasākumus, kas atbalsta mūžizglītības ieviešanu un prasmju uzlabošanu, nodrošina prasmju pilnveidošanu un paplašina mūžizglītības pieejamību.

Lai sasniegtu mērķi, nepieciešams nodrošināt mūžizglītības pieejamību iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu vecuma, dzimuma, iepriekšējās izglītības, dzīvesvietas, ienākumu līmeņa, etniskās piederības, funkcionāliem traucējumiem utt., kā arī veidot pieaugušajiem kvalitatīvas izglītības piedāvājumu un izveidot saskaņotu normatīvo aktu sistēmu un efektīvu resursu (t.sk. finanšu) pārvaldi.

Nepieciešams izveidot vienotu augstākās izglītības informācijas apmaiņas sistēmu, kā arī izveidot All absolventu darba gaitu monitoringa sistēmu, lai iegūtu informāciju pamatotu lēmumu pieņemšanai.

Lai sekmētu mūžizglītības sistēmas attīstību Latvijā, veikti šādi nozīmīgi pasākumi:

1) Īstenoti uzdevumi saskaņā ar *Mūžizglītības politikas pamatnostādņēm 2007.-2013.gadam*;

- 2) pieaugušo izglītības glosārija apstiprināšana Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijā;
- 3) apkopota un publicēta pašvaldību sniegtā informācija par pieaugušo neformālās izglītības finansēšanu Latvijas reģionos;
- 4) noteikta **kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci**;
- 5) pieņemti **iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi**;
- 6) noteikta grādu un profesionālo kvalifikāciju pielīdzināšanas kārtība;
- 7) nodrošinātas karjeras konsultācijas vairāk kā 50 tūkstošiem personu;
- 8) norit nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras izstrādes process un tās līmeņu pielīdzināšana Eiropas kvalifikāciju struktūrai;
- 9) nodrošināta visaptveroša pedagogu un akadēmiskā personāla kompetenču pilnveide;
- 10) sniegtas tālākizglītības iespējas dažādām sociālām grupām - jauniešiem, sociālajiem darbiniekiem, bilingvālo mācību pedagogiem u.c.;
- 11) uzsākts darbs grozījumu izdarīšanai **Profesionālās izglītības likumā** MK apstiprinātās koncepcijas "Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā" ietvaros.

Valsts vai reģionālais stratēģiskās politikas ietvars

2007.gada 23.februārī ar MK rīkojumu Nr.111 "**Par Mūžizglītības politikas pamatnostādņēm 2007.-2013.gadam**" tika apstiprinātas "Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007.-2013.gadam" (turpmāk - Mūžizglītības pamatnostādnes) - pamata politikas plānošanas dokuments mūžizglītības politikas attīstības jomā. Mūžizglītības pamatnostādņēs uzsvērta pieaugušo izglītība.

Ir uzsākts darbs vienotas izglītības sistēmas izveidei, lai sekmētu visu izglītības posmu un formu sasaisti, nodrošinot cilvēkiem iespējas mācīties katrā dzīves posmā, visās dzīves jomās neatkarīgi no viņu vecuma, dzimuma, iepriekšējās izglītības, dzīvesvietas, etniskās piederības, ienākuma līmeņa, funkcionāliem traucējumiem.

Sagatavots informatīvais ziņojums par Mūžizglītības pamatnostādņu īstenošanas gaitu 2011. un 2012.gadā. Tā secinājumi ietverti pamatnostādņu izstrādē.

IZM īsteno tālā projekta "Eiropas programmas īstenošana pieaugušo izglītības jomā" ietvaros tiek izstrādāts mūžizglītības modelis, ietverot tajā pieaugušo izglītības politikas veidošanu un pārraudzību, funkciju sadalījumu un finansēšanas plānošanu un sadales kārtību. Tiek izveidota visaptveroša un savstarpēji salīdzināma datu sistēma par visiem

pieaugušo izglītības aspektiem – kā nepieciešamība faktos balstītas politikas izstrādei. Tas būs uz neatkarīgu zināšanu apguvēju vērsts, daudzšķautņains pārvaldības modelis, lietderīgāk un efektīvāk izmantots finansējums, organizēta sadarbība ar darba devējiem, sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību, kā arī pieaugušo izglītības jautājumu izpētes pastiprināšana.

Projekta tiešā mērķa grupa ir vecuma grupas 25-64 gadi Latvijas iedzīvotāji ar zemām pamatprasēm (nav pamata vai vidējās izglītības). Projekta mērķi ir:

- sekmēt sadarbību un nodrošināt vienotu koordināciju/informācijas apmaiņu starp augstskolām, privātajiem partneriem, valsts, pašvaldību un nevalstiskajām institūcijām ar mērķi palielināt to pieaugušo Latvijas iedzīvotāju skaitu, kuri savas dzīves laikā pilnveido savas prasmes, iemaņas un kvalifikāciju;

- sekmēt stabilu un ilgtspējīgu kultūras un izglītības sektoru sadarbību, kas ļautu ilgtermiņā nodrošināt kultūras institūciju kultūrizglītības piedāvājuma pieejamību formālās un neformālās izglītības procesā;

- veicināt ieinteresēto pušu diskusiju par mūžizglītības problēmām Latvijā, kā arī apmainīties viedokļiem un izstrādāt priekšlikumus problēmu risināšanai;

- izplatīt informāciju iedzīvotāju vidū par šā brīža izglītības iespējām Latvijā un personas ieguvumiem no kvalifikācijas celšanas.

Pasākumi, lai atbalstītu mūžizglītības attīstību un saistītos pakalpojumus

Nodrošināts izglītības un apmācības piedāvājuma elastīgums un atbilstība darba tirgus prasībām.

Saistībā ar mūžizglītības attīstību šobrīd Latvijā pieejami četri būtiski kompensējoši pasākumi, lai vērtētu izglītību, kas iegūta dažādos izglītības veidos un pakāpēs.

Vispārējās izglītības īstenošanas ietvaros personai ir tiesības būt uzņemtai izglītības iestādē kā eksternim (persona, kas pašizglītības veidā apgūst valsts vispārējās izglītības standartu prasībām atbilstošas zināšanas un prasmes un kārto pārbaudījumus gada vērtējuma iegūšanai kādā mācību priekšmetā vai izglītības dokumenta iegūšanai) vispārējās pamatzglītības (no 18 gadu vecuma) vai vispārējās vidējās izglītības ieguvei.

Saskaņā ar *Profesionālās izglītības likumā* noteikto personām piedāvāta iespēja atzīt ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences profesionālajai kvalifikācijai. Profesionālo kompetenci novērtē akreditēta izglītības iestāde vai eksaminācijas centrs, kam IKVD ir deleģējis veikt šo uzdevumu. Profesionālo kompetenci novērtē profesionālās kvalifikācijas eksāmenā. Pretendentam, kurš saņēmis pietiekamu vērtējumu, izsniedz valsts atzītu pirmā, otrā vai trešā līmeņa profesionālo kvalifikāciju apliecināšu dokumentu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. IKVD veido un uztur datubāzi par personām, kuras saņēmušas valsts atzītu profesionālo kvalifikāciju apliecināšu dokumentu.

Saskaņā ar likumu "Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu" citu valstu rezidenti ir tiesības pilntiesīgi un patstāvīgi strādāt Latvijā reglamentētā profesijā. Šādā gadījumā tiek nodrošināta ārvalstīs iegūtas profesionālās kvalifikācijas atzīšana Latvijā. AIC pieņem dokumentus, sagatavo savu vērtējumu un nosūta izziņu institūcijai, kas izsniedz profesionālās kvalifikācijas atzīšanas apliecību konkrētajā profesijā. Institūcija, kas izsniedz profesionālās kvalifikācijas atzīšanas apliecību, pieņem lēmumu par profesionālās kvalifikācijas atzīšanu, daļēju atzīšanu vai neatzīšanu. Lēmums jāpieņem triju mēnešu laikā (ES valstu ārstiem, veterinārārstiem, farmaceitiem, medmāsām, vecmātēm, zobārstiem, arhitektiem) vai četru mēnešu laikā (pārējiem) kopš visu dokumentu iesniegšanas informācijas institūcijā.

Saskaņā ar *Izglītības likumā* noteikto personai ir tiesības uz ārvalstīs izsniegto izglītības dokumentu, kā arī ārvalstīs iegūtos akadēmisko grādus apliecinošu dokumentu atzīšanu Latvijā. Attiecīgo ekspertīzi veic, pamatojoties uz izglītības dokumentu vai akadēmiskos grādus apliecinošo dokumentu īpašnieka, attiecīgo izglītības iestāžu, valsts institūciju, darba devēju vai profesionālo organizāciju iesniegumu. AIC veic izglītības dokumenta ekspertīzi, kurā noskaidro izglītības iestādes statusu mītnes valstī un apgūtās programmas līmeni. AIC izsniedz izziņu par to, kādam Latvijā izsniegtam izglītības dokumentam ārvalstu izglītības dokuments var tikt pielīdzināts. Dokumentu maksimālais izskatīšanas termiņš ir četri mēneši.

Lai sasniegtu izglītību priekšlaicīgi pametušo iedzīvotāju īpatsvara samazināšanas ES un Latvijas mērķi, ir nepieciešami gan preventīvie (piemēram, individualizētas pieejas nodrošināšana, izglītības satura uzlabošana un izglītības iestāžu modernizācija, vecāku un izglītības iestāžu sadarbības stiprināšana), gan kompensējošie mehānismi (otrās izglītības iespējas nodrošināšana, ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju atzīšanas sistēmas izveide, īpaši pieaugušajiem). ES kopš 2002.gada par 1,8 procentpunktiem palielinājās to personu (vecuma grupā 25-64 gadi) īpatsvars, kuri piedalās mācīšanās procesā. Latvijā, kaut arī īstenoti vairāki aktīvie pasākumi, šis rādītājs attiecīgajā periodā samazinājās par 0,3 procentpunktiem, 2011.gadā — 5,0%, savukārt 2012.gadā bija 7,0%.

Informatīvajā ziņojumā "Par Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā esošo profesionālās izglītības iestāžu pārņemšanu pašvaldību padotībā" (MK 2013.gada 2.jūlija sēdes prot.Nr.37, 43.§) ir iekļauti aprēķini par pieaugušo izglītību.

1.tabula [287] Mērķa sasniegšanas rādītājs

	Bāzes vērtība (2011.)	2014.	2017.	2020.	2030.
[288] Pieaugušo izglītībā iesaistīto personu īpatsvars 25-64 gadu vecumā	5,0%	7%	9,5%	15%	34%

Avots: Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam

Profesionālās izglītības iestādes iesaistās pieaugušo izglītošanā, dodot iespēju pieaugušajiem ar iepriekšēju izglītību un profesionālo pieredzi iegūt noteikta līmeņa profesionālo kvalifikāciju, kā arī personām neatkarīgi no vecuma un iepriekšējās izglītības vai profesionālās kvalifikācijas apgūt darba tirgus prasībām atbilstošas sistematizētas

profesionālās zināšanas un prasmes, tomēr profesionālās izglītības iestāžu iesaiste pieaugušo izglītošanā nav pietiekama. Ir skaidrs, ka profesionālās tālākizglītības programmas un profesionālās pilnveides izglītības programmas apguvušo izglītojamo skaits profesionālās izglītības iestādēs nav pietiekams.

Saskaņā ar [Izglītības likuma 59.pantu](#), kurā noteikts, ka no 2015.gada 1.janvāra jānodrošina atbalsts darba devējiem darbinieku papildu izglītošanā, tiek izstrādāts MK noteikumu projekts "Atbalsts darba devējiem darbinieku izglītošanai", kurā paredzētas trīs atbalstāmās jomas formālajai izglītībai (nav pieejams finansējums):

1) obligātā joma, kas jānodrošina darba devējiem (valsts noteiktās specializācijas - ugunsdrošība, darba aizsardzība utt.);

2) Latvijā neapgūstamās profesijas;

3) darbinieka kompetenču pilnveide atbilstoši darba devēja vajadzībām, tai skaitā pēc paša darbinieka izvēles.

Papildus pieaugušo dalības palielināšanai izglītībā Latvija ir apņēmusies arī samazināt izglītību priekšlaicīgi pametušo to iedzīvotāju (vecuma grupā 18-24 gadi) skaitu, kuriem nav vidējās izglītības un kas neturpina mācīties, īpatsvaru līdz 13,4% (ES mērķis - mazāk par 10%). Salīdzinot ar 2010.gadu, 2012.gadā skolu nepabeigušo skolēnu īpatsvars vecuma grupā 18-24 gadi samazinājies no 13,3% līdz 10,5%; šis rādītājs ir labāks par vidējo ES rādītāju (12,8%). Visizplatītākie iemesli, kādēļ tiek pārtrauktas mācības, ir ģimenes sociālekonomiskie apstākļi, motivācijas trūkums, mācīšanās grūtības, vienaudžu ietekme, skolas resursi, nepietiekama vecāku un skolas sadarbība.⁷⁰

2.tabula

Izglītību priekšlaicīgi pametušo (vecuma grupā 18-24 gadi), kuriem nav vidējās izglītības, īpatsvars, %

Valsts	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2020.*
ES	17,0	16,6	16,1	15,8	15,5	15,1	14,9	14,4	14	13,5	12,8	10
LV	16,9	18,0	14,7%	14,4%	14,8	15,1	15,5	13,9	13,3	11,6	10,5	13,4

Avots: Eurostat

2012.gada ceturtajā ceturksnī kopējais iedzīvotāju (vecuma grupa 18-24 gadi) skaits bija 194,8 tūkstoši, tostarp 55,9 tūkstoši iedzīvotāju bija bez vidējās izglītības. 23,2 tūkstoši iedzīvotāju (vecuma grupa 18-24 gadi) bez vidējās izglītības neturpināja mācības⁷¹.

2012.gadā IZM apkopoja pašvaldību sniegto informāciju par pieaugušo neformālo izglītību Latvijas reģionos 2012.gadā. Atsaucoties uz informācijas pieprasījumu, 81 pašvaldība sniedza datus par teritorijā īstenoto pieaugušo neformālo izglītību, tās finansēšanas apmēru un modeli. Apkopojot informāciju, konstatēts, ka ekonomiskās krīzes situācijā pašvaldības

vadītāji bieži pieņem lēmumus par pieejamo finanšu līdzekļu izlietojumu par labu citām neatliekamām darbībām, nevis ieguldījumiem cilvēkkapitāla attīstībai.

Tomēr vairākas pašvaldības veicina pieaugušo izglītības attīstību savā teritorijā, dažādos veidos atbalstot tās īstenošanu: 1) finansējot vai līdzfinansējot teritorijā esošas iestādes (pieaugušo izglītības centrus, tautas skolas, kultūras centrus, vispārējās izglītības iestādes u.c.), kas īsteno pieaugušo neformālo izglītību; 2) nodrošinot telpas vai piedāvājot atlaides telpu īrei pieaugušo neformālās izglītības programmu īstenošanai; 3) īsteno vai līdzfinansē ārvalstu finanšu instrumentu projektus, kuri vērsti uz pieaugušo neformālās izglītības īstenošanu un attīstību; 4) piedāvā dotācijas NVO, kuras nodrošina pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem.

Informatīvajā ziņojumā par Mūžizglītības pamatnostādņu īstenošanas gaitu 2011.gadā un 2012.gadā norādīts, ka IZM un VIAA organizēja piecas Karjeras attīstības atbalsta sadarbības padomes sēdes; veica Latvijas saistību izpildi EK konsultāciju un informācijas centru tīklā *Euroguidance*, uzturēja informatīvo e-resursu "Studiju ceļvedis Eiropā", aktualizēja informāciju par izglītības iespējām Latvijā EK portālā *PLOTEUS* (<http://ec.europa.eu/ploteus>), nodrošinot datu savietošanu ar Nacionālo izglītības iespēju datubāzi NIID.LV un portālu *StudyinLatvia.lv* (<http://www.studyinlatvia.lv>); 2011.gadā organizēja vienu nacionālo konferenci "Jaunatne kustībā: izglītība - pieredze - nodarbināmība" (dalībnieku skaits - 220); nodrošināja EK atbalstītajā starpvalstu projekta "Eiropas mūžilgas karjeras atbalsta politikas tīkls" (EMKAPT) nacionālo koordināciju; uzturēja nacionālo izglītības iespēju datubāzi NIID.LV, apkopojot informāciju par 1990 izglītības iestādēm (13000 izglītības programmu). Izmantojot NIID.LV datu bāzi, ir izveidots un tiek uzturēts portāls *StudyInLatvia*; organizēti informatīvie un mācību semināri pedagogiem un karjeras atbalsta speciālistiem vispārizglītojošajās un profesionālajās skolās (semināru dalībnieku skaits 2011.gadā - 579, 2012.gadā - 437); 2012.gadā organizēja pasākumu "Karjeras nedēļa" (dalībnieku (skolēnu) skaits - 9000); izdeva virkni publikāciju karjeras atbalsta speciālistiem (viena grāmata un 11 e-publikāciju); izstrādāja interaktīvo e-līdzekli (<http://brauktvainebraukt.lv>) (uzdevumu komplekts/ieteikumi tiem, kuri dodas uz ārvalstīm studiju nolūkā); izveidoja mājaslapu "Profesiju pasaule", kas iepazīstina jauniešus ar profesiju daudzveidību un sniedz informāciju par darba saturu un prasībām šajās profesijās strādājošajiem; sadarbojās ar 10 reģionālajām bibliotēkām (Daugavpilī, Gulbenē, Jelgavā, Jēkabpilī, Liepājā, Rēzeknē, Saldū, Tukumā, Valmierā un Ventspilī), nodrošinot informāciju reģionos par izglītības iespējām Latvijā un Eiropā; nodrošināja dalību izstādē "Skola 2011", "Skola 2012", "Darbs un karjera 2011", "Darbs Expo 2012".

Izvērtējot karjeras atbalsta pasākumu īstenošanu, vispārējās izglītības iestādēs īsteno visu veidu pasākumus, bet jauniešiem tie ir pieejami fragmentāri un dažādos līmeņos - no atsevišķu informatīvu pasākumu īstenošanas līdz pilnam atbalsta ciklam (karjeras informācija, karjeras izglītība, karjeras konsultēšana). Līdz ar to karjeras atbalsta funkciju īstenošanā ne vienmēr ir piesaistīti kvalificēti speciālisti. Vēlamo rezultātu sasniegšanai karjeras atbalsts jānodrošina visās klasēs pēctecīgi, īpaši 9. un 12.klasē, kad jāpieņem lēmums par turpmāko izglītošanos.

IZM īsteno tā EK projekta "Eiropas programmas īstenošana pieaugušo izglītības jomā" ietvaros laika posmā no 2013.gada septembra līdz 2014.gada aprīlim paredzēti seši diskusiju forumu temati, par kuriem līdz 2014.gada maijam tiks izstrādāti izvērsti analītiskie ziņojumi:

- Latvijas administratīvi teritoriālo struktūru iesaistīšanās pieaugušo izglītības pārraudzībā un īstenošanā;

- karjeras attīstības atbalsts un motivācijas mācīties veicināšana pieaugušajiem;

- pieaugušo izglītības resursi jauniešu bezdarba mazināšanai;

- pieaugušo izglītības piedāvājums un pieprasījums;

- pieaugušo izglītības kvalitāte un tās nodrošinājums;

- mūžizglītības un pieaugušo izglītības sistēma.

Minēto ziņojumu secinājumus ņems vērā, plānojot mūžizglītības sistēmas attīstības un pakalpojumu pieejamības atbalsta pasākumus. Ziņojumu ietvaros plānotas statistiski reprezentatīvas intervijas/aptaujas ar iesaistītajām pusēm, datu un normatīvo aktu analīze, politikas iniciatīvu priekšlikumu un rekomendāciju izstrāde. Plānots apzināt un izvērtēt informālās izglītības piedāvājumu (bibliotēkas, muzeji, lielveikali, sabiedriskie pasākumi, masu mediji u.c.) kā resursu karjeras atbalstam un motivācijas mācīties veicināšanai, sniegt ieteikumus šī resursa pilnvērtīgākai izmantošanai, kā arī plānots piedāvāt dažādus labās prakses piemērus mūžizglītības sistēmas attīstībai. Līdz 2010.gada martam fiziskajām un juridiskajām personām, kuras nav valsts vai pašvaldību dibinātās izglītības iestādes, lai uzsāktu pieaugušo neformālās izglītības programmas īstenošanu, bija nepieciešama pašvaldības licence. Lai samazinātu administratīvo slogu privātajām izglītības iestādēm un nodrošinātu vienādas iespējas pieaugušo neformālās izglītības īstenošanai, 2010.gada martā stājās spēkā grozījumi [Izglītības likumā](#), paredzot arī privātajām izglītības iestādēm tiesības īstenot pieaugušo neformālās izglītības programmas bez licences saņemšanas.

Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto zināšanu, prasmju un profesionālās kompetences novērtēšanu nodrošina saskaņā ar [Profesionālās izglītības likumā](#) noteikto un MK 2011.gada 22.februāra noteikumiem Nr.146 "[Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci](#)".

Pamatojoties uz IKVD rīcībā esošo informāciju, līdz 2013.gada 27.septembrim ir noslēgti 400 deleģēšanas līgumi ar 40 profesionālās izglītības iestādēm. Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetences novērtēšanu var veikt vairāk kā 100 profesionālajām kvalifikācijām.

IKVD 2012.gada 10.aprīļa iekšējie noteikumi Nr.6 "Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas uzdevuma deleģēšanas kārtība" (saskaņoti ar IZM 2012.gada 2.aprīlī) precizē IKVD darbības un pilnvaras attiecībā uz:

- profesionālās kompetences novērtēšanas uzdevuma deleģēšanas pamatojuma izvērtēšanu un lēmuma pieņemšanu;

- profesionālās kompetences novērtēšanas uzdevuma deleģēšanu atbilstoši IKVD saņemtajam pretendenta iesniegumam.

Profesionālo kvalifikāciju ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā ieguvušas 1007 personas:

- 2011.gadā - 35 personas;

- 2012.gadā - 400 personas (viena persona nokārtojusi divus profesionālās kvalifikācijas eksāmenus un ieguvusi divas profesionālās kvalifikācijas);

- 2013.gadā (līdz 27.septembrim) - 572 personas (viena persona nokārtojusi divus profesionālās kvalifikācijas eksāmenus un ieguvusi divas profesionālās kvalifikācijas).

IKVD ir sadarbības partneris ESF projektā "Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana". Projekta ietvaros plānotais rezultāts paredzēja nodrošināt un apmaksāt profesionālās kvalifikācijas atzīšanu 80 personām, novērtējot ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences. Pirmais iesniegums no personas, kura bija ieguvusi profesionālās kvalifikācijas apliecību ārpus formālās izglītības apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā un vēlējās izmantot projekta ietvaros paredzēto iespēju par izdevumu atmaksāšanu, IKVD tika reģistrēts 2011.gada 1.decembrī.

Ņemot vērā, ka esošajā periodā dati ir fragmentāri, ar struktūrfondu atbalstu tiks izveidota vienota datubāze par pieaugušo izglītību.

IZM īstenotā EK projekta "Eiropas programmas īstenošana pieaugušo izglītības jomā" forumos ir apzināts mūžizglītības pakalpojuma tīkls (aptuveni 40 pašvaldību pieaugušo un mūžizglītības centri). Mūžizglītības pakalpojuma īstenošanai plānots izmantot esošo infrastruktūru (izglītības iestādes, t.sk. profesionālās izglītības kompetenču centri).

Ņemot vērā iepriekš teikto, ir pamats apgalvot, ka šobrīd:

- nodrošināta izglītības piedāvājuma pāreja uz mācību rezultātos balstītu ietvarstruktūru;

- izveidota efektīvi funkcionējoša, uz darba tirgus pieprasījumu balstīta profesionālās (sākotnējā izglītība un tālākizglītība) izglītības sistēma;

- nodrošināts pieaugušo izglītības piedāvājums un kvalitāte;

- nodrošināta vispārējo un profesionālo izglītības iestāžu teritoriālā pieejamība izglītojamajiem.

Mūžizglītības attīstība valsts un reģionālās stratēģiskās politikas ietvaros

Pamatnostādņu ietvaros ir veikta mērķa grupu prioritizēšana. Tomēr jāuzsver, ka formālo, neformālo un informālo izglītību iedzīvotāji var iegūt visa mūža garumā. [Jaunatnes likuma 1.pantā](#) ir noteikts, ka personas vecuma grupā no 13 gadiem līdz 25 gadiem ir

jaunieši, līdz ar to izglītības kontekstā iedzīvotājus 25 gadu vecumā var uzskatīt par pieaugušajiem. Pamatnostādņu kontekstā pieaugušo izglītība var notikt arī līdz 25 gadu vecumam, piemēram, ja kādreiz priekšlaicīgi izglītību pametusī persona atgriežas izglītības procesā (piemēram, vakarskolā).

Nodrošinot visu līmeņu izglītības starpresoru koordināciju mūžizglītības attīstībā, nolemts iesaistīt konsultatīvo padomi "Izglītība visiem" (konsultatīvā padome), atjaunojot un papildinot tās sastāvu. Saskaņā ar MK 2003.gada 16.septembra noteikumu Nr.529 "Konsultatīvās padomes "Izglītība visiem" nolikums" 3.punktu konsultatīvās padomes mērķis ir veicināt ministriju un citu valsts pārvaldes iestāžu, pašvaldību, privātā sektora, sabiedrisko un starptautisko organizāciju sadarbību un saskaņotu rīcību, lai sekmētu:

- mūžizglītības attīstību Latvijā un izglītības pieejamību visiem iedzīvotājiem neatkarīgi no vecuma, dzīvesvietas, dzimuma, etniskās piederības un ienākumu līmeņa;

- mazaizsargāto un sociāli atstumto iedzīvotāju integrāciju sabiedrībā, piedāvājot daudzveidīgas mācīšanās iespējas, paplašinātu mijiedarbību starp formālo un neformālo izglītību, nodrošinot iedzīvotājiem mūžizglītības iespējas, sekmētu viņu iekļaušanos sabiedrībā un konkurētspēju darba tirgū;

- iedzīvotāju pamatprasmju attīstību un spēju tās izmantot atbilstoši indivīda un sabiedrības vajadzībām.

Īstenojot karjeras konsultācijas, LM sniedz atbalstu bezdarbniekiem, darba meklētājiem, kā arī nodarbinātajām personām karjeras izvēlē, īstenojot grupu un individuālas konsultācijas, testus (arī e-formātā), īsus mācību kursus par darba meklēšanas un karjeras attīstības prasmēm.

Pasākumi, kas paplašina pieejamību mūžizglītībai

Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra (EKI) ir vienotā astoņu līmeņu Eiropas atsaucēs sistēma, kuras mērķis ir veicināt mūžizglītības principa attīstību un sekmēt iedzīvotāju starpvalstu mobilitāti, kas norāda uz mācīšanās laikā apgūtajām zināšanām, prasmēm un kompetenci.

Eiropā EKI veidošanas process uzsākts 2004.gadā. Apspriešanas procesā piedalījās eksperti no 32 Eiropas valstīm, un 2008.gada aprīlī tika apstiprināts Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikums par EKI mūžizglītībai. Šajā ieteikumā aprakstīti EKI astoņi līmeņi, un katram līmenim definēti mācību rezultātu apraksti - zināšanas, prasmes un kompetence. 2011.gadā Latvija sagatavoja pašvērtējuma ziņojumu "Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai (EKI), mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai", kas tika prezentēts Eiropas Komisijas Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras Konsultatīvajā grupā 2011.gada 5.oktobrī. Ziņojums pieejams vietnē: <http://www.nki-latvija.lv>. Latvijā darbojas Nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras (NKI) koordinācijas punkts, 2012.gadā tika pievienotas Nacionālā koordinācijas punkta tīmekļvietnes (<http://nki-latvija.lv> vai <http://nqf-latvia.lv>). Latvija ir nodrošinājusi, ka kopš 2013.gada 16.aprīļa augstāko izglītību apliecinošos dokumentos norāda atsauci uz atbilstošo

NKI un EKI līmeni. NKI ir atsauču sistēma, kurā atbilstoši līmeņiem ir sakārtotas valsts izglītības sistēmā piešķirtās kvalifikācijas (ne tikai profesionālās). NKI struktūras uzbūve un funkcijas veido, pamatojoties uz EKI un ņemot vērā nacionālās izglītības tradīcijas un kontekstu.

Tiek atzīta profesionālā kvalifikācija ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā (sk. iepriekš). Ir organizēts informatīvais seminārs "Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas pieredze" un sniegts aptuveni 3000 konsultāciju.

Ir izstrādāti MK 2012.gada 10.janvāra noteikumi Nr.36 "[Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi](#)", kas nosaka kārtību, kādā novērtē un atzīst iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtus studiju rezultātus un atzīšanas kritērijus. Lēmumu par iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanu pieņem augstskolas vai koledžas izveidota studiju rezultātu atzīšanas komisija.

Mūžizglītības atbilstība darba tirgum

2011.gadā EM aktualizēja vidēja termiņa darba tirgus prognozes laika periodam līdz 2016.gadam. Sagatavojot prognozes, EM izveidoja jaunu darba tirgus prognožu agregācijas sistēmu, kas parāda darba tirgus tendences trīs dimensijās - tautsaimniecības nozaru, profesiju grupu un izglītības (izglītības tematisko jomu un līmeņu) griezumā. Jaunā prognožu agregācija balstīta uz Latvijā izmantoto atbilstošo klasifikāciju struktūru, kas nodrošina iespēju prognozes starptautiski salīdzināt, kā arī ļauj veikt kvalitatīvāku prognožu analīzi.

2012.gadā EM sagatavoja vidēja termiņa darba tirgus prognozes laika periodam līdz 2020.gadam un pirmo reizi ilgtermiņa darba tirgus prognozes līdz 2030.gadam.

Darba tirgus prognozes ik gadu izskata Tautsaimniecības padomes (TSP) sēdē, kā arī ekonomikas ministra vadītajā Darba tirgus prognozēšanas konsultatīvajā padomē, kuras sastāvā ir gan valsts pārvaldes institūciju, gan nevalstisko organizāciju pārstāvji.

EM izstrādātās darba tirgus prognozes ir iekļautas informatīvajā ziņojumā par darba tirgus vidēja termiņa un ilgtermiņa prognozēm, kuras EM katru gadu iesniedz MK.

Lai attīstītu esošo darba tirgus prognozēšanas sistēmu un uzlabotu prognožu kvalitāti, EM 2010.gadā uzsāka darba tirgus pieprasījuma vidēja termiņa un ilgtermiņa prognozēšanas sistēmas attīstību, kuras mērķis ir līdz 2013.gada beigām attīstīt efektīvu darba tirgus pieprasījuma prognozēšanas sistēmu un pilnveidot prognozēšanas metodoloģiju. Galvenie īstenošanas virzieni ir darba tirgus vidēja termiņa un ilgtermiņa prognozēšanas instrumentārija pilnveide, kā arī aptaujas un pētījumi darba tirgus jomā. 2010.gadā šīs sistēmas ietvaros darbu uzsāka projekts "Nodarbinātības valsts aģentūras darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība".

EM veikusi arī pētījumus darba tirgus jomā, to mērķis ir sniegt ekonomikas struktūrpoltikas veidotājiem plašāku informatīvo bāzi par Latvijas darba tirgus procesiem un galvenajiem nākotnes izaicinājumiem, kas saistīti ar iedzīvotāju novecošanos, prasmju

pieprasījuma strukturālām izmaiņām un darbaspēka atbilstību un spēju pielāgoties darba tirgus prasībām. Izvirzītā mērķa sasniegšanai realizēti trīs atsevišķi pētījumi:

- pētījums par nākotnē stratēģiski pieprasītākajām prasmēm Latvijā (pētījuma priekšmets - nākotnes prasmju pieprasījums Latvijā);

- pētījums par iedzīvotāju novecošanās ietekmi uz nākotnes prasmju piedāvājumu Latvijā (pētījuma priekšmets - nākotnes prasmju piedāvājums un iedzīvotāju novecošanās ietekme uz to);

- pētījums par darbaspēka profesionālo mobilitāti (pētījuma priekšmets - darbaspēka profesionālā mobilitāte, tās intensitāte un galvenie to ietekmējošie faktori Latvijā).

Profesionālās izglītības pievilcības uzlabošanai IZM ir izstrādājusi un MK apstiprinājusi (2009.gada 16.septembra rīkojums Nr.629) profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšanas koncepciju "Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā", kurā ir noteikti risinājumi pamata jautājumiem profesionālās izglītības politikas īstenošanā un panākta valsts un sociālo partneru vienošanās par problēmu risināšanas variantiem.

Vienlaikus, orientējot izglītības piedāvājumu uz darba tirgus vajadzībām, profesionālajā izglītībā un augstākajā izglītībā tiek stiprināta sadarbība ar sociālajiem partneriem, darba devējiem un nozaru asociācijām. Nodibinātas 12 nozaru ekspertu padomes, kas veicina izglītotāju un darba tirgus sadarbību. 2011. un 2012.gadā sociālie partneri aktīvāk iesaistās profesiju standartu ekspertu noteikšanā un saskaņošanā PINTSA sēdēs, izvēloties atbilstošākos ekspertus profesiju standartu izstrādei, ņemot vērā nozares pamatprasības, izvērtējot profesiju standarta atbilstību prioritāri noteiktajām tautsaimniecības jomām, novēršot dublēšanos ar jau apstiprinātajiem līdzīga satura profesiju standartiem.

Saskaņā ar *Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādņēm 2010.-2015.gadam* (apstiprinātas ar MK 2010.gada 6.janvāra rīkojumu Nr.5) 2010.gadā uzsākta aktīva profesionālās izglītības sistēmas attīstība. Uzlabojot izglītības procesa kvalitāti un veicinot profesionālās izglītības efektivitāti, vairākas profesionālās izglītības iestādes apvienoja, dažas pārtrauca savu darbību. Profesionālās izglītības pieejamība reģionos tika saglabāta, veidojot filiāles vai integrētas izglītības iestādes. 2011.gadā MK ir apstiprinājis rīkojumus par vairāku profesionālās izglītības iestāžu reorganizāciju.

Karjeras atbalsta sistēmas ietvaros "Karjeras nedēļa" ir viens no visplašāk pārstāvētajiem jauniešu mērķa auditorijai paredzētajiem informatīvajiem pasākumiem. 2013.gadā "Karjeras nedēļā" piedalījās 24 197 dalībnieki, kuri apmeklēja 794 pasākumus 11 Latvijas lielākajās pilsētās. Dalība pasākumos jauniešiem ļāva izpētīt dažādās profesijas un apzināties savas iespējas - gan pie karjeras konsultantiem, gan pie uzņēmējiem un nākotnes darba devējiem, gan augstskolās.

Papildus pasākumiem klātienē, lai jauniešus aicinātu pārdomāt profesijas izvēli, sociālā tīkla www.draugiem.lv vidē ir izveidota interaktīva spēle "Pielaiko profesiju", kuru līdz šim brīdim izspēlējuši vairāk nekā 6600 sociāla tīkla lietotāji.

MK 2013.gada 2.jūlija noteikumi Nr.363 "Noteikumi par pedagogiem nepieciešamo izglītību un profesionālo kvalifikāciju un pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveides kārtību" nosaka pedagogiem nepieciešamo izglītību un profesionālo kvalifikāciju.

2007. - 2013.gada plānošanas perioda ietvaros īstenotas vairākas aktivitātes pedagogu kompetences paaugstināšanai un tālākizglītībai. 1.2.1.1.2.apakšaktivitātē "Profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu kompetences paaugstināšana" 5067 pedagogi un prakses vadītāji pilnveidoja profesionālo kvalifikāciju, t.sk. 471 stažējās ārpus izglītības iestādēm un 3179 apguva IT prasmes. Lai īstenotu profesionālās izglītības pedagogu un prakses vadītāju tālākizglītības kursus, tiks izstrādātas 2577 kursu programmas. 1.2.1.2.3.apakšaktivitātes "Vispārējās izglītības pedagogu kompetences paaugstināšana un prasmju atjaunošana" ietvaros kompetenci paaugstināja 21313 pedagogu, t.sk. 8870 apguva IT prasmes. 1.2.2.1.5.apakšaktivitātē "Pedagogu konkurētspējas veicināšana izglītības sistēmas optimizācijas apstākļos" atbalstu guva kopā 26236 pedagogi, t.sk. 6485 vispārējās un profesionālās izglītības pedagogi saņēma nepieciešamo sertifikātu cita mācību priekšmeta mācīšanai vai citam darbam vispārējā vai profesionālajā izglītības iestādē un 413 vispārējās un profesionālās izglītības pedagogu saņēma nepieciešamo sertifikātu par apmācību beigšanu vispārējo vai specifisko prasmju apguvei darbam citā nozarē vai specialitātē.

2012.gadā profesionālajā apmācībā, pārkvalifikācijā vai kvalifikācijas paaugstināšanā, apmācībā pie darba devēja, neformālajā izglītībā iesaistītas 23087 personas, t.sk. pasākumā "Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija vai kvalifikācijas paaugstināšana" iesaistītas 8383 personas, apmācība pie darba devēja – 8 personas, nomainot 2011.gadā apmācības uzsākušās personas, neformālā izglītība – 14696 personas (t.sk. 5971 valsts valodas programmās, 2426 transportlīdzekļu/ traktortehnikas programmās, 6300 pārējās programmās).

Kompleksie iekļaušanas pasākumi: 4101 pasākumā iesaistītas personas; konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos iesaistītas 66158 personas; profesionālā apmācība bezdarba riskam pakļautām personām (tā dēvētais "dīkstāves kupons"): 5740 pasākumos iesaistītas personas; pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai: 160 pasākumos iesaistītas personas.

Lai tuvinātu profesionālo izglītību darba tirgus vajadzībām, sākot ar šā gada 1.septembri, piecas valsts profesionālās izglītības iestādes uzsāka duālās sistēmas elementa - darba vidē balstītas mācības - ieviešanu, kas paredz ciešu teorētisko mācību un reālās darba vides sasaisti. Šādus pilotprojektus īstenojot uzsāka PIKC "Rīgas Valsts tehnikums", Jelgavas tehnikums, Ventspils tehnikums, Ogres tehnikums un Valmieras Profesionālā vidusskola.

Darba vidē balstītu mācību modelis paredz elastīgu mācību plānu atbilstoši iegūstamās profesijas specifikai - teorētiskajām mācībām izglītības iestādē mijoties ar darba pieredzi uzņēmumā. Tādējādi audzēkņiem būs iespēja veiksmīgāk apgūt darba tirgū vajadzīgās prasmes un kompetences, kā arī nepieciešamās teorētiskās zināšanas. Tīkmēr uzņēmums, iesaistoties šāda mācību modeļa īstenošanā, varēs sagatavot darbiniekus atbilstoši savām vajadzībām.

Likums "Par pašvaldībām" nosaka pašvaldības autonomo funkciju - gādāt par iedzīvotāju izglītību. Savukārt saskaņā ar [Izglītības likuma 17.panta](#) trešās daļas 22.punktu pašvaldības kompetencē ir politikas pieaugušo izglītībā īstenošana. Kārtējais pieaugušo izglītības apsekojums (ik pa pieciem gadiem) liecina par šādiem kavējošiem faktoriem pieaugušo dalībai: (1) apmācības bija pārāk dārgas, nevarēja atļauties; (2) apmācības nevarēja savienot ar darba grafiku; (3) nebija laika ģimenes apstākļu dēļ; (4) netika piedāvāts piemērots izglītības vai apmācības pasākums; (5) apmācība netika piedāvāta sasniedzamā attālumā; (6) trūka darba devēja atbalsta.

Pašvaldības savu kompetenci pieaugušo izglītībā var īstenot, pretendējot arī uz valsts pārvaldes institūciju piedāvāto publisko finansējumu konkursa kārtībā un izvēloties izglītības pakalpojuma sniedzēju. Pašvaldības var arī motivēt savā teritorijā iedzīvotājus ieguldīt pašu finansējumu pieaugušo izglītībā, piemēram, piedāvāt līdzfinansēt daļu no pakalpojuma. Neatkarīgi no tā, kas faktiski nodrošina izglītības pakalpojumu, pašvaldībai ir iespēja sasniegt pamatnostādnēs noteikto mērķi savā teritorijā.

Eiropas struktūrfondu intervence 2007.-2013.gadā mūžizglītības sistēmas nodrošināšanai

Identifikators	Nosaukums	Kopējais finansējums, LVL	Apakšaktivitātes informācija
1.2.2.1.5.apakšaktivitāte	Pedagogu konkurētspējas veicināšana izglītības sistēmas optimizācijas apstākļos	16 956 068,00	23 764 pedagogi ieguvuši kādu no piecām kvalitātes pakāpēm. Projekta rezultāti ilgtermiņā ir saistīti ar Valdības rīcības plānā noteikto uzdevumu un Sadarbības memorandā starp IZM un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem minēto apņemšanos īstenošanu. Kopš 2012./13.mācību gada uzsākta ilgtermiņa pedagogu motivācijas, atalgojuma un profesionālās darbības kvalitātes sasaistes sistēmas pakāpeniska ieviešana, kur pedagogu profesionālās darbības kvalitātes novērtēšana ir viena no tās sastāvdaļām.
1.2.2.3.2.apakšaktivitāte	Atbalsts izglītības pētījumiem	973 356,00	Latvija sadarbībā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju

			(OECD) un Āzijas - Eiropas sanāksmes Mūžizglītības forumu (ASEM LLL Hub) turpina dalību vairākos starptautiskos pētījumos, kas ir procesā trijos pētījuma virzienos.
1.2.2.4.1.apakšaktivitāte	Iekļaujošas izglītības un sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu atbalsta sistēmas izveide, nepieciešamā personāla sagatavošana, nodrošināšana un kompetences paaugstināšana	3 584 300,00	Ir izveidoti iekļaujošas izglītības atbalsta centri Latvijas pilsētās: Balvos, Daugavpilī, Jelgavā, Jēkabpilī, Jūrmalā, Liepājā, Rīgā un Valmierā. Tas nodrošina izglītības atbalsta sistēmas funkciju īstenošanu savā teritorijā projekta ietvaros noteiktajā reģionā, ņemot vērā divus aspektus - individuālo atbalstu un institucionālo atbalstu.
1.2.2.4.2.apakšaktivitāte	Atbalsta pasākumu īstenošana jauniešu sociālās atstumtības riska mazināšanai un jauniešu ar funkcionāliem traucējumiem integrācijai izglītībā	5 904 793,00	17 662 sociālās atstumtības riska grupu izglītojamie ir saņēmuši ESF atbalstu mācībām. 2011./2012.mācību gadā vispārējās izglītība skolās mācās 3 567 izglītojamie ar speciālām vajadzībām (jeb 51,7% no kopējā izglītojamo ar speciālām vajadzībām skaita).
1.2.1.1.1.apakšaktivitāte	Nozaru kvalifikāciju sistēmas izveide un profesionālās izglītības pārstrukturizācija	2 393 420,00	Projekta ietvaros IKVD kā vienu no darbībām ir uzsācis 10 apmācību kursu "Izglītības iestāžu, eksaminācijas centru darbības un izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšana" īstenošanu. Kursu mērķa grupa ir NEP deleģētie profesionālās izglītības iestāžu un izglītības programmu kvalitātes novērtēšanas eksperti. Kursos apmācāmo ekspertu

			skaits - 200. Kursu norises grafiks tiek veidots atbilstoši 12 nozaru ekspertu padomju saskaņoto ekspertu skaitam. IKVD sadarbībā ar NEP projekta ietvaros turpina koordinēt ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenču novērtēšanas un atzīšanas sistēmas aprobāciju.
--	--	--	--

Turpmākās aktivitātes nosacījuma izpildei un starpinstitucionālās sadarbības modelis

Saskaņā ar *Izglītības likumu*, *Profesionālās izglītības likumu* un *Augstskolu likumu* IZM atbild par pieaugušo izglītības politiku, nodrošinot pārraudzību, nosakot finansējuma sadales principus, uzturot datubāzi un veicinot ar pieaugušo izglītību saistītus pētījumus.

Mūžizglītība apvieno formālo, neformālo izglītību un ikdienējo (informālo) mācīšanos - izglītību visas dzīves garumā, kas paver iespējas ikvienam sabiedrības loceklim paaugstināt savu kvalifikāciju vai iegūt citu kvalifikāciju atbilstoši darba tirgus prasībām, savām interesēm un vajadzībām. Mūžizglītības principa ieviešana sekmē pilnvērtīgu personības attīstību un ļauj cilvēkam veiksmīgāk pielāgoties jaunajām laikmeta pārmaiņām. Atbalstot mūžizglītības principa attīstību, tiek akcentēta mācīšanas rezultātu pieeja, kas vērtē iegūtās zināšanas, prasmes un kompetenci, nevis veidu, kā tās tika iegūtas - formālajā, neformālajā vai ikdienējās (informālajā) mācīšanās veidā.

Lai izveidotu efektīvu pieaugušo izglītības sistēmu (termiņš 2015.gads), ir svarīgi noteikt funkciju sadalījumu. IZM atbildībā ir normatīvo aktu bāzes izstrāde, izglītības politikas īstenošanas pārraudzības nodrošināšana, finanšu piesaiste un sadales principu ieviešana, pamatojoties uz datubāzi un pētījumu rezultātiem.

Pieaugušo izglītības politikas īstenošanā iesaistītas vairākas puses: pašvaldības (plānošanas reģioni), nozares ministrijas, privātie uzņēmēji, sociālie partneri. Lai indivīds efektīvi un ātri saņemtu atbalstu gan savas darba karjeras attīstībai, gan profesionālās kompetences paaugstināšanai, pieaugušo izglītība jānodrošina pēc iespējas tuvāk viņa dzīvesvietai un plašākā spektrā. LM nodrošina atbalstu Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrētajiem bezdarbnieku un darba meklētājiem, īpaši, ja viņiem ir zems un darba tirgus prasībām neatbilstošs prasmju un kvalifikācijas līmenis, savukārt IZM un EM plāno sniegt atbalstu darba tirgū nepieciešamo mūžizglītības prasmju attīstībai, pamatojoties gan uz darba devēja pieprasījumu, gan indivīda karjeras attīstības redzējumu. Demogrāfisko izaicinājumu kontekstā arī augstākās izglītības iestādēm jāklūst atvērtākām pieaugušo auditorijai (t.sk. tālmācības un masveida tiešsaistes kursu pieejamībai).

Izveidotā pieaugušo izglītības atbalsta sistēma paredz pieejamību karjeras konsultācijām (karjeras konsultantiem), to nodrošinot pašvaldībās, PIKC, augstākās izglītības iestādēs, Nodarbinātības valsts aģentūrā, kā arī kā privātpakalpojumu. Līdztekus karjeras konsultācijām profesionālās kompetences ieguvī un paaugstināšanu (mūžizglītības aspekts) nodrošina: pieci plānošanas reģioni, nozares asociācijas, vispārējās un profesionālās (PIKC) izglītības iestādes (vispārējās un profesionālās kompetences), pašvaldību mācību centri, privātie mācību centri, Nodarbinātības valsts aģentūra. Tas nozīmē, ka indivīds, pamatojoties uz savas darba karjeras attīstības vajadzībām (motivācija), var izvēlēties mācīties pats par saviem līdzekļiem vai ar darba devēja atbalstu, saņemot valsts un ES struktūrfondu finansējumu.

Mūžizglītības principa ieviešanas svarīgākie uzlabošanas virzieni:

- nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras izstrāde un tās līmeņu pielīdzināšana Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai (EKI), veicinot pāreju uz izglītības piedāvājumu, balstītu uz mācīšanas rezultātiem;
- ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto zināšanu, prasmju un profesionālās kompetences novērtēšanas nodrošināšana;
- otrās iespējas izglītības piedāvājums kā kompensējošs mehānisms izglītību priekšlaicīgi pametušo skaita samazināšanai;
- atbalsts darbinieku kvalifikācijas pilnveidošanai atbilstoši darba devēju prasībām, kas nepieciešams nodarbināto apmācībām nozaru ietvaros. Tās ir apmācības, kas pilnveido darba devēju un darbinieku zināšanas un motivē plašāk izmantot informāciju tehnoloģijas ražošanas un biznesa procesu vadībā un citas mūsdienīgas ražošanas un biznesa procesu vadības.

Priekšnosacījums otrās iespējas izglītības piedāvājuma kā kompensējoša mehānisma nodrošināšanai izglītību priekšlaicīgi pametušo skaita samazināšanai ir adaptēties spējīgas un konkurētspējīgas profesionālās izglītības sistēmas izveide.

Līdz 2017.gadam plānots izveidot vienotu augstākās izglītības informācijas apmaiņas sistēmu, kā arī All absolventu darba gaitu monitoringa sistēmu. Atbilstoši rezultatīvajam rādītājam "Absolventu (bakalauru, maģistru un doktoru) bezdarba līmenis 18 mēnešus pēc absolvēšanas procentos no visu mācību iestāžu absolventu bezdarba līmeņa" 2020.gadā plānots sasniegt 5,2%.

Nosacījuma izpildei pamatnostādņu rīcības virzienu kontekstā plānotie pasākumi

Rīcības virziena 1.1."Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, inovāciju un veselīga dzīves veida veicinoša izglītības satura pilnveide" ietvaros sadarbībā ar sociālajiem partneriem tiks ieviesta nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūra, sasaistot to ar EKI; tādējādi tiks veicināta pāreja uz izglītības piedāvājumu, balstītu uz mācīšanās rezultātiem (šī pāreja būs saistoša arī mūžizglītībai).

Rīcības virziena 1.2. "Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana" ietvaros ir plānoti pasākumi, kas vērsti uz mūžizglītības sistēmas nostiprināšanu, rīcības virziena ietvaros paredzot pasākumus mācībspēku mūžizglītības, profesionālo kompetenču un praktisko iemaņu pilnveidei, t.sk. profesionālās izglītības iestāžu kapacitātes stiprināšanai pieaugušo izglītībā.

Ar jaunatni saistītie mūžizglītības aspekti aktualizēti rīcības virzienā 2.3. "Ārpus formālās izglītības iespēju bērniem un jauniešiem paplašināšana", paredzot sekmēt bērnu un jauniešu līdzdalību interešu izglītības programmās, paaugstināt kultūrizglītības pieejamību, kā arī veicināt jauniešu iesaisti neformālajā izglītībā. Mūžizglītība sākas no agras jaunības, līdz ar to visi paredzētie pasākumi ļaus indivīdam pilnvērtīgi uzsākt iesaisti mūžizglītībā.

Rīcības virziena 2.4. "Izglītības iespēju paplašināšana pieaugušajiem" ietvaros ir plānots īstenot pasākumus, lai veicinātu strādājošo konkurētspējas un darba produktivitātes pieaugumu atbilstoši darba tirgus prasībām. Plānotie pasākumi ietver normatīvā regulējuma pilnveidošanu, atbalsta sniegšanu darba devējiem formālās un neformālās izglītības nodrošināšanai nodarbinātajiem, kā arī tālākizglītības un pieaugušo izglītības atbalsta sistēmas izveidi. Paredzētā atbalsta sistēma nodrošinās personāla kapacitātes stiprināšanu profesionālās izglītības internacionalizācijas kontekstā, dzīves prasmju, veselīga dzīvesveida, "zaļās domāšanas" un uzņēmējdarbības attīstības kontekstā. Paredzēto darbību īstenošana sniegs pietiekamu atbalstu, lai darbinieki spētu pilnveidot savu kvalifikāciju atbilstoši darba devēju prasībām, kā arī pilnveidos darba devēju un darbinieku prasmes mūsdienīgas ražošanas un biznesa procesu vadībā. Rīcības virziena ietvaros paredzēts atbalsts mūsdienīgu latviešu valodas kā otrās un kā svešvalodas apguves mācību metodisko līdzekļu izstrādei un pedagogu, kuri māca pieaugušajiem, profesionālās pilnveides sistēmas izveidei un uzturēšanai.

Ir plānots izstrādāt profesionālās tālākizglītības programmas un materiālus un veicināt pieaugušo izglītotāju, profesionālās izglītības iestāžu pakalpojumu piedāvājumu, valsts un starptautisko sadarbību kā formālajā, tā neformālajā pieaugušo izglītībā, saistot to ar ES izaugsmes stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem. Īstenojot plānotos pasākumus, pieaugs pieaugušo izglītības iespējas, nostiprinot mūžizglītības principu, un pieaugs pieaugušo izglītībā iesaistīto personu skaits un konkurētspēja.

Pieaugušo izglītība arī ir būtiska mūžizglītības sastāvdaļa, un dinamiskās izmaiņas ekonomikā un tehnoloģiju jomā, kā arī darbavietu maiņa liek indivīdam iegūt labāku kvalifikāciju un plašāk lietojamas prasmes.

Rīcības virziena 3.1. "Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas pilnveide" ietvaros tiks pilnveidota VIIS (t.sk. sistēmas sasaiste ar augstāko izglītību, pieaugušo un interešu izglītību), izveidota vienota datubāze par pieaugušo izglītības īstenošanu, kā arī sadarbībā ar darba devējiem tiks stiprināta profesionālās izglītības iestāžu kapacitāte pieaugušo izglītībā.

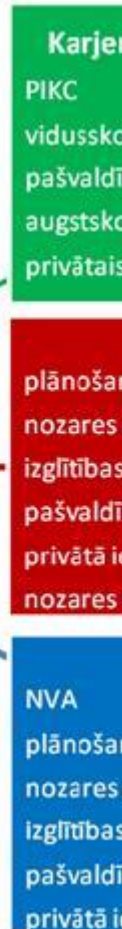
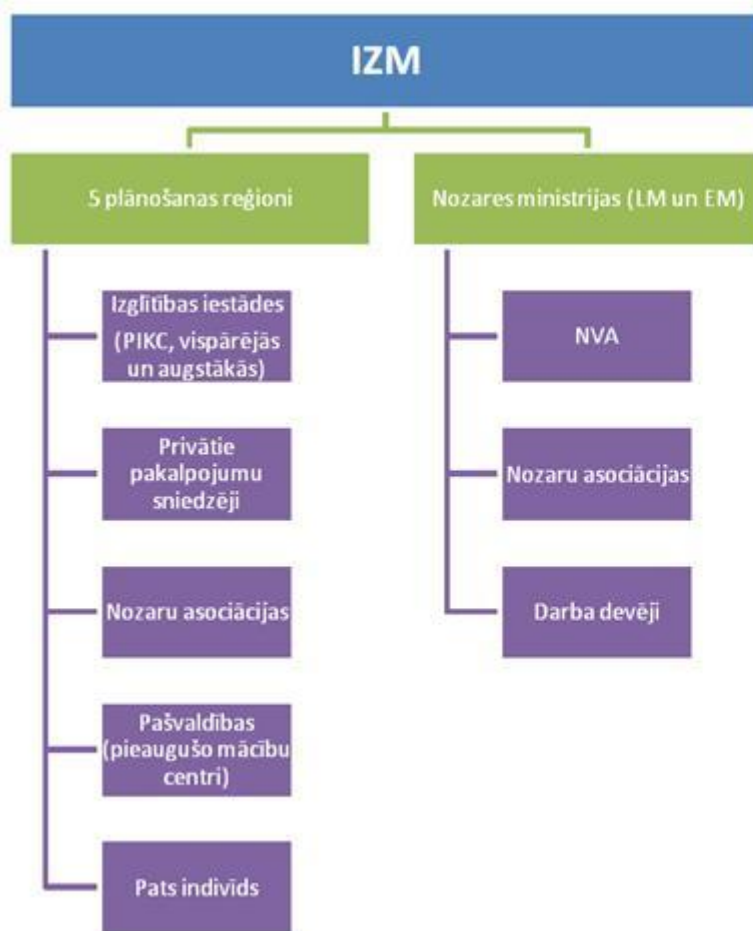
Rīcības virziena 3.3. "Izglītības iestāžu tīkla sakārtošana" ietvaros ir paredzēts atbalsts skolu infrastruktūras attīstībai, lai sekmētu arī pieaugušo izglītības pakalpojumu pieejamību (īpaši profesionālajās izglītības iestādēs), savukārt rīcības virziena 3.4. "Izglītības

starptautiskā konkurētspēja" ietvaros plānota pieaugušo izglītības personāla profesionālā pilnveide un starptautiskās pieredzes apmaiņa.

Mūžizglītības sistēmas pārvaldības un pakalpojumu īstenošanas modelis

Esošajā situācijā, kad ir lielas atšķirības pašvaldību teritoriju lieluma, iedzīvotāju skaita, kapacitātes, uzņēmumu skaita un darbības nozarē ziņā, kā arī mācību pakalpojuma sniedzēju ziņā, nepieciešams koordinējošais atbalsts reģionu vai pašvaldību līmenī. Apskatot katru līmeni, jāatzīst, ka tiem piemīt savas stiprās un vājās puses. Pašvaldību līmenis spēj nodrošināt tiešāku saiti ar iedzīvotājiem un uzņēmējiem, ir precīzāka informācija par sociālekonomisko vidi un sabiedrības ekspektācijām, ir iespējams veidot ciešāku sadarbības saikni starp iesaistītajām institūcijām. Tomēr pašvaldību līmenis var būt par šauru situācijās, kad vienā pašvaldībā nav pieejamas visu izglītības līmeņu institūcijas, kas nodrošinātu plaša profila apmācību iespējas, ir neliels skaits uzņēmumu un to darbības profils ir vienvēidīgs, nav vai ir neliels skaits vakanču u.c. apstākļi, kas var radīt šķēršļus iedzīvotājiem saņemt izglītības piedāvājumu interesējošā jomā un/vai iegūt darbu pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai. Reģionālais līmenis varētu nodrošināt plašāku profesionālo redzējumu, koordināciju starp dažādu līmeņu izglītības un mācību pakalpojuma sniedzējiem, visām pašvaldībām plānošanas reģionā, varētu vērtēt darba tirgus specifiku, izmaiņas un nepieciešamību pēc konkrēta profila speciālista reģionālajā līmenī.

Tajā pašā laikā ir jāatzīst, ka esošo piecu Latvijas plānošanas reģionu kapacitāte ir jāstiprina, lai pilnvērtīgi nodrošinātu reģionālā līmeņa atbildību pieaugušo izglītības koordinācijā. Kopējais mūžizglītības sistēmas pārvaldības un pakalpojumu modelis atspoguļots nākamajā attēlā (strukturshēmā).

Mācības var īstenot gan tradicionāli, gan modernās formās, piemēram, tālmācībā, vakaraursos, eksternātā, pēc iespējas īsākā laikā, efektīvi sadarbojoties ar uzņēmējiem (prioritāri reģionos) un uzsverot praktisko darbu. Jaunas pieejas pieaugušo izglītības sistēmas modeļa izstrādē un ieviešanā pamatā ir gan mācību nodrošināšana pēc iespējas tuvāk dzīves un darba vietai, gan jauniem izaicinājumiem un situācijām atbilstīgu kompetenču apguve.

IZM pieaugušo izglītības modeļa īstenošanā paredz noteiktu finansēšanas mehānismu (sadali) un avotus (valsts, ESF, darba devēju, uzņēmēju un privātais finansējums), kā arī noteiktu mērķa auditoriju (prioritāšu noteikšana).

Starpinstitucionālais sadarbības modelis mūžizglītības sistēmas nodrošināšanai*

Mērķa grupa (labuma guvēji)	Formālā izglītība		Neformālā izglītība		Informālā izglītība
	pamatprasmes (pašattīstībai)	profesionālās prasmes (darbam)	pamatprasmes (pašattīstībai)	profesionālās prasmes (darbam)	
Jaunieši bezdarbnieki un darba meklētāji (15-24)	LM; IZM		LM		PATS
		EM	ZM	EM	

Nodarbinātie jaunieši (15-24)					
Pieaugušie (nodarbinātie) (25-54)	LM (prioritāte 45+)		LM (prioritāte 45+)		PATS
	LM (50+)		LM (50+)		
		VM	ZM	VARAM	
		EM		EM	
		IZM		IZM	
Pieaugušie (bezdarbnieki un darba meklētāji) (25-54)	LM		LM		PATS
	LM (50+)		LM (50+)		
			ZM		
Pirmspensijas vecumā un turpmāk (55+) nodarbinātie	LM (prioritāte 45+)		LM (prioritāte 45+)		PATS
	LM (50+)		LM (50+)		
		VM	ZM	VARAM	
		EM		EM	
		IZM		IZM	
Pirmspensijas vecumā un turpmāk (55+) (bezdarbnieki)	LM		LM		PATS
	LM (50+)		LM (50+)		
			ZM		

*Citas nozaru ministrijas ir sadarbības partneri modeļa īstenošanā

IZM finansējumu sadala plānošanas reģioniem proporcionāli pieaugušo izglītībā iesaistāmo cilvēku skaitam (reģionālās kvotas). Reģionālās kvotas un prioritātes:

1. nodarbinātie (skaits attiecīgajā reģionā):

- prioritāri atbalstāmā mērķa auditorija: 25 - 54 gadi, dalot pa vecumiem:

1) 25 - 34 (60%) un 35 - 54 (40%);

2) 55+ ;

2. izglītības nepieciešamības plānošana (veic katru gadu plānošanas reģionos):

- pēc izglītības - pamatprofesijas ieguve;

- pēc profesijas - otra kvalifikācija;

- pēc vecuma - kvalifikācijas paaugstināšana, pilnveide;

3. plānošanas reģioniem iedalītais finansējums proporcionāli paredzēts:

- indivīda vajadzībām un interesēm - 2%;
- nozares attīstībai, darba devējiem darbinieku izglītošanai - 70%;
- kvalifikācijas paaugstināšanai un pilnveidei - 28%.

Profesionālā izglītība

Latvijas profesionālās izglītības sistēmā turpinās 2009.gadā aizsāktā reforma, kuras konceptuālo un tiesisko pamatu veido:

1) ar MK 2009.gada 16.septembra rīkojumu Nr.629 apstiprinātā koncepcija "Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā" (turpmāk - PI koncepcija), kas paredz plašu pasākumu kompleksu izglītības kvalifikāciju un programmu pārstrukturizācijai, t.sk. veidojot nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru un nodrošinot tās sasaisti ar EKI;

2) ar MK 2010.gada 6.janvāra rīkojumu Nr.5 apstiprinātās "Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādnes 2010.-2015.gadam" (turpmāk - PI pamatnostādnes), kuras paredz nodrošināt turpmāku profesionālās izglītības sistēmas strukturālo reformu īstenošanu, lai paaugstinātu profesionālās izglītības kvalitāti un pieejamību, izveidojot modernu, mūsdienīgu prasībām atbilstošu profesionālās izglītības materiālo un tehnisko nodrošinājumu, sekmējot visu veidu resursu efektīvāku izmantošanu, kā arī ciešāku izglītības sistēmas sasaisti ar darba tirgu.

Arī saskaņā ar stratēģiju "Eiropa 2020" profesionālās izglītības reformas ietver ne tikai izglītības pieejamības nodrošināšanu, izglītības iestāžu tīkla optimizāciju, finanšu līdzekļu efektīvu izmantošanu un materiālā un tehniskā nodrošinājuma modernizāciju, bet arī izglītības satura pilnveidi, izglītības kvalitātes paaugstināšanu un profesionālās izglītības pedagogu tālākizglītību un profesionālo pilnveidi. Saskaņā ar *Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam rīcības virziena "Kompetenču attīstība"* mērķi ([283]) un pamatojoties uz darba tirgus prognozēm, plānots veidot adaptētus spējīgu un konkurētspējīgu profesionālās izglītības sistēmu, lai sasniegtu 2020.gadā izglītojamo skaita vienlīdzīgu sadalījuma proporciju (turpmāk - proporcija 50:50) vispārējās vidējās izglītības un profesionālās izglītības programmās pēc pamatzglītības ieguves.

Viens no profesionālās izglītības sistēmā risināmajiem jautājumiem ir pieejamības un pievilcības nodrošināšana, t.sk. strukturālās reformas - izglītības iestāžu tīkla sakārtošana un izglītības iestāžu attīstības, t.sk. infrastruktūras modernizācija, iespēju izvērtēšana valsts un reģionu attīstības kontekstā, IZM sadarbojoties ar pilsētu un novadu pašvaldībām, nozaru asociācijām un ekspertiem. Tāpēc svarīga ir pārvaldības maiņa profesionālajā izglītībā, iesaistot darba devējus, paralēli notiekot gan centralizācijas, gan decentralizācijas procesiem. Profesionālās izglītības iestāžu nodošana pašvaldībām un profesionālās izglītības iestāžu un vispārējās izglītības iestāžu apvienošana noteikta gan PI koncepcijā, gan "Valdības rīcības plānā Deklarācijas par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" (MK 2012.gada 16.februāra sēde, rīkojums Nr.84), kur 7.4.apakšpunktā ir paredzēts līdz 2014.gada 1.septembrim radīt priekšnoteikumus profesionālās izglītības

iestāžu nodošanai pašvaldībām vai nozaru profesionālajām organizācijām, koncentrējot visu veidu izglītības kvalitatīvu nodrošināšanu reģionālas pašvaldības ietvaros un atbilstoši reģionālajām vajadzībām.

Saskaņā ar PI pamatnostādnēm 2010.gadā uzsākta aktīva profesionālās izglītības sistēmas attīstība. Uzlabojot izglītības procesa kvalitāti un veicinot profesionālās izglītības efektivitāti, vairākas profesionālās izglītības iestādes apvienoja un dažas beidza pastāvēt. Vienlaikus tika saglabāta profesionālās izglītības pieejamība reģionos, veidojot filiāles vai integrētas izglītības iestādes. 2011.gadā MK apstiprināja rīkojumus par vairāku profesionālās izglītības iestāžu reorganizāciju.

Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijai un resursu efektīvai izmantošanai, turpinot strukturālās reformas, lai sasniegtu normatīvajos aktos noteiktos attīstības rezultātus, IZM ir sagatavojusi priekšlikumus (izglītības iestāžu sadalījumu pēc audzēkņu skaita sk. 1.attēlā):

1. profesionālās izglītības iestādēm ar PIKC statusu (audzēkņu skaits 500 un vairāk):

1.1. profesionālās izglītības iestādes ir IZM padotībā. PIKC nodrošina nepieciešamo metodisko atbalstu vismaz divās nozarēs, kurās tas specializējas, profesiju apgūšanai arī citām profesionālās izglītības iestādēm visā Latvijā, ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu, pedagogu tālākizglītības pasākumus, veic karjeras izglītības un pieaugušo izglītības centra funkcijas;

1.2. ja kāda no pašvaldībām, kuras administratīvajā teritorijā ir profesionālās izglītības iestāde ar PIKC statusu, vērsīsies IZM ar iniciatīvu pārņemt profesionālās izglītības iestādi savā padotībā, vienlaikus norādot finansējuma ieguldījumu, ar kādu pašvaldība iesaistīsies profesionālās izglītības iestādes darbības nodrošināšanā (IZM ieskatā - vismaz 30% apmērā), IZM atbalstīs pašvaldības iniciatīvu un kopīgi ar pašvaldību izvērtēs priekšlikumu un vienosies par profesionālās izglītības iestādes turpmāko attīstību un padotību;

2. profesionālās izglītības iestāžu, kuras nekvalificējas PIKC statusa iegūšanai (audzēkņu skaits ir no 300 līdz 500), turpmākās attīstības iespējas ir izvērtējamas individuāli sadarbībā ar sociālajiem un sadarbības partneriem un iesaistītajām pašvaldībām:

2.1. šādu profesionālās izglītības iestāžu īstenotās izglītības programmas var nodot profesionālās izglītības iestādēm ar PIKC statusu vai koledžām, kuras jau īsteno profesionālās izglītības programmas radniecīgā jomā. Ja programma tiek nodota koledžai, izglītojamajiem pēc profesionālās vidējās izglītības programmas apguves būtu nodrošināta iespēja tajā pašā iestādē apgūt arī pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas un iegūt ceturto profesionālās kvalifikācijas līmeni;

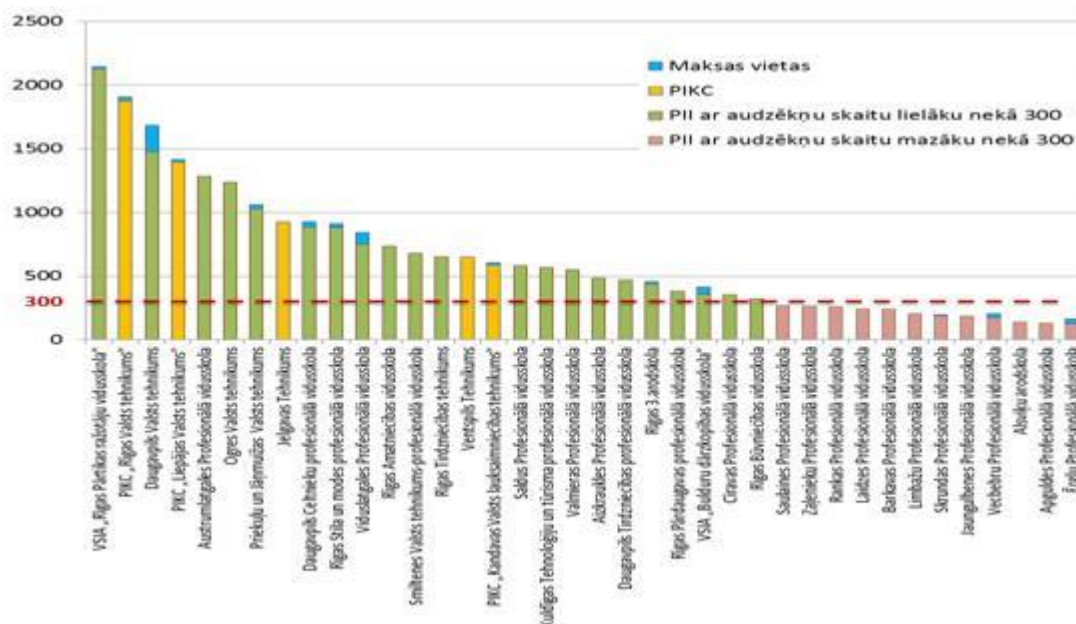
2.2. ievērojot profesionālās izglītības iestāžu izvietojumu, to infrastruktūru un mācību aprīkojumu, ir iespēja apvienot profesionālās izglītības iestādes, kas īsteno vienādas vai radniecīgas izglītības programmas, tādējādi veicinot nozaru centru izveidi. Lai nodrošinātu izglītojamo sagatavošanu darba tirgus īstermiņa pieprasījumam un EM izstrādātajām darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm, lai izglītojamie iegūtu nepieciešamās prasmes un

kvalifikācijas, jānostiprina un jāattīsta sadarbība ar sociālajiem un sadarbības partneriem, tos iesaistot gan izglītojamo uzņemšanas, gan mācību prakses, gan profesionālās kvalifikācijas vērtēšanas jautājumu risināšanā;

2.3. nelielās profesionālās izglītības iestādes (tajās ir 300 vai mazāk audzēkņu) ir nododamas pašvaldībām ar pašreizējo valsts budžeta finansējumu, veicot valsts pasūtījumu darba tirgum nepieciešamo speciālistu sagatavošanai, izglītības iestāžu, kurās vienuviet īsteno vispārīzglītojošās un profesionālās izglītības programmas, izveidei. Līdz ar to audzēkņiem būtu dota iespēja vienuviet apgūt gan vispārīzglītojošās, gan profesionālās izglītības programmas, t.sk. profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides izglītības programmas, nodrošinot visu veidu izglītības iestāžu infrastruktūras un mācību aprīkojuma racionālu un efektīvu izmantošanu, bet pedagogiem saglabāt nedēļas darba slodzi. Šādās izglītības iestādēs audzēkņi varētu iegūt profesionālo izglītību iespējami tuvu dzīvesvietai, vietējie sociālie partneri varētu aktīvi iesaistīties darba tirgum nepieciešamo speciālistu sagatavošanā, bet pašvaldības patstāvīgi varētu plānot visu veidu izglītības iestāžu konsolidāciju pašvaldības administratīvajā teritorijā. Īpaša uzmanība pašvaldībām sadarbībā ar izglītības iestādēm jāpievērš izglītojamajiem, kas pēc pamatskolas un vidusskolas pabeigšanas neturpina mācības, kā arī izglītojamajiem, kas priekšlaicīgi atstājuši mācības izglītības iestādēs.

1.attēls

Izglītojamo skaits IZM padotībā esošajās profesionālajās izglītības iestādēs

Avots: IZM dati

IZM profesionālās izglītības iestādes nododamas pašvaldībām pakāpeniski, bet ne vēlāk kā 2015./2016.mācību gadā, pamatojoties uz brīvprātības principu. Profesionālās izglītības iestādi var nodot pašvaldībai, ja tā ir izvērtējusi savas iespējas un saredz lokālu vai reģionālu attīstības nepieciešamību, kā arī izteikusi vēlmi uzņemties atbildību par profesionālās izglītības turpmāku attīstību. Lai veidotu 21.gadsimtam atbilstīgu profesionālo izglītību,

nepieciešams turpināt sadarbību, t.sk. konsultācijas un diskusijas, ar sociālajiem partneriem, pašvaldībām, pamatojoties uz reģionālās politikas attīstības plānošanas dokumentiem, līdztekus jau preventīvi sekmējot arī jauniešu bezdarba mazināšanu reģionos un valstī kopumā.

Profesionālās izglītības sistēmas pārmaiņu procesu ietekmē arī negatīvās demogrāfiskās tendences un to izraisītās sekas. Ņemot vērā demogrāfiskās tendences, izglītojamo skaita pieaugums vispārīglītojošo skolu 9.klasēs nav prognozējams, un tādēļ gan vispārējās izglītības iestādēs, gan profesionālās izglītības iestādēs ir jārisina izglītības iestāžu pastāvēšanas jautājumi un jānovērš neapmierīga konkurence starp vispārējās un profesionālās izglītības programmu īstenojošajām izglītības iestādēm. Ir jāveic mērķtiecīga karjeras izglītība, kas ļautu pašvaldībām īstenot izglītības procesus kontekstā ar novada un reģiona sociāli ekonomiskajiem un nodarbinātības procesiem.

Vienlaikus pieaug profesionālās izglītības loma jauniešu bezdarba mazināšanā. Nodarbinātības valsts aģentūras dati 2013.gada oktobrī liecina, ka apmēram 60 līdz 70% jauniešu - bezdarbnieku (vecuma grupa 15-24 gadi) ir darba tirgum nepietiekama izglītība vai nav kvalifikācijas:

- 88% jauniešu - bezdarbnieku bija vecuma grupā 20-24 gadi;
- 65% jauniešu - bezdarbnieku bija zems izglītības līmenis (izglītības līmenis, kas ir zemāks par pamatzglītību, pamatzglītība vai vidējā vispārējā izglītība) un nebija iegūta profesija;
- 24% jauniešu - bezdarbnieku ir profesionālā izglītība;
- 11% jauniešu - bezdarbnieku ir augstākā izglītība;
- 47% jauniešu - bezdarbnieku ir iepriekšēja darba pieredze (bieži mazāk kvalificētās profesijās);
- 15% jauniešu - bezdarbnieku bija ilgstošie bezdarbnieki;
- 3,3 mēneši - vidējais bezdarba ilgums (9 mēneši - vidējais bezdarba ilgums visiem reģistrētajiem bezdarbniekiem).

Minēto demogrāfisko un jauniešu nodarbinātības procesu kontekstā profesionālās izglītības pārvaldības jautājumi kļūst īpaši aktuāli, ņemot vērā to, ka daudzi profesionālās izglītības jautājumi efektīvāk risināmi ciešā sadarbībā ar darba devējiem, reģionālajiem sadarbības partneriem, un it īpaši nelielām profesionālās izglītības iestādēm būtiski pieaug pašvaldības loma šo izglītības iestāžu darbības efektīvai nodrošināšanai racionālas līdzekļu izmantošanas un vietējo ekonomisko un nodarbinātības procesu kontekstā.

Eiropas struktūrfondu intervence 2007.-2013.gadā profesionālās izglītības attīstībai

Identifikators	Nosaukums	Kopējais finansējums, LVL	Apakšaktivitātes informācija
1.2.1.1.1.apakšaktivitāte	Nozaru kvalifikāciju sistēmas izveide un profesionālās izglītības pārstrukturizācija	2 393 420,00	Ir pabeigta nozaru izpēte, un rezultāts ir izstrādāti nozaru apraksti un profesionālo kvalifikāciju struktūra. Šobrīd notiek 48 profesijas standartu un/vai profesionālo kvalifikāciju pamatprasību izstrāde. Profesiju standartu izstrādi veic atbilstoši nozares izpētes rezultātiem, (izpētē noteica nozares pamatprofesijas, saistītās profesijas un specializācijas). Profesijas standartu un/vai profesionālo kvalifikāciju pamatprasību izstrādes termiņš ir trīs mēneši, tos izmantos, lai (1) noteiktu darba devēju prasības izglītotājiem, (2) izstrādātu profesionālās izglītības programmu saturu, (3) izstrādātu profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturu, (4) izstrādātu kvalifikācijas vērtēšanas kritērijus.
1.2.1.1.2.apakšaktivitāte	Profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu kompetences paaugstināšana	5 425 034,00	4 823 profesionālās izglītības pedagogi ir pilnveidojuši savu kompetenci un kvalifikāciju. 2012.gada 2.pusgadā 1.2.1.1.2.apakšaktivitātē kompetenci pilnveidojuši 636 profesionālās izglītības pedagogi. Rezultāta rādītāja sasniegtais līdz 2012.gada beigām palielinājies par 34%.
1.2.1.1.3.apakšaktivitāte	Atbalsts sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes	10 618 520,00	1.kārtas ietvaros 2012.gadā noslēgusies visu projektu īstenošana. Ziņojuma pārskata periodā apakšaktivitātē 1-1,5 gada profesionālās izglītības programmās ir uzņemti 1 210 audzēkņi. Līdz 2012.gada beigām bija 1752 personas, kas

	uzlabošanai un īstenošanai		ieguvušas darba tirgum nepieciešamo profesionālo kvalifikāciju.
1.2.1.1.4.apakšaktivitāte	Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana	25 178 752,00	Līdz 2012.gada beigām mērķstipendijas ir piešķirtas 50 128 sākotnējā profesionālajā izglītībā studējošajiem jauniešiem, t.i., 68% (74 020) no profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu skaita apakšaktivitātes īstenošanas laikā. Apakšaktivitātes īstenošana ir veicinājusi profesionālajās skolās uzņemto audzēkņu skaita pieaugumu pēc 9.klases, piemēram, 2011./2012.mācību gadā profesionālajās izglītības iestādēs iestājušies 33,9% no kopējā pamatskolu absolventu skaita. Pirms apakšaktivitātes projekta īstenošanas uzsākšanas 2009.gadā - 28,1%. Šai aktivitātei tika piešķirtas virssaistības papildu mērķstipendiju piešķiršanai aptuveni 4 000 audzēkņu.
3.1.1.1.apakšaktivitāte	Mācību aprīkojuma modernizācija un infrastruktūras uzlabošana profesionālās izglītības programmu īstenošanai	59 860 278	Apakšaktivitātes ietvaros plānots (uz 31.12.2013), ka tiks pilnībā modernizētas 27 profesionālās izglītības iestādes. Iznākuma rādītājs tiks sasniegts mazākā apjomā kā plānots DPP, ņemot vērā profesionālo izglītības iestāžu reorganizāciju, kā arī aktivitātes īstenošanas progresu un ERAF ieguldījumu profesionālajā izglītībā.
3.1.1.2.apakšaktivitāte	Profesionālās izglītības infrastruktūras attīstība un mācību aprīkojuma modernizācija ieslodzījuma vietās	1 968 030	Projekta rezultātā renovēts Brasas, Daugavgrīvas, Jelgavas, Ilģuciema, Šķirotavas un Valmieras cietums, Rīgas Centrālcietums un Cēsu audzināšanas iestāde nepilngadīgajiem (Cēsu AIN).

			Nepilngadīgo ieslodzīto izglītības vajadzībām Cēsu AIN renovēta skolas ēka, kā arī sporta zāle, izglītības vajadzībām renovētas telpas arī Rīgas Centrālcietumā. Ieslodzītie jaunajās Rīgas Centrālcietuma telpās apgūs metinātāja, kā arī elektromontiera specialitāti. Ir iegādāti mācību procesam nepieciešamie mācību materiāli. Projekta rezultātā, izmantojot atjaunoto un jauno infrastruktūru, septiņās ieslodzījuma vietās septiņās dažādās profesionālās tālākizglītības programmās specialitāti vienlaikus varēs iegūt 290 ieslodzītie.
--	--	--	---

Šobrīd profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai ir aktuāli:

1) īstenot pasākumus, lai uzlabotu profesionālās izglītības un apmācības sistēmas atbilstību darba tirgus prasībām ciešā sadarbībā ar darba devējiem, t.sk. mehānismu izveidi izglītības satura atbilstības nodrošināšanai mainīgajam prasmju pieprasījumam un stiprinot darba vidē balstītu mācību nozīmi;

2) palielināt profesionālās izglītības un apmācības pievilcību, veidojot nacionālo pieeju profesionālās izglītības un apmācības kvalitātes nodrošināšanai un ieviešot caurredzamību un atzīšanas instrumentus (piemēram, ECVET).

Pasākumus, lai uzlabotu profesionālās izglītības un apmācības sistēmas atbilstību darba tirgus prasībām, īsteno ciešā sadarbībā ar darba devējiem: 1) izveidojot mehānismu izglītības satura atbilstībai mainīgajam prasmju pieprasījumam un 2) stiprinot darba vidē balstītu mācību nozīmi.

Plānots turpināt esošo praksi sadarbībā ar EM (EM darba tirgus un demogrāfiskās kvantitatīvās projekcijas), nodrošināt efektīvāku augstākās un profesionālās izglītības prioritāšu pozicionēšanu.

Vienlaikus, orientējot izglītības piedāvājumu uz darba tirgus vajadzībām, profesionālajā izglītībā un augstākajā izglītībā tiek stiprināta sadarbība ar sociālajiem partneriem, darba devējiem un nozaru asociācijām. Nodibinātas 12 NEP, kas veicina izglītotāju un darba tirgus sadarbību. 2011., 2012., 2013.gadā sociālie partneri aktīvāk iesaistījās audzēkņu uzņemšanas plānu saskaņošanā, profesiju standartu ekspertu noteikšanā un saskaņošanā Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās

sadarbības apakšpadomes (PINTSA) sēdēs, izvēloties atbilstošākos ekspertus profesiju standartu izstrādei, ņemot vērā nozares pamatprasības, izvērtējot profesiju standarta atbilstību prioritāri noteiktajām tautsaimniecības jomām, novēršot dublēšanos ar jau apstiprinātajiem līdzīga satura profesiju standartiem.

2007.-2013.gada plānošanas periodā 1.2.1.1.1.apakšaktivitātes "Nozaru kvalifikāciju sistēmas izveide un profesionālās izglītības pārstrukturizācija" projekta "Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana" (projekts) ietvaros notiek profesionālās izglītības satura pārskatīšana un tā piemērošana tautsaimniecības nozaru izpētes rezultātiem un vajadzībām, nodrošinot dialogu un darba devēju, nodarbināto un izglītotāju ciešu sadarbību. Projekta ietvaros izveidoto 12 NEP viens no būtiskākajiem mērķiem ir līdzsvarot nozaru darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu, tas sniedz audzēkņiem profesionālās izglītības iestādēs pārliecību, ka viņi ir nepieciešami darba tirgum. Projekta īstenošanas laikā izstrādā vai aktualizē 60 profesiju standartus nozares pamatprofesijām un saistīto profesiju un specializāciju kvalifikācijas pamatprasības. Profesionālās izglītības un tālākizglītības programmas pārstrukturizē, izmantojot moduļu pieeju. Veidojot moduļu programmas, kur atsevišķu profesionālo kompetenču apguvi nodrošina modulis vai moduļu kopa, ir iespējams turpināt izglītību jaunas profesionālās kvalifikācijas iegūšanai. Šāda elastīga jaunas profesijas apguve sekmēs darbaspēka konkurētspēju un mobilitāti atbilstoši mainīgajām darba tirgus prasībām un nepārtrauktu zināšanu un prasmju apguvi visa mūža garumā. Ņemot vērā mūsdienu tehnoloģiju attīstības tempus, lielāka aktivitāte elastīgas profesionālās izglītības sistēmas izveidē ir jāizrāda arī profesionālās izglītības iestādēm, operatīvi izstrādājot jaunas un aktualizējot esošās izglītības programmas, tādējādi vienmēr nodrošinot izglītības sistēmas atbilstību nozaru tendencēm un novēršot novecojušu izglītības programmu piedāvājuma un tautsaimniecības nozarēm neatbilstošu profesiju piedāvājuma risku. Valsts izglītības satura centrs ir izstrādājis informatīvā ziņojuma "Par profesionālās izglītības satura reformu" projektu, un pēc šī ziņojuma apstiprināšanas tajā ietvertā informācija kalpos par pamatu turpmāku lēmumu pieņemšanai profesionālās izglītības satura pilnveidei darba tirgus procesu kontekstā.

NEP, kurās pārstāvēta LDDK, LBAS un iekļauti pārstāvji no visām profesionālajām asociācijām un nozaru amatniecības biedrībām, ir aizvien nozīmīgāka loma izglītības satura atbilstības nodrošināšanai mainīgajam prasmju pieprasījumam. NEP uzdevums ir noteikt nozares prasības profesionālajai izglītībai un nodrošināt nozares asociāciju un izglītības iestāžu sadarbību. Lai nodrošinātu uzdevuma izpildi, NEP:

- organizē nozarei nepieciešamo kompetenču un prasmju izpēti, izvērtēšanu un izstrādā nozares kvalifikāciju struktūras atbilstoši nacionālajai kvalifikāciju sistēmai, sniedz priekšlikumus par nozarei nepieciešamajām pamatprofesijām un atbilstošajām specializācijām;
- organizē nozares pamatprofesiju kvalifikāciju standartu izstrādi un aktualizāciju, izstrādā un aktualizē speciālistu kvalifikācijas pamatprasības;
- licencē profesionālās apmācības programmas;
- piedalās kredītpunktu sistēmas ieviešanā profesionālajā izglītībā;

- piedalās profesionālās izglītības programmu izstrādē, kā arī sniedz atzinumus par izstrādātajām profesionālās izglītības programmām;
- koordinē komercsabiedrību sadarbību ar izglītības iestādēm profesionālās izglītības programmu īstenošanas jautājumos, t.sk. mācību un kvalifikācijas prakses organizēšanā;
- sadarbojas ar eksaminācijas institūcijām profesionālās kvalifikācijas piešķiršanā, saskaņo profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturu un norisi;
- piedalās profesionālās izglītības iestāžu un programmu akreditācijā.

Darba vidē balstītu mācību ieviešana

Darba vidē balstītu (DVB) mācību ieviešana ir prioritārs Latvijas profesionālās izglītības politikas jautājums, ņemot vērā Latvijai kā ES dalībvalstij noteiktās rekomendācijas. IZM sadarbībā ar profesionālās izglītības iestādēm jau 2013./2014.mācību gadā īsteno sešus pilotprojektus, lai gan aprobētu jaunās pieejas Latvijas kontekstā, gan identificētu konceptuālus un tiesiskā regulējuma jautājumus, kuru risināšana nepieciešama pirms lēmuma pieņemšanas par DVB mācību ieviešanu Latvijas profesionālajā izglītībā sistēmas līmenī.

Profesionālo izglītību un nodarbinātību aplūko integrētā veidā kā vienota procesa neatņemamas sastāvdaļas, tādējādi pasvītrojot darba devēju un sociālo partneru iesaistes nepieciešamību un nozīmību jau agrīnās profesionālās izglītības īstenošanas stadijās, t.sk. attiecībā uz profesionālās izglītības saturu un tā īstenošanas formām. Īstenojot DVB mācību pilotprojektus, galvenās jomas un nozares ir: mehānika un mehatronika, metālapstrāde, enerģētika, elektronika un automātika, transports, tranzīts un loģistika, būvniecība, mežsaimniecība un kokrūpniecība, ķīmiskā rūpniecība un farmācija, tekstilapstrāde, skaistumkopšanas pakalpojumi, komercdarbība; komercpakalpojumi, informācijas tehnoloģijas, poligrāfija, veselība un sociālā aprūpe, ceļu būve, pakalpojumu sektors - viesnīcu un restorānu speciālistu mācības, tekstilrūpniecība/sintētiskās šķiedras. Minētais pamatā atbilst Latvijas vidēja termiņa un ilgtermiņa attīstības un nodarbinātības prognozēm apstrādes rūpniecības un pakalpojumu sfērā.

Šobrīd DVB mācību pilotprojektā ir iesaistījušās sešas profesionālās izglītības iestādes (piecas valsts un viena pašvaldības padotībā esoša) un to 148 audzēkņi, lai sadarbībā ar 29 uzņēmumiem īstenotu 17 programmas dažādu kvalifikāciju ieguvei.

Turpinot ieviest DVB mācības Latvijas profesionālās izglītības reformas kontekstā, jāizvērtē iespējas:

- 1) noteikt nodokļu atvieglojumus uzņēmējiem, kas iesaistās DVB mācību īstenošanā;
- 2) popularizēt jauna veida pieejas uzņēmumu un organizāciju filozofijā un to cilvēkresursu sagatavošanas stratēģijā, t.sk. iepazīstinot ar citu valstu pozitīvo pieredzi par ilgtermiņa ieguvumiem, kļūstot par uzņēmumu, kurš māca un mācās, proti, jauniešu kā resursa klātbūtnē uzņēmums bagātinās un kļūst inovatīvs un atvērts, arī mācību procesā iesaistītie darbinieki ir spiesti pilnveidot savu kompetenci. Saskaņā ar citu valstu pieredzi tas palīdz

uzņēmumam attīstīties un kļūt konkurētspējīgākam (t.sk. arī salīdzinoši ātri atpelnot audzēkņu apmācībā ieguldīto);

3) izvērtēt esošo tiesisko ietvaru, kas regulē profesionālās izglītības un nodarbinātības jautājumus, un sadarbībā ar darba devējiem iniciēt nepieciešamās izmaiņas un grozījumus;

4) pārskatīt esošos profesionālās izglītības prakses līgumus, tuvinot tos DVB mācību pieejai;

5) turpināt pilnveidot trīspusējo sadarbības līgumus starp profesionālās izglītības iestādi, audzēkni un darba devēju, t.sk. ietverot tajā precizējumus un papildinājumus saistībā ar sociālo partneru sarunu ceļā panākto vienošanos un tiesību aktu grozījumu gaitā īstenotiem uzlabojumiem;

6) izstrādāt un aprobēt alternatīvus finansēšanas (atalgojuma) modeļus DVB mācībās iesaistītajiem;

7) paredzēt īpašas mentoru un prakses vadītāju sagatavošanas programmas, t.sk. augstākajā izglītībā;

8) pārņemt citu valstu labāko praksi un pieredzi;

9) iespēju robežās paredzēt ES fondu finansējumu DVB mācību aprobācijai un ieviešanai sistēmas līmenī kontekstā ar profesionālās izglītības reformu un tās prioritārajiem jautājumiem valstī.

Profesionālās izglītības un apmācības pievilcības paaugstināšana ir cieši saistīta ar tās īstenošanas kvalitāti, mūsdienīgām īstenošanas formām un elastību kvalifikāciju novērtēšanā un pārnēsē. Līdz ar to tas ir saistīts ar mācību rezultātos balstītu zināšanu, prasmju un kompetenču novērtēšanas sistēmu, kas ir būtiski profesionālās izglītības kvalitāte sistēmas ieviešanai (t.sk. Eiropas kvalitātes nodrošināšanas sistēmas profesionālajā izglītībā (EQAVET) kontekstā), kas ļauj arī uzkrāt un pārnest kredītus gan visas izglītības sistēmas ietvaros (vertikāli un horizontāli, gan starptautiskas mobilitātes ietvaros (t.sk. saistībā ar Eiropas kredītpārnēses sistēmu profesionālajā izglītībā (ECVET)), kas nodrošina arī ārpus formālās izglītības sistēmas iegūtās kompetences novērtēšanu. Priekšnoteikums šo profesionālās izglītības pievilcības un kvalitātes pasākumu īstenošanai ir pilnveidota nacionālo kvalifikāciju sistēma, kas ir pārredzamā veidā sasaistīta ar EKI un tās astoņiem līmeņiem.

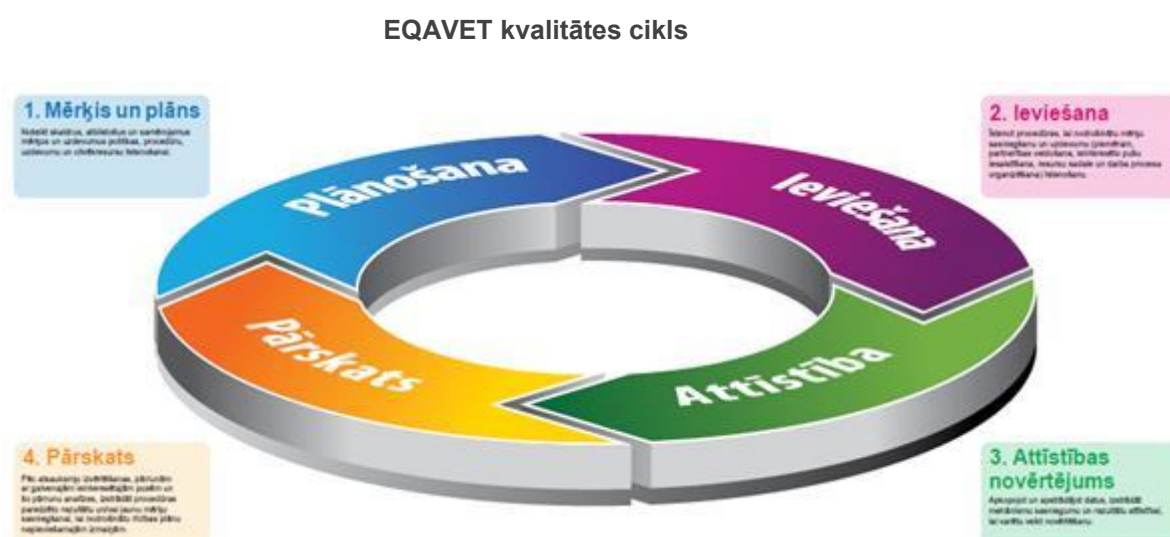
Latvijas Nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra izveidota laika posmā no 2009. līdz 2011.gadam, t.sk. nodrošināta tās atbilstība esošajai izglītības sistēmai un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai (EKI). 2010.gada oktobrī apstiprināja grozījumus MK 2008.gada decembra noteikumos Nr.990 "[Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju](#)", kuros ietverta esošo formālās izglītības programmu pielīdzināšana atbilstošam EKI līmenim. Jaunajos noteikumos iekļauta tabula ar astoņu Latvijas EKI līmeņu noslēguma prasību aprakstiem. Latvijas EKI ir astoņi atsauces līmeņi, kas aptver visas izglītības pakāpes (pamatizglītību, vidējo un augstāko izglītību) un veidus (vispārējo, profesionālo un akadēmisko).

Taču šobrīd kontekstā ar profesionālās izglītības un augstākās izglītības tiesiskās bāzes pilnveidi, kā arī saistībā ar vairāku projektu īstenošanas rezultātiem (piemēram, ESF Kvalifikāciju projekts) un turpmāku ES politikas iniciatīvu un instrumentu attīstību (piemēram, EQAVET un ECVET), 2014.gadā un 2015.gadā sadarbībā ar sociālajiem partneriem ir jāpārskata LKI un jāveic pasākumi tās praktiskai ieviešanai, skaidrošanai un popularizēšanai visām iesaistītajām pusēm.

Profesionālās izglītības un mācību kvalitātes un caurredzamības nodrošināšanai, t.sk. ieviešot kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūru profesionālajā izglītībā un instrumentus caurredzamības nodrošināšanai un atzīšanai. 2013.gada 8.augustā IKVD ir sācis darbu projekta "Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūras profesionālajā izglītībā un profesionālajā tālākizglītībā (EQAVET) ieviešana profesionālajā izglītībā Latvijā" ietvaros. Minētie pasākumi ir saistīti ar EQAVET ietvarstruktūru, kas ir viens no ES profesionālās izglītības politikas instrumentiem. IKVD saskaņā ar 2013.gada 23.aprīļa grozījumiem MK noteikumos Nr.225 "[Izglītības kvalitātes valsts dienesta nolikums](#)" koordinē EQAVET ietvarstruktūras un vienoto profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanas rādītāju ieviešanu profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā.

EQAVET ietvarstruktūra paredzēta kvalitatīvākas profesionālās izglītības un profesionālās tālākizglītības veicināšanai, nodrošinot profesionālās izglītības sniedzējus ar kopējiem instrumentiem profesionālās izglītības kvalitātes vadībai. Tā piedāvā kopēju atskaites punktu, lai nodrošinātu caurredzamību, saskaņotību un pārnesamību starp daudziem politikas un prakses virzieniem Eiropā, lai sekmētu savstarpēju uzticēšanos, kā arī audzēkņu un darba ņēmēju mobilitāti. EQAVET ietvarstruktūru izstrādāja dalībvalstis sadarbībā ar Eiropas Komisiju, un to pieņēma Eiropas Parlaments un Padome 2009.gadā.

2.attēls

Eiropas profesionālās izglītības un apmācības ministru, Eiropas sociālo partneru un Eiropas Komisijas komunikē, kas sagatavots 2010.gada 7.decembra sanāksmē Brigē, lai pārskatītu Kopenhāgenas procesa stratēģisko pieeju un prioritātes laikposmam no 2011.gada līdz 2020.gadam, — "*Briges komunikē par ciešāku Eiropas sadarbību profesionālās izglītības*

un apmācības jomā laikposmam no 2011.gada līdz 2020.gadam" – ir noteikts stratēģiskais mērķis: līdz 2015.gadam EQAVET ietvarstruktūra ir jāiekļauj profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanā nacionālajā līmenī.

EQAVET ietvarstruktūra īsteno praktisku sadarbību, apvienojot ES dalībvalstis, sociālos partnerus un EK, vienotu kritēriju izveidei un ieviešanai profesionālās izglītības un profesionālās tālākizglītības kvalitātes nodrošināšanai.

IKVD īstenotās aktivitātes ir plānotas divos posmos:

– no 2013.gada 8.augusta līdz 2014.gada 28.februārim plānotas diskusijas ar visām ieinteresētajām pusēm par EQAVET ietvarstruktūras un vienoto profesionālās izglītības kvalitātes rādītāju ieviešanu. Plānotais galīgais rezultāts - iegūts visu iesaistīto pušu viedoklis.

– no 2014.gada 1.marta līdz 2014.gada 31.decembrim plānots izveidot Kvalitātes vērtēšanas sistēmas pilnveides projektu.

Līdz 2013.gada 31.oktobrim Pārtikas rūpniecības, lauksaimniecības, Kokrūpniecības (mežsaimniecības, kokapstrādes), Ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru, Elektronisko un optisko iekārtu ražošanas, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju, Metālapstrādes, mašīnbūves, mašīnzinību, Transporta un loģistikas, Tūrisma un skaistumkopšanas, Poligrāfijas un izdevējdarbības, papīra un papīra izstrādājumu ražošanas, datorizaina, Būvniecības, Enerģētikas, Tekstilizstrādājumu, apģērbu, ādas un ādas izstrādājumu ražošanas, Uzņēmējdarbības, finanšu, grāmatvedības, administrēšanas (vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, komerczinību) NEP sekretariāti tika informēti par EQAVET kritēriju iestrādi nacionālās kvalitātes vērtēšanas sistēmā, tādējādi uzsākot diskusiju ciklu. Apkopots NEP sekretariātu viedoklis par EQAVET pasākumu kopuma un indikatoru atbilstību Latvijas profesionālās izglītības sistēmai. Līdztekus šai minētajai aktivitātei NEP tiek sīkāk informētas par Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūru.

2013.gada 26.novembrī notika NEP deleģēto pārstāvju seminārs "EQAVET kritēriju iestrādes nacionālās kvalitātes vērtēšanas sistēmā". 2014.gada janvārī plānota diskusija ar deleģētajiem pārstāvjiem no LDDK, LBAS, IZM, Nodarbinātības valsts aģentūras un Valsts ieņēmumu dienesta, Profesionālās izglītības biedrības. 2014.gada janvārī plānota diskusija ar profesionālās izglītības akreditācijas komisiju vadītājiem, 2014.gada februārī – diskusijas ar profesionālās izglītības iestāžu vadītājiem. Pēc visu iesaistīto pušu viedokļu apkopošanas rezultāts tiks nosūtīts NEP un citām ieinteresētajām pusēm turpmākas praktiskas darbības uzsākšanai.

Būtisks profesionālās izglītības pievilcības, kvalitātes un caurredzamības veicināšanas pasākums ir Eiropas kredītpārneses ieviešana profesionālajā izglītībā (ECVET), ko nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 18.jūnija rekomendācija. Latvijā Kvalifikāciju projekta ietvaros ir veikti priekšdarbi ECVET ieviešanai, tomēr atšķirībā no citām ES dalībvalstīm Latvija nav saņēmusi finansējumu un nav izveidojusi ECVET ekspertu grupu ECVET pieeju popularizēšanai Latvijā. Šobrīd jaunā 2014.-2020.gada plānošanas perioda ietvaros paveras iespējas veicināt ECVET ieviešanu gan ar ESF atbalstu, gan programmas "Erasmus+" ietvaros, 2014. un 2015.gadā paredzot pasākumus Nacionālās ECVET grupas

izveidei un ECVET popularizēšanas un atsevišķiem īstenošanas pasākumiem. VIAA ir sagatavojusi EK atbilstošu Latvijas projektu, tā ietvaros paredzot nacionālās ECVET grupas izveidi (potenciāli četri dalībnieki), ECVET ekspertu atlasī, pasākumu plāna izstrādi, informācijas apmaiņu un ar to saistītos pasākumus. Tā kā Latvijā līdz šim nav ticis piešķirts finansējums ECVET sagatavošanas pasākumiem, trūkst arī atbilstošas informācijas un analītisku materiālu ieinteresēto pušu informētības un ieinteresētības pakāpi ECVET īstenošanā. Līdz ar to, jau sākot ar 2014.gadu, ir svarīgi uzsākt iespējami plašu informatīvo pasākumu kopumu, paredzot, ka mērķa grupa ir gan profesionālās izglītības iestādes un dažādi profesionālās izglītības piedāvātāji, gan pedagogi, darba devēji, sociālie partneri un citas. Latvijā ir jāizveido ECVET sadarbības tīkls gan nacionālajā un reģionālajā līmenī, gan attiecībā uz dažādām nozarēm, tādējādi sekmējot ECVET ieviešanu praksē.

Turpmākās aktivitātes nosacījuma izpildei

ES Padome rekomendē Latvijai risināt situāciju saistībā ar ilgstošo un jauniešu bezdarbu, palielinot aktīvās darba tirgus politikas un mērķtiecīgu sociālo pakalpojumu darbības jomu un efektivitāti. Uzlabot jauniešu nodarbināmību, piemēram, izmantojot garantijas jauniešiem, izveidot visaptverošu karjeras atbalsta sistēmu, īstenojot reformas profesionālās izglītības un apmācības nozarē un uzlabot mācību prakses kvalitāti un pieejamību.

Nosacījuma izpildei pamatnostādņu rīcības virzienu ietvaros plānoti šādi būtiskākie pasākumi:

Rīcības virziena 1.1. "Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, inovāciju un veselīga dzīves veida veicinoša izglītības satura pilnveide" ietvaros sadarbībā ar sociālajiem partneriem tiks ieviesta nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūra, sasaistot to ar EKI, atbilstoši kurai tiks izstrādāti profesiju standarti un profesionālo kvalifikāciju pamatprasības, profesionālās izglītības programmas un kvalifikācijas eksāmenu saturs. Tiks pilnveidota profesionālās izglītības struktūra, kā arī nodrošināta sociālo partneru dalība profesiju standartu un programmu izstrādē un ieviešanā. Tāpat ir paredzēts nodrošināt mācību praksi profesionālo izglītības iestāžu audzēkņiem, ieviešot darba vidē balstītas mācības sadarbībā ar nozaru ekspertu padomēm, sociālajiem partneriem un nozares uzņēmumiem. Paredzēto pasākumu īstenošana paaugstinās profesionālās izglītības satura kvalitāti, pietuvinot to reālajai darba videi, tādējādi sekmējot profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu interesi un motivāciju pabeigt mācības un iegūt profesionālo kvalifikāciju, operatīvi iekļauties darba tirgū.

Rīcības virziena 1.2. "Pedagogu un akadēmiskā personāla motivācijas un profesionālās kapacitātes paaugstināšana" ietvaros ir plānots veikt pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveidi, kā arī paredzēts pilnveidot profesionālo izglītības iestāžu administratīvā un pedagoģiskā personāla kompetences mācību organizācijas, metodisko jautājumu un tehnoloģiju attīstības kontekstā, lai veicinātu pedagogu savstarpēju starptautisko sadarbību, pilnveidotu pedagogu svešvalodu un IKT spējas.

Rīcības virziens 1.3. "21.gadsimtam atbilstīgas izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšana" ir saistīts ar izglītības vides un izglītības procesa nodrošināšanu atbilstoši 21.gs., paredzot gan digitālo mācību grāmatu izstrādi, gan profesionālo izglītības iestāžu

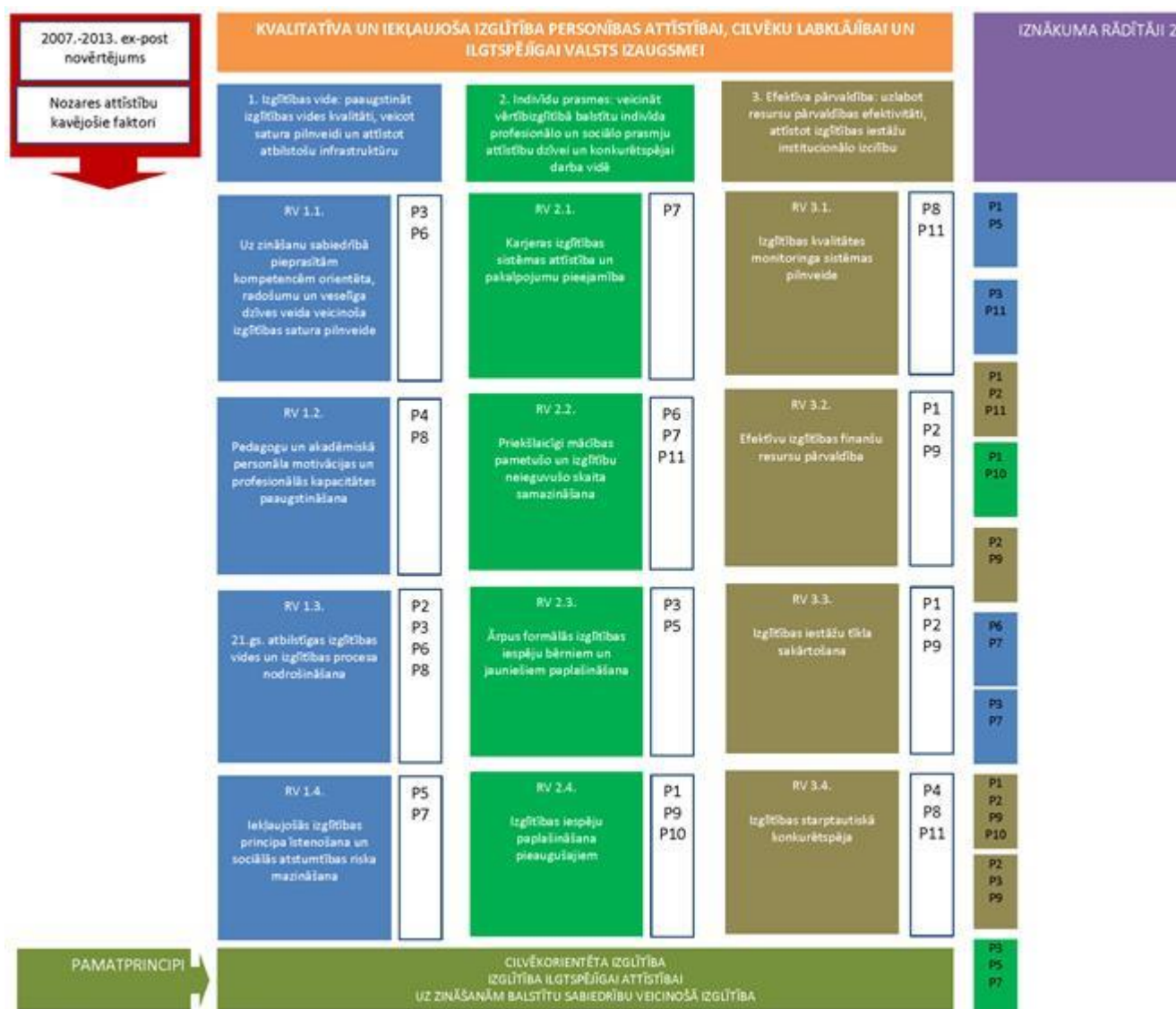
infrastruktūras un aprīkojuma pilnveidi atbilstoši īstenojamām profesionālās izglītības programmām darba tirgus attīstības tendenču kontekstā, kas vairo to pievilcīgumu audzēkņu vidū un izrietoši mazinās priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas varbūtību.

Rīcības virziens 2.1. "Karjeras izglītības sistēmas attīstība un pakalpojumu pieejamība" paredz Karjeras izglītības atbalsta sistēmas izveidi, karjeras izglītības un atbalsta pakalpojumu nodrošināšanu visos Latvijas novados. Tāpat paredzēts nodrošināt karjeras izvēles pasākumu kompleksu jauniešiem, iekļaujot profesiju vērošanas pasākumus, karjeras dienas, labās prakses piemērus sadarbībā ar darba devējiem. Nodrošinot jauniešiem iespēju apzināt savas zināšanas, prasmes un intereses, kā arī iepazīties ar dažādu profesiju specifiku, tiks ne tikai būtiski uzlabota karjeras izglītība profesionālajā un vispārējā izglītībā, bet arī vairota jauniešu motivācija iesaistīties izglītības procesos un iegūt izglītošanās noslēgumā iegūto kvalifikāciju.

Rīcības virziena 2.4. "Izglītības iespēju paplašināšana pieaugušajiem" ietvaros nozīmīgi ir paplašināt informācijas pieejamību par ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu.

Rīcības virziena 3.1. "Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas pilnveide" ietvaros tiks pilnveidoti esošie, kā arī izstrādāti un ieviesti jauni izglītības kvalitātes indikatori vispārējās un sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanā, kā arī izstrādāta un aprobēta profesionālās izglītības iestāžu vadītāju novērtēšanas sistēma.

Rīcības virziena 3.2. "Efektīvu izglītības finanšu resursu pārvaldība" ietvaros tiks ieviests jauns pedagogu darba samaksas modelis sasaistē ar pedagogu darba kvalitāti, sekmējot efektīvu resursu pārvaldību vispārējā un profesionālajā izglītībā, savukārt rīcības virziens 3.4. "Izglītības starptautiskā konkurētspēja" ietver atbalstu studiju kvalitātes paaugstināšanai, tajā skaitā starptautisko mācībspēku piesaistei augstākās un profesionālās izglītības institūcijās, kā arī atbalstu studentu un akadēmiskā personāla mobilitātei. Profesionālajā izglītībā paredzēto mobilitātes pasākumu īstenošana sekmēs tās prestiža paaugstināšanos, t.sk. kvalitatīvas nodarbinātības iespēju kontekstā.

¹ Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2013.gada 29.oktobra rīkojumu Nr.496).

² Latvijas NRP īstenošanas uzraudzība un atjaunošana notiek katru gadu Eiropas semestra cikla ietvaros, kad Eiropas Komisijai tiek iesniegts Progresā ziņojums par Latvijas nacionālās reformu programmas "Eiropa 2020" stratēģijas kontekstā īstenošanu.

³ EM Darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozes.

⁴ http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/darba_tirgus/EMZino_21062013.pdf

⁵ IZM pārskati par Latvijas augstāko izglītību

⁶ Pārskats par augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšanas rezultātiem un priekšlikumi turpmākai studiju programmu, sagrupētu studiju virzienos, pilnveidei, uzlabošanai, attīstīšanai, konsolidācijai, slēgšanai, resursu efektīvai izmantošanai un finansēšanai no valsts budžeta līdzekļiem; Augstākās izglītības padome, Rīga, 2013. http://www.aip.lv/ESF_par_projektu.htm

⁷ "Education Benchmarks in Europe", European Commission (August 2011). http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/benchmarks10_en.pdf

⁸ Matemātikas prasmes mērķis 2020.gadam noteikts saskaņā ar ET2020; lasītprasmes mērķis 2020.gadam atbilst NAP mērķim; dabaszinībās mērķis 2020.gadam ir zemāks par ET2020 mērķa rādītāju (15%), jo PISA 2012.gada rezultāti uzrādīja, ka Latvijā skolēnu skaits 15-16 gadu vecumā ar zemiem mācību rezultātiem dabaszinātnēs (1.līmenis) bija 10,5%. http://www.ipi.lu.lv/uploads/media/Latvija_SSNP_2012_pirmie_rezultati_un_secinajumi.pdf

⁹ EM Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm, 2013.

¹⁰ Precīzi pasākumi paredzēti Reemigrācijas atbalsta pasākumu plānā.

¹¹ http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0007/167425/E96444_part2_5.pdf

¹² EK dokuments "Tackling early school leaving: A key contribution to the Europe 2020 Agenda", p.6.lpp. http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/earlycom_en.pdf

¹³ Pētījums par horizontālās politikas "Vienlīdzīgas iespējas" ieviešanas efektivitāti 2007.-2013.gada plānošanas periodā: http://www.lm.gov.lv/upload/petijumi/121213_gala_zin.pdf

¹⁴ The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation report. European Commission, Eurydice, Eurostat, Eurostudent, 2012. p.163.

¹⁵ Studējošo noslodzes pētījums. *Nepublicēti pētījuma pamatdati*. AIP, 2012.

¹⁶ Latvijas konkurētspējas novērtējums 2011, 2012., 130.-131.lpp., atsaucoties uz Auers, D., Rostoks, T., Kenneth, S. Flipping Student employment and academic attainment in post-Soviet Latvia. *Communist and Post-Communist Studies*, vol. 40, No. 4, 2007, pp. 477-491.

¹⁷ <http://www.unesco.lv/lv/izglitiba/izglitiba-ilgtspejigai-attistibai/izglitiba-ilgtspejigai-attistibai-1/>

¹⁸ Guttenplan, D.D. 2012. How Much Is a Professor Worth? *New York Times*, 12 April, 2012. <http://www.nytimes.com/2012/04/02/world/europe/02iht-educlede02.html?pagewanted=all?src=tp>

¹⁹ Piemēram, Altbach, P. G. G., Reisberg, L. *Et al.* (Eds.) 2012. *Paying the Professoriate: A Global Comparison of Compensation and Contracts*, Routledge.

²⁰ FONTES, 2012. Akadēmiskā personāla amatiem līdzīgas sarežģītības amatu vidējais atalgojums darba tirgū. *Nepublicēts pētījums*.

²¹ 2013.gada 17.decembrī Ministru kabinetā izskatītais Informatīvais ziņojums par jauniešu garantijas ieviešanu 2014.-2018.gadā.

²² Rādītājs tiks pārskatīts sadarbībā ar pašvaldībām, sniedzot pamatnostādņu starpposma ziņojumu.

²³ Speciālās izglītības tvērums tiks precizēts izstrādes procesā.

²⁴ Bāzes vērtība patlaban nav noteikta.

²⁵ Rādītājs un tā vērtība tika noteikti saskaņā ar MK 20.08.2013. noteikumu Nr.594 "Noteikumi par valsts statistikas pārskatu veidlapu paraugiem izglītības jomā" 1.pielikuma 2.1 tabulas 223.punktu.

²⁶ Education for All (tulkojumā - "Izglītība visiem") attīstības indekss:
<http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/efareport/statistics/efa-development-index/>

²⁷ T.i, uzdevuma īstenošanas process paredzēts līdz tabulā noteiktajam gadam.

²⁸ Sadarbības partneris - iestāde vai organizācija, kura sava budžeta ietvaros aktīvi iesaistās uzdevuma īstenošanā, veicinot IAP apakšmērķu sasniegšanu.

²⁹ Lai nodrošinātu uzņēmēju līdzdalību un ievērojot *de minimis* nosacījumus, nacionālais publiskais līdzfinansējums ir jānodrošina 50% apmērā, savukārt atlikušā finansējuma daļa ir jānodrošina finansējuma saņēmējiem no privātajiem līdzekļiem.

³⁰ Redakcija tiks precizēta atbilstoši pārskatītas Valsts nekustamā īpašuma vienotas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas koncepcijai.

³¹ Norādīts specifiskā atbalsta mērķa atlases kārtas Nr. 8.3.1.2. "Pedagogu kompetences pilnveide, iekļaujošas un talantus veicinošas izglītības attīstība un karjeras pasākumu īstenošana vispārējās izglītības iestādēs sadarbībā ar darba devējiem" kopējais pieejamais finansējums.

³² Norādīts indikatīvais finansējuma sadalījums pa gadiem, kas veikts pamatojoties uz IZM aprēķiniem.

³³ Valsts budžeta finansējums, t.sk. līdzfinansējums ES fondu un citu ārvalstu finanšu instrumentu finansējumam.

³⁴ Valsts budžeta finansējums, t.sk. līdzfinansējums ES fondu un citu ārvalstu finanšu instrumentu finansējumam.

³⁵ Communication from the European Commission "Early Childhood Education and Care: Providing all our children with the best start for the world of tomorrow" (17.02.2011),
http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/childhoodcom_en.pdf

³⁶ "Ko skolēni zina un prot - kompetence lasīšanā, matemātikā un dabaszinātnēs, Latvija OECD valstu Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā 2009".
<http://www.ppf.lu.lv/v.3/eduinf/files/2010/gramata11.pdf>

³⁷ http://ec.europa.eu/education/focus/literacy_en.htm

³⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumu par pamatprasmēm mūžizglītībā (18.12.2006): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:LV:PDF>

³⁹ http://ec.europa.eu/education/erasmus-for-all/doc/legal_en.pdf

⁴⁰ http://ec.europa.eu/education/news/rethinking_en.htm

⁴¹ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/about-cedefop/projects/forecasting-skill-demand-and-supply/skills-forecasts/main-results.aspx?CountryID=31&case=ETBQ>

⁴² *Eurostat*.

⁴³ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/about-cedefop/projects/forecasting-skill-demand-and-supply/skills-forecasts.aspx>

⁴⁴ Komisijas paziņojums "Izglītības pārvērtēšana - ieguldījums prasmēs labāku sociālekonomisko rezultātu sasniegšanai"(20.11.2012).
http://ec.europa.eu/education/news/rethinking/com669_lv.pdf

⁴⁵ MK 08.04.2008. sēdes protokols Nr.22.
<http://www.mk.gov.lv/lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2008-04-08>

⁴⁶ Ekonomikas ministrija "Darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozes" (15.05.2013.).

⁴⁷ MK 06.01.2010. rīkojums Nr.5 "Par Profesionālās izglītības iestāžu tīkla optimizācijas pamatnostādņiem 2010.-2015.gadam". <http://www.likumi.lv/doc.php?id=203373>

⁴⁸ 19.04.2012. "[Grozījumi Profesionālās izglītības likumā](#)".
<http://likumi.lv/doc.php?id=247256>

⁴⁹ MK 20.11.2012. noteikumi Nr.785 "Mācību prakses organizēšanas un apdrošināšanas kārtība". <http://likumi.lv/doc.php?id=252862>

⁵⁰ MK 05.08.2010. rīkojums Nr.458 "Par Pasākumu plānu nepieciešamajām reformām augstākajā izglītībā un zinātnē 2010.-2012.gadam". <http://www.likumi.lv/doc.php?id=214704>

⁵¹ 14.07.2011. "[Grozījumi Augstskolu likumā](#)". <http://likumi.lv/doc.php?id=233707>

⁵² MK 25.09.2012. noteikumi Nr.668 "[Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi](#)". <http://likumi.lv/doc.php?id=252142>

⁵³ Latvijas konkurētspējas novērtējums 2011., 2012., 129.lpp.

⁵⁴ MK 29.05.2009. rīkojums Nr.357 "Par Izglītības satura un eksaminācijas centra, Valsts jaunatnes iniciatīvu centra un Valsts speciālās izglītības centra reorganizāciju un Valsts izglītības satura centra izveidi". <http://www.likumi.lv/doc.php?id=192851>

⁵⁵ "Education and Disability/Special Needs. Policies and practices in education, training and employment for students with disabilities and special education needs in the EU", (2012).

⁵⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-761_lv.htm?locale=fr

⁵⁷ [Izglītības likuma 1.pants](#).

⁵⁸ Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning (November 2011).

⁵⁹ Progresā ziņojums par Latvijas nacionālās reformu programmas "Eiropa 2020" stratēģijas kontekstā īstenošanu, 2013.

⁶⁰ Baltā grāmata par starpkultūru dialogu "Dzīve kopā līdztiesībā un cieņā", Eiropas Padome (07.05.2009).

⁶¹ http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php

⁶² 2013. Informatīvais ziņojums "Vispārējās un profesionālās izglītības pedagogu motivācijas, atalgojuma un profesionālās darbības kvalitātes novērtēšanas sasaistes programma", tās izstrāde un ieviešana, IZM, 2012.

⁶³ 29.05.2009. MK rīkojums Nr.356 "Par Profesionālās izglītības administrācijas un Vispārējās izglītības kvalitātes novērtēšanas valsts aģentūras reorganizāciju". <http://likumi.lv/doc.php?id=192850>

⁶⁴ Progresā ziņojums par Latvijas nacionālās reformu programmas "Eiropa 2020" stratēģijas kontekstā īstenošanu, 2013

⁶⁵ <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=2054>

⁶⁶ <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=2169>

⁶⁷ <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/izglitiba/muzizglitiba/7248.html>, Informācija par īstenošanas progresu ir pieejama IZM mājas lapā <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/izglitiba/muzizglitiba/7251.html>

⁶⁸ Ieguldījums bērnos: nabadzības apburtā loka pārtraukšana, 2013/112/ES

⁶⁹ 2013.gada 17.decembrī Ministru kabinetā izskatītais Informatīvais ziņojums par jauniešu garantijas ieviešanu 2014.-2018.gadā.

⁷⁰ Pētījums "Pamatizglītību nepabeigušie skolēni", PROVIDUS, 2006.gads; Pētījums "Skolēnu atbiršana pamatskolās: Problēmas Risinājumi", BIIS, 2007.gads.

⁷¹ CSP Darbaspēka izlases veida apsekojuma rezultāti.